

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228784

UNIVERSAL
LIBRARY

غزلیات نظیری

نیشاپوری

مشمولہ

امتحان ایم اے و درجہ ہنشی فاضل پنجاب یونیورسٹی لاہور

بفرمائیش

شیخ مبارک علی تاجر کتب اندرون لوہارمی روزہ

لاہور

۱۹۲۰

باہتمام میر امیر بخش پرنٹر

در مطبع کرمی واقع لاہور مطبع مرزین مقبول جہاں شد

قیمت فی جلد دو روپے

پچ آٹل تعداد جلد ۱۰۰۰

غزلیات لطیفی

بفرمایش

شیخ مبارک علی تاجر کتب

اندرون لوباری دروازه

لاهور

در مطبع نامی کریمی واقع لاهور مطبع کریدی

(بیتامہ اسیر شیش)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ردیف الف

بر سوائی برآدر سرزستوری برون به پا
برآمد شوق از خلوت نهاد این دواز بر صحرا
قلم برداشت هر ذره درق پرگشت از انشا
در آن مجلس صفا بودم که عشق از حسن شیدا
بفرصت قطره دریا میشود چو قطره شد دریا
ز حاجت حسن مستغنی و ما محتاج استغنا
باین خمار کجی پروا سرے داریم و صد سودا
زمانے نیستم غالی نعل زین شوق کار افزا
قیاس وصل و محرومی گستاخت و نا بینا
که شهرے بر سر سوادے یوسف میکند غوغا

اذا ما شئت ان تحیی حیوة حلوة الحیا
حدیث حسن مشتاقی در دین پرده پنهان بود
ز خط و خال خسارش قضا شکسته نمود اول
در آن گلشن هوا بودم که مستی ز ادا زنگس
بزحمت اتصال افتد چو پیوستی برید از هم
کجا ناز و نیاز عاشق و معشوق کم گردد
شراب و شاه و میخانه و ساقی همه دلکش
تقاضا بر تقاضا میرسد ز انوسے دل هر دم
اگر نالم ز حواں رخ مگرداں حسبته اللہ
دردن بیت احواں پر یا بینا چه میداند

نظیری که طبع داری که مقبول نعل باشی
فلا تفسد ولا تبخل ولا تحرج علی الدنیا

دژ لطف عید کردہ علمائے خلیل را
 دریا ئے نیل ساخته چشم کجیل را
 رازے کزاں خبر نبود جبریل را
 کردہ سبیل مشت گدا سبیل را
 دل کردہ باوقیر توخوں رود نیل را
 ناکردہ گرم جازدہ کوس رحیل را
 خورسند کردہ تو عزیز و ذلیل را
 وز معصیت نہ کا سستہ رزق کفیل را
 دارد دو عالم از تو کثیر و قلیل را
 درستی تو رہ نبود قال و قیل را
 صد شہہ در رہست قیاس و دلیل را

اے از کرم نریختہ خون سبیل را
 در ملک مصر یوسف کنعاں بیا و تو
 گوئی بغیر واسطہ در گوش خاکے
 دادہ بکنج فقر نشان جزّت النعم
 پل بستہ حریز مہر تو بر معبر کلیم
 ہر فرد گشتہ حاکم این ملک غیر تو
 در زیش بادشہ بوجود تو قائم اند
 لغزودہ بر رسوم مقدر بحسن سے
 پیچیم گر تو باز ستانی متاع خویش
 قائل بعجز گشت شائے تو ہر کہ گفت
 در تو با جہتاد نظر کے تو اس رسید

تو حید حق بیان نظیری بلند ساخت

بر تر نہید پایہ عرش جلیل را

بحمد اللہ کہ ربطے ہمت با مطلق مقید را
 محمد کارواں سالار ارواح مجتہد را
 نمیدادند نقش ہستی این لوح زبر جبر را
 کہ عقل کل نمیکرد از الف بے فرقی ابجد را
 حکیمان جلد میا زند اوراق مجلد را
 احد خود قاب قوسین از نبوئے مہم احمد را
 کند طے بر براق معرفت اقصائے مقصد را
 ملک صف بصف پرست عرش آریست مند را

صفا از عقدہ دہاست اس زلف محقد را
 کہ دایہ روح را با جسم الفت گر نکر دیدے
 بیک حسن شامل طرح عشق افکندہ شدور نہ
 بکاتب خانہ سر مصحف از برداشت آرزوے
 حدیث و لغز و رش بسکہ شد مجموعہ حکمت
 وجود مہر کز پر کار عالم کے شدے ثابت
 بسکن بتر از پہلوئے گرش سرد ناگشتہ
 گرامی میہانے در رہ مشب میزبان دارد

نظیری نشاء ذوتے ز جام ہوشمندان کش

شے و مطرب پریشاں میکندستان سرمد را

ساقی بشود و رنگی امید و بیم را
حرف فریب آدم و ابلیس تا بچند
بنما با حقیقت رنگ قدیم را
چندے بگو ترانه نقل و ندیم را
از سنا غرور دست خودم بخش جرعه
بوستے نپید خلوت شہا شنیدہ ام
پہناں مکن کرنیک شناسم شمیم را
گل مشکبوئے کردہ روئے شمیم را
بر عرش برود از در مسجد مستیم را
سور آں زماں کند کہ پوشد کلیم را
مطرب بیکد و نغمہ غنی کن دل فقیر
جسے کہ در خزینہ لطف تو نیست نیست
جو احتیاج تحفہ ندیدم کریم را

روزیکہ جرمنامہ نظیری بر آورد

از آب عفو شوی کتاب سقیم را

دارد ز غمزہ حجت قاطع حبیب ما
یک بانگ ذوق گرمی مارا کفایت ست
بیعت بند و الفقار ستان خطیب ما
حاجت بتا زیانہ ندارد ادیب ما
روزیکہ رخ نمود سہا کار داشت عشق
مارا تو قبول نیازے و خلوتے
ز اول حوالہ دگراں شد نصیب ما
مال و منال ہر دو جہاں از قریب ما
از نگہت گشت ضرر دل رسیدہ را
عاشق ز کوئے دوست بتکلیف آدہ
در بر رخ صبا نکشاید طبیب ما
باصبر و راحت انس نگیرد غریب ما
بہتر کہ از حکایت مارا کشی نفس
دل خوں شود ز غصہ کار ہمیب ما
گل را قصور نیست ترا گز کام ہست
در بار کاروان ہمہ ہست طبیب ما

برپائے بندگون نظیری زویم پا
آویخت عشق از سرگردوں صلیب ما

بغیر از رنگ و بوئے نیست این عشق مجازی را
عزیزاں جان فدا کردم سر و ساماں ہبا کردم
عبارت کوتہ و دلتنگ و خاصاں ملک یبا
کسے تفسیر رمز عاشق و معشوق کم داند
ہمہ سرمایہ اقرار و ایلاں بود و رخصارت -
گر سنہ باز شاہنشاہ و ماصیاد بے طالع
صُبح و رُوح بر ہم خورد و چون بانگ صلوٰۃ کند
عطا کن لذتِ طعم حقیقت عشق بازی را
نیرزم گوشہ چشمے نیازم پیل بازی را
چہ داند مرد و صحرائی طریق کار سازی را
بجز کلی نمیداند لغت ہائے مجازی را
فغاں از خال ہندیت کہ کافر دغا بازی را
ولے کبکی شارا آریم خوئے شاہ بازی را
بزیارید از طاق این کمن دلق نمازی را

گر از یک رہ نماید رُوئے از صدمہ درواید

نظیری چارہ چوں سازد فریب ترک تازی را

طاعت ماییت غیر از ورزش پندار ما
ہر کشادی کوئوئے ماشد گرہ بر کار زد
از تختیں جلوہ قد و لبرے افراشت جن
شوق صد منصور گشت عشق صد یوسف
از شمیم گل دماغ ما پریشاں مے شود
خاءِ اخاکساران بر سر راہ صباست
وقت میخواراں شبے خون قضا بر ہم نزد
باغباں در موسم گل گود و بستاں بہ بند
ہست استغفار ما محتاج استغفار ما
قطعہا کردیم اما شد ہمہ ز تار ما
از نگاہ اول افتاد این گرہ در کار ما
بوالعجب ہنگامہا گرم ست در بازار ما
برنمے تاب دوم عیسی دل بیبار ما
شب نمے سوز و چراغ از پستی دیوار ما
تا چراغ بزم مستان شد دل ہشیار ما
دفتر شعر تر ما بس بود گلزار ما

نغمہ مستانہ مے ریزد نظیری از زلب

از نو خالی سب داخاۃ محنت بر ما

ہر رخ شکستم از خطارنگ امید و بیم را
 علم ارادت کر کند فوج نصیب جان من
 عشق از بے داغ من آتش بجاناں میزند
 نقد یکہ دوراں برودہ است از کیسہ عمر نہیں
 ز نیم کہمستان بگذرم در خدمت پیر میاں
 نقشے باطن ویدہ ام خواہم بجن کوو کے
 یوسف کہ کر دے سلطنت نہیں ز تعظیم پدر
 بر آسمان سروری خورشید اگر طالع شود
 بیند منجم طالع از ہم درد تقویم را
 ملکوتی امر قضا باطل کند تقسیم را
 افغان کہ کردم دوزخے گلزار ابراهیم را
 جادو مستغنی شوم از صد ہد گر نیم را
 گلبانگ آزادی کشم دوشے زخم تسلیم را
 آرائش مسد کنم زینت دہم دیہیم را
 گر شان جنش بنگر واجب کند تعظیم را
 جوینہ ذرات جہاں بر یکہ گرتقدیم را

امروز صاحب ذوق دل غیر از نظیری شکست

شکست بر کاغذ گدا سلطان ہفت اقلیم را

چند از مودن بشنوم توحید شرک آمیز را
 ذکر شب و درد سحر نے حال بچشد نے اثر
 ترک شراب شاہم بیمار کرد دست اطیب
 خاکے بیاد آہیختہ گریے ز جا انگیختہ
 نے عشق افزا پذیریں نے ہمزید پیشاں میں
 پیوستہ ابرو در کشتش ہموارہ شرکان زندن
 کو عشق تا کیسو نہم شرع خلاف انگیز را
 خواہم بزنا ری و ہم تسبیح دست آویز را
 صحت نخواہم یافتن تا شکم پرہیز را
 آہے بزرگاں میزنم خاکِ غبار انگیز را
 کے ماندہ ظرفِ قطرہ پیمائے لبریز را
 تاکے کسے بدل خورد این دشنام تیز را

سیری نظیری زین چہن کہ کنگلی گشتی خوش

در بارغ نرمی میں ہم خار و گل نوخیز را

از کف نمید ہر دل آسان رہودہ را
 من در پئے رہائی و او ہر دم از فریب
 دیدیم زور بازو نے ما آرمودہ را
 بر سر گرہ زندگرہ ناکشودہ را
 دل و امید مرہم دایں آہوان مست
 ریزند بر جرح احتِ مامشک سودہ را

ہر گز دلم حلاوت آسودگی نیافت
 آشفیت داشت خارش آسودگی دماغ
 نتوان چشید قند مکر روزاں لباس
 یکره خوشم بجنده دندان نمائند
 ساغر کجاست تا گلہ از دل بول بریم
 تا منفعل زرنخس بیجا بنیمش
 نادیدہ جور از زلفاں زدم
 نتوان نمود ترک ستائش ستودہ را

منظوم یادگشت نظیری کلام ما

بیہودہ صرف شکر نکردیم دودہ را

تا بکے بر خرقہ بدم جسم غم فرسودہ را
 در دروں ہچوں عنب شد خوشہ اشکم گرہ
 گوشہا گر گشت دیار بیا بریم کارے نکرد
 خضر صد منزل بہ پیشم آمدن نہ ختم
 وہ کہ یک قاعدہ کہ باشد حرم این را بیت
 از شراب سودمند بخت بد پرہیز داد
 گل ز بہر اشک لولوئے وزنگ کاہیم
 از کنایت گاہ سستی منع آں لب چوں کنم

بانتظیری چون شستی گوش بر حرفش کن

در پریشانی میفگن خاطر آسودہ را

در خور اگر نسیم میصل نام را
 بر قدر زخم مرا ہم لائی نمی دہند
 لے کاش ترکند بپوئے شام را
 زان مے کہ طعم نوش کو بخور و کام را

بر بام ما در بخت نا بید هفت
کس جذب بکار دل مانع کند
خارج ز پرده دخل غلط تابکے کنیم
قسمت چنین فتاد که ترکان مست او
کم لذت که روئے ندیدم ز آفتاب
گر جام صبح بے صفت فقر پر کنند
ما بیکه اوتام کند نام تمام را
تا چند منجر حلقه در آریم دام را
مطرب بمانداده نشان مقام را
در دور ما بطاق نهادند جام را
در خانه بچشم این شمر نیم خام را
خودشید سرنگون نکند کاس شام را

رخت از حرم کشیم نظیری بسونات
حرمت نمانده حاجی بیت الحرام را

بزریر هر بن مو چشم روشن ست مرا
شود بت ز پراگند گیم باز آورد
چو سایه از همه سودر کمین خورشیدم
بهر سراچه و بستان فروخته ایم
بدستی که از بس محو لذت عشقم
هنر ناله شهرود در دے شنوم
ز خوشامی سر شکم بالاب آغوش ست
اگر بمعرفه در خون فتاده ام چه عجب
در بخت رخش فرو ماند و روز بیگه شد
کدام می که پس از مستقیم خسار نداد
بیار محنت جان کند غم خلاصی ده
بر شنائی هر زده روزی ست مرا
دلیل راه حقیقت بر سمنی گشت مرا
بهر کجabin خاریت میکنی ست مرا
بروں ز عالم خاکی نشینم ست مرا
بکائنات ندانم که دشمنیست مرا
ز بیل گریه چو کسار دامنیت مرا
ز حاصله که ترانیت خرنیت مرا
همیشه زدم بچون خود تمینیت مرا
دریں سفر که بمرگام رهنرینیت مرا
چو شیشه در تیر هر خنده شینوینیت مرا
که دم زدن ز فراق تو مردوینیت مرا

گداخت چشم نظیری ز دقت نظرم
که دیده تنگ تر از چشم سوزنی ست مرا

پروانه ایم و شعله بود آشیان ما
 موریم و پیکر گذار شکر افشاده ایم
 تا با ضییب ساخته ایم از حلاوتی
 زه در گلوئی ماکند از کینه روزگار
 خورشید عمر بر سر دیوار و خفته ایم
 صد موج راز رفتن خود مضطرب کند
 بس درد ماغ بهمنفسان مغز سوختیم
 در پیری از هزار جوان زنده دل تریم
 دوستی که جا بودی مجنون گرفته بود
 در حیرتیم که غنچه بلببل چگونه گفت
 آب از شرار سنگ خورد گلستان ما
 در راه پایمال شود کاروان ما
 همچون رطب شگافه انداختوان ما
 بیند اگر درست تن چوں کمان ما
 فریاد از درازی خواب گران ما
 موبجی که بر کنار رود از میان ما
 در دیده خواب تیغ کند داستان ما
 صد نوبهار رشک برد بر خزان ما
 امروز متکلف شده بر آستان ما
 راز که باو هم نشنید از زبان ما

بنیاد ما خرابی ما استوار کرد
 گوئی که سود ما ست نظیری زیان ما

زیستم بسکه بتدبیر خود از خایه ها
 دهر و شب از بون غم ایامم کرد
 طایری نیست که تارسی ز تنش بر پانیت
 روز عشرت بعد از صبح بخند گدشت
 دل بلهو و لعل عمر منه کین مرغان
 خلعت سرو با ندام صنوبر بنهند
 شکر پیچ که هوا و هوس از جوش نشانند
 پیش از مرگ خود از آفت هستی رستم
 در خرابات سر ناموران گردیدیم
 رفت نام و انشم در سر خود کامیها
 یاد دوران جوانی و می آشایه ها
 صید یک مرغ نکر دم ز کمن و ایسه ها
 تر نگر دید ما غم ز تنگ جایه ها
 تکیه بر باد کنند از سبک کامیها
 جامه زیبنده نماید ز خوش اندامیها
 چوں مکنی کمنه بروں آدم از خایه ها
 بیا بیا بزل باز نامدم ز سبک گامیها
 بسکه اندیشه نکر دیم زید نامیها

لوث تقصیر چو از آب کرم شسته شود دلش بر آید ز سیه نایمها
سازد برگ و سمن و مطرب به نظیری جمعت

بُوئے خیر آیدش از نیک سرانجامیها

بصاف صبح نگه کن سر سبکبُشا دها ن چشمه کشاند راه جو بکُشا
دل از مطالعہ صبح در حجاب مدار بزیر هر بن مودیدہ جزو بکُشا
شگاف خرقہ بدقت چه مے کنی پیوند لباس فقر و فنا پاره پیر فو بکُشا
یکے بکوزہ پرہیز خویش سنگے زن چو شیشہ رشتہ ز نارش از گلو بکُشا
چو مومے جاہ جہاں نقص دیدہ بیناست اگر زستہ ترا درود دیدہ مو بکُشا
چو شیر گاہ قناعت دہان آرز بند چو باز وقت ہنر بال جستجو بکُشا
در اثر دحام غم و غصہ وقت گم کردی ترا کہ گفت سر کیسہ در غلو بکُشا
حجاب مانع قربت شرم حایل لطف بہ نزد او رہ اظہار آرزو بکُشا
چو رنگ چند شوی ملتفت برو سخن بمغز راہ کن و پردہ ہنچو بو بکُشا
بہ نرم بے بصراں پردہ بر معانی کش و گردیدہ دوری بر خوری برو بکُشا

بہ نرم اہل خرد عقدہ بر سخن مگذار

چو غیر نیت نظیری کسے بگو بکُشا

بر فلک تابد سیمار شستہ ز نار ما بر زمین منصور افر از دستون دار ما
از معاصی تو بہ میگردیم پیش از عاشقی این زماں عصیان شود از کفر استغفار ما
از شبان وادی امین نفس سوزاں تریم مومنی اندر طور میقد ز موسیقار ما
گر بطبع زاہداں تلخست طعم ما چه غم روشن از رخسار سیخوالاں شود معیار ما
خضر و قتی گو کہ تعمیر خراب ما کند زانکہ گنجے ہمت پنهان در تہ دیوار ما
ہر کجا عشقت مستولی طبعیاں خستہ اند از کہ ایں حد و اوج دید دل بیار ما

زیر کاں را دانه دآب چمن خامش نکرد
 غنایب مست رمنے داند از اسرار ما
 چوں گیس بر قند میجو شمیم بر طلب خویش
 گری سوداے یوسف نشکند باز را
 خسرو نظمی نظیری نقش شیریں طرح کن
 چرخ بار مالشد چوں عشق باشد کار ما

باشمیر عنقا چه لوزا بال کس را
 هم نغمه داود که دیدست جرس را
 در معرض نورشید سهارا چه نمایش
 با دور تجلی چه ضلایا نار کس را
 بس غنچه نشگفته بتاراج خزان فت
 رسمیت که رهن زن از قافلہ پس را
 پزاندن نادان که نطقسم بچه ماند
 با آنکه پرد چشم و ننی بر مژه خس را
 در کوئے حقیقت چه کند مرد مجازی
 در پیشه شیراں چه بنر گرگ هوس را
 جز حاجت اغواں نمنرد تحفه یوسف
 هر چند ز تریاق بود زهر گراں تر
 کس همزه مانیت کز ان سیمے بتازیم
 تا اهدم زهر بیده پرواز نگر دو
 در آرزوئے یک تن بمجنس که عقیقت
 در سینہ شکستیم پرد بال نفس را
 از بسکه طپیدیم شکستیم نفس را

صبح از دم خوریز نظیری بهر اس مست
 از ناوک شبنمیز بودیم عس را

شسته در غم با قس چه کار مرا
 چراغ تیر و شیم با سحر چه کار مرا
 مسج دار کند سیر بر فلک روحسم
 باس طلسم فرو بسته در چه کار مرا
 چو ذره خرم جاوید آفتاب شدم
 با شنائی مشیت شرر چه کار مرا
 اگر قضا و قدر ز آسماں فرود آید
 من و خیال تو با خیر و شر چه کار مرا
 جنوں بمنغردا غم فقیله مے سوزد
 به پنبه کاری داغ جگر چه کار مرا

زطاعت بریا کرده اجر میخواست
چو بید کاشته ام با تمسرحه کار مرا
باشک دیده آلوده عفو چون جویم
خزف فروخته ام با گهر چه کار مرا
هزار گونه شکایت بضمن خاموشیت
بنالاکه ندارد اثر چه کار مرا
بقهر تانگه از می به سر ننوازی
هلاک تلخ تو ام با شکر چه کار مرا
چو حسن تو کس در جہاں نمی مانم
غریب در وطنم با سفر چه کار مرا

نہ رحم نماند نہ شفقت نہ دوستی نہ وفا

دریں دیار نظیری دگر چه کار مرا

بانگ نئے مے بر دوز هوش مرا
میدهدے ز راه گوش مرا
نالہ نائے تاحسرم وصال
مے برد در کنار و دوش مرا
نخل خجست نائے پنداری
مے چشاند بنیش و شش مرا
مطرب مے گار در نظرست
نیت حاجت بمے فروش مرا
سرغیبم دروں پرده راز
نغمه مے آورد بجوش مرا
چوں سماع نقاب بردارد
نشود شرم رومے پوش مرا
غزل مطربم بوحسب آورد
جان رود در سرخوش مرا

جوش زود در دروں نظیری حرف

کاش بودے سخن نیش مرا

گل خلعت نو داد دگر شاخ کمن را
بر سلطنت حسن سبیل ساخت چین را
شاخ گل خوشبو بر باد سحر گاه
بکشود شمر نافه غزالان خستن را
شد لاله بجمی ازہ بیادے لعلت
از بادۂ لبالب چو قدح دیدہن را
افراخت سراجی سرو گردن بتوحبہ
تا خوشش کبفت مہمت دہد چاہ دقن را
سرتا بقدم نے بتما شاگرداں شد
تا خوب دہد چنگ بمطرب بروتن را

در عہدے و نغمہ زبس وید درستی سنبل زخم جعد بردل کرده شکن را
گلبرگ بنا گوش و رخت بود مناسب گلستہ قد و بست برد زلف رس را
خوران بہاری بہ نثار سئے و مطرب در بوسہ گرفتہ سراپائے چمن را
بر گوش خور و نعرہ آہنت نظیری

پڑسی اگر از مژدہ صد سالہ سخن را

مے عدم بود و نئے وجود اینجا صورت و ہم مے نمود اینجا
عکس شخصہ فتاد در مکن نیک جہیتہ کرم نبود اینجا
حسن ما کرد جلوه بر ما عشق ما دل ز ما ربوہ اینجا
آنکہ بے لطف و سمع مے گویشد ہست در گفت و در شنود اینجا
و آنکہ نا دیدنیش مے دانشد ہست در معرض شہود اینجا
بوالبشر را قوا ملائکہ اند جزو کل ہست در سجود اینجا
کرد انانیت از سجود ابا ہست ابلیس ہست بود اینجا
نزد تو جبرئیل وحی آورد عقل برقع ز رخ کشود اینجا
مردم چشم عالم انسان ست شخص عالم بہا نمود اینجا
دید حسن جمال اینجا را در بصر ہر کہل سودا اینجا
ہیہ ما نزد ما ہمہ نقد ست دیر ہا جملہ ہست زودا اینجا

جام گیتی نما نظیری یافت

زنگ از آئینہ زود و اینجا

مانند شراب بند بر پا بہیودہ شدیم دشت پیا
بے بحر نمودہ شکل ساحل بے آب نمودہ موج دریا
سردادہ بیا و بود و نا بود بگرفتہ ز خاک عرض و پینا

بر اوج رسیده گز پستی
چون ظلمت نیستی در آمد
در نائے میسدم مغنی
عاشق که و عشق صیت دانی
مرگشته مطلب محالیم
آخر بچہ مایقُرب جو نیم
آتش نشود بباد خاموش
از سر زود بفکر سودا

چون حق نشود عیاں نظیری
گوئیم که لا اله الا الله

چہ منت از مدد روزگار بر سر ما
بشعر و شادیم از کودکی نظر باز نیست
ز ذوق مان شود با خیر مذاق سقیم
کمان لعب بزه کرده در کین بودیم
متاع راحت و شادی با بغارت داد
کدام عریده انگیز طرح جنگ انداخت
کنی شگفته ز معجون آب و گل نشود
غش وجود با کسیر عشق زایل کن
ستاره دل عاشق نهال کند خورشید
کدام خیم ز در و خسار نایابی

که حسن فطرت اصلی نمود جوهر ما
که عشق خیزد از آب و هوای کشور ما
درست ذائقه داند مذاق شکر ما
که طائرے بنشیند بپام منظر ما
چہ فتنه بود که ناگه در آمد از در ما
که سنگ تفرقه آمد بجام و ساغر ما
سرشته اند بغم طینت محشر ما
که زر شود دست از یکمیایم احمق ما
کز آفتاب فروزاں ترست اختر ما
بیک دو جزو کس آبی نزد باغ ما

نوا بر آرد دریں پرده کن نظیری
که هست دلبر ما از ائت لبسری

تمکین خود بُرد ز سر شور و شرم را پیری بر ماند از شب غفلت سحر م را
 مانند ترنجم که خزانست بهار شس — دم سر دلائی و تازہ کند برگ و بر م را
 تا سدرہ بہرّم اگر م در بکشایند ہر چند کہ فرسودہ قفس بال و پر م را
 کو تا ہی عیشم پئے چند و گرانست دہرا ز پئے نادیب برد شاخ ترم را
 در ہر قدم صد خطر م بر سر راہ ست وز بہر اقامت نہ مقامے سفر م را
 رہ طے کنم حسلہ را کہ بہر گام از ہول مصیبت بگذازد جگر م را
 شاید کہ چو تسلیم و رضا بدرقہ گردد رہ امن شود وادی خوف و خطر م را
 سعی کنم و رخت بمنزل برسانم تا کس نہ رسانیدہ بہر ہزن خبر م را
 از خانہ چشمش نگذارم بدر آید بر رُوئے تو گر راہ نباشد نظر م را
 صد لایہ بامید یک ابرام تو کردم یک بار بتلخی نخریدی شکر م را

چوں تو بہ کنم از غول و قول نظیری
 دوراں خود از صد ہنر ایں یک ہنرم را

نعت صلعم

اے کردہ خراب خانہ سارا بر ہم زدہ آستانہا را
 صیاد و شاہ بدام زلفت در باختہ صید خانہا را
 کردہ بہ بتان دگر با شرط بدوہ بگردن شاہا را
 در بہر تو صد ہزار صیاد آراستہ دام و دانہا را
 شاہاں بفصاحت تو دادہ مفتاح درِ خزانہا را
 در عقدہ جعد نیم ثابت مشاطہ شکستہ شانہا را
 تا کشتہ غمّہ تو گردم پیر ساختہ ام بہانہا را

زادش ہر مزار و معبد فرسودہ ام آستانہا را
 شیرازہ نظم خوش بندم منسوخ کنم فسانہا را
 صوتے بزلے نو بر آرم برباد دہم ترانہا را
 گردید ندیم غم نظیری
 خوار می نرسد یکجا خجہا را

نیت زیں دہر آب و دانہ ما ملکوت آشیانہ ما
 کبک کھسار و بلبل گلزار گوش دار ند بر ترانہ ما
 ہر طرف صوت تازہ بندند از غزلہاے عاشقانہ ما
 حرف شیریں شود فراموش خسروار بشنود فسانہ ما
 دیں فروشان خانہ بردوشیم دلق و دستار ماست خانہ ما
 بسلم ملک و مال مے بازیم دل خور سندس خزانہ ما
 لمن الملک میز نیم امروز غیر اکیمست در زمانہ ما
 خور پس از استوا سجد کند بس بلندست آستانہ ما
 حذر از ما کہ برق و را بریم رعد مے نالد از زبانہ ما
 زخم قوس قضا بجا نرسد ہست تیر قدر نشانہ ما

خرج یک روزہ نظیری نیت

حاصل عمر حبا و دانہ ما

بریدن نرود ذوق تو ز اندیشہ ما سالما پنجہ ہم دادہ رگ و ریشہ ما
 اصل ما آب ز سر چشمہ تحقیق خورد گل تسلیم و رضا آرد و اندیشہ ما
 مئے منصور کہ در جوش زخا میہا بود بعد دوری بقوام آمدہ در شیشہ ما
 در خس و خاندنہ بینیم بجز جلوہ دوست شجر وادی ایمن بود از بیشہ ما

عشق آوردہ خلیل اللہ نازدہ چہ عجب
یا صمد گوے شود گر صنم از تیشہ ما
کوہکن از ہنر عشق ندارد مصلحتی
کاربارت کہ عشق ست ہمیں پیشہ
گل و برگ چمن عشق نظیری مائیم
نرود تا ابد از خاک رگ و ریشہ ما

نظر بر زوئے او زدیدہ بکشا
ز خود گم گرد و برے دیدہ بکشا
گل پژمرده ما باغبان چید
صبا کو غنچہ ناچیدہ بکشا
مبادا عالی را جہاں برآید
گرہ از زلف خود نمیدہ بکشا
بگلشن بگذرد در طعنہ گل
زبان بلبل شوریدہ بکشا
برافشاں کامل و شمشاد را گو
شکنج طرہ ژولیدہ بکشا
مگرہ بر چین ابرو از چہ داری
سر این نافہ بچیدہ بکشا

ز رمز عشق آگاہی نظیری
معما از محل نشنیدہ بکشا

سخی ر بودہ از کف ہستی زام ما
مطرب نئے دہد خبرے از مقام ما
تا گشتہ ایم غافل از دور ماندہ ایم
پدر رامے شویم کہ وحشی ست رام ما
دانی کہ نوز مرد یک چشم عالمیم
بنی اگر بدیدہ معنی خبرام ما
خود را برہنہ بر صفت شمشیرمے زہنیم
کاند رفاے ماست بقا و دوام ما
بر کف کلید جنت و بر لب سلام حور
رضواں ستادہ در طلب بارعام ما
خرمن بباد رفت دریں دشت پر فریب
مرغے نسود گوشتہ بالے بدام ما
پستان دایہ در کف مشتاق شاہد ست
بے گویمہ قطرہ پنچکاند بکام ما
تا اقتدا بسجا فظ شیراز کردہ ایم
بی گردیدہ مقتدائے دو عالم کلام ما
باران گر طبع نظیری بہار ساخت
کوباد تا برو بگاستان پیام ما

ہم سے نوشی و مستی و نشاط و طرب ست
کس چہ واند کہ شب و روز کدست اینجا
زابر سا غمر رخسارہ ساقی بنود
شکر بشد کہ تجلی بدوام ست اینجا
غائب از دیدہ باز م نشود یک ساعت
آنکہ رم خوردہ جزو ہم ہمہ رام ست اینجا

فیض آب خضر از نظم نظیری ریزد

کہ صفائے سحری تا دم شام ست اینجا

از چاہ غنغیش بدر آوردہ ماہ را
عابد کہ بیتش بدر آید ز خانقاہ
گر روز خشر بردہ ز رویش برانگند
شاہاں ز سر نہند ہولے کلاہ را
آن کجکلہ چو باصف عشاق بگذرد
برق آورد بشارت باران گیاہ را
از ہیبت تجلے دیدار سو ختمیم
در حوصلہ جمال نلنجد نگاہ را
عاجز شدہ است دیدہ زاد را کہ صن
بارے چو در غل ہمہ خرمن نخے رود
بجاءہ در کنر کشد برگ کاہ را
امید ہست کہ سر آں بام بگذرد
پا در میاں کوئے کشتودیم آہ را
خاکش بفرق کن کہ بجاناں نخے رسد
عاشق گر التفات کند مال و جاہ را

گر این عطش بخند نظیری زجاں رود

جویم ز سلسیل آتش پناہ را

برائے خشت خم خوبیم گو آں پیر فرسار
کزیں باز سیمہ طفلان خردشت گل مار
جہاں رانیت آں معنی کہ بایں فکر آں کردن
الف باخوان ہر مکتب شکافد این معمار
بخود از بہر حسرت داد و ہمہ حد نہ معلومست
ز دریا چند در آغوش گنجد موج دریا را
ہمیں بس شاہد بے اختیار ہیکلے مشتاقان
کہ غدر از جانب یوسف بود جرم زلیخا را
خمودی نزل عشق آمد کہ بہر گاہ سلطاناں
کماں برزہ نخے آرند بازوئے توانا را

ہمیں مقدار میخوایم از رخ پرده برداری
 کہ بشناسیم قدر پیش ناوان و دانا را
 نظیری خاطرے از داغ دل آزرده تر دارد

قدم ہشیار نہ اینجا کہ در غلے نمی پارا

تو اگر ز کعبہ را ندی و گرا ز کنشت مارا
 غم سبزه پرور تو بدری بہشت مارا
 چو حدیث راست گو یایں ہمہ مذاق تلخیم
 بسفینہ عزیزاں نتوان نوشت مارا
 گل و برگ خاہ ماہمہ بلبسان مستند
 کہ بعا شقی برآمد ہمہ کار و کشت مارا
 کہ نشست نیم ساعت بر آزال طبعان
 کہ ز پرده بر نیامد ہمہ خوب زشت مارا
 ز عتاب تلخ ساقی دل ما غبار و دارد
 بہر روز دست حسرت چو گلں زرد و لیسیم
 کہ سر استیں مہاں بشکر بہشت مارا
 نہ صنم بجائے یابی نہ گلے باب و رونق
 ز خطا ہم بر آور ہمہ خاک و خشت مارا
 بتواضع جم و کے سرافروزیاید
 کہ حدیث عشق و سودا شدہ سر تو مارا

بصداع غم نظیری ز رخار بادہ رستیم

نکند داغ خوشبو گل صد بہشت مارا

جز نام صنم نقش لمن لوح حبس را
 تا چپ نکی راست نخواہند نگیں را
 از شوق شہیدان حریم سر کوشش
 چوں داند در آغوش ننگبند بزیں را
 پیدا است رہائی من از ضعف امیدم
 نے زود بسرے رسد آواز حوین را
 من دام بہ پنجہر کہ انداختہ بودم
 شیر آمد و گرفت ز من دام و کیں را
 آب رننے از آبلہ گفتم برسانم
 واوی بر ہم ریخت تفن آبلہ چیں را
 باتنخ بتلیم و با خصم بشفقت
 با مہر بدل ساختم از عشق تو کیں را

بیرون صنم از خویش اگر پائے نظیری

یکنا یہ فرد تر بہم عرش بریں را

دل شکستہ بود تحفہ خیزین ما
 تو کار غیب چه دانی کہ چیت طعنہ مرین
 مکن بکشت تن ما مشورت کہ تا بوده ست
 ہنر کار درست از شکست ما گردو
 یگانہ ایم بر بقدری الچہ بر در دوست
 چراغ صومعہا زندہ مے توان کردن
 نگین ملک توان ساخت ز آ بگینہ ما
 کہ جز بمصلحتی نشکند سفینہ ما
 بفال دوست مبارک نہ بود کینہ ما
 طلسم ہاشکن و بر خوار و فینہ ما
 بقدر ذرہ توان یافتن قسریہ ما
 بدوستی تو یعنی بسوز سینه ما

ز بند کعبہ نظیری زیارت ما کن

کہ دلبر نگین ست در مدینہ ما

زباں پیام ہوس داشت شستم اشار
 چہ گو نہ عرض تمنا کنم کہ حسن غیور
 دواں نظارہ کہ بر تیغ و کف شعور نبود
 ذخیرہ ز جینون بہار نہنسا دیم
 نوازش ارز گرم میکند محبت نیست
 گر از ورع بگدا ز اہداں قسح ندہند
 گذشت شوق ز اندازہ گوشہ نظرے
 بکینہ دل بے رحم کافرت نازم
 درون سینہ بریدم سترت را
 نہ دادہ راہ دریں پردہ رمز و ایار
 ز رشک سوختہ بود آگمی ز لخیار
 کم ست سود تنک ما یگان سودار
 توان شناختن از دوستی مدارا
 چہ مانعت حریفان بادہ پیار
 کہ مئے خموش کند ست بے مجابار
 کہ کردہ است بمن دوست گبر و ترسار

بدیہ سچ نظیری اگر تو خواهی بود

شکر فروش کند طوطی شکر خارا

ہر گز قسم کنم تو عذر گناہ را
 شاید کہ شرم دولت مارا اگران خسرو
 بریزم چو خامہ از مژہ خون سیاہ را
 آسنا کہ نخر نیست بہا برگ کاہ را
 صوفی خانقاہ غلط کردہ راہ را

آن عارفان که در رمضان باده میخورند
معراج مانهایست اُفتادگی بود
ببینند در زوال توح فکس ماه را
در عشق قرب صدره بود قهر چاه را
آنجا که بے تفاد تے وسیع حرمت است
گر سخن یک قبیلہ از آن رخ طلب کنند
— رغبن عشق بازی وستی شود حساب
عشق آمد و بخرقه پشمین فروختیم
کردیم خاک مسکنت نیستی بسر
تعلیم صدره
ت بارگاه را

گرشته اند خلق نظیری بیا که

روشن کنیم زمزمه خالفتاه را

نگاه گم شده بر راه کوئے یار مرا
خود از محبت جاناں بخود حسد دارم
گسسته عقد گم گریه در کنار مرا
ز رشک غیر کنوں برگزشته کار مرا
زهر یقین که شود صاف سینہ صاف ترم
بے بری مزعم طعنہ کن ہزار چین
نزد کار چہ منت کہ بر سر من نیست
خدا ز آفت پڑمردگی ننگ دارد
مزانج دوست خموشی خود دے چه کنم
مزانج دوست خموشی خود دے چه کنم

تعلق تو نظیری بپستیم دارد

تو بچے کہ کند دوست دا گذار مرا

امشب خوش آشناست برویش نگاه ما
از بیکے شدیم بکسرت جدا ازو
گویا حجاب سوخته از برق آہ ما
خون میچکید روز و دایع از نگاه ما
روز جزا بس رت ہمیں عذر خواہ ما
شغل محبت است کہ مانع ز طاعت است

دو رخ اگر بچا پستی آتش و دست اہل بہشت رشک برد از گناہ ما
دل بے غمت سباز کزین فیض گشتہ بہت رحمت طفیلہ نفس صبح گاہ ما
صدیل وصل آمد و صد تشنہ تازہ شد ہرگز نبود نشو و نما در گناہ ما

ما نخل ما تیسیم نظیری ز ما حذر
غلکین شود کسیکہ بود در پناہ ما

ازیں ویرانہ تر میخاستم ویرانہ خود را ازیں ویرانہ سیروں مے برم دیوانہ خود ما
خرلیاں نشہ مهر و محبت را نمے دانند بدست دشمن خود میبدم سپاہ خود را
نہ مورش خواہ از سختی نہ مرش چہند از تلخی بنیم ز جنس ہیچ خرمین دانہ خود را
زہیم آنکہ طبل حلتے ناگاہ بنوازند ہمیشہ زخمت بردر گاہ دارم خلاء خود را
عزیزاں دیدہ از خاک سترم سازند نورانی تو سمع بزم خلوت مے کنی پروندہ خود را
بایات زبور و نغمہ داؤد و نفوسم بیان درد ناک و لغوہ مستانہ خود را

نظیری قصہ فرہاد و خنجر و داستانے شد

کنوں من ہم کتابی مے کنم افسانہ خود را

آنکہ بر ارقم کیں زودہ از کیسہ ما نقیض آئینہ خود دیدہ در آئینہ ما
عید و نوروز بود مکتب مارا ہر روز بحجت گذر و شنبہ و آدینہ ما
محضر سلطنت عشق اگر بر خوانند خاتم و سکہ برآرند ز گنجینہ ما
خورد و دل زخم از اہل غمزہ کہ نتوانی دو تو کہ صد بار فرہوں دوختہ سینہ ما
زراں نگاہے کہ بدنبالہ چشمت نرسید خون فرو میچکد از خرقہ پشیمینہ ما
آزمودیم بزور مئے امسال نبود قدحے داشت خم از بادہ پارینہ ما

طرفہ شورے سحر از سینہ نظیری برخاست

ساخت کار ہمہ را گر یہ دو شمینہ ما

غبار از دل بجز گاہاں رویم و بنیم نشانش را
 بآب دیدہ شوم خاک جویم آستانش را
 زمستیمائے شوق اس بلبل شوریدہ احوالم
 کز نشاندہ اگر صد بار بیند آشیانش را
 اثر میکرد گاہے نالہ ام از بسکہ نالیدم
 کنوں از نالہ من خواب آید پاسہ اش را
 ہمنہ در عشق او از رشک با من دشمن جانند
 کہ با من مہر ہاں سازد دل نامہر بالمش را
 مرا زین عشق شور انگیز در در رشک ہد شد
 کہ ہر کس بر سر ہر کوسے خواند داستانش را
 سوال پوشہ کرم از اس رخ لب گوید از قہر
 ضیافت کرد ابراش بشیر نی لبانش را
 نظیری قاتلے دار و آہ امرزیدہ میگردد

سگاہ از کوسے او گر بگذرانند استخوانش را

ہر روز جویم آب رخ روز رفتہ را
 گویم بفخر ننگ ز مردم نہفتہ را
 لب بستم از سخن کہ دریں مجمع نفاق
 بیافتم ز گفتہ حدیث نگفتہ را
 ہرگز شب امید بدوران من ندید
 جام منے دو سالہ و ماہ دوہفتہ را
 خفاش سبخت من چونہ بیند چہ فایدہ
 گر سر مرزا فتاب کشد چشم خفتہ را
 درخوں ہمیشہ شتر مژگان شکستہ ام
 ناسفتہ کردہ ام ہمہ در ہائے سفتہ را
 فراش کوسے دوست شولے نالہ یک سحر
 در چشم سبخت کن خشن خاشاک فرتہ را

ز ہست آب دیدہ نظیری نہ شک تلخ

در دیدہ آب میکنم الماس نقتہ را

دلاکذا کہ آئینہ کردہ سنگ ترا
 کہ ام یقین ابروز دودہ زنگ ترا
 تو کعبہ در دل ما کافراں چرا جوئی
 گر آذری کہ ترا شیدہ ہست سنگ ترا
 کہے شکارچی عشق ترا چہ مے داند
 نشانہ دیگر و زخمے دگر خدنگ ترا
 ز رخا رخا محبت دل ترا چہ خبر
 کہ گل بجیب نگنجد قبائے تنگ ترا
 بہر کہے نظر از شبوہ دگر داری
 کہے درست نغمیدہ ربوہ رنگ ترا

بنغمہ دگرم زندہ سازاے مطرب چہ معجزست کہ در پرودہ نیست چنگ ترا
تو حرف تلخ فروشی و من شکر نوشم کہ چاشنی ہزار ہشتی ست جنگ ترا

تو از نسیم نظیری بشورے آئی
چو گل نہاں نتوان کرد بو درنگ ترا

کردم ز شکوہ منع دل زار خویش را انداختم ہر روز جزا کار خویش را
وقت نظارہ بت پرینگار خویش شویم بگریہ دیدہ خونبار خویش را
جرم من ست پیش تو گرد بن کم ست خود کردہ ام پسند خریدار خویش را
حد مشتریت جنسِ لم را چو آفتاب من گرم میکنم بتو بازار خویش را
ترسم کہ رفتہ رفتہ بہ بیداد خو کنی # برکین مدار طبع ستمگار خویش را
اے دل مجو نجات کہ صیاد پیشگاں در دام میکشد گرفتار خویش را
عمرت بود کہ دوش نظیری بیاد تو

آساں نمود مردن دشوار خویش را

فراقِ دوستان بسیار بیش آمد دل مارا غم مردن گرفت از ما ہوائے منزل مارا
گل افشاں بود با تو ہر سر خار و بن سنگے تو چوں رفتی از اینجا فتنے زد حاصل مارا
عفاک اللہ بقی عشقم از ہستی بر آوردی بیک مشکل نمودی حل ہزاراں مشکل مارا
اگر مقبول اگر مرد و حرف ما اثر دارد تو اں تعویذ بازو کرد سحر باطل مارا
سرشتِ ما خواص ہر و طبع دوستی دارد برہمن بت ہمے ساز و مگر شبت گل مارا
ہمہ افسانہ گیسو و رخسار تو مے گویم شب ما نور مے بخشد چراغ محفل مارا
بشارتِ دگر گذر داریم و شاہد نظر داریم بدیدار تو چشم افتادہ بختِ مقبل مارا

دریں محراب نظیری نیست لاغر تر ز ما

کہ بر فراق مے بندد شکارِ بسل مارا

در حرام غم و زحمت یاراں شود پیدا
 چو بیدارم از راه چنل یاراں ریندا رین
 کسے نگر نیر و از ما گر ازین تقوے بروں آیم
 پتے از حلقہ پر ہیز گاراں بر نئے خیزد
 پشیمانی مکش از بیج من کایں سهل قیمت را
 ز لیخا گو میار از زم و فرش و لبر می مفلن
 چراغ زندہ میخا ہی در شب زندہ داراں نین
 چو بیمارے کہ گرش بر پستاراں شود پیدا
 کہ بدستے میان جمع ہشیاں ان شود پیدا
 طرب کردار مدد کوئے میخو اراں شود پیدا
 کہ ہر مردم مسلمان دین داراں شود پیدا
 تو چون صاحب شوی ذوق خریدن شود پیدا
 کہ آں یوسف بزدان گرفتار ان شود پیدا
 کہ بیداری بخت از بخت بیداراں شود پیدا

نظیری کا شہ بنائی کہ در ساغر چہ مے داری

کہ پیش ز اہل قدر گنگاراں شود پیدا

از پئے آشوب مادر زلف دارد شانہ را
 ۱ شورش زنجیر در شور آورد دیوانہ را
 حسن بنیاد و محبت بر پریشانی نہاد
 ۲ تانہ زو خاک را دہقان نریندوانہ را
 حور و جنت جلوہ بزاہد و در راہ دوست
 ۳ اندک اندک عشق در کار آورد و میگاہ را
 عشق کامل نیست مادر بند مال و مسکنی
 ۴ آن زمان آتش علم گردد کہ سوز و نہانہ را
 ہر چہ زو خود را بر آتش محو آتش گشت رفت
 ۵ در حقیقت شعلہ بال و پر بود پر دوانہ را
 جلے یک ناخن درستی در سراپا یم نہاند
 ۶ ہر زمان دیوانہ و میراں ترکند و میرانہ را
 لرود عشق از مزاج پیر لذت کے رود
 ۷ بوسے مے باقی بود اگر بشکنی پیمانہ را
 عقدہ دل در شکنج طرہ نکشید بعقل
 ۸ یک گرہ زان زلف او ہم باشکن صد شانہ را

سرگزشت عہد گل را از نظیری بشنوید

عندلیب آشفہ تر میگوید ایں افسانہ را

ز عاشق میشود و مشوق را نام و نشان پیدا
 ۱ شمر نیکو نیاید تا نگردد دین باغ بیاں پیدا
 خود میا محو گردد کہ تو از رخ پرودہ برداری
 ۲ گماں پوشیدہ گردد ہر کجا کرد و عیاں پیدا

من آں روز یکہ بر رخ فتنہ میشد زلف میگفتم
 کہ روز خوش نخواهد گشت ہر گرد و جہاں پیدا
 در آں صحرائے بے پریش کہ رہبر اہرن باشد
 دل مجروح گردد کارواں در کارواں پیدا
 بتجہ کر عارض جسم شود آں را دو سازم
 چہ سازم سوز عشقے را کہ شد در استخوان پیدا
 تمنایش چہ گردد گرد خاطر مضطرب گردم
 چو محتاجے کہ گردد در لرزش میہاں پیدا
 بغل از نامہ احباب پُر گرد و سنہ خواند
 کہ مے ترسد شود مکتوب من ہم دریاں پیدا
 نمیدانم ز من در جہاں سپارہا چہ نقصان شد
 کہ اکثر میشد در بدگمانی امتحاں پیدا

نظیری سوئے او کم رو کہ امر و ست یا فدا
 کہ از خاکسرت ہم نیت در کوشش نشان پیدا

ز بس بود دل خود کام ناسپاس مرا
 زروئے ہم رسد اندوہ بے قیاس مرا
 بلا مقام مرا پیش ازین نمیدانست
 غم تو کرد دریں شہر و شناس مرا
 چہ روز بود کہ تشریف عشق پوشیدم
 کہ خوشدلی نشاند دریں لباس مرا
 ز رشک دوش چہیں در ہم کہ نتوان برد
 بہرزم وصل تو امشب بالتماس مرا
 رُخے کہ داشت ملک میلش از توجہ غیر
 چہاں نمود بچشم کہ شد ہر اس مرا

ازاں زاہ نظیری فراغتے داری
 کہ زین فسرودہ دلاں کردہ قیاس مرا

شرم مے آید ز قاصد طفل محبوب مرا
 بر سر راہش بیند از ید مکتوب مرا
 دست پرورد تو ام لے عشق پائین بداد
 ہر کہ بیند از تو میداند بدو خوب مرا
 فرصت بادا کہ میباید ستمگاہے چہیں
 ایں قرار و طاقت و ایں صبر و ایوب مرا
 ناز پرورد و صالم گوش بر حرفم ممکن
 آرزو بسیار باشد طبع محبوب مرا
 بے سوا لی خون خود در حشر مے بخشم باو
 زانکہ دانم از طلب عارست مطلوب مرا
 شوخ طبعی ز اختلاط غیر نعت چوں کنم
 پیش ازین نتوان شنیدن حرف مکتوب مرا

اشب از یوسف رنخے چشم نظیری شنوت

بار نورے بہت درکاشانہ یعقوب مرا

دیش در دل نہفتم آہ پر تاشیرا
پائے رفتن نیست زیں بزم کہ در بیرون در
خوشدل از غیرم کہ در بزم وصال انوائت
از کند عشق جستن مے شود ترک ادب
بے سبب دادی گرازارم غل از من مباحش
گشتہ دل پامال حسرت عشوہ و کاش کن
درکماں از بسکہ دزدیدم شکستم تیرا
بخت دارد در کمین سحر گریاں گیر را
ذوق درد اضطراب ولذت تغیر را
دور نہ طغیان جنوں از ہم کند زنجیر را
کردہ ام خاطر نشان خویش صد تقصیر را
قلب زرا ندو ماضی کھ کند اسیر را

از نگاہ شد نظیری صید من در انفعال

زنانکہ ایں وحشی نمے از زدہ ہلے تیرا

کجا بودی کہ اشب سوختی آزرده جانے را
سوالے کن زمین سرود تا غوغا بشهر افتد
بہر جنسے کہ میگیرند اخلاص و فاقہ بہت
کتاب ہفت ملت گر بخواند آدمی عاصیت
بافسوں موم آہن کردن آسان ترازل باشد
بشاق اشک گرم در گت از بہر آں داوند
اگر از خار خار بیوفائی ہائے گل نبود
ولا سیلاب خوں را از شکاف سینہ بیرون
بقدر روز محشر طول دادی ہرزمانے را
کہ عجز از فلاںے کرد گویا بے زبانے را
پس از عمرے گذار افتاد بر ما کاروانے را
نخواند تاز جزو آشنائی داستانے را
کہ از کمین بر سر مرآورم نامہر بانے را
کز استغنا فرو د آرند مستغنی جو بانے را
سحر کہ عند لیبے بر نہ خیزد گلستانے را
کہ اشب سودہ ام بر دیدہ خاک آستانے را

نمیدانم نظیری کیست چوں مے آمد من کو

بحال مرگ دیدم بر سر رہ ناتوانے را

طعم ہلاہل میدہد ز ہر فراق آب را
تا تلخ کردی عیش من شیریں ندیدم خواب را

دیہائے رحمت بر رخم تا شام مروں واکند
 از دولت گم گشته ام شاید نشانی وادهند
 ز اہل دروں ما ہمیش ترند آنان کہ میریں رند
 طوفاں بہر جانب بردکشا معلم بادباں
 و عظمیٰ صبر من بر جان گوارا گشتہ اند
 ما غایت بی طاعتی از عشق نتوانم گریخت
 طار رحمت لب تشنگان افتادہ اند
 گر چشم از رویت کنذیک صبح فتح الباب را
 بارے بدریائے امید افگندہ ام قلاب را
 اکثر بجا صاں میدہد سلطان شرب ناب را
 لنگر نیندازد کسہ دریلے بے پایاب را
 من سخت تر سازم مرض تو تلخ تر حلاب را
 گوئی کہ آتش بسترہ از ہر طرف سیلاب را
 ساقی بکوثر زن قح در یاب زد و صحاب را

کار نظیری در رضا غم خوردن خوش بود
 دارم مے مرد آزار خوش باد شیخ و شاب را

دیفالبا

خانہ در کوئے مغاں کردم خراب
 دہر پریم کردہ اما ذوق عشق
 از جوانی ہست ذوقے در سرم
 ہر چہ خواہم در ورق از اشک آہ
 زندہ دارم در آسار مرد
 گوش بر تشریف فرام کہ ہست
 بر امید او بے نتیجہ بستہ ام
 چارہ ناسور تسلیم ست و بس
 از چہ پوشم چشم ازیں دل خفتگان
 عاقبت ہم طبع گشتم با شراب
 کلہ دار و مزاجم از شباب
 از نمک ماندست شوکے و کباب
 عشقم افتادست بر دریں کتاب
 نام گل باقیست چوں گرد و گلاب
 جان مشتاقم سوا شس را جواب
 باد را بر خاک و آتش را بکج
 خلق مرہم مے نهند از اضطراب
 روئے بیداراں مگر بنیم بخواب
 چشمہ حیوان نظیری ہر سچ نیست

حالمے تاریک و قحطِ آفتاب

سیم در جام و ماہم تا سحر بر روزنت اشب دو ستم تا بوقت صبح طوق گزشت اشب
 دو چشمم حجلہ آئیں بستہ انداز گریہ شادی خودی در و بام از چراغان سرگم زوشت اشب
 شماری تا سحر و ستم بزل ف در سہمے دارد گریہ نام گریہ بانست و دامن منبت اشب
 ہمہ شب بر لب رخسار و گیسو میزنم بوسہ گل و نسیرین و سنبل در اصبا در زخمت اشب
 مغنی میگساری میکند ساقی نوا سازی ازین شادی کہ در بزم حسان شینست اشب
 بدل طبع وصال جادوئی نقش کجہ بندم گرم خود دوست کجہ آید بخلوت شینست اشب

باقبال محبت شاہد وے در نظر دارم
 نہ من با بخت خویشم فی نظیری با منبت

سحر نادیدی بلبل بگلستان دریاب صلائے صحبت گل میزند زماں دریاب
 ہر آن دقیقہ کہ دریافتی ز عمر از تست کہ میشود نفس رفتہ را ضماں دریاب
 ترا فریضہ بود رفتنی بخدا دوست دروں اگر نگذارند آستان دریاب
 ہزار واقعہ باروز گارم افتادہ است بیک کرشمہ لطفم اگر تو اں دریاب
 نظارہ گل و ہزار و دایہ دید بہیں بہار سے و معنی خزاں دریاب
 ہنوز بوے دے بر شام مے آید دے کہ آتشم افتد بخاناں دریاب
 تہ پیالہ چو بر خاک کشتگان ریزی مرا کہ سوختہ ام مغز استخوان دریاب
 مباد زخم تو جز من بدیگرے آید کہ گمے کہ تیر جفا کشتی نشاں دریاب

مکش مال نظیری کہ جسم و جاں کاہست

زالال جام کش و عمر جاوداں دریاب

سبزہ عیسیٰ ز یوم و بر سحر اں مطلب نیشکر حاصل مصرست ز کنعاں مطلب
 رسن زلف پے حیلہ در آویختہ اند جز دل تشنہ ازاں چاہہ ز خنداں مطلب

درد یار یکہ سجود خیم ابر و رسمیت
غیر محراب کرد قبیلہ ویران مطلب
فرض و سنت بہا شائے تو از یادم رفت
پردہ بر روی فلکن یا ز من ایماں مطلب
بعد از ان کہ چہ نسیاں بدرم آوردی
پیش گرگم فلکن قیمتم اردان مطلب
مہر کیں نیست کہ ہر جا طلبی یافت شود
آنچہ ہرگز نہ سپردند بد و راں مطلب
لخت دل قوت کن و شکر احباب خواہ
دود دل ہر مرہ کن و محل صفا ہاں مطلب
اب حیوان ز کف درو کشاں ہمہ جو شد
گو خضر شست پیما و سیا باں مطلب
ہمہ از کاہش عشاق بخویش افزایند
قیمت یاری ازین مہر فروشاں مطلب

جلوہ از حوصلہ بیش ست نظیری ہمدار
کشتی نوح نشد ساختہ طوفاں مطلب

آنکہ شب داد تو بہ ام ز شراب
اشبم باز دیدست و خراب
لب ساغر چنان ز غم بوسہ ✓
کہ در آرم حرلین را از خواب
مرہ کز راح آتشیں گیسرم
خاک را در دہاں بگرد و آب
عضو عضو م پرست از مستی
کاہلی ما ہمہ شوند شتاب
ظرف لبریز کردم از بادہ
ہمچو ماہ دو ہفتہ از مہتاب
راہ مستی گرفتہ جانب دوست
میروم تا بر آرمش ز حجاب
مخو تر سہ شوم ز خود ہر دم
رفتم از دست مطربا دریاں
تو تم نیست پست کن پردہ
طاقتم نیست گوش چنگ متاب

بر نظیری مگر بہ بخشایند

بجز حواکہ شود این باب

چون غنچہ دل مہند جو بو بر ہوا متاب
بر گل سوار باش و عناں از صبا متاب
آمیزش از صلاح دو یکدل ہم رسد
جائے کہ تار مار مثل شد و تا متاب

- شوتے اگر نجات ز خود مینیت دہ
 بگریز و رخ ز آئینہ ہم بر قفاس تاب
 در سفر ہر بیچ نیست سوال از بول چرا
 قفل کشود بر در گنج عطا مناب
 شغل تو ام ز گوشہ خاطر نے رود
 گوشم چو طفل از پے ہر دو عتاب
 بر صفحہ نقشہا ہمہ زیبا کشیدہ اند
 برق بدست کوٹم چون و چرا عتاب
 ہرگز خضر بہ تشنہ زلال بقا نداد
 مس بر امید داری ایں کیمیا عتاب
 آہے ز دیم و پیر ہن پارہ سوختیم
 گوہنشین فقیہ پے داغ مامتاب
 چشم از امید داری دیدار روشنست
 - گوروشنی ہر وہم بر سر لبتاب
 معشوق ساقیت مزین بر پالادست
 یوسف نمودہ رخ بصر از تو تیا متاب

افسون لب بکار نظیری کفایت ست

فلش در آتش از پے مہر و فامتاب

نے باش از مزاج حریفان نشان طلب
 با طبع ہر کہ راست نیاید کراں طلب
 چون رہ بڑی بصحت نیکیاں گراں مباحث
 جاہت اگر بصد دہند آستان طلب
 ہمان گنج باش و قناعت سخاک کن
 ہمسایہ ہماے شوفاستخوان طلب
 مجموعہ ایست عالم از انتخاب کن
 مغلوبہ ایست دہر دور و مریاں طلب
 در طبع دوستان ز حسد راستی نماند
 انصاف اگر طلب کنی از دشمنان طلب
 از حلقہ ہائے زلف طلسم بچنگ آر
 دست کسے بدامن محمل نے رسد
 ہر گام پوسنے ز تو دور راہ ماندہ است
 کوہانہ بر صدائے جرس کارواں طلب
 شبنون کن و ز گم شدہ خود نشان طلب

ننگ ست در طریق کریاں معاملات

ہاں از نظیری ار طلبی را نیکیاں طلب

عشق دہد بادل شوریدہ تاب

پرورش ذرہ کند آفتاب

کم نشود سوزِ دل از سیلِ اشک آتش سودا نہ نشیند بآب
 کہ عاشق کشد از خاکی سست دو دو کند دل چو نباشد کباب
 با سخن تلخ تبسمِ خوش سست نشد در ہر شہد چو گرد و شراب
 دیر رود جان کہ توئی دور و لم شعلہ کند بر سرِ شمعِ اضطراب
 در شب ہجران نبود روشنی گر چہ بود تا بسحر ماہتاب

دیدہ نظیری نشانِ سدرِ خوش
 بسکہ گدازد نگہم از حجاب

۱ رولف التاء

ابرے بنظر آمد و بر تے ز میاں جست صد نقشہ بہرِ حلہ از خواب گراں جست
 آنکشت اراں غلمت پرتو دل و جانے وز پرده بر دل آمد و در خانہ جان جست
 آسودہ ز آفات ہم ساختہ بودیم ناگاہ خطائے شد و تیرے ز کماں جست
 نشنید کس از کس سخنِ مہر و محبت شوتے بضیم آمد و حرفے ز زباں جست
 مدعیان غلغلہ افتاد ازیں رشک منصف بمیاں آمد و منکر بکراں جست
 ربطت با و سر سہر اجزائے جہاں را زیں سلسلہ حاصل کہ بجائے نتواں جست

زیں پیش حکایت نتواں کرد نظیری

افروخت ورق در کف و آتش زبناں جست

گر تجلی بالعتص و گاہ چہراں حاکمست حیرت اندر حیرت شکل اندر مشکست
 بے نہایت از بر ما بود تا مقعد مقام منزل کونین طے کردیم و اول منزلست
 زخم ما بیٹا لعل پیدا و نہاں دست و تیغ بخت مقبولے کہ چشمش بر جلال قائلست
 از ہم فیضے کہ باہیں شست نہاک ہم میخندند حاملان عرش را بار امانت در گل سست

عقدہ مارا رسول و نامہ نتواند کشود۔ بعد ظاہر میں پچشم دوری مادر دست
 بام و در پر جلوه حسن ست اہل حال را سحر، ہر صورت دوست میدار و معنی غفلت
 سینہ را بجز اش و درے دانہ اشکے فشاں اینکہ شور سے خاک ریزی تخم را بجای صلت
 از حدیث سود و سوائی روم دیوانہ وار حرف لیلی گچھے تا دانی کہ مجنوں غفلت

از کرم شاید درے بر رومے مسکین کنند

بیشتر شہادیں در گہ نظیری سائیت

غیر من در پس این پردہ سخن سائے بہت راز در دل نتوان داشت کہ غمازے بہت
 زخم کاریت صراحی و قدح بر جبینید نیم بسمل شدہ بر سر پر دازے بہت
 بلبلاں گل ز گلستاں بشستاں آرید کہ دریں کنج قفس ز مزہ پز دازے بہت
 گو کہ ایں صف شکنان قصد ضعیفاں نکنند کہ دریں قافلہ گاہے قدر اندازے بہت
 تو مپندار کہ ایں قصہ بخود میگویم گوش نزدیک لبم آ کہ آوازے بہت
 عشق بازم بمعشوق مزاجے انداخت کہ کو نیازیم کہ با دوست بخود نازے بہت

دی نظیری ز رسیدہ است کہ امر و زود

صحبتے رہ بود انجام کہ آوازے بہت

رہ حریف گرفتہ کہ شیشہ یار من است نعر و پیادہ شد از من کہ مے سوار من بہت
 جراتم ہمہ راحت شد از سعادت عشق گلے کہ در رہ من بشگفت ز خار من ست
 اگر درستی در کار جام و مینا بہت شکستہ بستہ از عمد استوار من ست
 صبا بطرف چمن خواند ابر بر لب گشت بہر دو گام حریفے در انتظار من ست
 شراب حور میسر بگشت و تو بہر گریست شفیق جرم خوشیہائے روزگار من ست
 شبے کہ با تو قدح نوشم دل بہ بزم کند فرشتہ سجودم کہ کا کا کہ من ست
 گلم با تاش دل آب پاشے خورد ہمہ عمر کہ شگفتہ روی، جاوید باہار من ست

بسوز و ساز حریم باہ و نالہ حریص غمت وار و دروے کے ساز گار من ست
 باضطراب و لا جاب سپار و حال سپرس
 کہ اختیار نظیری ہم اختیار من ست

ذوقے کمال ست وصالے بدوام ست امروز بامنزلت عشق تمام ست
 بر صوفی جہلے وجد و بال ست عبادت بر شیشہ کہ خالیست ز مے سجدہ حرام ست
 وادیم بمعشوقہ دے دنیا و دیں را بدنام شدن در دو جہاں غلایت نام ست
 احیائے شب ما و صبور حریفان مہتاب ہمہ روزن و صبح ہمہ بام ست
 جمعے کہ گرفتاری ایام شناسند چون شپہ از نور گریزند کہ دام ست
 میگرم و از گریہ چو طغم خبرے نیست در دل ہو سے ہست ندانم کہ کہہم ست
 ساتی غم دوراں مخور و رطل گراں وہ شادست جہاں تائے حسن تو بجام ست
 گوئید بزاہد بچہ عصمت نفروشد بوئے مئے دوشینہ ہنوزم بمشام ست

رخورالم دیدہ پیری ست نظیری

ط - جام سحری چوں نخورد ماہ صیام ست

ہوا بدیہ رسانست و باغ موز و نست بہ تر زم مرغ ہزار مضمون ست
 زبان بلبل شوخ از سخن بے افتد اگر چہ خوردہ گل ہچو دیر کنون ست
 بہوش ز می کہ تو گراز برون نے مینی در دل پردہ بہ سینند ہر چہ نیست
 اگر بانو لطیف نہاں رسی دانی کہ اندکے تو خوششت چگونہ افزو گشت
 بشور وادی و فریاد سیل خوش داریم کو اہل سلسلہ ماست ہر کہ مجنون ست
 ز روئے دوست ہویدا بود سعادت دوست نوشتہ اند بعنوان کہ خاتمت جو نیست
 اگر کنار سیا بان عشق دریابی ز خان کشتہ بہ مینی ہزار جیہون ست
 نشان ذوق حقیقت بنار کاں نہ ہند چہ شد کہ فاختہ خوشگوی سرد موز و نست

بیج کاسه چشم گدائی پر نشود مگر کاسه آزادگان که واژو نیست
 چو نام تو به گرفتم قدح بیا دآمد
 بنوش باده نظیری که فال میبوست ۷

بے عشق عقل را هنرے در داغ نیست بدسوز دآں فقیه که از شعله داغ نیست
 هرگز فرشته از سر بامش نمیرود - آزا که مرغ نامه برے در سراغ نیست
 طعنم به بخودی چو زنی محتسب برو مارا فرقت ترا گرفتار نیست
 ماحال خویش بر پر عنقا نوشته ایم در بال هدید و سر سفار نیست
 چوں چند بر خراش خود فال میبرسیم کین نغمه از تراء مرغان باغ نیست
 از خنده های تلخ صراحی بکار ما جز خون دل بگوش چشم ایاغ نیست

تلخ ست بی تو عمر نظیری چه زندگیت

بیارا که بر سر بالین چراغ نیست

صافی شوم از کون که در در و صفا نیست بر عرش زخم جوش که در خم که ده جانیت
 رویم همه چوں سایه که در خدمت خورشید صد گونه سجودست که دطاعت مانیت
 لطف نظر سنجشگان تابش برقت اینجا پر پروانه طلب بال هما نیست
 چند آنکه در آن جعبه خدگست نصیبست در بهمت حاجتن و درشت خطا نیست
 بخرام بگلشن که پی سیر صبوحی پیغام گلے نیست که با باد صبا نیست
 توفیق نو کاری ما تو عطا نیست اخلاص بدینار و مروت بهیا نیست
 صد گونه دوا در سر هر شاخ گیا هست اما چو ترا در و ندادند دوا نیست
 گر کفر و ضلالت بود اروین و هدایت خوش باش که کار از لی جز ببطا نیست

با حکم قضا ساز که در دیر منظیری

امقبول مغال نیست نادر یک قضا نیست

اختر شناس در روش بخت من گم است
دوران صلائے تفرقہ داد و شراب نیست
ساقی چو فیض اوست ہمہ صرف او کنم
شیریں نکرده خندہ شادی مذاق کس
باشد بنا امید می خویشم مجتہ
آسودھی اگر بخودم کس گذاشته
ناخن ہمیشہ در جگر خارہ میسز نم
کے سرزکار بستہ بر آرم کہ چرخ را

گفتار بے نتیجہ نظیری نے خرنند

عودیکہ سوز و دندہ لبوئے ہمیزم است

لخت دل برجیب و حبیبم بر کن افتادہ است
ساز و برگ شادمانی را کہ میداند کجاست
خستہ دل ترمیشوم تا تلخ تر نوشم دوا
از کدورت بر نیایم گر صفادستم دہد
غصہ مروغم بہاتم سوخت اکنون ہجر را
سخرت این ہنگامہ پیدا کن نرا بات است این

کے نظیری خوار ماند عشق را نسبت تو لیت

یکدور دوزے غایتش از اعتبار افتادہ است

عشق توقید علایق زہ ما برداشت
جنس از زندہ وارباب بصارت مشتاق
چوں توان گشت کنوں ساکن خلوت کہ باغ
ہر کہ مجنون تو شد سلسلہ از پا برداشت
نہ توان دست ز بیعانہ سووا برداشت
مجلس ہمار است گل مرغ تقاضا برداشت

دست در گردن معشوق حایل کردم
 عارفان گوشه چشمی بدو عالم ندہند
 محضربندگی از مرتبہ من بیش است
 پیرہ میباید آوخت کہ ہر کس نگریست
 بسکہ ناز کہ لم از عشق حدیثے تارفت
 طفل در گریہ نظیری چو تو کافر خمیت

بدرت تاز کہ دایم در ترسا برداشت
 بوسے از ازل دوسلسلہ نجم گذشت
 خیز از سفال خضر زلال بقا بنوشش
 بنود علایق دو جہاں گردانشش
 ناموس ننگ در نظر من برابرست
 جز رفت و آمد نفسے نیست در میان
 برق دل رمیدہ مارا طلب مکن
 شیخ از حرم برآمد و گبر از صنم گذشت
 کیں آب زندگی ز سر جام جم گذشت
 چوں من مجرمے کہ ز دیر در حرم گذشت
 ہر کس ز خود گذشت ز شادی و غم گذشت
 جاوید زیت ہر کہ ازیں یکدو دم گذشت
 کیں پر تو از سواد و جود و عدم گذشت

چوں عندلیب ست نظیری تراز گومت

از خار و گل بریدہ شد از مدح و ذم گذشت

فرحتے نیست کہ در پہلوئے آن صدم نیست
 ہمہ جا تیر کماں خانہ ابر و رفت ست
 سنج از ازل ست کہ این فتنہ برا نگینختہ اند
 عارفان گوش کہ بر پرودہ ساز ازل اند
 بدم عیسوی و معجزہ روح اللہی
 رسم ناموس جہاں دود ز سر برداریم
 روز مولود جہاں کم ز شب ماتم نیست
 نیش ہر جا طلبی ہست ولے مرسم نیست
 ذلت ماز نزاع ملک و آدم نیست
 در پس پردہ شناسند کہ نا محرم نیست
 خلق دانند کہ از اہل خطا مریم نیست
 کیں علاقہ بہ افسر با محکم نیست

ترک دیگر نفرائیم که پشیمینه فقر
جز باندازه فرق پسر او هم نیست
علیه چند ز غیب دگراں بردوزیم
کا نقد رجاء رسوائی ما معلم نیست
نتوان حکم خطا کرد نظیری بقضا
حکم بر صورت امریت که آن سبب نیست

امروز آنچه تاج سرباست دست ماست
سرمایه درستی مادر شکست ماست
نادان بر آگینه ما سنگ میزند
گر هو شمندهی یکسرت مست ماست
سر میکنیم در سر پیمان خوشتن
ایمان ما همان ^{ند} ~~است~~ است ماست
اندیشه از فراز ثریا گذشته است
کو تابی که هست ز تقریر پست ماست
بر چهره حقیقت اگر ماند پرده
جرم نگاه دیده صحت پست ماست
شاهانه فرش مسند کرسی نهاده اند
این طارم خواب چهلک نشست ماست
ننگست اگر بخاتم جمشید بنگریم
بیچاک زلف یا نظیری بشت ماست

چنان ز خانه بروں رفتیم بدل ننگست
که آستانه بیابان و گام فرسنگ است
بجان در تن مفلوج کشته میمانم
که در بر آدخم رنج و بدو نم ننگ است
رگ و رداں بگذارد و چو گریه گرم شود
شراره در دل فولاد و قطره در سنگ است
بدامن دل پاک تو داغ من نرسد
ز بس گریسته ام خون دیده بزرگ است
دل و صورت کارم غریق اندوه است
که عکس طلعت ز رنگی بر آئینه زنگ است
گردش به و خورشید طعنه ما داریم
به بخت خویش زیا ^{معلم} ~~بر سر جنگ~~ است
غریب نقش خیال بر آب رود دیده
بجز خدای که داند که این ~~ننگ~~ است
نوا بگوشت اگر مختلف رسد چه عجب
که یک ترافه مادر هزار آهنگ است
سخن بدوق بود در مذاق نبیند
بصفه کاک نظیری چو زخم جنگ است

حریف صافی و دروئی نه خطا اینجا است
 تمیز ناخوش خوش میکنی بلا اینجا است
 بغیر دل به نقش و نگار بے معنی است
 همیں ورق که گیسفته مدعا اینجا است
 ز فرق تا قدش هر کجا که نمی نگریم
 کرشمه دامن دل میکشد که جا اینجا است
 خطا بمردم دیوانه کس نمی گیرد
 جنون نداری و آشفته خطا اینجا است
 بدل ز دل گذری هست تا محبت هست
 ره چمن نتوان بست تا صبا اینجا است
 بدی و نیکی ما شکر بر تو پنهان نیست
 هزار دشمن ویرینه آشنا اینجا است
 سرشک دیده دل بے توبه تنگشاید
 اگر چه یک گره و صد گره کشا اینجا است
 بهر کجا روم خلاص را خریدار نیست
 متاع کاسد و بازار ناروا اینجا است

ز کوه عجز نظیری سر نیاز مکش

ز هر ره که در آید انتها اینجا است

شب از فسانه ام ز جنون جانده پر شده است
 دزگریه ام دیار زویرانه پر شده است
 زان طره که شکایت آشفته کی رسد
 مارا که زلف از و چه کف شانده پر شده است
 افکنده پرده از رخ ساتی نسیم صبح
 دیر و حرم ز نعره مستانه پر شده است
 بزم بکلیه کیت ز شمع و نه آفتاب
 بام و درم ز زوئه و پروانه پر شده است
 ترسم ^{لله} و من اوزیاں رسد
 طرف چمن ز سبزه بیگانه پر شده است
 تنگت جائے نفس اشب سخلو تم
 یک آشنا نیامده و خانه پر شده است
 هرگز عطائے ساتی مارا که نه نیست
 از تنگ ظرفیت که پیاپی پر شده است

آں شاخ گل سچو نظیری نمیرسد

دارا الشفائے شهر ز دیوانه پر شده است

بیت و دوشم در درازی از شب یلدا گذشت
 آفتاب امروز چوں برق از سراسر یگانگیشت
 نیش خاسک نیست که خون شکاری سرخ نیست
 آفتی بود ایش شکار افکن کزین صحرا گذشت

شوکتِ حسنش کسے را فرصت کہے نہ داد ✓ گرچہ ہر سودا و غلہ ہمہ بود او تنہا گذشت
جلوہ اش نہ بود از بس محو رفتارش شدم نالہ ام نشنید از بس گرم استغنا گذشت
خواستی آشفگی دستار بُردن از سرش بسکہ ہرست و بخود مغرور و بے پروا گذشت
با پریشان چلویم سولت ہجرش چہ کرد باد یا سہی آمد و برد فقر و لہا گذشت

باز امشب با سگِ کوئش نظیری ہرست

شوکتے دیدم کہ پنداری جم و دارا گذشت

در شہر ما بدولت عشق احتیاج نیست در ہیچ گوشہ نیست کہ صد تخت و تاج نیست
چشمِ تری بچینِ جبین ~~مجموعہ~~ توں فروخت کار و فنا ہنوز چناں بے رواج نیست
خاطر بخندہ گل و لہ و انخسہ شود غم از گریستن غم دل را علاج نیست
شہرے بشیشہ دل با سنگ میزند در ہیچ پائے نیشترے از زجاج نیست
کس زیر چرخ تو سن آراوگی نہاخت تاراج میکنند براہ کہ تاج نیست
ما خط رساندہ ایم بہر ~~مکمل~~ آفت رسیدہ را غم باج و خراج نیست

بہارِ نوشِ روزگار نظیری گداختیم

ایں بادہ را موانقتے با مزاج نیست

شورِ چین ز نغمہ آراوئی من ست روئے شگفتہ سحر از شادئی من ست
میخانہ ام ببوئے ہمارم کشادہ اند ہر جا خرابی ست ز آبادئی من ست
بیہوشیم بجلوہ گِ گلستانِ برد من بلبلم کہ نکبت گل ہادی من ست
بے ذوق عشق کار بسا ایں ~~چلے~~ رسد شاگرد عشق بودن از استادئی من ست
عشقم نوید زندگی جاوداں و صد آں چشمہ کہ گم شدہ در وادی من ست
گردون لبش زانچہ طالعہم نوشت نیک اخترے نشانہ ہمزادی من ست

حسرت برم ہمیشہ نظیری ز صید گاہ

زینِ خوئے رجم کافت صیقلی منہست

بحرف اہل غرض قرب و بعد ما بندست
ازاں دم کہ بحسرت فگندہ دیدن او
نظر دلیر نشد تا مرزہ بہ پیش آمد
و چشم ساکن بیت الحزن بہن گرید
دراز دستی حسن کہ گل محبت کشم ریخت
بکینہ جوئے افلاک عشق بازم
و عیب نت کہ بیگانہ وارے گذری
بیا کہ از منے پارینہ تلخ کام تریم
ہمہ تراہ آفاق راز بردارم بزم

نظیری ازل تو بجان کندست لب بکشا

باین قدر کہ بگوئی بمیر خود سندا
دل کہ جمعت غم از بے سوسامانی نیست
بیضہ در چنگل شہباز نہد طائر ما
فکر جمیعت اگر نیست پریشانی نیست
گر کنم یاد ز بت خانہ مرا عیب مکن
در فضاے کہ منم بال و پر افشانی نیست
لاؤ بالی شو و دریاب فراخی نشاط
ہر کہ امر و وطن نیست مسلمانی نیست
چند در تنگی مشرب کہ فراوانی نیست
خندہ زیر لب و گریہ پنهانی نیست
یہیچ نہ نیست کش این نیل پریشانی نیست
ہر دے را کہ بتر تاج سلیمانی نیست
بر لب بام بجز نوبت سلطانی نیست
در چنین بزمیے جائے گرا سخانی نیست
صحت آئینہ طبعان بدے تیرہ شود

تو بمعوری مصری ومن بخسرون را نبرد شوق بر آں کو چہ کہ دیرانی نیست

از فصول دانی چشماں سیاہی کہ تراست

صد نظیری بنگر داشتن از رانی نیست

محبت تو بہر دل نشست کین نشست دے بہر کہ نشستی دگر غنیں نشست

بمخفے کہ تو دامن بر بخش افشاندی مگس ز تلخی عیشم برا نگبین نشست

ہمیشہ گرمی خوئے در آتشم دارد بخوں بشستم و آں خوئے آتشین نشست

حجاب عشق غبارے میان ما لگیخت کہ از فشاندن دامن و آستان نشست

گرہ بگوشہ ابرو نگہ بجانب غیر پریش دشمن خود سہیکس چنین نشست

تو میروی ومن از اضطراب سہ میرم کسے بجال چنین روز واپسین نشست

چنان گرانی خویش از دورت سبک بروم کہ از سجود تو ام گرد بر جبین نشست

غمت ندیدہ رہ خانہ نظیری را

کہ چوں بہانہ خویش تو در کین نشست

عشقست کہ حکم دو جہاں مختصر اوست مجموعہ احوال دو عالم خبر اوست

صدر انہ زخم در صنف اندیشہ نشسته حرز دل آگاہ نشیں از نظر اوست

بیگانگیش بار و ہد اشک ندامت این تخم ہماست کہ طوفان ثمر اوست

یاد آدریش راہ نماید بوصالش این خانہ ہمانست کہ امید در اوست

گر ناخوش از جا بر دجائے نگہ دار کاں دل کہ زناوک نہرا سد سپر اوست

گر زمزمہ رہ ز مدت از پے آں رو کاں دل کہ ز جافت رہش برگذر اوست

گر بایں بگلستان جہاں رفت نظیری

ہر لالہ کہ از خاک دم چشم تر اوست

نشاط عید گداجب بادشاہ شکست شد از معافہ چین بر رخ قباہ شکست

چناں بیک اگر آئینہ شمع و ندیم
 رئیس قاضی و مفتی برقص بر بستند
 نگاہ تانرو دزاں بساط پاشکت
 چنانکہ خود شناسی کہ او کجا بشکت
 سفال میکہ جام جہاں نوابشکت
 کہ ہم گداز حسد کا سہ گدا بشکت
 کر بہ لبست پے شوخی و عصابشکت
 زمانہ طفل طبیعت شد آنقدر کہ ادیب

شکت تو نہ ہر کس بقدر حال امروز

نظیری از خم مے صوفی از ہوا بشکت

خمار مے بلیم قفل زدایا غ کجا ست
 و عند لب غزل خواں نہ شاخ گل خندا
 شکر ذرا بہ نم ابر جامہ در گردست
 یکے بگردگستاں خویش سیر بھی کن
 ہزار جنس مراد مے بوقت در گردست
 ز غفل کار خود یک نفس رہائی نیست
 بخون دیدہ نظیری بسا ز و بادہ مخواہ

برائے راغ مئے ہجو چشم ز راغ کجا ست

گر شرر گر شعلہ ہر جا گشت پیدا آتش ست
 رشک مانع شوق غالب تو یارب چوں سم
 چوں چرخ مرودہ از صحبت دلے آورودہ ام
 گر بظاہر کاہلم اما بیاطن چاہکم
 چارہ دل کن کہ با آتش مدار آتش ست
 راہ عاشق بر میان ہفت دریا آتش ست
 از دم غلوت نشینا نم تنہا آتش ست
 تن اگر خاکست اما دل سرا پا آتش ست

گر بفرستان بری این رُوئے آتشک را
از نسیم صبح سوز و حریفاں را جمال
در سلم رست مارا دین و دُنیا با ختن
عاشقی و حُسن را در پرده نتوان داشتن
برہمن در قصہ آید کہ حق با آتش ست
نازکاں را بر سر آں کوئے سر آتش ست
ہر کرا در سر قمار ہی ہست سودا آتش ست
شعلہ غمازی کند ناچار ہر جا آتش ست

گر گئے گرم نظیری ریگ در وادی گدخت
از سر شکش تا بز انور تہ پا آتش ست

نشت پہلوئے من و ز قریب جام گرفت
بصد کندہ استاد غم چو ست شدم
قضا سمنہ نشاط کرام پیش آورد
معانداں بت پندار جملہ بشکستند
گل تلافی من رنگ انتقام گرفت
در سر آئے بہستیم را و بام گرفت
قدر عنان مرا از کعب لیا م گرفت
کہ کار بت شکنی رونق تمام گرفت
تمتعی کہ لب از ذکر این پیام گرفت
کہ تیغ غمزہ دگر زنگ در نیام گرفت
بجنگ و عریذہ راضی شدم ز شرم برآ

نظیری و مے و مطرب گداؤی خواهد شد
فقیہ شہر کہ او عادت کرام گرفت

آں دہد در گریہ پند ما کہ با ما دشمن ست
ہر کرا دل از در دل شادست بائیں چکار
خود مگر از در و آئی ورنہ از ماتا بہ تو
دل از ان آزرده تر داریم کا زارش کنند
ہر کہ میگردد شناور را بدر یا دشمن است
شمع از خلوت نگہبانست و صحرائیں ہست
صدیبا بانست و در ہر گام صد جانم ہست
خصمی خود پہلہ کند ہر کس کہ با ما دشمن است
ہر کرا یوسف بود کالاسودا دشمن است
دوست چوں سچو اب گرد و موبہر عضاد دشمن است
ورنہ چوں درد دل گرد باشد دوا دشمن ست
تا غم گردید مونس کفتم با کس نہ ماند
ہے ہے گریہ باید کہ دل خالی کند

گر بہار آید نظیری درخزاں با من لگو
خاطر مشغول عاشق را تماشا دشمن است

جزو محبت ہر چہ بروم سود در محشر نہ داشت
ہر عمل را اجر سنجیدند در میزان حشر
در دلم از عشق سوزھی ماند و ز جان شعلہ
در دل بود و ما از نالہ تائید سرے نکرد
شکر کو غم مژدم و پیش نگشتم شرمسار
کاتب اعمال چوں اجر فرام را نوشت
دین و دانش عرض کردم کس بچیزے بر داشت
قیمت چشم پر آبم چشمہ کوثر نہ داشت
ہیزمے را کالتش با سوخت خاکستر نہ داشت
بر در مرغی نامہ مارا کہ بال و پر نہ داشت
حال خود ہر چند میگفتم ولت با در نہ داشت
جز رقم بر وصل وادون چارہ دیگر نہ داشت

از دل پر درد جانم را نظیری ریش کرد
کم دو چارم شد کہ چشمے تا با من تر نہ داشت

با ز دل جائے گل دید انگلی بو کرده است
خاطر ~~میں~~ دارم چنان کہ نو بہار دوستی
اے توئی و ساز و حرف ماست چندین پذیر
از چراغ وصل دل را زور وہ کاینجاے قسمت
ہر کہ جز خود دید با من آشنا بیگانہ ساخت
دست و دل بشکن کہ اینجا عاجزی آید بکار
دیدہ ام از گریہ آبے تازہ در جو کردہ است
صد گلستانم پدید از ہر بن مو کردہ است
عشق را نامزد کہ موم از آہن در و کردہ است
ورنہ با تاریکی ہجران نظر خو کردہ است
عشق تو با دشمن با دوست یکو کردہ است
ایں کماں را چاشنی کے زور بازو کردہ است

در مراد ما نظیری یاریت کارے نکرد

برہن زیں رہ و عادر کار ہندو کردہ است

آنچہ رحم از دل برد تائید فریاد من است
ساختن مہمون دیدار و بحسرت سوختن
حرف عاشق بنیاد ~~بہ~~ شکوہ دل علاج بیت
و آنچہ نسیاں آورد خاصیت یاد من است
از تصرف ہائے حرمان خدا داد من است
آنچہ ہرگز آشنا باللب نشد داد من است

نیست در عالم تمنائے که از قیدم نجست
 هر کجا بینی هوئے صید آزاد من است
 مضطرب دارم چو اول در ره آوارگی
 پشت تو رفیق و توکل خسته زادن است
 آں شکارم من که لایق هم بکشتن نیستیم
 شرم نهی آید مرا ز اں کس که صیاد من است
 خشم مرو شکوه رفت اکنوں بر شست عشق تو
 آرزو غلطاں سخن در محنت آباد من است

کار و شوار نظیری گریه آرد که او

شاد از تدبیر هائے ست بنیاد من است

شرو و یزل شده گریه ستان ماست
 هر کجا هست غم در بدر از خانه ماست
 از همه سوره پیغول و صحرابستند
 هر کرا هیچ نگری در پئے دیوانه ماست
 بال و پر سوخته هر یک بکنار سے رفتند
 آنکه ناید بدر از بزم تو پروانه ماست
 بتماشائے جهاں باز نمانسیم از تو
 آسپه دام و گراں ساخته دانه ماست
 بسرباده فروشاں که بمسجد نزدیم
 تلمیحه خانه نخه در تہ پیمانه ماست
 ماکه خورشید پرستیم بچفل چه کنیم
 آفتاب از همه جا رئے بویرانه ماست
 خواب مار البصدا فصول و نگه بندند
 جادو اں راهمه جا گوش برافسانه ماست
 تلمکے از موعظت خلوتیاں شه شنویم
 هوشش ما محو تماشا که جانانه ماست

صحن و دیوار و در و بام نظیری اشب

همه در وجد و سماع اند که در خانه ماست

پیش مشاق تو دیوانه و آباد کیست
 هر طرف راه فتد کوفه و بغداد کیست
 هر دم دل شیریں نبود صحن لغال
 عشق چون بار و دهن و فروغ باد کیست
 ماکه تسلیم بشمشیر ارادت شده ایم
 پیش ما بید که کرون و داد کیست
 در بر اغیار مبند بید که در گلشن ما
 شان باد و سیر طره شمشاد کیست
 با گل مانده اگر گلبن اگر خار بن است
 باغ را سر و خرمانده و شمشاد کیست

بتوزاری و توانائی مادر نگرنت موم در پنجه عشق تو و فولا دیکست

نیم بسمل شده مانند نیم نظیری افسوس
صید در یکدگر افتاده وصیادیکست

دزخون دیده کشته تنم بسمل تو نیست
از آبگینه حوصله ماتنگ تراست
گویا دو انده ریشه نهال محبتم
زین پیش شیشه دل ما هم ز سنگ بود
بے یار مانده رُوئے تو از بیم خوئے تو
بس جانگداز میگزد سر گذشت شمع
زین مرحمت ملاف که کار دل تو نیست
صبر از دله طلب که در منزل تو نیست
بے نیم از تو آنچه در آب و گل تو نیست
بے نسبت آشنادل با بادل تو نیست
در نه کدام کس که دلش مائل تو نیست
پروانه نسوخته در محفل تو نیست

خون تراچه قدر نظیری خموش باش
این بس که دعوی از طرف قاتل تو نیست

آنکه صد نامه ما خواند و جوابے نوشت
شمع بے شعله به پروانه فرستاد اک دوست
همه جاشوق تو لب تشنه بر آهم آورد
کف پائے برو بادیه ام ریش نشد
قدمے نامدم از منزل سامان بیرون
اشک و آه از دریں مدرسه بردم که ادیب
سید ریش ازین باز نگر دید که عشق
قصه بر سر منقار عقابے نوشت
سطے از غیر نیاید که کتابے نوشت
گر بماند روان که در عتابے نوشت
دم آبه نگر ختم که شتابے نوشت
که فریب سرخارش بهر آبے نوشت
در ره عشق که گنج بهر آبے نوشت
حرز حسن تو بهر مشک و گل آبے نوشت
قصه بر سر منقار عقابے نوشت

عقد در چند نظیری بهوس نظم کنی
هیکس نظم تو بر طرف نقابے نوشت

یک آه گرم صیقل زنگار عالم است
موقوف لب کشودن با کار عالم است

مشاطه فراق تو بر چهره ام سرشت
خود را بی خیال تو از دیده ام رماند
بر من شب فراق شد از جرم ناکه
صیاد بی کرشمه تو دانه نفلکند
این عیب و عار عشق دهن را کجا برم
حور و کنار کوثر در ضوان و صحن خلد
تا یک دولت پسند کند قرب او مجوئے
گر پیر سنا که خبر از طفل راه پرس
دانا بی فریب تو معنی نبرد و درد

قانون شکوه چند نظیری نوا کنی

این نغمه تو باعث آزار عالم است

ز به نسیخه آفرینش جمالت
بفطرت زبونی نکا هر ز بونست
همیشه حق از قول و را که روشن
بمجد خرد هست پرواز سهرتن
همه وجد با صوفیاں راز قولت
با عجا رب تولت که ایمان نیارد
بباطن تو دیده آدم مستدم
به پیر منت سایه ظا هر نگردد
بسن ثناتش نقشه نیارد
توانگشت کینش نمیشد بشارت
تا تو را آفت کینش نگردد به شانت

نکت یاب مجموعه گل خیالت
ز ظلمت بروی نباشد ز دالت
به پوشیده موج حوادث ز لالت
تو روشنه خرد پرواز پرو بالت
همه حالها قدسیاں راز حالت
حالات بود خون من که حالت
ز صدر جناس شد بصفت لغالت
که خورشید طالع قرار ز نهالت
که صنعت گری ختم شد بر کالت
که در غیب نبود مشال مشالت

نظیری چناں ساز صافی سخن را کہ روح نبی خوش شود از مخالفت

گر کند گیتی وفائی با وفاداران خوشست
مخت شب گیر با شوق حرم دشوار نیست
بزرگس شوخ تو مست از ناله شب خیز است
مال عصمت را ز لیا بیدریں سودا بت است
ماہ کنعان برون از خیل خریداران خوشست
پیر کوکول چہ باتید گرفتاران خوشست
کہ بکوئے دوست رفتن با پهلوان خوشست
چوں مرض طغیان نماید خوب بیداران خوشست
مے پرستان را نظر بر لاله خساران خوشست

غرق طوفان شد نظیری ہر کدول نہایت زخت بیرون دہ کہشتی شکساران خوشست

جزای حسن عمل در شریعت عربیت
سواد دل ز مے سالخورده روشن کن
قبول بے ہنراں ز التفات معشوقست
جمال حال شود تر جہان استحقاق
زمن مشاطہ بستان صدق سہل طلبد
گو کہ رفتم و قسمت نبود دریا بم
زدوست روی گروان تن بفرمان دہ
خلاف رسم دریں عمد خرق عادت دہ
شب سیاہ صبح سفید سہ آرد

بعرف عفو کردن گناہ بے ادبیت
کہ عینک بصرش ز ابگینہ جلبي است
عنایت ازلی را نشانہ بے سببی است
دلیل آب جگر تفتیل و ترشہ لبی است
ہنوز دختر رز در سراچہ عجبی است
کہ نارسیدن سالک نشان بے جلبي است
کہ ہر کہ صاحب این حال شد بے دبی است
کہ کار ہائے چنین از شمار بوجہی است
چراغ مطلب از دو دہاں بولہبی است

بتیغ قطع ارادت نمی شود ما را خلوص بندگی ما شرافت نسبی است

مگوزدوست ملالت بود نظیری را

که مستی سحری از نیاز نیم شبی است

ترا بکعبه مرا کار بادل افتاده است بکعبه بابت کده من مقابل افتاده است

صدائے بے جرس از بشنوی غریب دهاں که روح ماست بدنبال محمل افتاده است

سپید طالع اگر حصّان یکاؤ کند صلیب زلف بتانم حاصل افتاده است

بعزم کعبه کنید اتفاق خلوتیان که پی صومعه را بار در گل افتاده است

نه کج زبستی مے کرده قبله باد فروش دلش بگوشه سیخانه مانگ افتاده است

شکسته بر ورق جبهه تو خامه حکیم که ابرواں ترا عقدہ مشکل افتاده است

حریف میں چه راحت بساط طہ چسند و نیزه بازی افلاک غافل افتاده است

حریم خاک چو قربان گمنا دیدم که هر طرف نگری صید بسمل افتاده است

یکے بگور عزیزاں شهر سیر می کن ببین که نقش املها چه باطل افتاده است

مجردان سبک سیر از جہاں رفتند گهر بقعر یم و خس بسا حل افتاده است

گدائے پیرمغاں شو که بادشاہ و فقیر بر آستانہ سیخانه سائل افتاده است

ضرر مال نظیری پیش میں نرسد

که او بودی در خشتربنزل افتاده است

فخر والا نسبتاں از بند او است آنچه هرگز نگسلد پیوند او است

گردن شمشاد و دلا نقش بخت سرو از آزادگان بند او است

گرچه شکل نیستی دارد دها نقش هستی جانها نو شکر خند او است

نقش زلفش دایه بر عهدش شکست گر شکستے هست در سوگند او است

طروش را هست پیوندی بصلح چین ابرو گرچه خویشاوند او است

ہر شہم بنخواستی ^۱ آید بخواب
 مشربش صفر ^۲ بیمارانش گشت
 زرد آئینزش بمر دم ^۳ گھٹ کند
 حسن گل برباد حراماں زود رفت
 کینہ کش از دوستان نہر جوئے
 بار تکلیفش ز دوش انداختم
 بستر مشک عبیر آگند اوست
 نوش نے خوش از ترنج و قند اوست
 مشک را بواند کے مانند اوست
 ہر کہ ^۴ ~~میں~~ ہمارد پسند اوست
 طبع معرور خرد خرسند اوست
 گو گیش ہر کس کہ حاجتمند اوست
 ظلم خواں بر نظیر ^۵ گھٹ کنند

معنی او بہتر از فرزند اوست

معمودہ من قبلہ ناقبلہ نظر گشت
 غرق کرم حیلہ گرانم کہ در اں کوئے
 ز دخنہ شیریں نمکے بردل ریشم
 اوراق گل اندر نعل غنچہ نگنجید
 پیدا است دل آمیزیم از گوشت گفتار
 شاید شوم انگشت نما ^۱ چومہ نو
 زان کلکم از عطر فشانست کہ دستم
 تابوسہ گہ خیرہ مذاقاں نکند دست
 در ہر خم آں زلف کمیں گاہ بلا یست
 عقلے کہ کلید در گنجینہ ام آں بود
 بایں دل پر عریذہ شرمندہ عشقم
 تا گشت لظرباں چوں آئینہ برگشت
 سقتم شبہ دیدہ وہم سلاک گہر گشت
 اشکم بحلاوت شدو آہم باثر گشت
 تا عطر دم ہم نفس باد سحر گشت
 چوں رنگ ثمر گشت بلے طعم ثمر گشت
 نعلم کہ در آتش ز رخس بود مگر گشت
 با سنبل خوشبوش براں طرت کمر بست
 و دناں زوم آں ساعد چوں شاخ ^۲ گشت
 بایں ہمہ زان روئے خواہم بخاطر گشت
 تا عشق در آمد بمیان حلقہ در گشت
 ہر جا کہ غمے تیغ بر آورد سپر گشت

ہر نسخہ شعرے کہ بر آورد نظیر می

از غیرت آں نافہ چیں خون جگر گشت

نظر بظاہر و صیاد در تفاخفت ست
 کجا ز عشوہ آن چشم نیم باز رسم
 کسے بقدر شبم ترکتا ز سہل آمد
 شمیم مہر ز باغ و نسائے آید
 طبیب عشق بہر دملع ز بیماری
 کس از معالقبہ روز وصل یا بد ذوق
 بگیر کام دل لے کے بتین مردم چشم
 شب امید بہ از صبح عید میگذرد
 اجل رسیدہ چہ داند بلا کجا خفت است
 کہ فتنہ ساختہ از خواب پائے ماخفت است
 کہ در فراش قصب پائے در خافت است
 بہر چمن کہ تو بشکفتہ صبا خفت ست
 کہ شب راحت ازین درو سید و خفت ست
 کہ چند شب ز ہم آغوش خود جدا خفت ست
 کہ ز روت آمدہ و نقش در خافت ست
 کہ آشنا تمنائے آشنا خفت ست

فساد صرف نظیری مکن کہ خواب کند
 شکستہ کہ بصد در و مبتلا خفت است

خوئے شہ عریہ جو افتاد ست
 بلوئے زمی کہ سہرستان را
 آنکہ افتاد بریں در را ہش
 در خرابات مغانستان را
 خوشی مازگل و بستان نیست
 خوش عبیرے ہم آمیختہ عشق
 عشق از سنبل و گل و اچیدم
 جائے دل خوردہ مینا چیسیم
 ولہر م را سر سوائی نیست
 با خودم دشمن جاں باید بود
 کہ شتہ بر سر کوا افتاد ست
 بد کندے بہ گلو افتاد است
 قدمش از تگ و پو افتاد است
 کاسہ بشکتہ سہو افتاد است
 صحبت یار نکو افتاد است
 غو بخو بولے ہوا افتاد است
 رہ براں گلشن کوا افتاد است
 وہ کہ بارم بغلو افتاد است
 کار جیسیم ہر فو افتاد است
 چکنم دوست عدو افتاد است
 ہر نفس ولق نظیری رنگے ست

عشق را چشم پروا افتاد است

جمال ساقی مادر ضمیر لاله گزشت
که لاله راستی لعل از سر پیا لاله گزشت
دراں شمائل موزوں نگر کہ ہر کس دید
بحسن معنی صد دفتر و رسالہ گزشت
بقصد ضبط نگہ چیں برابر و ان انداخت
ولے نشد کہ کمند از سر غزالہ گزشت
دلہ ز حرص سوال از لبش جواب نیافت
چو آں گدائے سر سیمہ کن لوالہ گزشت
سپہر ہر چہ کند روزیت بخشم مرو
کہ روز تخم از ان کشت گر حوالہ گزشت
دو سالہ در کوش دیر بودہ ام عجبت
کہ شصت سالہ تو ان از مے و ولہ گزشت
سر سہ ز قتل مینا بر دل نیا و روم
اگر چہ عمر بتحقیق این مقالہ گزشت
بطعنہ اورما خافلان فارغ دل
چنان گزشت کہ بردشت لاله زالہ گزشت

جفا نماند ز پندار خود چو دارستم بیا کہ کار نظیری ز آہ و نالہ گزشت

ہجران نکلے سود و بارغ دل مار بخت
سودائے تو آتش ز دماغ دل مار بخت
ہر روغن صافی کہ بہ پیوہہ فلک سوخت
غم دروے آئندہ پچارغ دل مار بخت
رفتیم بسر زود دریں محفل ستاں
ساقی مے تندی بایارغ دل مار بخت
مارا بہ نشاط و طرب آساں نگذارند
غم خون جملے بسارغ دل مار بخت
ہر نخل امیدے کہ نشان دیم دریں بارغ
برگ و برش از لائے یارغ دل مار بخت
کلفت ز کجا آمد و ز بخش ز کجا خاست
بدرگرمالے بفراغ دل مار بخت

باہر عشرت ما محدود و ملاست نظیری

تا صبح نفس زو گل بارغ دل مار بخت

گل بیدلودستہ بستہ اوست
ہر دور دل خاک شکستہ اوست
ہمہ جاناخن تصرف بند
ہر کرا سینہ ایست خستہ اوست

ایں کہ گمشدہ عمد و شرط و وفا
 برد اندیشہ بستن زد و لم
 خص بستن و خار دیوارش
 سرو بالا و عبیر نظرش
 تا بر آید برنگ رخسارش
 موجہ بادہ برگل مہتاب
 عشق ہر دم بتازہ سودائش
 بسوئے مغاں خطا ز سر
 ریو و رنگ زیا و جہتہ اوست
 کعبہ دل صنم شکستہ اوست
 قید مرغ رس گشتہ اوست
 دست پرورد و خانہ رستہ اوست
 بادہ در خون دل نشستہ اوست
 رخ از آب بادہ شستہ اوست
 عقل کہنہ فروش شستہ اوست
 کہ بدست کریم دستہ اوست

نزل روح الامین نظیریؒ را
 نامہ پیک پے غنیمتہ اوست

دلمے دارم کہ طاقت کاراونیت
 دلمے دارم کہ قلو حمائے امواج
 دل سخمہ براحت ہے ستیزد
 نشاط عند لیب اربو و رنگست
 کجا پوشد بہ بند و قید و ستار
 مریض عشق را مردن علاجست
 سر مرغے نیپرد از کیس گاہ
 زباں بازی کند سین از آفت
 بایں شد کعبہ از کوسے تو ممتاز
 کجا کنعان کجا بغداد مستان
 تحمل غیر عیب و عاراونیت
 حرلیف آہ آتش باراونیت
 فلک را دست بر آزاراونیت
 نولے ماز موسیقاراونیت
 تن مجنوں کہ چیز سرباراونیت
 دولے درد و ر بازاراونیت
 کہ آب و دانہ در منقاراونیت
 کہ آب شرم در رخساراونیت
 کہ رشکے بر درد دیواراونیت
 انا الحق گو سرے بر خطراونیت

نظیریؒ ایں عبیر از عشق سازد

کدامین عطر که گلزار او نیست

بختم این بس که مشتری شده دوست	هر چه خلقم بها نهند نکوست
نشکتم رنگ رخ چو مستقی	آب هر کس بقدر ظرف بهوست
در برابر باب ذوق کم بندند	اثر قبض و بسط در ابروست
قطع دنیا می شود چو بکنم	قوت سر و جستن از سر جوست
نیت ممکن بزندگی آرام	تا نفس باقی است در تانگه پست
شاهدان چنین تمییدست اند	جامه سرو تا سر زانو است
باش عریاں بدن که جامه گل	کم و بد بود که حله تو بر توست
بوی گل چاشنی تل دارد	آن شکر خنده راجه بوی و چه خوش
آب تلخی بعطر پروردند	نام کردند کس گل خوشبوست
خط قرآن نگار او کوئی خط	چشم محراب گرد او دهند و ست
خط فربسند که چنین ننوشت	یارب این معجز است یا جادوست

بر نظیر می ست گوش خلق امروز

میر مجلس ندیم شیریں گوست

نه نوشیدم شوق تو فانیاش نیست	وانکه محو تو شد اندیشه حرامش نیست
دل بجن تو مقید شد و جاوید بهاند	که ز فکر تو بر دل آمدن آسانش نیست
تا بکے فکر تو ای کرد و سخن تازه نوشت	قصه شوق حدیثیست که پایانش نیست
هیچکس نامه سر بسته مانسم نکرد	نه همین خاتمش نیست که عنوانش نیست
سبب از عقل پر سید که غم نامه ما	در عشقت که از عالم دستانش نیست
از دلم راه دلت عشق نمود است خوشم	که با آن نامه در سه هست که در بانش نیست
راه دیگر بسوی کعبه اعرابی هست	که غم از سر زنش خار مغیلا نش نیست

خاطر غیب نمانے تو مگر جامِ جم است کر رخِ حالِ من از آینه پنهانش نیست
 سایه نماند تو بالِ همایند هر چه ما که بستر تاجِ سلیمانِش نیست
 مرد تاجر که ز غربت بوطن ^{بکشد} آید تحفه خوبتر از نامه خوانش نیست
 چو قلم گریه شادی کنم از نامه دوست که بجز از دل خنداں مژده گرایش نیست
 بسکه از وقتِ فهم تو نظیری بگذاخت
 نکته نیست که آینه با جانِش نیست

قرعه بر وصل زنده دیده و سامانش نیست کین خیاست از آن چشم که حیرانش نیست
 ز گس از گردشِ چشمت بشراب افتاده است مے پرستی است که محمور بدورش نیست
 شد ز شرم قلمت خضر نهان در ظلمات که بجان ^{شش} آس چشمه حیوانش نیست
 در جواب تو فرومانده ترم از طفلی که بسفتن شکند گوهر و تاولانش نیست
 دل ز اندیشه وصل تو بجان بارنگشت که جدائی ز ملاقات تو آسانش نیست
 عشق ما واقع نیست که آخر گردد هر چه آغاز ندارد غم پایانش نیست
 شادم از دل که مے عشق تو در پیش کرد خبر از رشکِ حال و غم سحرانش نیست
 چرخ را کاسه پر خوں شفق گردانست لاله را سنگ به پیمان که پیمانش نیست
 دولت عشق ندارد و خطر از عین کمال کین سعادت بکمالیست که نقصانش نیست
 ما بایمان قوی عهد تو محکم داریم آنکه پیمان شکند قوت ایمانش نیست
 هر چراغی که دلم داشت بر هم پوشید داغ دوریست که جز وصل تو دانش نیست

گر نظیری بفلک بر شده باشد چو مسج

بیت محمور به ادکل به ویرانش نیست

عشق عصیانست اگر مستور نیست کشته جرمِ زبان مغفور نیست
 عشق در صنعت تصرف میکند در میان فرهاد جز مزدور نیست

برتر از عشقت حالم پایہ
آئکہ منصورت بردار شش کنید
حسنّت از سر ہوش بریدل میبرد
مایہ صدمہ کننا نے بحسن
کے بشر استغفر اللہ گویت
دلفریبی ہائے دشمن دیدہ
راہ از من تا جنوں پر دور نیست
ایں انا الحق گوئے خود منصور نیست
بیش ازین گنجایش مقدور نیست
مصر در خوبی چنین معمور نیست
راست میگفتم ولے دستور نیست
جان پارہائے منظور نیست

عشرت و عیش نظیری کو تہ است
در مرائے تنگ دستاں سور نیست جسی درست

ایں نخل کہ از چشمہ جال رشتہ کشت است
ماقنہ ز مشاطہ حسنینہ از عشق
جدوا اثر دہشت تو دہشت مانیست
زین لخت دل و پارہ ہاں چاشنی گیر
ذوق غم از طینت خاکی نرود بچ
گور دئے تو نظارہ کن و غوئے تو بگر
سمر تہ صحرائے رخت لالہ و سرخشت
گل جامہ ز بر بس سبک از نازکی اندخت
وین خط کہ دہد یاد ز معجزہ کدوشت است
ز ناز نغلاں رشتہ خط ذرف کدوشت است
با پردہ بگو پردہ رخسار کدوشت است
بر گریہ تیغ و نیک خندہ برشت است
ہر چند بشادی گل آدم نسرشت است
گوید کس اگر آدمی را کہ فرشتہ است
صدر رنگ و گر گل کدو اند کہ کشت است
عربائی گلدار ز کوتاہی زشت است

در حیرتم از ترک فنائے تو نظیری
کس غیر اجل فرشتہ است

نازلہ بالغمد لہل نو را گرم ساخت
ز آتش وادی بیگندیم نعلین از قدم
دراغت از بہر خاطر گرچی پروانہ سوخت
شوق ماہنگامہ ایں ماجرا را گرم ساخت
موسی ماگرم رو گردید و مارا گرم ساخت
شمع مجلس شد کہ در شامہ جاگرد ساخت

گر جی ہنگامہ گلشن پئے آشوب ماست
مایہ ہر و محبت از رولج افتادہ بود
کین خسرو گر نبویے ساختے فرما دکار
بہرین مژگاں کج چشم خلق قریباں کردہ بہت
اعتمادے بر شمیم حلہ ریوسف نداشت
شد ز غربت قدر من معلوم براہل وطن
دیدم اشفاق رخت محروم شتم از بہت
از غلوئے رقت معلوم شد حسن قبول

گل شگفت از نعرہ بلب کہ مارا گرم ساخت
صحبت ماروز بازار و فارا گرم ساخت
طعنہ ناموس خجے باو شمارا گرم ساخت
گریہ من داستان کر بلا را گرم ساخت
سرمد خاکسرم باوصبارا گرم ساخت
گر جی ہنگامہ ہر آشندار گرم ساخت
وسعت احسان در استغنا گذارا گرم ساخت
چوں مراد دل اجابت شد دعا را گرم ساخت

رشحا بہت اس نظیری یاصبا با عطر گل
بلبل از شعر تر ت صوت و نوا را گرم ساخت

کل صلائے عام ز در مرغ از سحر خوانی نشست
خانہ زیب گشت جولا نگاہ ماہ خمر گیمے
دیدہ پا انداز رخسار تحفہ لالین ندید
مردم چشم از فروغش بست آئین خانہ را
تشنہ لب ماندم از چوں ز آب کوثر دوزخی
نخندہ ز دہریز مجلس دل ز غم آزاد گشت
جانفشانی عذربے سامانی غمخانہ گفت
تا بے نظیم از شکوہ طلعتش بر خاستم
پیشتر چندا کہ رقتم بیش شد سر گشتگی
سرور احرار عبداللہ خان گنج بخش
در چین باخار دگل در کوہ باخارا و لعل

روز شد پروانہ از بال و پر نشانی نشست
بر سر بازار شور ماہ کنعان نشست
در مقام پاہمہ جافرش پیشانی نشست
باو شد در کلبہ مسکین بہمانی نشست
جنتے از خویش تن کرد و برضوائی نشست
نکتہ را ندازد مرج لب عقل از پریشانی نشست
ناپیش رفت اگرچہ پاشیمان نشست
آپچنان محوم کہ نتوانم ز حیرانی نشست
چوں تواند ذرہ باخویش نورانی نشست
کو خود داند ہرچہ در ملک جہان نشست
قطرہ باران انماش بعمانی نشست

تخت شاہان دکن بیشک اقامت گاہ است
شاہ راشعل جہانگیری مسلم شد باؤ
ہیں ز صد سلطنت بر سید خانی نشست
ہمے دارستہ بر تخت جہان بنی نشست
ایکد گویند اسم اعظم دشت جم افانہ است
ہمت او داشت بر تخت سلیمانی نشست
ہمت ازوے جو کہ اس ہمت اگر ہمت دہد
جذبہ گیر و گریبانے کہ نتوانی نشست
شک ملک شیر و اس امروز شاہ دروان است
کوہ از خاقان نظیری بزر خاقانی نشست

ماو عیش و عشرت دایم کہ دولت بر سریر
مہرباں تر باوے از معشوق نہانی نشست

بشرح حالت من نہامدار اطراف ست
بہر بانی او اعتماد نتوان کرد
ہزار قافلہ در زیر بار اوصاف است
کہ تازہ عاشقم و خاطرش بر صاف است
بنالہ اشک فشانم کہ تازہ دولت را
عطاے نیم درم و ستگاہ صد لاف است
بعشوہ کہ تبسم بخندہ جاں دادم
خلاف دوست نمودن خلاف انصاف است
بہشت روزگار نایاب و محبت نیست
کے کہ طفل ہمیر و مقامش عرف است
بتلخی از لب اس شاہداں شاہ شناس
اگر شویم کرم کمال الطاف است
ہزار مصر شکر صرف منعمان سازند
لوالہ بفقیر اردہند اسراف است
زعالمے کہ کسے دوستی بر نرساند
وفا مجوئے کہ عنقا ہنوز در قاف است
اگر زار دولت آگہم عجیب مداں
کہ علم کشف نہ از قسم علم کشف است
بیک تبسم دزدیدہ ام فراہم ساز
کہ چون رخ تو پریشا نیم ز اطراف است

نظیری از رہہ سنجیدگی شود غالب

دخل مساز کہ میزاں بدست طرف است

ہیں قوق شمع شبستان میں ست
پرتک دہ کہ بدو قے برسم
مونس خلوتِ مستان اینست
مرکبم تابگستان اینست

باش تا سجده میخاکه کنم کعبه بادہ پرستان اینست
 غافل از طوف صراحی مگذر دست زن عروہ مستان اینست
 یک بت سادہ یک خم بادہ برگ و سامان زمستان اینست
 بچہ و خمار و خرابات مغان درس استاد و دبستان اینست
 گردن تاک بازی ببرند سر و رفتہ بستان اینست
 کبر بارنگ تمتمن زورست زال یار ستم و ستان اینست

مے فردوس نظیری جستی

بمیاں آمدہ بستان این است

دل بقرب و بعد او مجبور نیست ۱ / از نظر دورست از دل دور نیست
 گرچہ زان نورست روشن دیدہا دیدہ ہا را طاقت آں نور نیست
 شمع مجلس تیغ غیرت آختہ است نیست یک پروانہ کور بخور نیست
 عجز و اصل شد چہ عجب از سر نہاد کبر جز از سر کشی مجبور نیست
 اجتہاد عقل نفی شاہدست بس بزرگست این خطا معذور نیست
 پانے گرد و بمرہم زخم ما عشق غیر از حلت ناسور نیست
 تا بفرمان بت پرستی میکنند بندہ در افعال جز مجبور نیست
 سرور از ان گل ہوائے دربرست غیر شورے در سر مجبور نیست

بس نظیری زین فغان جاں خراش

نالہ دل نفسہ طنبور نیست

کس نمود جبرہ کو جگر مگر کوک خواست بے نکی نگفت کس کو سختم نک خواست
 ہرگز زیادہ داومش بیشتر سے بمن نمود پر ترکش نسا ختم کا سہ کہ پر ترک خواست
 آمد نقش بازیم ورنہ نرازد دیدہ ام کس نشست کو حیدر جائے دوشش دو یکسخت

من ہر عجز و ہنگام میل نزاع میکنند
 رنگ رخ سخن نشان میدہد از عیار مرد
 ہر کہ حریر بافت شد عاقل از خشک نحوست
 گفت و شنود دوستان مایہ پیش میشود
 صاحب فہم خورہ بین نامور امک نحوست
 عالم و یک مسج دم ویر یغان و یک صنم
 آنکہ شمرده زد نفس ہر گاہ ملک نحوست
 مصرع نظم بے غلط صیغہ نشر بے سقط
 ہر چہ نحوست لائے من اختر نہ فلک نحوست
 نسخہ نظم و نشر من نقطہ سہو و شک نحوست

طبع نظیری از ازل معجزہ خیز آمدہ
 کرکک جاہلے کش نسخہ صنم حک نحوست

گریز و از صف ماہر کہ مرد خو غا نیست
 جمال منجہ دیدی شراب منجہ پوش
 کسے کہشتہ لشہ از قبیلہ مایہ نیست
 ز پائے تابہ رش ناز و عشوہ صف بستہ
 لگوے عذر کہ در کمیش ماہارا نیست
 ہزار معرکہ و خصمت تماشا نیست
 کہ خار خشک بہ از سنبیلے کہ بو یا نیست
 بہ خاک ہے سخنری کا کلمے کہ دل نہ برد
 کہ راہ دور کند را ہرے کہ دانا نیست
 بحکم عقل عمل در طریق عشق مکن
 نشاط نیست کہ یک جائے ہست یکجا نیست
 فلک سراسر بازار دہر غم چیدہ است
 کہ بد معاملہ آزرده از تقاضا نیست
 بپائے خویش کجا میتواں رسید کجا
 کہ طعی راہ فناہ جز ببال عنقا نیست
 ہوائے وصل کسے میکنند کہ بواہوس ست
 کہ در معاملہ آزرده از تقاضا نیست
 دراں دلے کہ محبت بود تمنا نیست

نظیری ست بحالے ز غمہ خونین تر
 بشکوہ تادلت آزرده است گویا نیست

عشق مرا زباں حکایت برید نیست
 رازیکہ دوست زد دل باید م نہفت
 مکتوب سر مہر دم ناشنید نیست
 جلد و بیاض و فترم از راز دل پرست
 گلہائے ناشگفتہ این باغ چید نیست
 چشمم ہر چہ ہے فدا از ہم درید نیست

در سینه تا بچند بر آرم سر و برم
 این نیم قطره خون که ز مژگاناں چلید نیست
 خصم آن حریف نیست که دل کس کشد ازو
 زیں تیر نیم کش پرو پیکان کشید نیست
 گفتم مگر بمنزل مقصود پے برم
 یکبار چند گام ہر سو دوید نیست
 چوں یافت دل کہ بر سر رہے رسیدہ ام
 نشست از طلب کہ باں کو رسید نیست
 رفتیم ورہ کُنبہ جانش نیافتیم
 قانع نگشت دل بر سیدن کہوید نیست
 دیدیم دویدنش ز خودی بیخودی نداد
 این زہر اگر بخوہد گنجید چشید نیست

زیں عشق صد بلاست نظیری فسانہ چند

افسون خاشی بلب و دل دید نیست

بیا کہ مردم و برہ راہ چشم جاں باز است
 بگفتگوئے تو ز خم مراد ہاں باز است
 سخن ما اگر تیل ہست مانع نیست
 مے مغانہ سبیل و درمغاں باز است
 چہ یوسفی تو کہ در مصر حسن چون تو کہے
 بروں نیامدہ تار راہ کارواں باز است
 در آرزوئے نثار دوم تو ہمہ شب
 گم فروش و دچشم مراد کاں باز است
~~خوش رو و چو گرسنہ چلے چہ سود ازیں~~
 کہ خواں وصل نبرد دست میہاں باز است
 چو بلبل قسم من ازیں چہ ذوق مرا
 کہ گل شکفتہ در دہائے بوستاں باز است
 صمد بجائے صنم برزبانم آمدہ است
 بتم فتادہ و ز نارم از میاں باز است
 دعا کن سید بوقت شہادتم اورا
 کہ آں دمیت کہ در دہائے آسماں باز است

مکن شباب نظیری بکار جانبازی

کہ چشم کار شناسان کارواں باز است

زبان طعنے ما کو تہ از بریدن نیست
 علاج شکوہ عاشق بجز شنیدن نیست
 زبکہ گشتہ ام از درد انتظا وضعیف
 نگاہ را برخت قوت رسیدن نیست
 چنانکہ خانہ زندانیاں فرد د آید
 شکستہ جان نفس جرات پریدن نیست

ز بے تعلقی خویش تن بایں شادوم کہ جاں سپردن اگر هست دل طبعین نیست
 ہجر وصل و ملال و نشاط گر یہ کیسم در اں دلے کہ طلب هست آرمیدن نیست
 ز تار زلف تو دمار بر میاں دارم بیا کہ مصلحت پیرہن دریدن نیست
 گرفته طبع نظیری سوال از دکنید
 درخت گل نشکفت ست و دچیدن نیست

ایں پیش خیل کجکلمان از سپاہ کیست ویں قبلہ کہ کج شدہ طرف کلاہ کیست
 دامن کشاں چہ ابر بگلزار میسرود تا آب زر گس کہ در برق گیاہ کیست
 پایم بہ پیش از سر این کو نمیسرود یا راں خبر دہید کہ ایں جلوہ گاہ کیست
 آں ابروئے کشیدہ کماں از چہ خانہ خاست دیں غمزہ گرفتہ کمیں در پناہ کیست
 گیرم تبسمت کند انکار کشتنم آں غمزہ حرلصں سیاست گواہ کیست
 گدہ سر تو گشتن و مردن گناہ من دیدن ہلاک و رحم نکردن گناہ کیست
 برباد دادہ طرہ ز رخسار ما دگر لخت جگر بحیب کہ گل در نگاہ کیست
 بے بیندم بخون و سہل آردم پیاد کایں گر یہاں تلخ ز زہر نگاہ کیست
 از کف بعد ز دامن و دوستت نمیدہم دانستہ ام کہ گوشہ چشمت براہ کیست
 کف میکشد بزلف و سہل گویدش کسے کاں زلف در ہم از اثر دود آہ کیست
 چوں بگذرد نظیری خونیں کفن بچشر
 خلقے نفاں کنند کہ ایں داد خواہ کیست

خواہم ایں بستان پر غم را بشورے شکست ایں نفس تنگست بر مرغ تو بال در شکست
 روزگار از خاطر مچوں نیل از خوار شکست آسمان بر آتشم چوں عود در محشر شکست
 پائے از پیش آمد و کارم ز پس من گرفت دست در اندیشہ بارم بجزیرہ سر شکست
 طعم شکر داد عشق اردو گلو کا فور ریخت تلخی مے داد غم در شیرم از شکر شکست

دینش بر عثرت من حسرت دیگر فرو و
 دوستاں ہرگز نہ بنیں از محبت عیب دوست
 خاطر من خوش شد اگر مے رنجیت گراں شکست
 باد برستان وزید و شاخ نازک تر شکست
 شوق دل پیمانہ ام را بر لب کوثر شکست
 در برون در نظیر می شد ہلاک از انتظار
 مژدہ بخشید سکین را کہ مجلس بر شکست

واند خلاص مرا ^{و از} حال من آگاہ نیست
 بخت با ما سرکش است و دعا با ما سبک
 فصلها شد در تباہی بر نیامد عسما
 شست دل صدر کہ شود مہربان گارے نکرد
 خاطر دوراں زیریں دوستان در عہد تو
 عرض حال جملہ رہ دارد بجلوت گاہ قرب
 پیش ازین در جانب پارہا از ان لب قسمتم
 جستجوئے وصل با این زندگی بیطاعتی است
 در دلش رہ دارم و بر آستانم راہ نیست
 کہربائے شوق مارا جذبہ یک گاہ نیست
 کشتی مارا سفر از سیر سال و ماہ نیست
 گوئیای پیکان پر با این خدنگ آہ نیست
 آنچنان پُر شد کہ دلہا را بہلما راہ نیست
 جزو دعائے من کہ آن مقبول این گاہ نیست
 حرف تلخی بود اکون گاہ ہست و گاہ نیست
 ذوقے از پرواز با این رشتہ کوتاہ نیست

گر نظیری شکوہ از بے مہریت دار و مرغ

عیب صاحب را کہ پوشد بندہ دوستخواہ

ہر کس شہید آں مژگائے دراز نیست
 محمود را اگرچہ جہاں زیر خاتم ست
 شہ را چو پردہ از رخ شاہد بر انگشت
 معذورم از ضعیف و جاہر خستہ ماندہ ام
 در شرع بر جنازہ آنکس نماز نیست
 بجائے ہش ز گوشت چشم ایاز نیست
 چشمش سوائے خراج خطا و طراز نیست
 در عرصہ پر م کہ بجز شاہباز نیست
 حسن از حجاب خالی و عشق از نیاز نیست
 عاشق وفا نماید و شوق سرکشتی

دایم کہاں بکھیں گشتہ است آں طاق ابرو از گره فتہ باز نیست
گو غمزہ خشکین شود گناز کینہ ورز یک شیدہ بے کشتہ عاشق نواز نیست
مارا چہ اعتبار و اثر با وجود دوست جلے کہ جلوہ کرد حقیقت مجاز نیست

یار از غرور دست و نظیری بخود اسیر
بیچارہ دل کہ بیچکشی چارہ ساز نیست

عشق را کام بعد دل خود کام تو نیست صبح امید و شب وصل در ایام تو نیست
دیدہ ام دفتر پیاں و فاحر ف بحر ف نام خواباں ہمہ ثبت ست ہمیں نام تو نیست کہ
من دل شیفہ آزار ~~نہ~~ دامن چیت کہ ز خویشم خبر از لذت و شام تو نیست
آتش ~~تہو~~ شور و صید تو از لذت تیغ جاں بحسرت و ہواں مرغ کہ در دام تو نیست
آتش در سوسا مان بچہ تدبیر ز دی یکسر موج و مرا نیست کہ از رام تو نیست
آخرے دُر گرامی ز کدام آب و گلی بیچ دل نیست کہ پروردہ اکرام تو نیست
برابر از زندگی قامت سوزن نازم یک قربانیت کہ شایستہ اندام تو نیست

باش در دوستی از خویش نظیری زوید

کہ ز آغاز تو پایندہ ترا انجام تو نیست

ہر کر امنی ~~نہ~~ خیزد ز دل گفتار نیست نیست یک عارف کہ خود ساقی و خود خماز نیست
خار خار کوئے یار سے ہمت ہر کس دلیست نشگد ہر گل کہ در پائے دلش این خار نیست
سحر چشم بہت بکار ست و دعائے برہمن گبر ہر تارے کہ بند بر میاں زناز نیست
توبہ ہشیار یگویند میگردد قبول تا نو شمعے مرایا لائے استغفار نیست
مستی و شاہد پرستی ہرزہ خندنی نشاط کار کار میگیسا راست و دیگر کار نیست
پیش پائے گرم و سحر روزگار افتادہ ایم سایہ در ویرانہ ام از پستی دیوار نیست
اندکے اے نالہ اشب بے اثر ~~نہ~~ یا بہت آنکہ ہر شب می شنید اشب گریہ نیست

مردم از شرمندگی تا چند با ہر نا کسے مروست از دور بنامیند گویم یا ز نیست
 مجلس آخر شد نظیری حال خود با ادبگو
 ہر نفس بزمے و ہر دم صبحتے در کار نیست

دایغ دل در عشق افزون نمیداند کہ چیت باغبان دہر نخل عمر را آ بے نداد
 خندہ بر عالم مزن کیں گریہ ہر کس را گرفت عشق از یک تافتن بنگاہ دل تاراج کرد
 لاله ایں باغ پژمردن نمیداند کہ چیت زخم پیکانم بآب زندگی شود دید ہن
 دامن از خون دل نامشردن نمیداند کہ چیت ترک خصمی کن کہ دار و خوئے انفی روزگار
 کاشتن دانست پژمردن نمیداند کہ چیت ہر کہ تیر او خورد مردن نمیداند کہ چیت
 صبر بیدل حملہ آوردن نمیداند کہ چیت یست تا آزرده آزر دن نمیداند کہ چیت
 ہر کہ تیر او خورد مردن نمیداند کہ چیت ہر کہ دل در باخت مل جہنم نمیداند کہ چیت
 غنچہ برگ عیش گستر دن نمیداند کہ چیت عشرت تنگ دل مافورس ہر گلشن بست

از حجاب اشب نظیری بادہ بر جادہ ریت

پارسا آداب مے خوردن نخل و اندک چیت

گشت دوزخ شمرے ز آتش سودایش ریخت ہر کہ از لعل جے مشک بہ پیانہ گلند
 شد قیامت قدرے فتنہ ز بالایش ریخت حسن در پے نہاں بود کہ نقد دو جہاں
 نعدہ مشکے نمک سود بہ ہبایش ریخت کام از اں یافت ز لیخا کہ چو یوسف را دید
 عشق اگر یہ بدل گرمی سودایش ریخت از پے تربتم خضر ہد آب حیات
 اول اسباب تعلق ہمہ در پایش ریخت سرمد در چشم بلا غمزہ بیاکش کرد
 عشق تا بر گل من تخم تمنایش ریخت بادہ در جام حیا کمر شہلایش ریخت

نخل پیوند تو ہند نظیری بر کند

در نفس تخم توئی عشق تو بجایش ریخت

رفتی بزم غیسر نکونامی تو رفت
 ناموس صد قبیلہ زیک خامی تو رفت
 اکوں اگر فرشتہ نگو گدیت چه سود
 در شمر صد حکایت بدنامی تو رفت
 مصحبت رقیب شدی از غرور حسن
 نام خوش تو در سر خود کامی تو رفت
 ہماران متفق ہمسہ انکار میکنند
 ہر جا حدیث نیک سرا بخامی تو رفت
 رندے کہئے فروش ندائیش در غمے
 مشہور خاص و عام بہجامی تو رفت
 برد از رخ تو رنگ حیا بادہ ہو س
 شرمے کہ بود در ہمہ جا خامی تو رفت

باکاد کا وغزہ نظیری اثر نماند
 فارغ نشیں کہ خون دل آشامی تو رفت

بیچ راز از دیدہ صاحب تمیزان دوست
 تا بصد راز لب خبر دارم لے دستور نیست
 ہر کہ از معشوق خافل گشت لذت و زیافت
 دیدہ بے معرفت را در دود دنیا نوز نیست
 گل گریباں چاک ز گسست رفتند از چمن
 سرور را غیر از ہوائے سر مجبور نیست
 بد در پیریناں ہر گز نمی رسد کسے
 در مقامے کاب جیوانست غیر از سوز نیست
 چوں سرمے کاروانگاہست دنیا بر گذر
 شب بے آید کہ صد مکیں در درخوڑ نیست
 سیٹھ دارم کہ از مرہم جراحت کاٹھ شود
 زخمے از نیش محبت نیست کان سوز نیست
 بندہ گر بیباکی کرد از ضد لوندی بخشش
 گرچہ مغرور ست اما جز ہو مغرور نیست
 پر سجا گر عشق اینجلا لاف رفعت میزند
 جلوہ ہا در بطن عاشق ہست کاند طور نیست
 کو بہن را خود بناخن سنگ میبا پدید
 جوے شیر و نقش شیریں کار ہر مرد و زنیت
 عشق یو سفت را دریں سودا ہنیا رے فرو
 بندگی خواہد پیمر زادگی منظور نیست
 گر شری گر عرش اینجلا لاف رفعت میزند
 جلوہ ہا در بطن ماہی ہست کاند طور نیست

عافیت خواہی نظیری بستہ خواب شو
 از تاج حسن اگر خوار ملک ستور نیست

ردیف التاء

عطاش را نه ثوابست و نه خطا باعث	بست بهر کرم ناله گدا باعث
اگر چه رزق گدا باز پس نمی آید	مقدرست که میگردد دشمن باعث
خوای درود و سحاب آب داد و دهقان	ببین که نبرد و که پرورد و شد چها باعث
جنون عشق بتقدیر بود من چسبم	بجوئے گل که شدم مست شد صبا باعث
براسته پیرمغال رہے خواہم	تو گر سبب نشوی میشود خدا باعث
خراب دست چنیں میزیم نیست نام	در آفریدن من شد چه مدعا باعث
لیم رائے و معشوق اگر کریم نکرد	سناش را نشود گنج کیسب باعث
عجب زہمت درویش اگر قبول کند	سعادتے کہ شود سایہ ہما باعث

ریا ز دیر مسجد برد نظیری را

کہ فقر بادہ کش و گبر پار سا باعث

بر طبع سادہ زود شود خوشگوار بحث	دارد برائے طفل شکر در کنار بحث
پیشگیں مباحش چنان کز پئے نزاع	رہبر غبار خاستہ سازی سوار بحث
از ہر غمے بخاطر ماکیں سبک ترست	این راج مابروح کند در عیار بحث
آنم کہ حال مستی و مخموریم یکبیت	ہرگز نکرده ام بکسے در خماری بحث
ریزم گل نیاز و تضرع در اضطراب	زبان برستیزہ ام نگرفته است بار بحث
خط مسئلے بکف صدق دادہ اند	ہرگز ز راستی نشود مٹسار بحث

مطلب گریزد از تو نظیری جفاکش

جز در ضمیر کند نگیرد قسار بحث

ردیف الجیم

فسودن خط و پیغام بعثت شب دارج
 نغمه حسن تو امینیت بدوران داد
 چه صلح بود که حسن تو با وفا انگیزت
 میان زخم و خدنگ تو الفت پیوست
 حسود مهره دل تلب کرد و غافل ازین
 سرشک رزق در انگور دانخه گردد
 نماند شوکت شاهان کسی که داند
 سوار معرکه آخر الزماں ایرج
 چنان اجر بدہ قلب عددو بہم شکند
 مثال نسبت اعقاب جد و اینست
 قبول تربیت استاد میکند شاگرد
 بیان قصہ رزمش نکو نمیدانم
 غنیمت کہ من از گنج فقر یافتہ ام
 نگاہ بر رخ تو مصطفی ست بر معراج
 کہ بادشہ زر عیت کفایتاندا باج
 کز آب و آتش ما برد اختلاف مزاج
 کہ از دکان مسیحائے خسرو ند علاج
 کہ کعبتین و غا خانہ دہرتاراج
 نبود سیم و غل را ہیچ جائے رواج
 دراز دوستی حسنه کہ میر باید تاج
 کہ طالعش بظفر کردہ اند استخراج
 کہ شیر پنجه کشاید بر سماط زجاج
 کہ آنقدر کہ گزیش بیش قیمت تاج
 ہوائے معرکہ شہباز میکند در تاج
 و گر نہ نظم کفم بودے ہم آنجبا کاج
 خراج ملک دہند و کف دہم بخراج

سر نظیری و خاک سر لے پیر میاں

ز آستان کرمیاں کجا رود محتاج

ردیف الجیم فارسی

لے کعبہ کہ گردت نشیند بصفا ایچ
 ز عین نظر حسن قبول تو بلند ست
 جائیکہ عطایتو بود کفر و خطا ایچ
 ریزیم دل ابر بر سر دل تابما ایچ

گر بہرہ از خلق و سرشت تو ندارد
خاک پئے رُوح القدس و آب بقایہ
باقیر تو علت نہ و با مہر بہانہ
آنرا کہ مراد تو بلا خواست و عاہیہ
عشق تو مرا از بت و زنا بر آورد
آنرا کہ تو کردی طلب اغراض و ضایہ
با آنکہ ز پئے چشم عزیزاں نگراں بود
رفتیم و نکردیم نگاہے بقضاء ہیہ
کوین چکار آیدم اربا تو نباشم
بے دولت وصل تو نعیم و دوسرا ہیہ
کم حوصلگی از طرف ماست و گر نہ
از بحر ذالت نشود کم بطن ہا ہیہ

از تست کہ ایں زمزمہ با طبع نظیریست
بانگے کہ تاباشد نکلند کو صد ہا ہیہ

رولیف الحاء

دُہل و ناے در یدیم با دازہ صبح
بانگ فتحے نشنیدیم ز دروازہ صبح
دیر گشتیم ز فیض سحر آگاہ در بخی
جامہ پارہ نکردیم با ندازہ صبح
مئے و معشوق با ندازہ ماسکے باید
رطل خورشید کند حارہ خمیازہ صبح
کم خواشت دم مرغ سحر بر خیزید
جگرے تازہ کنیم از نمک تازہ صبح
میغفر جام بیار ابرش مے در زین کش
تا بیک حملہ کنم غارت جتازہ صبح
سپہ شب بشیخون دعابش کستم
علم روز زخم برد در دوازہ صبح
رفته اوراق شب و روز ہم جویسیم
بخید ثابت و سیارہ شیرازہ صبح
دست در گردن عذراے جہاں اندازم
رخسار روز ہم بر زخم و غازہ صبح

سر و شمشاد بوجہ اند نظیری وقتت

بہر شاخ سرایم سر آوازہ صبح

گوشش گل میدرد از مزہ پیغام صُبوح
زندہ دار و نفس با د صبا نام صُبوح

تا تو مرغ فلکی رام گلستان شدہ
خواب مرغ سحری فرستہ و ابرام صبح
نوگل از مرغ سحر گاہ گرفتار تری
دم نزد صبح حریفان کہ نشد ابرام صبح
در چنان بزم کہستان سحرے نوشند
صاف خورشید بود در تہ جام صبح
دست و پا گرزند دل نفس کشید
در گور روز قیام ز لب بام صبح
غم مطلوب سر از دامن دلبر نگرفت
لابہ نیم شبی کردم و ابرام صبح

حق دیدار نظیری نرسائی بہتام

در شب وصل ادا گر کنی و ابرام صبح

ماندہ ام بادے از سحر عزیزاں مجروح
دیدہ شد غرقہ طوفان چو جگر گوشہ نوح
در رہ دوست ہلاک زن و فرزند بجاست
بر در وصل و دواع کس و پیوند فتوح
صد بہانہ کہ یکے بر زنند بر تقصیر
صد کنایت کہ یکے را بنود رنگ صبح
گا ہم از باد ہوا سنگ ببارد ظاہر
گا ہم از کلک قضا جرم بزاہد مشروح
بر دل و سینہ من داغ جفا گرد مہر
در رگ و ریشہ من قوت بلا گرد روح
نہ بخود حامل پیمان محبت گشتم
عشوہ دیدم دغوش بود سر از جام صبح
صالح و طالع اگر جملہ چو من دا جویند
توبہ در توبہ ز زشتی بگیریز دچو نصوح
سوئی رحمن علی العرش توجہ کردم
بانگ زد عرش کہ با کے زمکاں یا سبوح

در صحبت ہمہ بر روی نظیری بستند

بخود اے فاتح ابواب در کن مفتوح

ردیف النجاء

چگونہ نام تو آریم بر زباں گستاخ
کہ یاد تو نتوان کرد در نہاں گستاخ
اگر بگلبن تو بکلی پناہ آرد
کے نمیزندش گل بر آشیان گستاخ

ہمارے جہند کہ در راہ تو شہید شود
 بآب بنجر جلا دہ طہارت ما
 اگر سوالے از اں لب کنیم خیرہ بخش
 بکعبہ سجدہ عارف کئے کنند قبول
 محرمات حریم گاہ ہائے معبود اند
 عجب کہ جاں سلامت بر ند مغرور اں
 چگونہ حرمت درویش پارسا ماند
 ہما نمیکندش قصد استخوان گستاخ
 کہ پیش تو نتوانیم داد جاں گستاخ
 ہمیز باں کریمت میہماں گستاخ
 اگر بدیر نہ پا بر آستان گستاخ
 بمقتضائے طبیعت مدہ عیاں گستاخ
 ستارگان قدر انداز و آسمان گستاخ
 سوال زشت و غنی سخت دل زماں گستاخ

مبادعا عقد بے نیازی بکشد

چنین مجھے نظیری از و نشان گستاخ

چو نیست حد کہ بالیں نہم سر گئے گستاخ
 ہزار خار بر من میزنند طبل رحیل
 نشسته نغمہ سرا بیان ہم چہ دانستیم
 ز دام و داند صیاد مرغ سہلے نالہ
 غبار شکر یا جو رج غم جہاں گرفت
 ہیچ جیلہ ز پیش اجل خلاصی نیست
 چہ سُو د از حریم امن و خوابگاہ سراخ
 ہنوز رخت زایواں کسے نہر دہ بکاخ
 کہ سنگ تفرقہ بان کئے پر انداز سراخ
 خیز داشت کہ بر سخ میکشد طبّاخ
 کہ گفت سہ سکندر کئے شود سوراخ
 زر گرگ اگر بجہی پوست میکند سا ماخ

چناں رسید جراح تہد کہ دیدنید

ز زخم حادثہ زونا گاہاں نظیری آنخ

دلیف الدل

پردہ برداشتنہ ام از غم پنهانی چند
 زان ضعیفان کہ وفاداشت دریں شہر اسیر
 بزیایاں میرو و امروز گریبان
 قفسے چند سجا مانده و زندان

سروسامان سخن کردن این جہم نیست
پہلو من بنشانید پریشانی چند
بس خرابی کہ ز یکدیگر ماں نشناسند
ماندہ ایم از دہ غارت زدہ ویرانی چند
کشتہ از بیکر قناد کفن نتوان کرد
فکر خورشید قیامت کن و عریانی چند
ہیچ دلراستم حادثہ مجروح نکرد
کہ نہ لعل تو براں رنخت نگہانی چند
ہیچکس را سر پائے نزد ایام کہ ما
پشت دستے نگزیدیم بدنہانی چند
بر عشرت طلبی نخت دل آرم ہیوں
چیدہ ام از گل ایں بادیدہ دامانی چند

چشم برفیض نظیری ہمہ خواہاں دارند
کاسہ در پیش گدا داشتہ سلطانی چند

شمع را زندہ دلی در شب تار آفرشد
روز عشرت ہمہ در خواب و خمار آفرشد
شاخ سرکش شد و دست ہمہ کوتاہ بماند
جور گل چین و نزاع سر قمار آفرشد
عند لیب ار نہر اید بقفس معذورست
گل بازار نمبر دند و بہار آفرشد
خلعت دہر باندا زہ حال اکنون نیست
چرخ را رشتہ ہم رفت و مدار آفرشد
ہمچو دینار کہ در پائے کر میاں افتد
کس نگفت از چہ شماریم و شمار آفرشد
کمتر از رنگ خنابود با لطف جہاں
سر دستے نقشاندیم و نگار آفرشد
فکر نا آمدہ اینست کہ امسال گذشت
غم آیندہ بہاں بود کہ پار آفرشد
نقش رخسار تو بر صفحہ جاں گشت رقم
پردہ بر یک طرف انداز کہ کار آفرشد

شاہدان گوشہ چشمی بنظیری دارند
ہر چہ دل صید ہمیکہ و شکار آفرشد

ذوقے زمے نژاد کہ صد شور و شہر نشد
بیباکے از مذاق خم مے بدر نشد
ایں رسمہائے تازہ ز حرمان عہد است
عفا بر روزگار کسے نامہ بر نشد
باز ایں چہ آفت ست درخت امید را
امسال ہم شگوفہ فشانہ و ثمر نشد

بیہودہ برگزگہ آفت نشسته ایم
 شد کاروان و مرد رہے جلوہ گر نشد
 رسوا نم و گرنہ تو صد بار در دلم
 رفتی و آمدی کہ کسے را خبر نشد
 دستار مار گنج گرہ در گلو شود
 خم را کہ خشت میکدہ تاج سر نشد
 شب زندہ دار باش کہ تا پیرت تراش
 بیدار بود بتکہہ زیر و زبر نشد
 در صدر چوں حضور نبود آستان گزید
 ہرگز گدائے کوئے مغاں معتبر نشد
 بس نغمہا بگوش نظیری ہوس کشید

دراز دروں بہ بست و بہیز در نشد

قاصد دلے آزرده تراز آبلہ دارد
 مے آید ازاں کوئے وز رفتن گلہ دارد
 کس خیمہ نیفر اخت بسر چشمہ حیواں
 گاہے گذرے خضر بریں مرحلہ دارد
 شاید کہ شود جلوہ گر از غیب جمالے
 چشمے ہمہ کس بر رو ایں قافلہ دارد
 معشوق جہیل ست و غیورار نہ بگویم
 مجنوں نسب از لیلی ایں سلسلہ دارد
 ہوئے بفر اغت نکند در ہمہ صحرا
 دیوانہ کہ آہوئے رماں در گلہ دارد
 در یاشن چہ باید و در ظرف نگنجد
 صدگونہ الم طایر کم حوصلہ دارد
 فارغ نشوم یک نفس از بندگی عشق
 شکرابہ فرحنے کہ کم نافعہ دارد
 بے بادہ کم مستی و بے نغمہ زخم ذوق
 اینک مے و نے ہر کہ سر مشغلہ دارد

چوں گفتہ و ناگفتہ بسنجیدن بخت است

شعرے کہ گفتت نظیری صلہ دار

کمال عاشقی حیرانی دیدار سے آرد
 چو آتش دیر میماند سمندر بار سے آرد
 نہ رشک خود فروشاں میکشد نہ تار کم سنجان
 فریب حسن غوغا از سر بازار سے آرد
 تو در خواہ از قضا چنداں کر نہی و زنی شود و نہی
 بخت اردر بندی اختر از دیوار سے آرد
 بہند خط جمال یا رسوئے عجب دارد
 ہمہ اقرار و ایمان برودہ و انکار سے آرد

مسلمان عاشق رخسار و ہندو والہ زلفش
موتحد بین کہ با ہم مصحف و زمار ^{کے} آرد
مبارک فال صبح دولت دیدار ^{سیخاراں}
ز خود بینان چہ میگوئی بزم ^{سیخو داں} نشیں
کہ دست و پائے بخت خفته را در کار ^{کے} آرد
کہ آب خضر اگر حاجت شود خمار ^{کے} آرد

نظیری از نواز شاہ کے دوست در دود در دودم

کہ چوں چنگم بضربت بر سر اسرار ^{کے} آرد

چوں ابر بہار ^{کے} بزم سایہ نگوں شد
چوں شمع کہ شد رہبر پروانہ ز تابش
میخواست شود قابل نظم ہم بلاغت
بے جام ہم میکش دے بادہ ہمہ مست
شک نیست کہ از نیم نظر کار بر آید
ہمساگیش را اثر ابر بہار ^{کے} مست
از بار و دیار ارنگم یاد عجب نیست
بر خاک درش جائے شہیدان نہ ہد کس

نہاں ہشتی مخور اندوہ نظیری

نزد ہنگہ حوران چمن بیت حرم ^{کے} شد

گوشم از پریدن ہائے چشم آواز ^{کے} آید
مبارک پئے ہوئے کو دیار دوستے خیزد
بغل بکشے پر کن از غنیمت ہائے ایمانے
بناط جادوئے بر ہم خورد جادو نگاہاں را
محاست اینکہ ہر دام نگاہ من گذراست
سپہ را روح در پرواز دشنہ را بخت در ناز ^{کے} مست
کہ از غربت درین زود می عزیزے باز ^{کے} آید
کہ بے بال و پر آسما مرغ در پرواز ^{کے} آید
کہ از تاراج حسن مملکت پرواز ^{کے} آید
کہ لب با حجت و رخسار با اعجاز ^{کے} آید
غزلے را کہ از پے صد کند انداز ^{کے} آید
کہ از بالا ہما در چنگ آں شہباز ^{کے} آید

بترتیب صبح صبحم دیدم که دولت را
کمر بستہ دوراں خاستخانان باز آید
سعادت ہائے گونا گوست دوراں را کہ حسن او
بہر انجام فصلے بر سر آغاز آید
نہ باشد محرم آہنگ دولت قدر ہر شمعے
لوا نازک بروں زین پردہائے راز آید
چو شد تسخیر دل مشتاق را در ماں شکیبائیست
کہ دل مینازد و دلبر ز روئے ناز آید

نظیری دوستاں را راز دل ناگفتہ می ماند

تخل کن کہ او خود بر سر این راز آید

بہوش سیرچمن کن کہ تا ہاں مستند صحرای قراہ بر سر ابر بہار بشکستند
چمن پیالہ کش بست و صبا قدح پیائے
معاشراں صبحی ز خواب برجستند
بزیز تر قہ نہاں بادہ میخورد و صوفی
حکیم و عارف و زاہد ہمہ ازیں دستند
جہان و عیش جہاں حریف میسرغ است
در حریم فنا زن کہ نیستاں ہستند
تو نخل خوش ثمر کیستی کہ باغ و چمن
ہمہ ز خویش بریدند و در تو پیوستند
بضربت تو چنان تشنہ ام کہ صبرم نیست
بقدر فرصت آں ماہیان کہ در شستند
ز بقیراری افلاک داغسا دارم
کہ تا ز شوق تو برخاستند بنشستند
لوا فروں ست ز اندازہ بریشم عود
غزل بز مزمہ خوانم کہ پردہا بستند
بر مزنکتہ ادا میکنم کہ خلوتیاں
سر سبونکشادند و در فرو بستند
تو نخل میوہ فشاں باش در حدیقہ دہر
کہ کم درخت قوی خشک شد کہ نشکستند

ز کاہی تو نظیری خزان این چمنی

گمے باغ شدی کہ فشا طواستند

ایں پایہ بنیش نہ بہر کور فروشدند
ایںجا نہ بہر سنگ سیہ نور فروشدند
فریاد کہ ہر کس با سیری فتاد را
شرط است کہ از خویش وطن دور فروشدند
غیرت نگذارد کہ بچشم و دل منکر
یکدزدہ ز خاکستر منصور فروشدند

زمیندہ بود دعویٰ مستور غنی خوابان
 ہر چند کہ جلال بسر طور فرو شدند
 سروست چنان خانقہ و دیر کہ آتش
 در وادغی دوری شب دیو فرو شدند
 آن درد کشائی کہ شناسائے عیارند
 فردوس بیک خوشہ انگور فرو شدند
 اخراج مغل خواہم و تاراج قزلباش
 کز ہند بر ندم بہ نشاپور فرو شدند
 در عشق تو با قدر و بہا یم کہ عزیز است
 ویرانہ کہ در کشور معمور فرو شدند
 قربان شدگان تو بقصاب سر کوئی
 یک سینہ بھد ضربت سا طور فرو شدند

باریش دل و سینہ ناسور نظیری
 خوش باش کہ کم بندہ رنجور فرو شدند

ما بید بوستانیم مارا ثمر نباشد
 مردود دوستانیم از ما بتر نباشد
 از لب بروں نیاید آواز عشقبازاں
 پرواز مرغ بسمل جز زیر پر نباشد
 تاراج دیدگان اند آوارگان معشوق
 رہے میرود عشق کا سجا خطر نباشد
 صد در اگر کشاید بر خلق گاہ دیدار
 آزا کہ چشم بستند را آتش بدر نباشد
 اول نشان مردی اخفائے کار خوبست
 بہتر ازیں کہ گفتی دیگر ہنر نباشد
 فیروز گاہ ضعیفاں در عجز و انکسارست
 تان شکنہ صفت ما مارا ظفر نباشد
 تادل بجائے خویشست دار و عنان دیدہ
 عاشق کہ شد پریشان صاحب نظر نباشد
 از تیغ کے ہر اسم دیدار مزد قتلتست
 خونے کہ عشق ریزد ہرگز بدر نباشد
 در گوشہ نقابت سیر گلست و نسریں
 زیں خوبتر نظر را ہرگز سفر نباشد
 ہر جا رود مسافر حرف تو از مغانست
 یک خانہ نیست کز تو پراز شکر نباشد
 قاصد کہ میفرستی رطل کز انش درودہ
 کز ما خبر نیابد تا بے خبر نباشد

از شاخ بہو بر گے حاصل نشد نظیری
 لب تشنہ با کشتہ کز گریہ تر نباشد

ز گردشملے چشمش مستی پیمانہ می خیزد
چو در روز قیامت هر کسے خیزد بودائے
نہیائے فنا یم جلوہ در کار کھ خواہم
چراغ اہل عشق از کلبہ من میشود روشن
ز بس محو تصرف کردن یارم نہیں دانم
سبق از یک ورق لیلی و محبوبں چہ جائیں
ز شرح قصہ مارفتہ خواب از چشم خاصا کھا
بر دنیا و دیں خواہی سرشکے بر جراح تریز

مگر گاہے نظیری سیکند آرا مگاہ اینجا

جنوں از سایہ دیوار این پرانہ میخیزد

دش بر سوز دل و سینہ بر اتم دادند
نالہ کردم بہناں عشوہ خموشم کردند
درد و وصاف غم و شادی بہن ارزانی شد
پارہ پارہ جگر طور ز غیرت خوں شد
گر سہ زندہ تر از مفلس کنعان بودم
تا بمقصد سپرم کشتی مشتاقاں را

اخترم شمشعہ بر چرخ نظیری آردہ

کس چہ داند کہ چہ عالی در جاتم دادند

گلزار شہر آمد و بازار چین شد
تا جیب کشادم کہ از اں نامہ برآرم
ہر دخیل کہ میخواست کند دشمن حاسد
گوشت ہمہ کس مجو غزلخوانی من شد
دیدم کہ صبا قاصد صد بیت خزن شد
آمد بزبانش ز دل و مہر دہن شد

از ظلمت شب مرغ خروشاں نشد اشب
 ہر چند کہ در بند پروبال زدن شد
 پند و راز را ز بادہ تلخ ست مجرت
 عشق کہ برو سال گذر کرد کمن شد
 الفت دہ ہجران وصال است صبور
 محوئی من تو بہ وہ و تو بہ شکن شد
 تا کہ شوم حسن و وفا ہر دو غریبند
 عاشق نشنیدم کہ ز غربت بوطن شد
 تا ہمسفر اشک خودم کار خراب ست
 ہر جا کہ شدم در پئے ویران شد
 ہر زخم کہ برداشت ز ایام نظیری
 نے چاک گریبان شد نے چاک گفن شد

آخر میں آن منجہ ہم کیش بر آمد
 وال کافر بیگانہ بہن خویش بر آمد
 نیش سیم گر چہ نمود از صف شرکاں
 نوش گنجہ از عقب نیش بر آمد
 چشمش ز کماں خانہ ایر و بہن انداخت
 ہر تیر کہ چالاک ترا ز کیش بر آمد
 اقبال دو گیتی بکلاہ سندے بود
 دیہیم شہ از خانہ درویش بر آمد
 کائے کہ بشیر و سنان دیر بر آید
 از دیدہ خونین دل ریش بر آمد
 بر خلق نگر وید گراں ہر کہ دریں بزم
 پس از ہمہ رفت و ز ہمہ پیش بر آمد
 دیدیم ز سر تا قدمش حسن و ثنائیل
 لیک از ہمہ خویش فائیش بر آمد
 دادیم بجاں منصب ہمراہی جانان
 دل نیز دور و غرض اندیش بر آمد

ساواں نشد از سعی خرد کار نظیری

دیوانہ شد و از خود و از خویش بر آمد

بیغنائے تو دستے بکم ویش بر آورد
 تاراج تو دل از بر درویش بر آورد
 عشق تو شک انداخت بہ فتاد و دولت
 حقیقت آئین خود از کیش بر آورد
 حسن تو بقید دو جہاں سلسلہ افراشت
 آوازہ آزادگی خویش بر آورد
 از بلیک شرکان تو شد کشتہ جہانے
 با آنکہ ندیدیم کہے کیش بر آورد

چوں پنج شیرال بغضب نیش برآورد
از صیقل تیغ آئینہ ام ریش برآورد
از شکش عقل کج اندیش برآورد
چوں تور ہر صید کہ کعبین غزالست
خط نیت کہ برعکس رخت سایہ فگدست
در مصلحت کس زخم چنگ کہ عشقم

عشق از خردم خوب رہانید نظیری

خون گرمی بیگانہ ام از خویش برآورد

درد و غمت کہ همچو ہما استخوان خوردند
بر من مبارک اند گرم مغز جاں خوردند
موت قلم کشند نے اندر بناں خوردند
زناں مے کہ در محبت ہم دوستان خوردند
نیشکر آسپناں نخور کس ز دوست دوست
کارادگان دوست مبارز سنبل خوردند
جانے و صد کرشمہ مژگاں چه میکنم
ایں تیر ہا تمام اگر برنشاں خوردند
چشم ہزار تشنہ جگر در کمین تست
ترسم کہ خام میوہ ایں بوستان خوردند
آزادگان بجائے رسیدند و ما ہماں
زناں رہرواں کہ گرد پس کارواں خوردند

ہر جا کلیت بہ نظیری طرب گیت

کے بلبلاں مست غم آشیاں خوردند

مجلس چہ بر شکست تماشا ہمار رسید
در بزم چوں نماند کسے جا ہمار رسید
دلال عشق بود و خریدار دستان
خود را فروختیم چو سودا ہمار رسید
دی خندہ بر بضاعۃت درویش زو لبش
صد کارواں شکر بنے بُوریا رسید
بال و پرازدازی منزل بسوختیم
پیغام بے نیازی عنقا ہمار رسید
آموخت ہر چہ عشوہ ز گبرے با فروخت
اندوخت ہر چہ غمزہ ز لیغا ہمار رسید
گر گزیم تیرہ شب از خواب جستہ ایم
حسن تو شود کرد کہ غوغا ہمار رسید
بعد از ہزار سعی ثواب و مجاہدت
ز تار را سب و بت ترسا ہمار رسید

مارا کجاست ارزش زخم التفات تو شد عام آسچنا نکر تمنا بمار رسید
رحمے نماوستی مارا زیادہ کن زان خم کہ یک پیالہ صیبا بمار رسید

مشکل عنان نالہ نظیری توں گرفت

باو بہار و نکبت صحرا بمار رسید

ہر سحر سلسلہ از پائے صبا بکشانیند کو کشاوشش گرچہ از دل مابکشانیند
دردنا یافتنم سوخت ندانم ز کجا بلبلان را بچمن راہ نوا بکشانیند
کارم از زلف گر بگیر تو بچسپیدہ ترست سر اس رشتہ ندانم ز کجا بکشانیند
آخر ای گل گذرے کن بگلستان تاکے چشم در گس برہ باد صبا بکشانیند
بر ہم افتادہ دل دیدہ براند از نقاب تاہمہ عقد گیر روئے نما بکشانیند
ہر کجا فتنہ اس چشم سیدہ در کار است کفر باشد کہ زباں را بدعا بکشانیند
سیر اس دائرہ بدنیت و لے تھ ترسم چشم از خویش ببیند ندچہ پا بکشانیند

گر بمیخانہ نظیری برم اس زمر مرہا

مطر بانم گرہ از بند قبا بکشانیند

نہی تھ توں بگزندان من انتقام کشید کہ دایہ زہر بطفلی مرا بکام کشید
زمانہ یک نفسم بر مراد خود نگذاشت بہر کہ داد مراد از من انتقام کشید
ہزار نقش خوشم داد چرخ تا دیدم قلم گرفت و خط سہو بر تمام کشید
مرا فریب نہر دازرہ ار نہ اس جادو عنان خاص گرفت و کمند عام کشید
باہ و نالہ حریم ز جام و نفسمہ مگو کہ کارم از منی و مطرب با من مقام کشید
شراب دور جزاں ابے تفاوتے نگرفت کہ گر حلال رسید و اگر حرام کشید
چہ جائے من کہ بجام شراب طرہ جوڑ فرشتہ را ز فلک میتوان بدام کشید
چناں نزار فتادہم بعشق نیم نظر کہ سایہ از سر کویم بزیر بام کشید

بسا طعافیت اے عقل دہوش جبینہ

دگر نظیری بے ظرف یکدوجام کشید

رشتے بہن گہے زادائے سخن رسد // صد جایگہ مقام کند تا بہن رسد
 من بردار از تجھے ایں نور سو ختم پروانہ چوں بعرضہ آں انجمن رسد
 در راہ تو شمال و صبا در تردد نہ تا بو کراد ہی کہ بحیث الحزن رسد
 گزیر گلبنے قفسم راسنے نہی // جائے بنہ کہ نالہ بگوشش چمن رسد
 گفتند کم بقاست سمن عند لیب گفت اے کاش عمر گل بحیات سمن رسد
 جیبے کہ پارہ شد بسلامت رفو نہ دست جنوں مباد بایں پیرہن رسد
 زاہد ز ستر نکتہ صوفی چہ آگہست در شیوہائے چشم صنم برہمن رسد
 باز بچہ تو معجز عینے بسا دوا د دزدنس تو کس بچہ افسون دفن رسد
 اے جاں سبھی درد نظیری نہی د مرگے مگر بہاد دل زستین رسد
 خونم از برخاک یزی نقص پیاں کے شود خاکم از بیرون در ریزی پریشاں کے شود
 گرمی اہل محبت از دم گرم من ست نالہ ام تانشنود بلبل غزلخواں کے شود
 شور بختی راجہ سازم چارہ نتوان ساختن چوں نمک بر ریش آمد در کنداں کے شود
 باز و ماد بخشد شاں را کند سے لازم ہت ہر چہ دست مار صد دروسے گریباں کے شود
 پشت پازن برہوس انگہوائے عشق کن تابت خود نشکند کافر مسلمان کے شود
 ہیکس بر روئے بستر کسب جمعیت نکرد بر سر کوتاہ خواہد دل بسا ماں کے شود
 داروئے غم گریہ مستانہ بیند پیش ازیں آں ہم از کیفیت افتادست ماں کے شود
 ہندہ نتوان کرد ما ازادگاں راجہ بھر جنس ما بسیار کیا بست ازناں کے شود

تنگدستے چونتو کے یاد نظیری توب دست

انجمن نوابہ ہرگز فراواں کے شود

ہونے کوئے او آوارہ ام از خانہ میسازد
صلاح عشق شد کفر یقیں انکار ایمانم
قلم در اختیار اوست من چوں نقش بودم
بناخن ریشہ جان میکنم از ہم خوشادستے
دل از رد و قبول مجسم خوں شد خوشارندے
چون خشک از پے بازی عذرم در کف غفلے
فسون او پدر را از پس بیگانہ میسازد
محبت کعبہ دیراں میکند بتخانہ میسازد
گرم فرزانه میدارد گرم دیوانہ میسازد
کہ گاہے جنگ در زلف نگاشتہ میسازد
کہ شب با کنج کلخن روز با ویرانہ میسازد
ز زلفم دام میبافد ز خالم دانہ میسازد
مکن از بزم چوں بیگانگل بر و نظیری

اگر نیست بالائے پیادہ میسازد

چو عریاں شد چمن مرغ از ضرورت خانہ میسازد
چو بر بام دور مردم نشیند چندان سازست
ز دشمن خیل در خیل از محبت گوشہ چشمے
محبت جزو جزوم از ہم بے کتاب تر دارد
پیام نو بہاری لاله گوئم ابر نوروزی
بچشم کم نباید دید قدر زیر دستاں را
بجز زلف پریشاں در خیالم نگذرد چیزے
مبادا برگ و بار کم اگر افشا ندہ ام تلخی
چو قحط گل بود بلبل بآب و دانہ میسازد
مبارک پے بود اندم کہ با ویرانہ میسازد
فسون جادو انرا معجزم افسانہ میسازد
بتخلی ذرہ ذرہ کوہ را پر وانہ میسازد
کلید باغ را کہ شاخ گل دندانہ میسازد
فلک صد جا سبوجل میکند پیانہ میسازد
پری را گوشہ ویرانہ ام دیوانہ میسازد
کہ شکر خندہ آرا نقل صد کاشانہ میسازد
نظیری لازم عشق و جنون جنگست نامازی

تو معذوری ببرد مریزم فرزانه میسازد

اشب چمن از گریہ ماتازہ و تر بود
مے رست رگ ریشہ جان از بن نامحسوس
بر ہر سہر خار مرثہ لختے ز جگر بود
صد لالہ ستاں کاشتہ در سینہ و بر بود
بر در رخس گاہ ہوس حلقہ شمر بود
در زیر لیم گاہ طرب ز مزہ سہ سفت

تاروز بخلوت گیر مقصود اجابت
از کثرت آمدن دزد خیالی
وز بهر نثار قدم چشم ترم را
گفتم بدعائے سحری وصل تو خواهم
قاصد جگم سوخت چه پیغام و چه نامه
بگذشت گریبان نزد ^{کله} چاک نظیری
پیشش چه بلا دست و عائی تو بسر بود

با آنکه ز مهرش بدلم حور نگنجد
پردانه بهمتاب کند بال نشانی
از گریه من عشرت او تلخ مسازید
سلطان و گدا بر در میخانه خرابند
مارا چه محل لیک عزیزان نپسندند
نوسیدی وانگر ز تو این تیرگی سخت
ما و روش دیر که دریائے خطا شوست
از صدره ویرانه پری جلوه گناست

گزست نه دم مزین از عشق نظیری

کین ذوق و هوس در سر خمور نگنجد

در آشیان ما پروبال همارسید
بسیل شد که ناله بهوستان
کس با جزائے بلبل و پردانه حل نکرد
باغمزه این معامله پیش از است بود
هر جا رسید سایه دوات زمارسید
گلبن ز صوت وغمه به نشو و نارسید
سرگشته ماند هر که یابن با جوار رسید
حوصالی نبود که زخم بنارسید

ہر کس بقدر طاقت خود میکشد غمش
شب خندہ بر بضاعت درویش زلوش
آہن بقدر جذبہ باہن رہا رسید
کروند تلخ حیث حرلیاں ز حسرت تم
صد کاروان شکر بہ نئے یوریا رسید
آزار از جراحت بیگانگان رسد
لذت شد از طعام چو چشم گدا رسید
مرہم منہ کہ زخم دل از آشناس رسید
طرف نقاب غنچہ بدست مبار رسید
مے وہ کہ رفت لزبت مستوری و صلاح

کس در جفا طوق رضا را بسر نبرد
در حیرت کہ کار نظیری کجا رسید

پایکالم فتنہ را ہر کہ در شور آورد
تخم غم در آب و خاک من مگو بر میدہد
بر سر راہم بلا از ہر طرف زور آورد
خرمنے حاصل کنم گردانہ مور آورد
آنکہ شام زندگانی شمع با لینم نشد
عشق و تشریف ہم آغوشی محاسن اینکہ کس
نئے ہمیں ہنگامہ رسوائی من شد بلند
حسن گل برتے بہستان زد کہ انوشاخ گل
مجلس عشق از فروغ من نظیری روشن
بلبل و پروانہ را نجر و در بخور آورد
مجلس عشق از فروغ من نظیری روشن

موسیقی از بہر چراغ غم آتش طور آورد

ہوس پروانہ است اما بگرد و دمیگردد
ز کاوشمائے مژگان تو پرخون دیدہ دارم
نظر خوبست اما دل غبار آلود میگردد
کہ اگر شویم آب بحر خون آلود میگردد
دل را کردہ ذوق خوش گرنہ دارم از دستش
تو گر بہ ہمنی سودا دل نازے زیاں داری
درین مدت غم ہجران عبت بر خود پسندیدم
کس ایں بے اعتدالیہائے حسنت را کجا گوید
مراسمہ یائہ دنیا و دین نابود میگردد
ندائتم کہ از مرگ دلت خوشنود مینگردد
کہ عاشق پیشت از مرود فامر دود میگردد

بشفقت گاہ گاہے سوئے خود بنظر نظیری
جُدائی دیدہ از صلت تسلی زود میگرد

نسیم درین و نافه درختن باشد	گنجی که وقت علاج دماغ من باشد
دبت پرست نه بگرد بت شکن باشد	مقیدم به بت خود چنانکه میخوایم
چو آصفی که سلیمان شاهی من باشد	ز طور عشق همه کار عقل دیگر شد
خطر گمبست که مشغول خوشی تن باشد	مشو بخویش مقید که مرغ زیرک را
زمین غریبتش آخرب از وطن باشد	سفر گزین که نهال اول از طول شود
که دور گردی من رشک انجمن باشد	چو ذره ام بهولای دیر تو بازار است
بهر چه دست زخم چاک پیرهن باشد	ز بسکه جامه ز شوق تو پاره پار کنم
عیار شوق باندازه سخن باشد	توان ز نامه من یافت اشتیاق مرا
برای درخت که مرغ صغیر زن باشد	ز ناله بس کنم ز آنکه کم رسد آسیب

چو شاخ گل همه مرغهاں سزو که گوش شوند

که بلبله چو نظیری درین جبین باشد

در بیع گاه هیچ دلش بار نباشد	آنرا که قبول تو خسریدار نباشد
هر چند خریدار بازار نباشد	از قیمت یوسف نشود یک سروم
جاں دادن کس این همه دشوار نباشد	گویا تو برون میروی از سین و گرنه
بر پائے رود فتنه و بیدار نباشد	از زگرش مخمور تو در بستر و بالین
بر خاک طبع صید و گرفتار نباشد	از جادو و حزن تو که در پیش جمالت
گراز تو بود چون ز منش عار نباشد	غم یار من و سخت سرایم که این غم
هر سوخته زین نشان خمیر دار نباشد	آن شعله که افتد بنخس و خار و عشت
پرواده که سوزد بگش کار نباشد	باور تو از کس نکند یاد نظیری

دوشینه سرودے دل انگار بر آورد
 کاهوز حرم مرغ ز گلزار بر آورد
 اسال دگر اشک صلاح و دم زہم
 رنگ مے پار و گل پیرار بر آورد
 من تو بہ نیا ورده ام از کعبہ کہ کا فر
 بت از گنہ خانہ خمت ربر آورد
 تنہانہ مرا راہ زد از لہ العجبی عشق
 بس شنج کہ از خرقة و زنا ربر آورد
 ہر خار کہ اندر روہ مابکف پا خورد
 صدر رنگ گل از گوشہ دستار بر آورد
 بد کرد با ہر کہ در خلوت ما زد
 مار از سراپردہ دیدار بر آورد
 چوں کباب خرامندہ بہرہ کہ گذشتی
 جولان تو طاؤس ز رفتار بر آورد

بس سرکہ بزور دیر افلاک نظیری

کین صبح طرب راز شب تار بر آورد

بخطرم کلہ گشت دوست دشمن شد
 دو دل چو شیر و شکر بہ دست آہن شد
 چو خاندہ سرکشتت عہد را بنیاد
 زہر طوف کہ نیسے وزید روزن شد
 مرغ اگر نشد مضطرب ز آمدنت
 چراغ دیدہ بجای داشت دیر روشن شد
 در اشتیاق تو چندان صنم گفتم
 کہ شرم از خود زاہد بر بہن شد
 سراغبار تو گفتم برون تو انم برد
 کند پا و سرم طرف جیب دہن شد
 کشید بر سیر دیوار بوستان دلمے
 کہ گل ملول ازیں بلبلان بشیون شد

مسا زخندہ دگر رنجہ پا کہ نکشاید

لب ملول نظیری کہ وقف شیون شد

این کعبہ را بنانہ بیاطل نہادہ اند
 بس معنی جمال دریں گل نہادہ اند
 در ماندہ گشتہ است باین کار و بار عشق
 ہر سو ہزار عقدہ مشکل نہادہ اند
 زیں گل چہ دیدہ اند مگر حاملان عرش
 کز رنج راہ پایہ محمل نہادہ اند
 قلم بثور رفتہ و عمان نشستہ تلخ
 زیں آب زندگی کہ بساحل نہادہ اند

آہ میں چہ دوستیت کہ سر ہائے یکدگر
خوارم مکن کہ رختن آبرو سے را
خویشاں بریدہ در رہ قاتل نہادہ اند
با خون صد شہید مقابل نہادہ اند
بر سر کہ ہوشیار بود اعتراف نیست
بنائی رخ تمام کہ شاہانہ چسیدہ اند
شاہاں کہ خاں بد عوت سائل نہادہ اند
دربزم خلد لغت ہر گونہ چسیدہ شد
حسب مراد عوت سائل نہادہ اند

گردن بنہ بہ تیغ نظیری کہ عاشقے

بر سر کلاہ مردم عاقل نہادہ اند

بدل ز شوق تو چوں نالہ در سماع آید
میت در خم شوقم کہ گر بجوش رود
اجابت از درو با ہم با سماع آید
ہزار ذرہ و پروانہ در سماع آید
چنان بنالش من روزگار خوش دارد
بہ بیع عشوہ خرم جان کہ سرت ناز مرا
اہانتے ست کہ خود بر سر سماع آید
چنان رود کہ مگر او پیٹے و دواع آید
سرایست آنکڑ بونے گلش صداع آید
کہ بندہ کہ مطیع تو شد مطاع آید
کہ ذرہ در نظر از ہستی شعاع آید
نمود ز وصال تو و نمائش ماست

بصبر و داد نظیری قرار و فرماں دہ

کہ غم بہدعت و ہجراں باختراع آید

کس چو من نیست کہ پیش نظر از دل برود
دولتے بود کہ مریم بہنگام و دواع بود
غائب از دیدہ نگردد ز مقابل برود
آں قدر زندہ نہاندیم کہ محمل برود
راہ ہنگامی پیش برداری کہ کسے
صبر داریم کہ ایں تہمت عشق از سر غیر
بدلیل رہ وسطے کردن منزل برود
ہنچو خون سچل از گردن قاتل برود

قصہ ما بعزیزان وطن خواہد گفت
 ہر کراستختہ ازین ورطہ بسا حل برود
 نیکوئی دوستی آرد بدل دشمن و دوست
 ہمہ جاسر زنداین ریشہ چو در گل برود
 مرد عاشق نہ ہدول بتما شائے جہاں
 آن دہ کیسہ بطرار کہ غافل برود
 سرچشماں تو گم کردم کہ ز بس خوشخواری
 قطرہ خون نگذار نہ ز بس ل برود

من و آزار نظیری ز کسم عار مباد

بزبان آید از آخم گلہ کرد دل برود

بزم غم بار ما ندارد
 عیش تو غبار ما ندارد
 ما چہرہ بخون نسیم گلہاں
 مشاطہ نگار ما ندارد
 چون شعلہ ز سوز سینہ روئیم
 غم ابر بہار ما ندارد
 بس بے سرو گل کہ دستش
 زخم سرخسار ما ندارد
 ما عربدہ کھکنیم بسیار
 مطرب سرکار ما ندارد
 آئینہ بغیب ماست گویا
 عیب آئینہ دار ما ندارد
 ہر نامہ کہ دل کھ کند خوں
 پیغام دیار ما ندارد
 خوشحالی روز وصل دیدیم
 شوق شب تار ما ندارد
 این غم کہ مال آرد و از کیست
 رنگ غم یار ما ندارد
 بے نام و نشان خوشست مرغ
 گوناگونہ زارہ ما ندارد
 گردوں مہ و مہر دارد اما
 نقدی بقیار ما ندارد

خونابہ کشیم ما نظیری

مے عشرت کار ما ندارد

من آن صیدم کہ ہر کس را نظر بر حال من افتد
 ز بس زخم دلم کاریت در و بال من افتد
 شکارت خوش بر آید کہ خود از منزل بڑوں آئی
 نگاہت جانب مرغ مبارک فال من افتد

نیم مرخے کہیں شوار باشد صید من کردن
 ازاں بُرجم کہ ہر کہ عقدہ در پیش چرخ آید
 بزین در نامہ ام لے از بحر از کرم برتے
 بقاتل خون خود پیش از سوال حشر کھ بخشم
 مرا گستاخ گوئیہاست در مجلس سخا ہد شد
 مرا را از گوشہ چشمتے کہ از عالم ہمیں دارم
 زبس سستم گرہ از بال من در بال من افتد
 ز دوراں ماہ من ماند ز گردش سال من افتد
 کہ کھ ترسم ملک را چشم بر اعمال من افتد
 کہ کھ ترسم کہ در در ماندگی ز اہال من افتد
 کہ دایم بند حسرت بر زبان لال من افتد
 کہ دہر شادی و غم قبلہ آمال من افتد

بے پُرشوق کھ آید نظیری کعبہ میت رسم
 بے ناگز ز طاق از شوق بتقابل من افتد

فلک مز دور ایمائے تو باشد
 بدل تنگی کنم دلخوشش ہمیشہ
 نیاز از من ز خود ہرگز د لے را
 شود مجروح مغز استخوانم
 منے آشفستگی در شور آرد
 حریفہ کز خرد باز یچہ سازد
 نہایت نیست طومار د لے را
 کہ درت نیست کاخ سینہ را
 گل صد رنگ میر وید از ان خاک
 سحر کہ ہر کہ پیش از خواب خیزد
 دو عالم نقد جاں بردست دارند
 نواز دہر کرار لے تو باشد
 کہ تنہا جلے غمہائے تو باشد
 کہ میت رسم در دجائے تو باشد
 سرخارے چو در پائے تو باشد
 نگاہ کارا افزائے تو باشد
 عتاب گریہ فرمائے تو باشد
 کہ مضموش تمنائے تو باشد
 کہ راہش بر تماشائے تو باشد
 کہ دروے نوش صہبائے تو باشد
 حریف بادہ پیائے تو باشد
 بہا زارے کہ سودائے تو باشد

نظیری زندگی در در و دل جو
 کہ در و تو میجائے تو باشد

پس از نہ مجاہد اہل عیشہ بچنگ افتد
 نخستیں جامہ بر اندازہ حسن تو بریدند
 بعشق رویت از دل ارخوان لاکہ چہینم
 فلکندہ دھڑا شہدائے بخش خستہ و زارم
 پس از وارستگی در قہید لہش تازہ افتادم
 ز حسرت سوختم و ز شرم دودے بر نیارم
 ترقی در توجہ کم شود عشق مجازی را
 تمنائے گہر گشتہ ام دارد بدریائے
 جنبیت دار را ہند اندہ و ذوق جہاں چہاں
 ہمیشہ آچو اجوائے خط پر کار در کارم
 مرقع تاکد امیں خار و خار را بزرنگ افتد
 قبا بر قد سرو از ہر آن کوتاہ و تنگ افتد
 شرکے لعل گردد و ہر خورشید را بنگ افتد
 مباد آئینہ را قسمت کرد چہ کال زنگ افتد
 بتر از نو مسلمائے کد ز قید فرنگ افتد
 آہی آتشے در خانہ ناموس ننگ افتد
 بمغزل کے رساند مرد را بہت چو ننگ افتد
 کہ در ہر گام صد جاراہ بر کام نہنگ افتد
 نہ سور بے عزا آید نہ شہد بے شہر گشت افتد
 کجا در دور چرخ و گردش انجم دنگ افتد

نظیری بہر حفظن مطیع نفس گردیدی
 چہ نصرت در گذر گاہ کیا آہو پالہنگ افتد

آمد و گر بصلح و در جنگ باز کرد
 شد عمرو سر گرانی او بطرف نشد
 خود را بکام دشمن خود دید آنکہ او
 عقلم نظر بآئینہ دوستاں فلکند
 چشم طبع بدوز کہ در قسمت کساں
 صد معجزہ از کرامت لعل تو دیدہ ام
 ہر جائے بنم از تو منہائے پرستے
 صوت تو از ترانہ ناہید برگزشت
 صلحے بمصاحت پے جنگ و از کرد
 بر من بقدر مرتبہ عشق نا ذکر کرد
 باد و ستاں تغافل دشمن نواز کرد
 از دوستی و دشمنینم بے نیاز کرد
 ہر کس کشود دیدہ محبت فراز کرد
 از تو نمیدتواں بخطا احتراز کرد
 بر کعبہ میثقاں زہمہ سونماز کرد
 شد بلند مطرب حسن تو ساز کرد

طلب وجود عیش نظیری ہم نزد

کو تاہ دید مرحلہ خواب دراز کرد

یکے فلم ہوس ہر روز درسیا بم اندازد
خرد فرسایدم زنگش ز آب تا بم اندازد
در صافی بدم از زیب رنگ طبع بیگانہ
چہ دانستم کہ دوراں در کعب قلابم اندازد
ز سلطانے بکنج گلخنے انگندہ تقدیرم
کہ خاکستر بجائے بستر سنجایم اندازد
ندارم مستی طاؤس اگر ہمنگ طاؤسم
فریب طبع روبہ در شراب نا بم اندازد
بخوں سرگشتہ تر دارم دلے از چرخ دولے
نیغتم در خیال خود کہ در گردا بم اندازد
حیات و مرگ خود چوں حاصل افسانہ بی نیم
شبنم بیدار دارد روز ہا در خوابم اندازد
چو مرغان سحر خوانست از بس ذوق فریادم
بنزد مصالحاں در گوشہ حرا بم اندازد
ادانا کردہ فرض مسجد ما چند محمودی
بعیش و ناز نتواں تکیہ بر احسان گردوں کرد
شبانم پرورد تا در کعب قصا بم اندازد
عزیزاں از تعلق سخت در رفتن گرانبارم
کسے خواہم دریں طوفاں سخت سیا بم اندازد

ندارم شورش و دوزخ نظیری اشک یابی کو

کہ چوں شکر در آتش چوں نمک در آبم اندازد

دل با ہوش دم بروں نہ ہد
چشم بادوست نم بروں نہ ہد
در کشد سحر ہائے غم عاشق
رشی از قلم بروں نہ ہد
دل اسرار میں حدیث قدیم
جو حکم قدم بروں نہ ہد
چپ نوشتند نامہ حاضر باش
نشو کا غدر قسم بروں نہ ہد
منکر آں نگاہ و حشی را
راہ از دیدہ رم بروں نہ ہد
نگاہ از چشمش ار بروں آید
ز نقش از پیچ و خم بروں نہ ہد
این خم از بہر مرگ شور جہاں
غیر نیل و بقیم بروں نہ ہد
یدہ آب خضر کہ در درو دشت
خاک جو جام جسم بروں نہ ہد

مرد باید که فکر یار از دل تا زید نیم دم برون ندید
 بکفم جام شاد ماں گون ده تا رخم رنگ غم برون ندید
 لا نتوان کم ز پیر تر سا بود میر و از کف صنم برون ندید

گر نگیرد قلم نظیر سے را

ابر سیراب نم برون ندید

جہاں جواں شدہ عقد بہار سے بندد بہار پائے جہاں در نگار سے بندد
 ز صنف نشو و نما آب و خاک الوان شد جام و نامیہ خود را بکار سے بندد
 نکاح باغ و بہار است دایہ بستان میان زنگس و ستار خار سے بندد
 چمن ز صوت بلند ہزار پسندارد کہ رنگ لالہ دگل بر قرار سے بندد
 ازیں حدیقہ چو گل زدو بایدش رفتن کسیکہ دل بولائے ہزار سے بندد
 مسافران چمن نارسیدہ در کو چند شگوفہ میرود و شاخ بار سے بندد
 ز بے ثباتی گل بردخت پنداری کہ غنچہ بر سر آتش شرار سے بندد
 گئے کہ فاق صحرای زلالہ رنگین ست بدال کہ خون دلش در کنار سے بندد
 چہ عیش و سوز میر شود و دورا نے کہ عقد نشاء سے باخوار سے بندد
 وصال شمع چہ مہلت دہد بہ پروانہ کہ موم کردن آتش بنار سے بندد
 و دور چرخ چو ماہیست ناں بگردانیم کہ طبع بر رسن تا بدار سے بندد

متاع بخت نظیری نیافت در غربت

امید بار بے سزم دیار سے بندد

باز زنگس را گلستان صاحب افسر کند شاخ گل منبر نمود بلبل حکایت سر کند
 غنچہ گردد سبز مغفر سبزہ زنگاری قبا روز عرض آید کہ ہر کس برد خود و بر کند
 از گلستان بروید تاک سے شوریدہ وار لالہ خوین ز خاک گشت گلستان سر کند

حُسنِ گل بر تنِ بختِ گل افکند کز تاب آن
 شاخِ گل شد پنجه آذر که بر رخِ خلیس
 جلوه شور انگیز باشد هر که آید در سماع
 ترسم از مخموری ساقی که هنگامِ صُبح
 بر تنِ رنجور سودا ^{هست} و زرد باد بهار
 صبحدم دامن کشاید عطر آگین شود
 سنبلِ اسرار میرود که از رازِ سپهر
 ببلِ شوریده را هر نگِ خاکستر کند
 باد آزاری بر مو لعلتِ آذر کند
 باده عطر آمیز گردد هر که در ساغر کند
 صبح را کم از فرخِ لاله احمر کند
 استخوانِ رامو میانی مغز را غنبر کند
 از گلِ انگرِب فروزد غنچه را مَجَر کند
 هر چه گوید ابر در گوشِ زمین باور کند

در روانی گو بیاطیع نظیر می شد چنان

کاخچه آید در ضمیرش ثبت در دفتر کند

در بچ نقشِ املها بر آب جو بستند
 چو موجِ روزه هوا بر سر آب میرانند
 مپرس حال که این مطربان چاکدست
 بنخت جان زدم این مُغنیناں گوئی
 دعا قلست که تن در دهنِ بخلعت خاک
 بکشت دزرعِ لُحساں رسید آسب
 مجوز ناموراں غیر نام کیں خانان
 بغم بساز که از بے نشا طی ایام
 درین جزیره جمالِ یحیی ایم شد
 ازین جهان دلم آناه که ریختن ست
 بحسنِ تالاه گل رنگ آرزو بستند
 کساں که دل بتماشای رنگِ یو بستند
 دل از تو لای حزینم بتا رِ مو بستند
 خراشِ سینہ تراشیده بر گلو بستند
 هزار رخنه درین کمنه از ر فو بستند
 که مفلساں همه بر چنگ آبرو بستند
 صلا زدند بیخما و در فردو بستند
 مغاں بدیر دهاں خم و سبو بستند
 چو رند مست که برگردنش کدو بستند
 چو کدو کاں که میاں چیت در غلو بستند

هزار نقش درین کارخانه در کارست

همه نگه خورده نظیر می همه نگه بستند

افسانہ شیریں مرا گوشش نکر دند
یک خمرده گرفتند پس از نکته بسیار
ماروزه ازین مائده برچنگ کشادیم
معنوم شد از مستی ماحوصله ما
باید بصارت چو موسلی که دریں راه
در حلقه شدم زان خط رخسار قرینم
اشجار چمن دست بهم داده و یاران
جانم بره پردگیان سحری سوخت
خون نابہ ہوا آمدہ بر جیب و کنارم
امروز نہ رحمت کہ لب تشنه گذارند

صد تلخ چشیدم شکرے نوش نکر دند
گشتیم فراموش و فراموش نکر دند
در کاسہ ماجرہ سر جوشش نکر دند
دادند بجکت مے و بیہوشش نکر دند
یک چاہ نکلند نہ کفش پوشش نکر دند
تا کوکب آں صبح بنا گوشش نکر دند
سیرے بہن غمزہ ہمدوشش نکر دند
سویم ننگے از تہ شب پوشش نکر دند
زان شبیل خوشش یوم در آغوشش نکر دند
آزرا کہ لبے تر زمے دوشش نکر دند

فریاد ازین شوق کہ در جان نظیر می
تا مردنش از زمزمہ خاموشش نکر دند

ہوس چو دیر کشد شعلہ در نہاد افتد
نفاط صحبت فرہاد و رشک خسرو افتد
بشر و باد یہ فرسودم و کسے نخرید
چو قیتمے ہندم روزگار بغر و شید
مرا بدست تنی گوشہ نقاب سپرد
خدا نگ غمزہ گرہ بر کمان ابرو چند
عنان دل ز ملالت بباب و دستم گیر
ضمیر روشن تو لوح محو و اثبات است
چو ذرہ خلق جہاں در ہواست میگردند

بحد عشق رسد میل چوں زیاد افتد
خوشست عشق اگر کار بر مراد افتد
بلاست جنس گرانمایہ در کساد افتد
نہ یوسفم کہ خریدار بر مراد افتد
کم ست آدم مفلس با عتماد افتد
کشادہ کہ ہمہ کار ہا کشاد افتد
کہ ہر کرا تو بکوئے ز پا فتاد افتد
کہ تا زیاد بر آید کہ ناہیاد افتد
بشر ندیدہ کسے کا کتاب زاد افتد

تتم ز سنبل بند زمانہ کا سہ شد چو طفل شوخ کہ در قید اوستاد افتد

حذر ز آہ نظیری کہ خانماں سوز است

مبادا میں خس سوزاں بدست بادا افتد

مہنوز راہ نگاہم ببال و پرند ہند	کبوترے کہ نیا موختند سر نہ ہند
خواب ز گس تنگیں دلاں سرستم	کہ بر طریق نظر مہرا گذر نہ ہند
ز غم بکونہ زریں شدم چہ چارہ کنم	قبول صحبت صاحب دلاں بزر نہ ہند
ازیں کشادہ جبینیاں ثبات عیش مجو	کہ گل دہند بخوار و یک شمر نہ ہند
بزدہں یاس بساز و موجلاوت کام	دوا چہ داروئے تلخت کند شکر نہ ہند
ز خواں بے محنت دوراں رضا بقسمت وہ	کہ طعمہ ز غمت خوش گوار تر نہ ہند
بدر و سوز کہ بر بستر آب عُنَّاب ت	بغیر تب زدگی و لقب جگر نہ ہند
چہ یاد جور رفیقان کنم نصیبم بود	کہ تشنہ برب جُو میرم و خبر نہ ہند
مثال مال ب دریا و حال مستقیمت	دہند شوق و لے نصحت نظر نہ ہند
سزد کہ مقصدہ بر کسر نہ آں مرداں	کہ تاج عشق بخواہند و ترک سر نہ ہند

ظفر تراست نظیری کہ محذوق شدی

بہر کہ غوطہ بدریا نزد گھر نہ ہند

وقت شد سبزہ فرش در چپید	ابر خگر بیک دگر چپید
آفتاب از کیوں بر آرد سر	چرخ ابر باد بر چپید
مسند سبزہ نخل بگذارد	زافر غنچہ شاخ سر چپید
ہمہ ذرات خاک بُت گرا	تار ز ناز بر کمر چپید
حسن رنگے جہاں نمودہ تو ہم	سیمیا را بساط در چپید
زاغ کز نہ سجد کند پرواز	بہمش چرخ بال و پر چپید

اصل بہتر کہ ترک فرع کند پائے در دامن اثر سچید
دیدہ سبیل بہار شد کہ جہاں بہم اور اق خشک و تر سچید
ترو خشکی کہ کوہ و صحرا راست خوردہ لالہ در شر سچید
ز حمت خار و رنج خسار را لالہ در پارہ جگر سچید
ارغواں را کہ خوں کند سیلاں ساعد از نوک نیشتر سچید

بس فریب چمن نظیری دید
از بہشتش عناں منظر سچید

عشق طلسمی کہ در و بام ندارد آنکس کہ از ویافت نشان نام ندارد
بس حلاۃ الوان بقدر عشق بریدند یک جامہ بر اندازہ اندام ندارد
بادیکہ و درد و جد کندست محبت عاشق سر و سودائے مئے و جام ندارد
بس زاویہ حال مراد و لطیف ست تاب نفس صبح و دم شام ندارد
آغاز جنونم شدہ پایان محبت کاریست بانجام کہ انجم ندارد
از خویش تسلی نشوم تا مرقعے هست پروانہ بجاں باختن آرام ندارد
کو تہ نظراں و رطلپ تو شدہ راہمند عرض دو جہاں و سعت یک گام ندارد
ز ان داۃ مشکیں و خط سبز ندیدم مرغے کہ دلے در گرو دام ندارد
جاں زیر لب از پا و سرش بوسہ بچینند کاں نخل بہشتی شمر خام ندارد
سرخوش ز لبش پیش شدم کہ لب ساغر مے چاشنی تلخی دشنام ندارد
عریان مارا شرف کعبہ بہوشد درویش حرم جامہ احرام ندارد

چو طبع نظیری کہ حق عشق ادا کرد

کس نیست کہ در گردن از و دام ندارد

نہ دل از اوہ پائے پست شود بہر داز دل ز رذشت شود

ہمتے کاں باعدال افتد عشق را پایہ معین نیست
 بھولے کہ درد ماغ افتد کار از انکسار بکشايد
 کے لعلت بلند و پست شود مومن از عشق بت پرست شود
 ناکہ در زیر بار مست شود عشق را فتح از شکست شود
 خط کہ بر روی خوش نشست شود سرخوش از نشاء است شود
 ہر چہ نابود گشتہ ہست شود چوں نساب از جہال برداری

بحر در آستین نظیر می راست
 کے کرم پیشہ تنگ دست شود

اینکہ دل نامند چوں حرم حاصل کردہ اند از کد ایں دود ماں با این دلیل مافروختند
 چرخ را پروانہ فالوس محفل کردہ اند ایں گل از ہر شاخ خود روئی نئے آید بہار
 تخم کیجا گشتہ صد جابہ در گل کردہ اند در خیال قید زلف و حال ہر کس ماند ماند
 فکر دیگر کن کہ حل عقدہ مشکل کردہ اند از قدم تا فرق ناز و نوش و برابر و گرہ
 خوان و دعوت چیدہ اند و منح سائل کردہ اند از چنے دنیا شو پو یاں کہ ایں ہو بج سراب
 ہر نفس نقشے پدید آورده باطل کردہ اند خلق را در ہر نفس موت و حیات مضرست
 در زلال زندگی زہر ہلاکت کردہ اند روئے از میدان سر بازاں بگواں کاں فوق
 پائے کو باں سرشار راہ قاتل کردہ اند ما بچین زلف کشتی بر کنار آورده ایم
 عشق در یائست کش دیدار ساحل کردہ اند گرد خود گردم چو بنیم در ہوائے کیستم
 ذرہ ام اما بخور شیدم مقابل کردہ اند

عشق را ہنگامہ امروز از نظیر می روست
 ہر طرف از گفتگویش گرم محفل کردہ اند

ابدرسید و نیا سودم اینچہ مشغلہ بود
 کہ برد باری ہر کس بقدر حوصلہ بود
 کہ از میانہ ہمیں با منغش مجاہدہ بود
 جنوں کہ باعث آشفتنی سلسلہ بود
 نگر کشیدہ کہ آئینہ در مقابلہ بود
 لطیفہ ز لبش صد ہزار مسئلہ بود
 بغمزہ کرد حوالہ کہ بد معاملہ بود
 رہو دیوسفی از ما کہ چشم قافلہ بود

بنکتہ گفت نجل میکنم نظیری را

ز قول خویش فراموش کرد این صلہ بود

کہ برگذرگہ شادی و غم نمی افتد
 گذار زندہ دلاں بر عدم نمی افتد
 کہ طرح رندی و تقوی بہم نمی افتد
 کہ در چراغ کس آتش بدم نمی افتد
 بفکر منفعت بیش و کم نمی افتد
 سرش چہ شمع پیش قدم نمی افتد
 کہ راہ کعبہ رواں بر جسم نمی افتد
 کہ عشق بر ہمنان بر صنم نمی افتد
 بفکر غیر زو ست قلم نمی افتد
 کہ سایہ قلم بر رسم نمی افتد

نویسی از بنظیری دعا و گروشنام

بغمزہ روز استم ہمیں معاملہ بود
 نصیب من ز ازل در دستہ اگر دید
 قصور طرز نگارم تمام حسن شکست
 بربوئے من سبب اجتماع دہا گشت
 بصفہ نقش خط و خال خوشتن نقاش
 دلم ز سرزد ہانش بقیل و قال افتاد
 لبش بدادن کامم نمود جہد اٹا
 فریب قول بداندیش گرگ ناسرگشت

کسے ہلاک حدوث از قدم نمی افتد
 بروشنائی دل رو کہ رفتگان فرستند
 من این مرقع الوان بیفکنم روزے
 ز بان دعوت و تسخیر بہ کہ بر بندم
 مسافرے کہ بنا بود و بود خود بینند
 دلیل عشق نر زبید کسے کہ در ہر کام
 چنان ز شوق تو گردیدہ اند سرگرداں
 چنان پستش روئے تو جذب دہا کرد
 بذکر من خط نسیاں کشیدہ اٹا
 زہو خاطر یاراں چنان سقیم شدم

ز شوقِ نامہ بے فکر قسم کھاتے افتد

نہ ہر مغرسے کہ بویہ گشت از مصرو من گیرد
 شیمیے گردن تر دارد و داغ پیر کنعاں را
 ورق از کس چہ میخوای سبق از کس چہ میگیری
 دے نقاش از نیرنگی صورت نیا ساید
 نفس تلخست تا طعم حقیقت نیست با مغزش
 ز خود گر بگذری شاہی کنی در ملک بیخویشی
 دریں دیر کن چوں امن گردد و خاطر انساں را
 ز عریانی ازین شادم کہ از تشویش آزادم
 چہ راحت از وطن آزا کہ یارش در سفر باشد
 بوقت زندگانی چاک زد ہر کس گر بیانے
 ز بس بُوئے کمالِ شکر مے آید ز تو حیدم
 مشام تیز باید تا نصیب از پیر ہن گیرد
 پسر گم کردہ چوں انس با بیت المحزن گیرد
 ز دل جو ہر چہ میجوی کہ فیض از خوشین گیرد
 فریب نقش شیریں دل دوست کو بہن گیرد
 سخن شیریں بود و قتیکہ اورنگ سخن گیرد
 عزیز خلق گردد ہر کہ در غربت وطن گیرد
 کہ اول اہر من بگرفت و آخر اہر من گیرد
 گر بیانے نذارم تا کسے از دست من گیرد
 کجا بے رویے گل آرام بلبل در چمن گیرد
 بعد مرگ نتواند قرار اندر کفن گیرد
 در ارشاد مغاں تکبیر از من برہن گیرد

سخن ہر روز عالمگیر تر گردد نظیری را

کہ مردم ہمیش جادو سائے نخل کہن گیرد

دریں دیار عجب مطرباں یک رنگ اند
 ز صحن سینہ کشایند چشمہ چشمہ نور
 کلید شادی و شمشیر غم بکف دارند
 بدل ز نغمہ شیریں حرارت انگیزند
 چو حد ز یروم نغمہ را نگہدارند
 سبکہ لان چو بفرارک شاں در آویزند
 بفتح یک غلش ایٹا ہداں چو نغمہ چنگ
 کہ دل بزند بصد راہ و بر یک آہنگ اند
 بزخمہ صیقل آئینہائے پُر رنگ اند
 بہ بسط بر سر صلح و بقض در چنگ اند
 بصوت چوں شکر و شیر آہن و سنگ اند
 بہر مقام خفیف و ثقیل ہم سنگ اند
 بطبی نیم قدم در ہزار فرسنگ اند
 ہر دس روند کہ بر سینہ و بغل تنگ اند

ز ستر عالم لاجوت میدهند نشان هزار رنگ بر آند این فسوں سازان
 که آفریده صنع هزار نیرنگ اند که طبع کار گیمه نقشه های ارنگ اند
 که بر فروخته جبر عمارت گل رنگ اند که بر مشحون تحریر شان زندان عشق
 مقاله غم عشق اندم باد و چنگ اند مشاطه رخ مستند بام و قدح اند
 و گرچه رافع شعر عند جان فرسنگ اند اگرچه قاطع و داند مایه هوشند
 با وج و طیران در حقیض رنگ اند دلیل اهل فتاین در عروج و نزول

نظیری از پے این جادواں مدد بیا
 که در ربودن ادراک چابک و شگ اند

بقصد هر که سوائے کعبه ناکه را پی کرد نشان پاشش بهر گام قبله گاه پی کرد
 که با کماله جعبه تو کج کلاه پی کرد که با کماله جعبه تو کج کلاه پی کرد
 سفینه مردم چشم مراتب امی کرد سفینه مردم چشم مراتب امی کرد
 فلک مستحرم از ما تا بما پی کرد فلک مستحرم از ما تا بما پی کرد
 مشاطه خال ترا کند و پر سیا پی کرد مشاطه خال ترا کند و پر سیا پی کرد
 مقیم کنج لبست گشت و بادشاهی کرد مقیم کنج لبست گشت و بادشاهی کرد
 هزار قاصد موزوں بنکته را پی کرد هزار قاصد موزوں بنکته را پی کرد
 ز سوائے من رخ خوب تو عذر خواهی کرد ز سوائے من رخ خوب تو عذر خواهی کرد
 که آفتاب و هوش ثبت بر گواهی کرد که آفتاب و هوش ثبت بر گواهی کرد
 که عارض و دقتت یوسفی و چاهی کرد که عارض و دقتت یوسفی و چاهی کرد
 که دل مطالعه صورت آلهی کرد که دل مطالعه صورت آلهی کرد

عبادت سحری را کن نظیری کم

کہ ہرچہ کرو دعا ہائے صبح گاہی کرو

گردش چشم بتاں مستی من حالی کرد
قبض در کارندیدم چو شدم مست مدام
پائے جبریل بکرسئی خیالم نرسد
شورایں باد یہ از باد یہ گردیست مدام
ہر کہ بر خوان طمع دست نوازید رسید
عجز در مجلس اصحاب بکارست کہ چنگ
ولم از خندہ نوشین حریفان گرفت
قصہ عشق بوصف تو طویلست طویل
یوسف از خواری خواں بکساد ی افتاد
بود نزدیک کہ کام از لب شیریں گیرم

کرد باز بچہ معشوق نظیری خود را

آنچہ خرداں نکنند او کبہن سالی کرد

خوشا کہ بس ہجوم گریہ ام در دامن آویزد
چنان در دوست آویزم بدل گریہ و ساز
نسازد بوسے یوسف دیدہ یعقوب را روشن
مقیم کوی تو بچہ منی تو بالبلبل ماند
گر فتم در پر پروانہ سوزم در نہال گیرد
دلے دارم بہرست طعن ناصح چوں کہن دلے
چراغ ماچہ زیب و فردہ ہر محفل سرے را
بہ بینی گرجاے از مہ و پرویں مشوا این

سر و دست نگار نیم نگار از گردن آویزد
کہ در ہنگام جان بازی بدشمن دشمن آویزد
اگر عشق زلیخایش نہ در پیراہن آویزد
کہ صیادش بگاہ دے نفس در گلشن آویزد
خذر کن زانکہ ناگہ آتشم در روغن آویزد
کہ در ہر بخیہ لختہ خرقہ از سوزن آویزد
کہ قندیل مہ و مہر ش فلک در روزن آویزد
بشکل خوشہ گہ صیاد دام از خرمن آویزد

پئے درد نظیری ایں ہمہ گفت و شنود آرم
گلے ۛۛ چہ چشم از گلشن کہ خارے و درنیز

نگاہت چشم جادو برنتا بد
چو گل از تابش بر سیف و رمی
تعالی اللہ از اں لطف پناوش
چنان در دوستی تو سن عنانے
صبا ترساں و زو سویت کہ ترسد
مزاج و حشّی داری کہ از دور
دبس و حشّی غزالانت رمانند
کلا و ناز نیک از سر نهادی
خداک چشّم زرد و از زلف گندی
چو عزم بد عتّی خویت نماید
بقبر و ناز تو گردن نہادیم

چو آید در بیان کلکِ نظیری

لّالی تا رسد تو برنتا بد

رشمہ از حسنِ جانان رختند
ز اں ہمہ طوفاں کہ برا نگینِ عشق
از قضا آں جرعه چون آبِ بکوش
رشمہ نورے شد ہویدا ہر کجا
از خار و ستی آں نور پاک
ہر طرف رنگے بگل بپرستہ شد
بر جہاں از عشق طوفاں رختند
جرعہ در جامِ انساں رختند
ہر طرف در قابِ لبہ جاں رختند
پر تو سے بر شرطِ پیاں رختند
دُر و کفر و صافِ ایماں رختند
قالبِ گبر و مسلمان رختند

شہوتے اگیختند از مغزے
 و آنکہ از الماس بہر جان ما
 تیز کردند و از آن آلودہ زہر
 آب کردند از دل ما پارہ
 لالہ حمر او غسل آبدار
 عکس از داغ دہول برداشتند
 اینہم گہائے سبز و زرد و سرخ
 جو ہرے از قول شور انگیز ما
 غنچہ را دل زان لولے جا خورش
 رنگ ہر نقشے کو ان گنخت طبع
 داغ ہر سودا کو ان اندخت عشق
 نگشتہ بر خاست زیں سودا بمصر
 اصل این فرع از مین شد عطر بیز
 پیکرے از آب حیاں ریختند
 تیغ ابر و رخ مرگاں ریختند
 سوسنہ بر زخم پنهان ریختند
 داء یا قوت رتہاں ریختند
 کوہ را در حبیب و داماں ریختند
 بر چمن گلہائے الوان ریختند
 از دم ماہر گلستاں ریختند
 عند لیباں را بالحاں ریختند
 پارہ پارہ در گریباں ریختند
 چنیاں بر قصہ و ایوان ریختند
 مصریاں بر بیت احزاں ریختند
 بر قمیص ماہ کنعان ریختند
 بر بنی از فیض رحماں ریختند

مایہ ماند باقی زیں عبیر

بر نظیری در خراساں ریختند

پیراں کہ وقع فیض بتا شیر برودہ اند
 چوں من بر آنکساں کہ نفس کردہ اند سرد
 سرگشتہ اند اگر چہ تحصیل تجر بہ
 از سالخوردگان نبود خوش فصول از آنکہ
 پیراں ز روز تیرہ سیہ کار میشوند
 بیباکی و غرور جوانی نہ اند حیف
 آب رُخ جواں بدم پیر برودہ اند
 نور سحر بنا لہ شبگیر برودہ اند
 بے تافر از طارم تدبیر برودہ اند
 صحبت لطیف خانہ تقدیر برودہ اند
 با آنکہ موسفید سر از شیر برودہ اند
 پیراں ہمہ خجالت و تقصیر برودہ اند

شادی بشیب گرمی و افیون بود چه خط
 این قوم ره بعیشش تندویر برده اند
 گر کج شود بادل نازک بر آں سزد
 بار گراں بقامت چوں تیر برده اند
 باموئے اچھو جو کافور نکر وند
 آناں کہ پے بزلطف چو زنجیر برده اند
 یوسف فریب گراں مثل کجا خورد
 رو بہ بصید کردن پشیر برده اند
 وحشی چو تو شکار نظیری کجا شود
 شہباز را بدام کس گیر برده اند

چه خست کین دل کافر نہاد من دارد
 نہ ذہب من و نہ اعتقاد من دارد
 بآب و آتشم از سر کشی نمی سازد
 ہزار عربدہ با خاک و باد من دارد
 ز تیر نالہ فلک را کیں بر آگیزد
 کمان فتنہ بزہ از عناد من دارد
 ندیم غصہ کہ روئے ز من بگرداند
 عدوئے رحم کہ راہے بداد من دارد
 بچشم دل ز سویدای دل ضعیف ترم
 اگر چہ قوت دید از سواد من دارد
 مبارزے کہ ہدف سدا ہنین سازد
 کجا ہدف ز کین و کشاد من دارد
 چہ اعتماد کنم بر دور و غبار
 کہ حادثات جہاں را بیا دمن دارد
 بصد علاقہ دل با یدم مقتید بود
 باین کماں کہ سر النقیاد من دارد
 من آں عزیز زمانم کہ بخت بر ساعت
 متاع مصر دگر در مراد من دارد
 رساست دست تجربہ کہ نزل من گیرد
 قویست پشت توکل کہ زاد من دارد
 بمصرے کہ ندیمان ز نظم من خوانند
 ہزار فخر بمن اوستاد من دارد
 ز مکر چرخ نظیری عجب ہر اسانم

کہ کار ہائے مرا بر مراد من دارد

دریں سپید رقم قسمت و حوالہ نماند
 اثر ز مہر و خط این کمن قبالہ نماند
 ہزار قرن بریں قصر مردمان بگذشت
 مسایل و حکم و دفتر و رسالہ نماند

ز باب رحم و مروت نشان چه میخواهی
ازین مقوله حکایت درین مقاله نماند
ز بس سرور زمان منفعت ز اشیا رفت
خواص مهر گلیائے هزار ساله نماند
هر آنچه صاف قلع بود محرابان خوردند
بجائے رحم ازین گرگ ماه کنعان در
شکوہ حسمت پر ویز و حسن شیرین رفت
که شترے کلد و مشتری کلاله نماند
ز جنس خویش همه صید میکند ایام
مہ تمام فلک شد مزار و مال نماند
ز بسزه زار فلک غیر یک غواله نماند
میں گداخته آتشیں عذرانست
کجاست خاک که داغ برے لاله نماند

لوا حصہ تن پر وراں نظیری شد
بیا کہ قسمت ما تو غیر ناله نماند

عالم از عشق در وجود آمد
عشق معمار هست و بود آمد
در بشر کبریاے عشق نمود
ملک از عجز در سجد آمد
رُشد از صدر بارگاه شہود
آنگہ بر کار ما حسود آمد
عشق بر تخت از بر نگارست
عقل و لوح و قلم فرد آمد
ہر چہ اہلیت نمودن داشت
ہمہ از عشق در نمود آمد
نیست جزو عشق و عاشق و معشوق
ہر چہ در معرض شہود آمد
عقل بر کار عشق سوخت سپند
شکل این گنسہ بگد بود آمد
عشق صنعت نمود بے آلت
بود ہر چیز از نبود آمد
جامہ مجنوں در د کہ خلعت عشق
عارے از جنس تار و پود آمد
عشق را عشق دی و فدوانست
دیر ہم زود تر ز زود آمد
شد جوانی و عشق و حرص و ہوا
شعلہ بنشست خوش بے دود آمد
ز دخن بر لب نظیری جوش

عشق در گفت و در شنود آمد

اشک در دیده نبارم که حجابم نبرد
تپش و تابش من گرم سواش سازد
گشته ام پے سپر حادثه چون گنج یتیم
خوار از عجز و منزل شده ام میخو اہم
بسکہ عطر گل دل راہ شامش گرفت
سرخش از گردش چشم لب میگوں کندم
قطعه سبز خطش دیدہ ام از چشمه نوش
نکنم یاد لب بادہ فردشش بنماز
نپر در مرغ کہ والہ نکند امیہ دم
ہر شب از زگس فتال بکین نظر م

حایل گریہ کنم شرم کہ آنم بسر
صدا و است کہ کس پے بجایم بسر
جز خضر راہ بدیوار خرا بزم بسر
کہ بصلاحت نزد م تا بعتا بزم بسر
بوئے از سوختگیہائے کبابم بسر
زود ستم بسوئے بزم شرابم بسر
ہوس از راہ بہ نقش سرا بزم بسر
کہ ز مسجد خجرات خرابم بسر
نوز و باد کہ از پائے شتابم بسر
صد فوسنا ساز نشاندست کہ خوابم بسر

نیست از بادہ بجز باد نظیری در دست

گذرد آب رز از کام کہ آنم بسر

دیدہ ام نیم نگاہے کہ بدین نرسد
سوئے دشت زدگان بس بیاست نگرود
ہیچکہ ذوق کلاش برگ جان نخلد
طرہ بر باد نشان عشوہ بگلزار فردش
رام خاطر شود اما باشارت بر مد
بارخ ہوش شکارش چہ کین و چہ کند
ند بہ جلوہ عارض کہ تماشائی را
کرد لخت جگر شور و زک مستان را

صعب آہوش بدنبالہ کشیدن نرسد
کار سبل ز نگاہش بطعیدن نرسد
کہ زنگ تا برگم شہد چشیدن نرسد
در چمن سرو چنانش بچسپیدن نرسد
دست صیاد بصیدش بر میدن نرسد
فکر نخچیر ز شوقش بر میدن نرسد
کار از حسرت بادست بریدن نرسد
کہ بسید ذقن آسبب گزیدن نرسد

خضر توفیق باوراء نمانشد ورنه
 کس بسر چشمه جیواں بدویدن نرسد
 جذب اقبال عروج بمقامے انداخت
 کہ ببال و پر جبریل پریدن نرسد
 اگر از چاه بایں جابہ برآید یوسف
 مالک از گرمی سودا بخردین نرسد

ہوش از گوش شود محو نظیری ترسم
 گوش کیں لذت دیدن بشنیدن نرسد

عنان دل ز خود رائی بفریادم نگہدارد
 بنالم کا ندراں دل نالہ مظلوم رہ دارد
 دل دیوانہ ام را گنج درویرانہ افتادہ است
 گدائے عشق بازی با جمال بادشہ دارد
 چو گوید کفر مجذوبے باستغفار حاجت نیست
 کہ کہ عشق گمرہ شد چہ پرولئے گنہ دارد
 مرا گر ہست کبرے در و ماغ از کبر بائی اوست
 حباب از جوش دریا بادنخت در کلہ دارد
 تجلی جمالے ہست در ہر جا کہ ذوقے ہست
 بیا باں شورا گرے آورد یوسف بچہ دارد
 فقیرے را کہ شبہا تکیہ گاہ از خشت اندر
 چنان خوابد کہ کوئی تکیہ بر خورشید و مہ دارد
 حکایتہائے عہد دوستی را کردہ ام از بر
 چو ہندوئے کہ بعد از سوختن ہمیزم نگہ دارد
 ہماں بہتر کہ نکشائی سر را ز دل مارا
 کہ حرف ہجر خوین نامہ ماتہ بتہ دارد
 سنجاک پائے گلبن مینویسد شکوہ از غربت
 اگر بر شاخ طوبے بلبے آرام گہ دارد

شب بخون غم از جا در آرد نظیری را
 ز اشک و آہ شب سلطان مانیل و پاد

نادک غم جاں شگافد سینہ گر جوشن شود
 عشق مقناطیس گردد دل اگر آہن شود
 سیف پر حسرتے دارم کہ از اندوہ او
 تابزد یک لب آرم خندہ را شیون شود
 پیش شد سر شنگی چند آنکہ پام پیش شد
 سربتاریکی نہادم تا رہے روشن شود
 یک توجہ از تو در کارست و صد عالم مراد
 غم نذارم گر اجابت باد عا دشمن شود
 شب ترنم ہائے غم بیدار دار و غلق را
 ہر کرا سوز چرائے نالہ ام روغن شود

من هم از فریاد خود آزرده میگرم و مویک
 بسکه بیتوجانه جان بر بر من تنگ شد
 گر به بندم لب ز افغان سینه ام روزن شود
 واصل اگر خواهی نظیری شوق را سمرایه ساز

نور عشق ست این چراغ وادی ایمن شود

دلم از ناله خوش گردید اُمید اثر باشد
 اگر ز دیده دیدنم نباشد بهر پاس دل
 بے آسود شستم این خند گم کار گر باشد
 ز سحران روز مارا در غبار عالمی دارد
 محبت از لغافلها بے بیجا در خطر باشد
 نگویم حرم او را کشت شرم غمزه را نازم
 نباشد در شب مارو شنی گرد سحر باشد
 مکن دورم که بس دشوار باشد بال افشاندن
 که صدره مرده ام دید و ز عالم بخیج باشد
 دلم تا خواستش نگیرد در روز خور سندی
 اسیرم را که گریه زین حرم پر بال و پر باشد
 بخاطر شیوه آید که آن جانسوز تر باشد

نظیری شاد هم باشی که خدمتگار ویرینی
 که این قدر و قیمت پیش او خاکت بهر باشد

هرگز بسیر گل دل محزون نمیرود
 عشق از جهاں بریدن و از خود گذشتن
 یار از خیال غمزه بیرون نمیرود
 مرداں بجا بغزم و توکل رسیده اند
 کار و فایز پیش بانسوں نمیرود
 از زخم عشق در بن هر سنگ کشتار است
 یک دل رسیده نیست که در خون نمیرود
 لذت بخواب برده و شادی بغافل
 از خون مانگجاست که جیخوں نمیرود
 در حرف تلخ نوش لبان صد و قیقه است
 در هر دلی که او شبخوں نمیرود
 مرغان دشت را ز غم دل چراته ست
 کوتاه ہیں ز لفظ بمضمون نمیرود
 از بگم برد شد از دیر مقصود حاجتم
 عاشق بدر سر پیش فلاطوں نمیرود
 آہم ز الفعال بگردوں نمیرود
 آزار که گوش دل شنود ناله بس است

راہِ وفا ز تفرقہ عشق بستہ شد درایتِ ناقہ بر سرِ مجنوں نمیرود

بوئے نسیم فقر نظیری شنیدہ است

از رہِ بتاج و تخت فریدوں نمیرود

سازم آں مے نمک آنود کہ بے غم باشد انگنم مشکِ دریاں حُفّہ کہ مرہم باشد
ہست راحتِ المِ کلبہِ ازان بر من غمِ ازاں خانہ کُنم و ام کہ ماتم باشد
ہر شہم عشقِ بانسون نوے بند و خواب کا گئے پیش شود بند چو محکم باشد
شرحِ سودائے دلم را سر و سامانِ مطلب کار آنت کہ چوں زلف تو در ہم باشد
دعویٰ ذرہ دروغ است کہ عاشق باید کم بقا تر بر خورشید ز شبنم باشد
ہر کسے از توفشانی گہاں میگوید کس ندیدیم کہ در بزم تو محرم باشد
ہرگز از نخلِ برہی کس شمر آںس نخید تخمِ این مر گیا در گلِ آدم باشد
غیرِ اخلاص و محبت نبود شیوہ ما جور و بیداد براں غمزہ مسلم باشد
نکند بندہٗ مجبور گناہی اما اوب آنت کہ در پیش تو ملزم باشد
گر ملائک ز سرِ سدرہ بحاجت آیند زلفت از کف نہد گر ہمہ حاتم باشد

از تنک حوصلگی ہائے نظیری در وصل

عشقِ حرمانِ ابد گردہش کم باشد

کسے کوشش نہ وصلِ ست با کوثرِ نعلے سازد باپِ خضر اگر عاشقِ رسد لب تر نعلے سازد
کلمہ بخشی و ہر بازی شرابِ عشق چہ آرد سرے کیں نشاء اگر مش ساخت با نسرِ نعلے سازد
بشیدائیِ مزینِ طعنم کہ ہست از بے خنک دل کہ طفلش غیرِ حریفِ عاشقی از بے نعلے سازد
عجب گر آسماں سماں تواند او کارم را چو طالع از کسے برگشت با اخترِ نعلے سازد
کہ امیں شعلہ روشن می کند امشب چراغم را کہ مو سے رانکھے بنیم کہ بالِ دیرِ نعلے سازد
اگر بیگانہ کر محرم دلش میبزد از دردم کسے سویم نعلے بید کہ چشمے تر نعلے سازد

نزد و وصل در شکر شام ہجر در انفسان گھر دے دیوانہ دارم کہ بالو بستر ^{کے} سازد
 رہ غیرت نظر ناکت پہنائش تماشا کن در اس وادی کہ عشق اوست باتن سر ^{کے} سازد
 برے امتحان دارد چہ مانی راجہ آذر را ^{کے} اگر خود میشود بنگر ز خود بہتر ^{کے} سازد
 ہماں عشقت بر خود چیدہ چندیں تامل نہ ^{کے} کہ بر معنی یک حرف صد دفتر ^{کے} سازد
 ندانم حال شہائے نظیری ^{کے} ایں قدر دانم
 کہ جزو بالیں ^{کے} گرداند و بستر ^{کے} سازد

بیا کہ میتوغم از خاطر م بدر نزد	وداع از دل و ہجر انم از نظر نزد
دراں بساط کہ من خوان عشرت آرام	گلے ز تلخی من جانب شکر نزد
ز شہر خویش مرا شہرہ تو دور انداخت	باخت یار کہے جانب سفر نزد
چہ میشود چو کریمان رہ غریبے نند	رو دیار بہ بند ندانم خبر نزد
بطبع شوق تو نازیم دامن پذیرش	کہ گرسخن رود از خاطر اتر نزد
دل زار و تن بردبار خواہد عشق	کہ از نسیم بچویش آید و بسر نزد
چو خون مردہ سیرے باد و رتر پو	دے کہ بر سر پیکان و نشتر نزد
دل مبیاد تو دریا نمود چشم و ہنوز	منے خیال تو در ظرف محضر نزد

بر آستانہ رہے ^{کے} نما نظیری را

کہ قدر مجلس خاصاں بایں قدر نزد

آمد سحر کہ ویر و حرم رفت و رو کنند	تا بازم از نصیب چہ غول در سبو کنند
ما قابل نشاط و شکر خند نیستیم	تا شہد خوشگوار کہ در گلو کنند
آنانکہ تنگ ظرفی ما را شنید اند	مے بہر آزمائش ما در سبو کنند
آلودگی بگریہ زرد اماں نمیرود	دلوق مرا بشعلہ مگر شست و شو کنند
تصدیع کم کشند گل و بادہ تا بکے	در کار بید ماخی ما آبرو کنند

کوزخم عاشقانه که در جلوہ گاہ حسن
تو کار دل بغزہ معشوق وا گذار
صد چاک دل تبارنگا ہے رفو کنند
بے طاقتی کن کہ نکویان نکو کنند
حق عطائے عشق سازند، سیچ ادا
کز خلق عمر در سر این گفتگو کنند

دیگر ز آب دیدہ نظیری بخون نشست

- چندان نماند دل کہ غم و غصہ بکنند

عیشم خوش اداں شعلہ افروخته باشد
از محبت لب بستم نکش و آگاہ
نقل دل ریشم جگر سوخته باشد
کز تیغ جفا چاک دے و دختہ باشد
در عرصہ گداز کند لاله ز تنگی
نیکی کی مادر رہ بازار خریدند
عیشم محبت صفت کفر و خستہ باشد
غارت نخورد ہر کہ نیند و خستہ باشد
گرمی مفروشید کہ در مجلس مانیت
شمعے کہ نہ از سوز خود افروخته باشد

از صدق نفس چند زنی لاف نظیری

شکست ہمہ سرب و جگر سوخته باشد

زاں خم کہ ز اہل بقدرج آب جو کنند
یا بند جلہ ہر سلیمان و جام جسم
شوریدگان ہومو مے در سبو کنند
کز خاک راہ میکدہ راشت و شکنند
دو شک و سنگ میکدہ دیدم معاینہ
از خود گذشتہ دامن پرہیز تر نکرد
ظرفے بہر ساں کہ مبادا بروری
خونابہ زخم فاش کند ورنہ عاشقان
تار جگر کشند و گریباں رفو کنند

با کاہاں گذار نظیری شرب را

شاید گلے ز گلشن این دشت بکنند

شب فغاں را بدر خلوت ما بارے بود ناله بر چید اگر در دشن آزارے بود
 شورش و عریبہ و شب آن لف نداشت بخت من بود اگر گشت نہ بزارے بود
 خوش تن را بدم سحر بدوئے بستم ہر سر موئے مرا بار بخ و قد کارے بود
 نہ غم مدعیان بود نہ آشوب ندیم گل بیخار گلو گلشن بیخارے بود
 مصرویراں دلم را ز بس آمد شد او یوسفے بر سر ہر کوچہ و بازارے بود
 بردل خستہ من بود نگاہش ہر چند ہر طرف جاں بکف استادہ خریدارے بود
 حسن حیرت ہم افشائے غرض میکردند نہ غم پیش و نہ زحمت گفتارے بود
 در و صاش بنظیری نفسے باقی بود

دیدش بر سر آں کوئے عجب خوارے بود

میر و م جانی کہ غم آنجا زد اما میرود ناله از ہر جا کہ کھ خیزد با سجا میرود
 وقت جاں دادن بدنبال اجل بنیم چنانکہ گوئی اصد یوسف از پیش زلیخا میرود
 تحفہ رضواں اگر بر کف ندارم دور نیست تا برگ از طفلیم ایماں بہ یغما میرود
 شاید از دُرے بختا جاں فرو شد مفروش ہر کرا یک دم است آنجا بسودا میرود
 من نخواہم رفت اما بہر تسکین دشن ہر کجا بیسنند گویندش کہ فردا میرود
 بر من اندوہ ہے ہجوم آوردہ از ہجران او کہ در شش تا میروم دل در تیر پامیرود
 میر و م نوئے ز کوئے او کہ نپذاری بخشم صد کم پیش و پس از بہر تقاضا میرود
 گرز لوبج چہرہ لیلی ہی آرد سبق خاطر شوریدہ مجنون صحرای میرود

شہر و صحرا را نظیری سوخت از آہ و دواع

میر و م نو عیکہ پنداری ز دنیا میرود

بکش بسوز کہ نام اماں نخواہم برد دعا بدر دسرا سماں نخواہم برد
 مکن ملاحظہ از گشت تنم کہ روز جزا کہ ز رشک نام ترا زرد باں نخواہم برد

ز دل طبعین آغاز عشق سیل گفتم
کزین معاملہ غیر از زباں نخواہم برد
ز خاطر اب و دم روز وصل معلوم ست
کہ از بلائے شب بھر جاں نخواہم برد
بس ست چند کنی اے فراق بے رحمی
وگر بخویش تحلل گماں نخواہم برد
اگر ز دامن یوسف کنند بالینم
سرے کہ وقف تو شد ز آستان نخواہم برد
بایں مال کہ من میروم بپوئے چمن
چہ جائے غنچہ کہ برگ خزاں نخواہم برد

نظیری ایچہ بلندی دین پر وازیت

ز شوق رہ پوئے آشیان نخواہم برد

حسن چندے سر بدل شونی و خود رائی دید
شہ چگیر و ملک اول بیغمائی دہد
ویدہ عاشق نیا بد ذوق از وید اید دوست
گر نہ اول ترک وید نہائے ہر جانئی دہد
لذت و شناسش از من پر سکا ب تلخ و شور
ذوق کوثر در مذاق مرد صحرائی دہد
گرد و از جان داد نم معلوم شوق روئے دوست
ز ان بھ میرم کہ ترسم مرگ رسوائی دہد
در بیا بانہا بھ گنج اگر طغیان شوق
بند بکشا ید چو سلیم سر بشیدائی دہد
گریہ ماتلخ و طبع میز باں بخش پذیر
صوت مطرب بادش بگذار گیرائی دہد
شکوہ کمتر کن نظیری گر کسے یاری نکرد

رخت ماسوزد چہ نقصان تماشا ئی دہد

گل آمد و لعلم ز دل سنگ بر آورد
اشکم ز تماشا ئے چمن رنگ بر آورد
میخواست زمرغان چمن شور بر آید
یک نغمہ مغنی بصد آہنگ بر آورد
عشق آمد و در شہر خود آئین خرد و ید
تا شہر بتاراج رود جنگ بر آورد
مطرب ز برم خرقہ رسالو کس بدر کرد
گرد ہمہ شہرم ہفت و جنگ بر آورد
شب نیست کہ از شادئی بسیار نگریم
غم خوردن کم حوصلہ راننگ بر آورد
کیبار بعیب و ہنر خویش ندیدم
در حبیب و نبل آئینہ ام رنگ بر آورد

در راه و فاسے تو نہ طو لیت نہ عرضے شوخی تو فرسنگ بفرسنگ برآورد
 این خوں شده دل بسکه خرابست نظیری
 در پیش تو نتوانش از رنگ برآورد

نالہ رانیت اثر کز تو شکایت دارد بر / ورنہ ما گرم دعایم و سہرایت دارد
 مردہ رازندہ نماید دم ما بوالعجاہ / آتش از گرمی ما چشم حمایت دارد
 ذوق ہر مرغ باندازد پروا از خودست / عشق بازی نبود ہر چہ نہایت دارد
 عمل صالح و طالح بجوے نستانند / ہر کجا کار تعلق بعنایت دارد
 کس چہ داند ہمہ مایہ بنا بود رود / جنس نایاب خریدم کہ کفایت دارد
 دفتر نالہ مارا نکشایند ز ہسم / ہر در دست برو تا چہ حکایت دارد

کفر و ایمان نبود شرط نظیری در عشق

ہو کا فر بنمایم کہ دلایت دارد

باعث راندنم از بزم بجز عار نبود / ورنہ کس را بمن دلدن من کار نبود
 تا شدم از تو جدا تفرقہ پا مالم کرد / دولت آں بود کہ این فرقت بیدار نبود
 ہمہ آسان ز جدائی تو مشکل گردید / ہر سچ دشوار بدیدار تو دشوار نبود
 بدی در ہمہ جانام برآرم کہ سبب / خون من ریزی و گویند سزا دار نبود
 نالہ از ہر رہائی نکلند مرغ اسیر / خورد افسوس زمانے کہ گرفتار نبود
 عشقم از سود و زیان دو جہاں فارغ کرد / از چہ کارم ہمہ عمر ہمیں کار نبود

خوشدلی کرد نظیری بر شب خالی

صد سخن گفت کہ شایستہ اظہار نبود

محبت بادل غمدیدہ الفت بیشتر گیرد / چراغے را کہ دود سے بہت در سر زد و تر گیرد
 پس از دستگیریا بیشتر گم گرفتارش / چو صید بہمت صیایش ز ازل سخت تر گیرد

محبت بیشتر قائم شود چوں بشکند پیمایں — شکوفہ اول افشاںدخت انگہ نثر گیرد
 اگر باک ہوزد شتاق را شور و سماع آرد و اگر بونے رسد مخمور را مستی ز سر گیرد
 مشوا ز حال من غافل کہ زخم کاری دارم مبادا دیگرے صید ترا از خاک برگیرد
 مرا ایں مے کہ برد از ہوش دل مجروح خواہد کرد حریفے آگہی یابد کہ از عالم خبیرد

نظیری کوئے عشق ست ایں نشاہ بازی دندی
 کہ گریارے رود از دست کس یارے دگر گیرد

بہجرو وصل توجان الفت و نزاع ندارد نشاط آمدن و کفایت و دواع ندارد
 بشهر و انفر و شند جز رضا و محبت کسے دوکان نکشاید کہ ایں متاع ندارد
 براں فراز کہ من میکنم عروج مقامیست کہ ہیچ پایہ براں پایہ ارتقاع ندارد
 چنان حقارت از چشم اعتبار نگندہ است کہ دہر بر من و حال من اطلاع ندارد
 بر تلخوں جگر میخورم ز بخت بشکرم کہ سر ز جام تناک مشربم و دواع ندارد
 ز تیرگی بشب انتظار شمع امیسم برابر پر پرداء شعاع ندارد

عبث بوعده لطفش دلت خوشست نظیری

کہدام لطف کہ با بخت تو نزاع ندارد

کمند و دام ما غیر از شکار غم نمانے گیرد گس بر خوان ما عیشے بجز ماتم نمانے گیرد
 نصیب دیگران ہر لحظہ طلخندہ لبریت سجام ماتسم نوبت ماتم نمانے گیرد
 بشیرینی محبت در دل دیگر زیادت کن کہ ظرف ما ازین یک قطرہ بیش و کم نمانے گیرد
 مرخصان و یا عشق خوش بیماری دارند کسے دارونمے خواہد کسے مرہم نمانے گیرد
 حساب اشب فردا بزلف و سبھ دارم شمار ظلم و بیدادی کسے برہم نمانے گیرد
 سرے از خاک کو گم گشتہ ما بر کند شاید دل ما را ہیچ آلف خم در خم نمانے گیرد

باہ و نالہ میجوید نظیری بردرت را ہے

سکندر صفت ^۱ آراید و عالم ^۲ گیرد

ز بیداد تو حرف ہر را نام و نشان گم شد ^۱ کتاب حسن راجز و محبت از میان گم شد
 ز مرہوالموس گرد دست عاشق ^۲ گم کرد ^۳ طفیلے جمع شد چندا نہ جائے میمان گم شد
 سحر بیتے مفتی میسرود از تو بیا د آمد ^۱ چنان شورے بر آوردم کہ وقت دستان گم شد
 بنالاش خواستم جادو ریت افتاد و از چشمت ^۲ گدا آمد کہ صدر قرب جوید آستان گم شد
 پس از عمرے شدم ^۳ غمگینم خنداں پیش ^۴ کہ مضمون سخن صد بار از دل یا زبان گم شد
 متاع دیر اگر داریم بر ما رد مکن ز اہد ^۱ بعزم کعبہ میرفتیم راہ کاروان گم شد
 ہوس تا یافت ردا ز من مزاج کار باہریت ^۲ طرب تابست در بر من کلید آسمان گم شد
 ہوس را در فراق رحمت خواب گراں گرفت ^۳ طرب را در سراغ عافیت نام و نشان گم شد

اگر پرسد کسے حال نظیری را بگوئیدش
 کہ در دوست آں مغمے کہ شب از اشیاں گم شد

ز نگہت سحری شوق یار ^۱ خیزد ^۲ جنوں ز سایہ ابر ہسار ^۳ خیزد
 بروئے یار نگہ رشحہ بین ^۴ افتد ^۵ بزلف یار شکن قطرہ بار ^۶ خیزد
 سحاب دل شدہ در کو ہسار ^۷ گردد ^۸ غزال شیفہ در مرغزار ^۹ خیزد
 بروستگیری عشاق نا تو اں احوال ^۱ تنے کہ رفت ز پا بر عذار میغلطد
 نہ از وصال ملول اں ملال ^۲ گیرد ^۳ نہ از فراق حریفان خمار ^۴ خیزد
 سماع رندی و گلگشت لذتے دارد ^۱ کہ بادشہ ز سر اعتبار ^۲ خیزد
 ہمیں کہ طایر فرصت رسید صیدش کن ^۳ کہ صید افکنش از ہر کنار ^۴ خیزد
 ہمیں کہ قسمت خود یافتی غنیمت داں ^۱ کہ از کمیں گہ شیراں شکار ^۲ خیزد
 دریں ہواد خلوت حکیم نکشاید ^۳ کہ ہوش میرود و اختیار ^۴ خیزد

جہاں خوش ست نظیری قلم بجلوہ درآر
کہ گلشکر ز سر لوک خار کھلے خیزد

چہ شور بود کہ عشقت بمن کرامت کرد
حدیث من کہ ز مجروحہ وفاے تو خواند
کہ نارسیدہ قیامت دلم قیامت کرد
کہ نے بخون دل و دیدہ اش علامت کرد
کہ قبلہ شد صنم و برہنہ امامت کرد
کہ درد یار تو دل نیت اقامت کرد
نماز و طاعت چل سالہ را غرمت کرد
کہوئے زہد و ریائو بر ندامت کرد

مزاج عشق نظیری حریص و سودا نیت
دریں معاملہ نتواں ترا ملامت کرد

بے تو بر بال و پر مرغای گلستان تنگ بود
حال آں گلگشت صحرائی کہ من کردم میرس
صوت بلبل در حرم باغ بے آہنگ بود
لالہ مارا در تہ ہر سنگ پر چوں چنگ بود
گر چہ مروارید کھسائی ہر جاسنگ بود
کو خیالت خیل صدیلی بصد زنگ بود
آہنجہ بر کھسائی چید زنگ سینہ ام رازنگ بود
بانشا طم خصمی با جان سختم جنگ بود
پیش ازیں چندین نظیری شورش مستی نیت

تا نبودی جام بے ساقی و مے بے رنگ بود

تو میرانی و جانم با تو ذوق گفتگو دارد
تو شمع بزم ہر کس شستہ بصحت غنیمت دارد
گداہنگام مردان بادشاہی آرزو دارد
کہ ایں پروانہ ہم با گوشہ تار یک خود دارد
دل چوں موم از سختی جدل با سنگ رود دارد
حرارت از برائے گرم بسیار کھ دارد

کدام مجلس مسالماں کہ ^{سے خور دن} ~~میں~~ بیاں آرم
 بیدستی سزدگر متہم دارد مرا ساقی
 چرخے تیرہ دارم کہ مردن آرزو دارد
 ہنوز از بادہ پارینہ ام پیمانہ بودارد
 سزدگر باغبان درہائے باغ از ناز بکشاید
 کہ بلبل گشت مست و غنچہ اش مے در بودارد

کہ ایں بود جام مطف کے داوی نظیری را

ہنوز آں شہ لب آب غریبی در بودارد

منم مرغ اسیر مضطرب از بیم جان خود
 دل از امید وصل و بیم ہجراں کردہ ام فارغ
 نہ ذوق دائہ دارم نہ امید آشیان خود
 نشستہ گوشہ دارستہ از سود و زیان خود
 ز قوت خویش یا ہم طعم زہر و شکر ہا گویم
 بہ باغ روزگار آں خود ستا مرغ کن سالم
 کہ زین نعمت تنم پروردہ مغزا سخوان خود
 کہ خود ~~کے~~ سنجم و خود ~~کے~~ سر ام دہقان خود
 بنزد محرم و بیگانہ عیب خویش میگویم
 در صد شکوہ برب میکشاید یاد نوزیدی
 کہے کو تا زند قفل خموشی بردہان خود

نظیری صبر کن کہیں بند از دل بگسلد روز

ہنوز امید دارم میکند ضبط زبان خود

روز آں آید کہ با صد خواریم برد کشد
 بر سر پروانہ شمع از ہر آں سوزد کہ هست
 پردہ ناموس شب از روزگار م برد کشد
 جذبہ عشقہ کہ خاکستر بخاکستر کشد
 ہرچ جا گذاشت کردے فتنہ باقی نماند
 از دشمن تصدیح کم کردم چو دانستم کہ او
 خط نسیانی مرا کی بارہ برد فتر کشد
 اشب از جرات چراغ دم و شہ بر صر کشد
 غم کہ ہر شب مجسم افسردہ ز میگشت رفت
 چارہ کو بیقراری تشنہ وصل ترا
 بر سراب از چشم افتد دست از کوثر کشد

از فراق شب نظیری مجلس ماتم گہیت

بوئے خون آید چو عودم شعلہ در محبہ کشد

تبسمش بلب از شرم خشم و کیس گردد
 کند بدیدہ شکر ریز اشک تلخ سرم را
 از بقیعت آسائش ابد بخسرم
 چو باد از سر عالم بجهد بر خیم سرم
 نہ قبلہ دانم و نہ کعبہ کافر عشقم
 گمے کہ جامہ تقویٰ در ند گویندم
 کرشمہ اش گرہ از ناز بر حبسین گردد
 بخندہ کہ از دوز ہر انگبسیں گردد
 جراحہ کہ دلم یک نفس غمیں گردد
 اگر دم بمن از مہرناشیں گردد
 چو سجدہ پیش بت آرم قبولیں گردد
 کہ دست کیت کہ پناہیں در آستیں گردد

سخن طرازی و دانش بہر نظیری نیست
 قبول دوست مگر نالہ حسرتی گردد

دل را نور رحمت از وداع جاں فرو گیرد
 دل پر حسرتے دارم کہ ہر سو چشم بکشایم
 ز بس شاید بہم در کیش طاقت ناوک آہم
 ز خود سندی دماں کو میتو بہر ستر نہم پہلو
 در آن ساعت کہ آہم گرد راہ از چہرہ افشانند
 بجسرت مے سپارم جاں بہ بند از گریہ چشم را
 شہادت خانہ ام را پرتو ایماں فرو گیرد
 سر شک گریہ ام از دیدہ تا دماں فرو گیرد
 خراش سینہ ام را سونش پیکاں فرو گیرد
 سرم را اضطراب از زانوئے حرماں فرو گیرد
 جراحہ تہائے اہل درد را جبریاں فرو گیرد
 کہ گراشکے بیفتند دہر را طوفاں فرو گیرد

اگر آید بجز یاد تو در خاطر نظیری را
 ز دل تا بگذرانند صدرش نسیاں فرو گیرد

نشان آنکہ کردم قلع امید از دیار خود
 بر سمن از حرم برگشتہ و حاجی از حرم آمد
 تو خواہی کافر می دامن طاعتم خواہی مسلمان
 فصل گر در بنائے دین و ایمانم شود سہنت
 نہادم در حریم کوئے او سنگ مزار خود
 من و اخلاص عرض بندگی کوئے یار خود
 مرا کاریت با صدق دل امید ابر خود
 نہانم نقص در بنیاد عہد استوار خود
 گرم صد بار بگذاری نگر دم از عیار خود
 زیر کمال عیارم درد فاد دوستی خالص

لب امیدواری بسته ام از حرف نالایی محبت میکند فری که باید کرد کار خود

نظیری از تو در خوں زینت هر دام از صید

تو هم فتر اک را آرایشی ده از شکار خود

در بروئے عیش تا بتیم دیگر وانشد صد کلید آورد بخت و قفل این در وانشد

در گریبان که غم آویخت کمتر شد درست خوشدلے کم دخت دامانے کیسر وانشد

تا غم از دیوانه مارا آمد شد کشود دیدہ شمع امید ماز صرصر وانشد

بچنناں مکتوب ناکامی بهم پیچیده ماند نامہ سر بسته ما میچ جاسر وانشد

سچی کردم تا مگر از عشق بردارم دلے قطره خوں نابہ از رُدے اخلر وانشد

اضطراب از بهر جاں بردن بسے پروانه کرد پیچ تاب شعله اش از بال واز پر وانشد

آنکه شب خواب نظیری را با فصول بست

پیچ کار بسته اوزاں فسونگر وانشد

دل نمیدانم کجا زین استانم میکشد مرگ مے بنیم که با هجراں عنانم میکشد

هر سر مو بر تنم وارد و خروشنے از وداع هجر پیوند تو از رگمانے جانم میکشد

داشتم در سینه پیکان خدنگ کاریئے دست غیرت این رماں از استخوانم میکشد

میکند آسودگی سیرے بگر و خاطر م گر یہ ہم پائے ز چشم خوں فشانم میکشد

قصد دار سنگی امروز پیش دل گذشت طرف حرف ناامیدی از زبانم میکشد

بر سر بازار جان بازی کماں آویختم دست غیرت بشکنم هر کس کمانم میکشد

میکشم سراز کند او نظیری بعد ازین

گر بعد ز بخیراں نامر بانم میکشد

بر قفا چشت نمے افتد چو این در وانشود آں زماں در گاه بشناسی که صدرت جاشد

آنکه او در کلبه حزناں لپس گم کرده یافت تو که چیزے گم نکردی از کجا پیداشد

دوست دارد از غریبان ناله بیچارگی
 هر که میخواهد که منشور خراباتش دهند
 زو همه خوبی زمازشتی همانا لایق است
 شد بهار عمرنا پخت ست انگورم هنوز
 عمره آل کو بر آرم پایم از آید بکار
 کم نظیری راست بر جائے نظر افکنده ام
 وائے گروز جزا چشم و دلم گویا شود

هر سرشاخ دریں باغ هوائے دارد
 یک شکر کام امیدم همه شیریں کرده است
 برہمن ہم ز دربت کدہ نوسید نشد
 حسن هر جلوه که از جائے دلت را برد
 نیست در حلقہ مستان زمین آلودہ نرے
 تاز خورشید وصالش بفراق افتاد م
 بفسون و ہنس بار اقامت مکش
 تا نماید بغلط مہرہ فلک میسبازد
 حذر از شہرت خو نیز کسے باید کرد
 بہن آل کن کہ سزاوار جمال تو بود
 غم مخور الفت معشوق نظیری با تری

بود ہر ذرہ بخورشید بقائے دارد

گر تشنہ بر رخ میرم عجب نباشد
 با صد امید خواندند کہ انتظار سوز ند
 رحے نئے نمایند تا جاں بلب نباشد
 چوں در نئے کشا یند کاش ایں طلب نباشد

صہبائے راز داود مرست شوق کردند
گویند لب کشودن شرطِ اوب نباشد
من یک سبب ندارم در گیر بردیر بخت
یک مدعا سازند تا صد سبب نباشد
چوں زلتے ہمیں سند آمرزشے نمایند
پائے اگر بلغز و جلے طرب نباشد
ہرگز دل نہ اکر لذت سیاہ از عشق
غم نیست عاشقان را گرفت شب نباشد

از عقد ہائے دوراں دل بدکن نظیری
آزاکہ واگذارد جز از غضب نباشد

اں بخت فتنہ جو کہ تو دیدی بخواب شد
واں دل کہ بود سخت تر از خارہ آب شد
گلگونہ ہوا و ہوس رنگ وا گذاشت
خال و خط عروس طبیعت خراب شد
دلرا کہ حرف سوختگاں داغ کردہ بود
میرفت تا بر آتش ایشاں کباب شد
در بحر شوق کشتی دل ریںماں برید
در کئے یار خیمہ تن بے طناب شد
ایں دور سنبل و گل ہر کشور سے سخاست
تا در خطا کہ ام گیا مشک ناب شد
دایم کسے بقافہ بودہ است پاسباں
بیدار شو کہ چشم رفیقاں بخواب شد
خشکی لب بہ تشنہ لبان آب میدہد
تا مستعد شدیم دعا ستجاب شد
ستی چہ خوب کرد کہ ایں پردہ برگرفت
رخسارہ حقیقت ما بے نقاب شد

تاریخ واقعات شہاں نا نوشتہ ماند
افسانہ کہ گفت نظیری کتاب شد

دورانِ محبت ہمہ در ساغر ما کرد
بر ہر چہ نہادیم دل از دیدہ جدا کرد
نکشود قضا شست کہ آہے نکشیدیم
بر دوست ترم غور و خند گئے کہ رہا کرد
بازوئے ہنر وارم و اقبال ندارم
میکوشم و کار سے نتوانم بسزا کرد
فریاد بر آریم ز ازل یار مشعبد
کو از ازل ایں شعبدہ چرخ رہا کرد
خود طلعت خود دیدہ و گر پردہ بر انداخت
خود فتنہ خود گشت اگر فتنہ بپا کرد

ہاں نہ لبش داد منادٹی محبت
 نہ بر سر مرآد و نئے عہد وفا کرد
 ناوک فگنے بر سر پیراہ نشاں سید
 در عشق کندم بگلو بست و رہا کرد
 دشمن یارم انگند و دوست آبش
 با اینمہ حد نیست کہ گویم کہ جفا کرد
 چندیں سخن عشق کہ گفتند و شنیدند
 کس حق محبت نتوانست ادا کرد
 بزند بجائے پروبالش سرو منقار
 مرغی کہ بلند از سراں شاخ نوا کرد
 خورند بتسلیم و رضا گشت نظیری
 مسکین نتوانست خصوصت بقضا کرد

نہ ز جدم بکف بخت عنان مے آید
 نہ ز جدم بکف بخت عنان مے آید
 نہ مرا بازوئے قائم نہ مرادیدہ راست
 ہمہ بے قصد خد گم بہ نشان مے آید
 تو کہ آسودہ دلی از نفسم سو و مخواہ
 منکہ شوریدہ ام آتش یزباں مے آید
 سخن مردم دیوانہ حقیقت دارد
 در عبارت با اشارت نہاں مے آید
 عشق در ملکوت عقل چو سلطان گردد
 روش و عادت دیگر بمیاں مے آید
 میکنم شور چو از خانہ علایق برو
 میدہم خیر چو از راہ زباں مے آید
 ہمہ بر خویش ز بیم دم آخر لرزند
 جائے خوفست کہ کشتی بکراں مے آید
 مرد در گاہ و سراپردہ عزت نبود
 ہر کہ دامن بسر پائے کشاں مے آید
 وصل جو یان تو بر بونے نسیم کردند
 کہ از بونے تلف کارخی جاں مے آید
 طاقت جو رو جفا نیست تنگ حوصلہ را
 گریہ چوں نکند دل بغلاں مے آید

ایک باطبع شباست نظیری چہ عجب

میر و پیر بیخاںہ جوان مے آید

بیگانہ رد نشود بدر آشنا رود
 آن کس کہ آشنا بتو باشد کجا رود
 از خاکبوس کوئے تو ناپاکشیدہ ام
 بر راہ من جدا روم و دل جدا رود

احرام عہد روز ازل کعبہ کوئے تست
صہبائے راز بیش زاندا زہمیدہند
عشاق تاز حسن و ارزائ خریدہ اند
شادی کہ ضین یکیشی و دم نئے زنی
عشق آمو تمام بگو شمش دروں و مید
ایں حاجیاں ز دور صدائے شنیدہ اند
زائ بھر موج زن چہ کم آید اگر شبے
عریاں تنی عارف معنی جمال اوست
ما پیرہن ز سادگی از بر نغمندہ ایم
غملیں مباحش زود نظیری فرج دہند

چوں بندہ مطیع ہمہ بر رضا رود

دل کز تو شد بریدہ کم از سنگ زود نمود
قہر تو ناگہاں بسر آمد سبب نداشت
ناسازی زناکت طالع سبب شکست
چشم و دایع مردم عاقل گرفتہ بود
عقلم کہ امتیاز گزراستخوان نکرد
گر بے براہ نامہ و قاصد نمی شکست
معجز فرو گذاشت ز سرکان گل حصار
گفتم کہ عہد بستن و تنہا گذاشتن
حسن تو در ترا زوئے ابرو بلا فروخت
گفت آن زمان کہ غمزہ ام ایں ماجرا نوشت

پیوند روح بود بتو انس و خو نمود
ہجر تو اتفاق فتاد آرزو نمود
با آنکہ در دم آں قدر اندر سبب نمود
با خود گل جنوں مرا رنگ و بو نمود
کام ہما برید و درش در گلو نمود
بسیار تیرہ آب محبت بجو نمود
لائق بروئے مخلص نداشتہ رو نمود
دانی بدست اگر چہ نگویم نکو نمود
روزے بمن کہ و مترس سنگ و رو نمود
ہیچم ہستی تو سبب گفتگو نمود

اے طایرے کہ نامہ سُوئے دوست میری
گر پرست کہ بود نظیری بگو نبود

چند انکر جرعه بچشم آبرو نبود	ساقی قدح نداد و سفال سب نبود
از فرش جہہ راہ براں خاک کو نبود	میخواست بوسہ زخمت اقامت بگسترد
لعل لبش کہ بادہ باں رنگ و بو نبود	دندان زد ہزار نگاہ گر سنبود
ہرگز قمار خانہ بایں رفت و رو نبود	در باخت دل بعشق مقمر ہر آنچہ داشت
بانگہ میفرودش مغاں نیک خون بود	از بیقراری دلم آبرو ترشش نکرد
لائق بہر زہست سرچار سو نبود	تہ جرعه نداد کہ اسرار دوستی
کاسخا مجال عابد اللہ گو نبود	تا صبحدم صنم صنم بود بر زباں
بزم منے نشد کہ لبم خشک از دنبود	ز آل حسرتے کہ در دل من میفرود کرد

بس آرزو کہ داشت نظیری سچتہ گو
امروز گنج یافت کہ در آرزو نبود

ہر چند دیر آمدہ در نبستہ اند	صبحہ بنال راہ فلک بر نبستہ اند
ہرگز در کریم بکافر نبستہ اند	حرمان تو ز ہمت کو تاہ بین نبت
امارہ چراغ ز صرصر نبستہ اند	سرما یہ شناخت چراغیت دادہ اند
دریا کریم و ظرف ترا سربستہ اند	بر تشنگاں ببار بخیلی برائے چیت
ما و حشی ایم باز ترا پر نبستہ اند	تا مے رمیم خوش ترا پے نکر دہ اند
کو آفتاب اگر رہِ خاور نبستہ اند	عالم ز ظلمت شب حرمان سیاہ شد
غیر از سرشس ببال کبوتر نبستہ اند	مکتوب دوست دارئی ما را جواب نیت
بر شاخ شعلہ بال سمندر نبستہ اند	ہر مرغ بر ہوائے گلے آشیان ہند

تا چند عود خام نظیری فروختن

دودے برآر روزن مجر نہ بستہ اند

حسن جنبید ز خواب و مژدہ بر ہم زد
ہر چہ در پردہ نہاں بود ہویدا کردند
بے محبت نمودند اجابت ہر چند
مطلب جملہ ذرات ز جابر جستند
نخواست آئینہ تحقیق بجا بسپارد
غرض آں داشت کہ از عشوہ اش آگہ باشیم
عقل چوں دید کہ عشق آمد و خوشنوار آمد
روح آزاد کردیں معرکہ جاں بیرون برد

فتنہ برپاشد و نیشے برگ عالم زد
چہ شبے بود کہ ایں صبح سعادت موم زد
بانگ تسبیح ملک بر فلک اعظم زد
مایہ عیش چو برخاک بنی آدم زد
قفل کوہے بدل و دیدہ نامحرم زد
بر دروں زخم زانندیشہ نمک از علم زد
لب فرو بست و دم از سلطنت خود کم زد
دست در حلقہ فخر اک خم اندر خم زد

سرازیں قصہ نظیری نہ نیار و بیرون

گر چہ عمرے بسج گشت و ورق بر ہم زد

شادی عشق تو ہنگامہ غم بر ہم زد
شب زدیدار تو گردید بہر آبستن
شہد لبہائے تو دکان مسیحا در بست
کعبہ آمد حجر الاسود و حالت بوسید
تا قضا خال ہشتی جمال تو بدید
بسختدانی تو طفل ندید ست کسے
عشق و شباب دل آرزو کہ سودا کسے
دش میخواست قدم بر من افتادہ ہند

شورِ حسد نلکے بر جگر آدم زد
جامہ بر سنگ ز شور رخ تو ماتم زد
دست درد امن تیغ نگہت مریم زد
غوطہ در موجہ چاہہ ذقنت زمزم زد
شست آں خال کہ بر ناصیہ آدم زد
گرہ اعجاز لبیت بر نفس مریم زد
مایہ ہر میں شیرہ جانہا کم زد
کند خاک من و برویدہ نامحرم زد

دلت از فیض دم صبح نظیری دریافت

دُر ندادند بغواص کہ بحیب آدم زد

نہ فوت صحبت این دستاں غمخوار
 میان ایندہ احباب عیب پوشی نیست
 دریدہ پردہ ترست ننگہ خرمے دارد
 بخوش بیانی ہم صحبتاں زجائے مرد
 کہ پرنیش بود ہر کہ مرہے دارد
 بہر زہ دفتر امید ہر کجا مکش
 کہ مبتلائے ہوا کار درہے دارد
 نگوہر شستی اگر طبع خورمے دارد
 ہزار حر بہ ہر خار بایش خوردن
 ہلال عید کباروئے پرخمے دارد
 ز طعن گرسنہ چشماں دلیر نماید
 تنگ لکے چو من چشم بر نمے دارد
 بکاوش مرہہ گمانے جانش اشکافد
 بروں ز عالم این خلق حلے دارد
 ز خویش و اہل گذر کن کہ ملک بخویشی
 بجاوہ چشمت دنیا چرا قفا ننگد

کسے کہ سمجھ نظیری مسئلے دارد

بادۂ خاص محبت کے بنا محرم رسد
 وقت عارف شب نگوگرد کہ در خواست عام
 محرماں را دوستگانے از قفائے ہم رسد
 یافت گردیوانہ جابے تعجب بہر حیثیت
 یک دل بیدار ز فیض ہمہ عالم رسد
 ز او مسکیناں برہ بردار کا ب زندگی
 از عجایبہائے دوراں دیوار خاتم رسد
 بر گل ما ابراگر ہر گز بنا رر خور میسم
 تا سفال خضر باشد کے سجام جم رسد
 مرز ع نمناک مارا خوشہ از شبنم رسد
 بس ہیں شادی کہ مارا زو نصیب غم رسد
 زخم ما بے باک جاناں را کجا مرہم رسد
 سو گر درد در بر لے ما اگر ماتم رسد
 شکر اللہ کز خوش و ناخوش بیاوش میرسم
 ہر کجا تن چاک گردید از ننگ انپاشتم
 عشرت ساغر پستان زندہ دارد مردہ را

سوئے از طاعت فروشیہا نظیری بہشت

ہر کرا سرمایہ رد باشد کفایت کم رسد

دلیف لذل

بر خوان من نمک بلاحث نشد لذیند صد بار تان سوخت جراحث نشد لذیند
 هر کس نمے نداد ردائے تکلفے در کام او شراب اباحت نشد لذیند
 در بحر و بر بجز الم تلخ و شور نیست جز بر امید سود سیاحت نشد لذیند
 تاجیر لبشق خانہ بدریاشناور است محنت جز از تصور راحت نشد لذیند
 رخسار خوب را بوفاق قدر و قیمت است بے میوه بوستان بفلاحت نشد لذیند
 تا صبحدم نزد نکے بر جراحتم با آن کمال حن و صباحت نشد لذیند
 لذت درق ز کلب نظیری گرفته است
 در ناما سخن بفضاحت نشد لذیند

دلیف الرار

بزم خاص است درونکته بدستور بیار معنی دُر طلب کن سخن دور بیار
 تلخ روئی کن و تو به شیریں بشکن بخ چوں حورنداری سخن حور بیار
 چشم وایافته داری خبر وصل بگو دل افروخته داری دم پر نور بیار
 راز دل فاش کن پرده آں غمزه هر محرم سرشده نکته دستور بیار
 مطرب بزم جگر سوز سرودے دار و شکر این مشت نمک سینہ رخسار بیار
 قصه وصل بگلپانگ غزل افشا کن راز دیرینه بیار دے و طنسور بیار
 بکبر هر نغمه که در پرده مے مستور است مست و مجنوں کن و آشفته و پر شور بیار
 این غزل در صف هلال شهیداں بنوای زان محک گاه افاضل خیل منشور بیار
 گل و زکس قدح و شیشه نظیری دادند

خیز از خواب دماغ و دل مخمور بیار

اے صبا از گل عطار نشائے بمن آر
خط تر خائی جاوید بے الم نہ ہند
وز گلستانِ نشا پور خزاے بمن آر
فرستم نیست کہ از سنگ قضا سرخارم
بگذر از عالم و منشور امانے بمن آر
تیر باران ستم از پئے ہم چند رسد
ہر نشانی کہ بسود اش دہی سود دہد
گر امانے نبود تاب و تو اے بمن آر
کشت زار طرب تم شش آتش شدہ است
ناو کے میکشم از سیئہ کجا بے بمن آر
چوں شر در دل سنگ است زخا مان بختم
اگر از مایہ نماندہ است زیبافے بمن آر
مطرب ابروم برق ز بانے بمن آر
ملک گیران سخن سکے بیاطل زده اند
تا بر آرم نفس سوخته جانے بمن آر
زیں ہمہ سیم غل نقد روانے بمن آر

دلم از صنعت الفاظ نظیری بگرفت

از دم پر ہری سادہ بیانے بمن آر

فارغ ترا ز دل تو ندیدم دل دگر
گر مرغ سدرہ را بکشی مایے کہ باز
ایزد ترا سرشته ز آب و گل دگر
ہر مشکلی کہ عاجز نبی مابیاں کند
در خاک و خوں طپیدہ شود بیل دگر
از آب و گل غرض شجر قامت تو بود
آساں کنی کہ پیش نبی مشکل دگر
از نور محفل تو جہاں در گرفتہ است
عالم نہ داشت بہتر ازیں حاصل دگر
خاطر بمن بستہائے جالت نمیرسد
نفر وختہ چراغ تو از محفل دگر
از ماتاب روئے کہ غیر از جمال دوست
دارم بہر مشاہدہ ات منزل دگر
مستان اساس سیکدہ زیبا نہادہ اند
دریائے عشق را نبود سیاحل دگر
رسمے اگر ز تو نہند عافیل دگر

ساقی قنچ کبک تو نظیری نظر بغیر

و دواں ندیدہ است چو تو غافل دگر

طلوع باوہ ز شام و سحر در یغ مدار
 اگر بکنج سرا بیل باغبان آید
 حیات تلخ بدہ عیش خوشگوار بگسیر
 بشکر آنکہ حدیثی چو انگبیس داری
 ترا بدینش کو تہا خویش نتوان دید
 درون جانی و در پردہ ز مردم چشم
 ہمیشہ چشم با حسان آشنا دارد
 جزاحت دل شوریدہ خشک میگردد

بیان شوق نظیری در از انشا میست

بیاض چہرہ ز خون جگر در یغ مدار

دارم دلے ز طایر وحشی رسیدہ تر
 تا آن خدنگ قامت از آغوش من برفت
 خونے کہ حکم بود بریزد خطا نشد
 آن سجا کہ شحنتہ تو بدر گاہ میسرود
 خورشید از کمان تو یک تیر میکشد
 دندان ز دہزار امیدم بدر گشت
 خارے کہ در رہ تو بخاطر شکستہ بود
 در کام ناردائی عشق پرمی و شنی

نارلں مرد کہ بار علایق گذاشتی

ہستی تعلقت نظیری جبریدہ تر

ہر دم از زلف تو دارم کافر ستانے دگر
 و مہدم تو میکنم از رویت ایمانے دگر

باتوئی یا حسن رخسار ترا ز دیدہ است
چاشت تنی کنج کس لب از مذاقم کے رود
نیست ہم دعویٰ حریفی حسن تنہا ہر زماں
چاہکے باخویش طرح ترک تازا فکندہ است
تا بروں آر دوسرے از لوح پیشانی او
حسن ہر سودر لباس صوٹے پنہاں شود
پیش حکمش گردم از عند خطائے خود زند

درونا یا بی و نادانی نظیر ہی شکل است

غیر خاموشی ندیم ہیچ در مانے دگر

درد دل را میکنم با صبر پیوندے دگر
بر طبیب خود تغافل میزنم چندے دگر
اعتمادے نیست بر عمدے کہ نقصانے ندید
ہست در پیمان سستن مہر پیوندے دگر
اگرچہ میدانم قسم خوردن بجانت خوشت
ہم سبحان تو کہ یاد منیت سوندے دگر
پائے تا سر دیدہ ام از شوق خسارت کہست
ہر سر شکم بے تو چشم آرزو مندے دگر
پیر کیناں با کہ گیر دانش در بیت الحزن
بوئے یوسف رائے یا بد فرزندے دگر
چوں بشرم بخشم کشتی حلاوت ساختم
کیں مروت منیت با طبع خداوندے دگر
تاب مے آری کہ از کف مے نہی آئینہ را
از جمال تو ندیم جز تو خرمندے دگر

شکوہ و شکر نظیر ہی عکس کین و مرست

آئینہ منما کہ طلی نشکند قندے دگر

بہر جمی ملے داری دل صیاد ازاں خوشتر
زبان در کتابت سیلے استاد ازاں خوشتر
بخود قیدے نداری با وجود حسن و زیبائی
نہ ہر خوبی کہ داری دارم و آزاد ازاں خوشتر
فریب خندہ میخاند عتاب غمزہ میراند
ز خوباں خوش بود و مرود فایدا ازاں خوشتر

چو دریا میکشم دم در خود و در جوش مے آیم
 کہ خاموشی خوشش مے آید و فریاد از دلش
 ز بیدارش نخمے نالم گرم زیر و زبر سازد
 بنائے کو کند ویراں بند بنیاد از دلش
 نثار ی بر رخ او صد عوض در زیر لب دارد
 برو جانے گرافشا ندیم صد جاں داد از دلش

نظیری جناب بے باعث نصیحت میکند

اگر فضلے نداری عشق مادر زاد از دلش

اے مطرب جان سوخت دلم پرده در گیر
 یا پرده ازیں راز بیک مرتبه بر گیر
 رہے بنوا زن کہ غم عشق در آید
 کو شور شن و مستی جوانی رہ در گیر
 رہے کہ مطلوب قریب است عزیز است
 تا سر فرو پایے ازیں مرحلہ بر گیر
 اسرار خرابات مغان سادہ تو اں یافت
 ہاں اے بطمے بلبلیہ پر خستہ تر گیر
 زیں ہمنفساں آتش سرودت نفروزد
 یار دم گرمے شو و چوں سوختہ در گیر
 تو طفلی دایں حمت و غم میدہت دست
 تا خون جگر شیر شود خون جگر گیر
 جام فلک آمیختہ شہد و شر نکست
 کارے کہ از و ساختہ تر گشت بر گیر
 تا در طلب کام خودی کام نیابی
 بگذر ز مراد خود و مقصود بر گیر

دل ز اول شب طالب فیض است نظیری

لب باز کن و ساغر لبریز سحر گیر

چشمش بر ہے میر و مرثکاں نمناکش نگر
 در سینہ دارد آتشے پیرا ہن چاکش نگر
 دے کہ زلف انداختہ در گردن سیمینش میں
 خونے کہ مرثکاں رخنیتے بردا من پاشش نگر
 شرم از میاں برخاستہ مر از دہاں برداشتہ
 گفتار بے ترشش میں فتا ربیکش نگر
 قصد فریبے میکند سونے غزالے مے چد
 آن چشم آہو گیر را باز لطف بیچاکش نگر
 از کوئے معشوق آمدہ شوریدگان در حلقہ اش
 بگر فتنہ در انداختن بازوئے چاکش نگر
 دل بردہ در دل باختن معشوق عاشق پیشہ میں

حشی غزالے کز حیارم در بیا باں میخورد
رام نظیری میشود در هوش و ادراکش نگر

منشیں بشا ہد آب رخ پار ساہسر آئینہ صفا بدم بے صفا مہسر
دور از طریق تہمت اگر جیب مریم ست دلہائے پاک معتقدان راز جا مہسر
از کونے چوں بجانب خلوت رواں شوی بیگانہ را دروں گذار آشنا مہسر
تا زخم طعن زن نخوری در سر لے خویش گرسایہ ہمرہ تو شود از قفا مہسر
آئینہ ات ز ہمنفساں تیرہ مے شود سیمائے حسن مشکین رنگ حیا مہسر
تلخت شکر شود بلب انگبین مدہ خارت سمن شود بگذار صبا مہسر
نالائے مگر دو قیمت مارا سبک مساز گریاں مباحش دآب رخ کارا مہسر
بودن بطبع خوش منشاں کار شکل است نازکد لے بسر ز ساقی غنا مہسر

حریر جمال خود ز نظیری طلب نمائی

جو سولے حفظ خاطر او التجا مہسر

افلاک فتنہ زادہ بد امان روزگار بر کردہ سر بلا ز گریبان روزگار
سیب ذقن لگوئے لگو گئے آفتاب زلفش ربود از خم چوگان روزگار
گا ہے کہ عقل بر سر جمعیت آمدہ عشقش ہم زدہ سرو سامان روزگار
دل چوں شناورے کہ عزیزش زلف رود خود را فکندہ بر سر طوفان روزگار
از سر نوشت ساقی دوران ناقصا بشکستہ خامہ در کف دیوان روزگار
ایزد چو کرد عامل چشمانش فتنہ را صد بار گفت جان تو دجان روزگار
نالود تا نگشتہ بسودائے زلف او خود را نکرودہ جمع پریشان روزگار
شور ملاحتش شدہ داروئے زخمها درد محبتش شدہ درمان روزگار
افغان کہ جائے بودان و جنبید غم نہاند زخم نشستہ بر سر بیکان روزگار

از ترمجیب و سینہ خود پاره میکنم دستم نرسد بگریبان روزگار
صبح اجل رسید و پروبال میزنم در حسرت فروغ شبستان روزگار
راپه بسوئے قباد حاجت نمی برم سرگشته ام میان بیابان روزگار
جوان افتخار از اس سوگر کنم زخم گذشته از سر جوان روزگار

گوئی که کام کودک و پستان مادر است

زخم نظیری و سر پیکان روزگار

مے است چاره غم هو شمند را چه خبر رموز باطن تلخت قند را چه خبر
سماع درویشان صوفیاں چمیدانند ز شیدائے سمندر سپند را چه خبر
بزیرشاخ گل افغی گزیده لبس را نوگران نخورده گزند را چه خبر
زدان که گشایم مانتی و ستان تو میوه سرشاخ بلند را چه خبر
هزار دایم تصور نیسم و برداریم تو مرغ وحشی فارغ ز بند را چه خبر
بخاص و عام نهد داغ بندگی عشقت قبول درد تو مشکل پسند را چه خبر
هزار شیخ و برهمن ز کیش و دیں برگشت تصرف نظر از جند را چه خبر
بے علاج نمایند پند ناشنواں طبیب داروئے ناسودمند را چه خبر

به بند عشق نظیری خجستگان افتند

ستاره بد و بخت نثرند را چه خبر

چشم زخم خلق را با حسن روز افزون چکار هرگز از لاف و رخ عجز است با خصل چکار
از عتاب و لطف میبالند شادان عشق بلبلان را با لونا کار است با مضمون چکار
هر مجایبهائے طور عشق حکمتها کم است عقل را با مصاحبت اندیشی مجنون چکار
کار با اگر دش طلاس است نقش کعبستین با حساب انجم و کج بازے گردن چکار
در است و درستی هر که نماید رد خوش است عشق را با وقت غوب و ساعت میهن چکار

دربیا بائے کہ خوبانند رہن رہبر است راهروان عشق را باد جلائے خوں چکار

سادگیہائے نظیری دست صد تدبیر است

عشق چون گاہ فرو چہند با فلاح چکار

ہر روز هست نالہ مرغاں دراز تر گلزار بیوفاتر و گل بیہ نیاز تر

پیدا است عشق مجلسیاں را مدار حسیست مے جانگاہ از مطرب ازاں جا نگاہ تر

دارند زیر کاں ہمہ زاری کہ در چہمن شد بے بقا تر آنکہ برآمد بنا تر

چند آنکہ روز نرگس جادو بخواب رفت شب شد سپہر شوختر و دیدہ باز تر

قانون شکست مطرب مارا دوسمچناں ضربت ز ضربت دگرش دلنواز تر

کے دست مابدامن آزاد میرسد ہر روز هست سرور وں ہر فراز تر

برصوت خود نماز نظیری کہ ہر کہ رفت

دستاں بذوق تر شد و بستاں بسا ز تر

یکبارہ در و فاسد اور این ہر قدیم را سر اور

یا محرم کعبہ صفا کن یا بر سر کٹے بیت گراور

عمر نقش بدیم خامہ سر کن در سطر جیم سطر اور

پیراہن گل ہزار رنگ است رنگیش ہم از وفادراور

طوفاں چہار موجہ داری کشتی ہزار رنگ اور

گر بدستیم بادہ کم دہ در دشو و شور ما بہ تنگی

اسے ہادی کعبہ نظیری مومن بردیش کافراور

ہر روز برنگ دیگر شش بر

فردا شش برنگ دیگر اور

تعلیم پیام دل آگاه نگهدار
تا دامن گل پرده گلزار دریده است
بر من که حریفان صبحی بخروشند
شد عشق که از منزل جانان خبر آرد
مجلس برادر است و محبت بتقاضا
عاشق ز کجا و سخن صبر و جدائی
با خلعت جرم از در عجز و زاری
زندان وطن به که گلستان غریبی
پیغام دل خویش ز افواه نگهدار
ای شاخ گیارشده کوتاه نگهدار
تو بخت گل بسحرگاه نگهدار
ای عقل تو بتفصیل و سر راه نگهدار
از صدر کزانی برودرگاه نگهدار
یارب توازیں تمت ناگاه نگهدار
چون آمده ام خواه بکش خواه نگهدار
از مصر بکنعان برودرچاه نگهدار

خواهی که بتو بیش شود شوق نظیری

از پیش خودش گاه براں گاه نگهدار

امروز کار و بار جهان را خراب گیر
دریاب سرخوشان چمن را بس صبح گیر
از سر و سر فراخته صوت حزین شنو
جز مهر و لبری که توام حیات از دست
هر وقت بد که روی دهد آب سیل و اس
اشعار خوش بگوئی و جلی بر ورق نگار
خواهی ز کشف خلوتیان با خبر شوی
خواه از طریق میکده خوله از ره حرم
هر ذره را بقدر طلب نور داده اند
فردا که شنبه است شگون از شراب گیر
شبنم بروئی بستر و ز گس بخواب گیر
وز شاخ بر فروخته مرغ کباب گیر
تن را نمود و دان و روان را مضرب گیر
هر نقش خوش که جلوه کند موج آب گیر
الفاظ تزیین و شکر در کلاب گیر
جام شراب در کش و ظرف نقاب گیر
از هر حبت که شاد شوی فتح باب گیر
در کار خویش شپره را آفتاب گیر

فردا که بدست نظیری حساب نیت

امروز هر سوال که داری جواب گیر

غم کرد فراق دید از دور آویخت و گرجبان رنجور
 از عشرت ناقص زمانه کوتاہ اہل ترم ز غمخور
 رخسار خوشدلے نہ بینم دل شد ز فراق چشم بے نور
 تقصیر نشد بگریہ پناہاں در آب نشد دینہ مستور
 زخم جگر م کہ میزخم جوش کان نیکے کہ می کند شور
 کوہ نشود بجاشی حرف مرہم چکند بزخم نامور
 آنجا کہ شراب شوق دادند تہ جہر عن ز من گرفت منصور
 بولے ز نشاط ماندارد آب دگل صد ہزار غفور
 مشکل حلے و طرفہ کارے خود شاد و خوشستہ مجبور
 کار تو ہمہ بدل موافق از نیکوئی تو چشم بد دور

زود از تو شود غنی نظیر می

درویش یکے و شہر مسور

دچار نہر کہ شوی جز سراغ یار مگیر سپند ہر سرا آتش شود سرا مگیر
 چو وعدہ در رسد او خود بیا و خواہد دل بذوق خویش سر راہ انتظار مگیر
 ز آب روانہ ہمہ وحشیاں بر آئند اند سرشکار نداری پے شکار مگیر
 تو آن درخت نہ کو تو بر تو آن خوردن پے نظارہ خوشی گل نشان و بار مگیر
 حقوق صحبت اونکتہ ایست کم شمار و فاسے دوست متاع خوشی ست خواہ مگیر
 چرا لاہ سوختہ دل یا چہ سرو فارغ باش ہزار رنگ مشطوطہ نو بہار مگیر

شراب غیر نظیر می خمار مے آرد

قدح ز ساقی بیگانہ زمینہار مگیر

روایف الزما

از طبع صلح و عریہ بیگانہ ام ہنوز
صد نش تلخ خودم صد نوش ناگوار
فریادِ مہرباں بہرِ خم فروشت
بس قلبا بدل شد و بس کیشادگر
تاہست پر دیرِ رُفیع بنیت
اختر و لیل و صدق سبیل و نسا و لیل
ہر چند کو بکوائے برندم بجاریت
تصفیف عشق معنی و ترکیبِ بیکریت
آشفگی عقل بستی بروں برم

برکتشے ناخستہ پروانہ ام ہنوز
دو ہزارست بہیمانہ ام ہنوز
خوفائے عام بر سر دیوانہ ام ہنوز
روئے نیاز خلق پویرانہ ام ہنوز
از کعبہ میسر نہ بیخسانہ ام ہنوز
در بند فال سبجہ صد دانہ ام ہنوز
آئین شہر و زمینیت کا شانہ ام ہنوز
من شرح نکتہ صد افسانہ ام ہنوز
مردم گماں برند کہ خزانہ ام ہنوز

بازم بہزم وصل نظیری چہ سے بری

در انفعالِ گریہ ستانہ ام ہنوز

شوریدہ است آب و گلِ قالمِ ہنوز
گہ چہرہ میخراشم و گہ جامہ میدرم
صد بار عید آمد و آدینہ ہا گذشت
صبح نشور دم زد و من دم نے زخم
ہر صبح در سرِ غم و ہر شام در رہم
با ہر چہ احتمال قبولست میکنم
با آنکہ دعوتِ دو جہاں میکنم چو نوح
صدرہ ساغر ہمہ کس از سفر رسید

دیوانہ بیم میبرد از مشربم ہنوز
سودا زفتہ است بروں از بیم ہنوز
شعبہ بروں نمیرود از کتب ہم ہنوز
ترسم بسر نیامدہ باشد شب ہم ہنوز
اندیشہ پے نبرہ سوئے مطلب ہم ہنوز
تعیین نکردہ پیر مفاں منصب ہم ہنوز
در خانہ بے رواج بودند ہم ہنوز
پیدا نئے شود اثر یار ہم ہنوز

عشقم بلہو و لب نظیری ز سر زنت

افسانہ خندہ تلخ گفت در لبم ہنوز

عش ز لایہ کہ طبعش مٹوش است ہنوز	شکر بخور کن شعلہ کمرش است ہنوز
تھلکہ کہ مزاجش با عتدال آید	میان عفو و غضب دکشاش است ہنوز
بر آشنائی طفل من اعتمادے نیست	زشتہ خوست و لے آسمان و ست ہنوز
شبے بیکدہ اش برق از جمال افتاد	قرا بہ آب نشان جام در غشش است ہنوز
مگوجہ اتنے حرماں عشق بسیار است	کہ اس شگستہ خدگنے ز ترکش است ہنوز
بیکدہ زخم کہ خوردی ز حسن امین مباحش	کہ در کینگدہ ابرو کمان کشش است ہنوز

نجات نیت نظیری ز دہرہ قلموں

اگرچہ رنجیت گل ایوان منقش است ہنوز

چرخ پر دینیت آتش بیز	نہ ممرے در و نہ جائے گریز
شفقش خون مردم وانا	افقش ساغرے زخولہ بریز
ہر طرف مے بردہ ہر اسانم	قہر مریخ با پلار ک تیز
خبرم نیت تا کجا کشدم	نتوال کرد از قضا پر مہیز
در خاک خانہائے ہندم خست	یاد صنعان و مکہ و تبریز
بسلامت کسے نہ بردایماں	دیں زمین سیاہ کافر خیز
از مداین شناس و آثارش	حسن شیریں و عشرت پر ویز
ظاہر از بیتوں ہنوز شود	شور سر ہا و شیعہ شہدیز
از اقامت شدم گراںجاں کو	طلبل شہگیر و مالہ اش بخیز
برو قصبہ اسبق ز من پیرے	دیر بردرخش میز غم ہمیز

کار و دوست ما نظیری نیست

باقضائیت ہم محال گریز

فوق و وجدان و نظر خالص شد و خام ہمنوز
صاف شد میہاولے سن دروئے آشام ہمنوز
گوش لب پڑمردہ دیدار و قاصد و سفر
خانہ پڑشادی دہراست پیغام ہمنوز
برنے آید ہلال عیدم از ابرایسہ
عمر رفت و آنچو طفلان بردرو با مم ہمنوز
روز مودم فلک محضر لغزندی نوشت
بسکہ خوارم از پدر نشنیدہ کس نام ہمنوز
سیر مہنواد و دولت کردہ ام در طرد عشق
کس نمیداند چہ خواہد بود آنجب نام ہمنوز
مکر ابلیس و فریب دانہ ام آد بید
بار ہاشتم ز قید آزاد و در دام ہمنوز
از دروں و دوزخ ز بیتابی برون اندازدم
صدرہ از خامی با تش رفتم و خام ہمنوز
گرچہ از صحبت ز بدستی بروغم کردہ اند
جرعہ از رحم میریزند در جام ہمنوز

شکرا کردم نظیری تیغ بر طبعش نسیم
میکند گاہے لب شیریں بدشنام ہمنوز

دلہا ہمہ بوجے گل آد سخت ست باز
عیشے بطرف ہر چمن انگینخت ست باز
شوق شراب و شاہدم افتاد و در داغ
سودا متاع بر سر ہم ریخت است باز
یادم ز خندہ لب معشوق مسید ہد
گل بر جراحتم شکے بجخت است باز
در یاب کیں عبیر چہ خوشبوئے کردہ اند
درباغ عطر با ہم آمیخت است باز
از میکدہ بکشت چمن آمدہ نشاط
غم از چمن بد رسہ بگرخت است باز
شیخان خرقہ پوش خرابند ازیں ہوا
در دوست ابر سبجہ بکینخت ست باز

دامان کوہ گیر نظیری کہ از کمر

فردا ست تیغ قہر بر انگینخت است باز

سر بر آور بکلمہ داراں قبا ہاتنگ ساز
روئے بنما عاقل و دیوانہ را یک رنگ ساز
شاہ و درویش از دل و جان آرزو مند توند
گر نسا ز می بالباس فتنہ با اورنگ ساز

خواست ایزد از دل سخت تو بناید مثل
 مابکلی بر تو ملک دل ستم داشتیم
 یا تو گستاخیت گفتن ترک بد خوئی منا
 موج حراماں مین دورستی آزادی نشین
 یار اگر چه کند بر جنبه طالع نگار
 یک نظر افکن بر آں مرغ و درغول دیوان راز
 صوفی و مطرب زبانگت برخلاف افتاده اند
 مابناخن تار و پود جسم از هم کنده ایم
 نیست با آسودگی چندان نظیر می لذت

باب پرخنده و با چشم پر نیرنگ ساز

جام گیر اختر افتاده بر افلاک انداز
 دعوی عقل جز از عشق مشخص نشود
 ما چنین دیده آلوده ترانقواں دید
 نقش موهوم مرا از دل من پاک بروب
 همه جا و ام ز گیسوئی تواند خسته اند
 هر که بدرقه این شکر مرثکاں باشد
 دیده آنکه نظر جز بجمال تو کند
 حسن شوخ از در و دیوار نماید ناچار
 آنکه در پیرهن پاره یوسف بیند
 دوستگانی بجز لیغان سحر خیز دهند
 همت از ساغر لبریز نظیر می خیزد
 روح شو عاریت خاک سوئی خاک انداز
 بحش کج را بدر و او بر لبه پاک انداز
 دیده از خود دیده جز خود نظر پاک انداز
 بردار از خلوت خود ریزه خاشاک انداز
 تو درین دشت عنان سروده دفتر اک انداز
 گو همه بار بود می خطر ناک انداز
 ناوک انداز بر آں دیده و چالاک انداز
 باغبان گو سر پر عبده تاک انداز
 گونگایه بسو این جگر چاک انداز
 چاره علت مخمور به تر پاک انداز
 فی خور و نقب بکنجینه سسک انداز

آنرا کہ برد بسند ناز
 بے رنج فرح نیاید از عشق
 بے سوز طرب نیاید و رسا ساز
 تا بال نیفلکند ز پرواز
 تا شیفہ شائے خویشی
 با تو ننهند و در میاں راز
 خاشک کن اگر بجای سیدی
 در راه ز سیل خیزد آواز
 از پردگیان نئے تو اس شد
 با اشک خبیث و آہ غماز
 خواہی بمراد دوست باشی
 خاطر ز مراد خود بسپرداز
 باز سچہ کہوئے عشق کشتیم
 ما ابلہ و طبع یار طناز
 تا کہ سو و استلح بر ریز
 تا کہ ہا ز می تمام در باز
 از چاہ نشنت چہ خیزد
 عشقت حرص و ریاضت آز

رخت از بر مابہر نظیری

در عشق درست نیت انباز

نشرست اختر پرویں ز پرنیاں بر خیز
 غبار کا ہکشاں رفت میکشاں بر خیز
 ز سطر اب رنخلد گوش ابرواں بر تاب
 ز ساتی ار پنجد جام سگر اں بر خیز
 مبارک است سحر وئے دوستاں دیدن
 بروئے چنگ و صراحی و گلستاں بر خیز
 چو شلخ گل پے عشرت پیالہ بر کف گیر
 ز رشک کار تو گورنگ از اغواں بر خیز
 فروغ مل نبود چاک پیر ہن بکشا
 شمیم گل نوزد آستین فشاں بر خیز
 چو زلف از بر آغوش دستاں بر خیز
 بدل در آئی بکار دتن از برون بگذار
 بجانشیں بر جمع و خود از میاں بر خیز
 چو حال خوش شود از کائنات دست انشا
 چو وجد و رومے و ہر از سر جہاں بر خیز

گراں مباحث نظیری بزم رعایاں

ہستین ہشتین وز آستان بر خیز

سخن گوئید با من کتہ را امروز
کہ دارم دل بجائے دیگر امروز
چناں سودا مزاجم را بودہ
کہ تلخ می نماید شکرا امروز
چناں اشکم بخشک و ترسیدہ
کہ چو بزمے نسوزد آذر امروز
ز بس طوفاں درد با من گرفتہ
فراز بام می یابم در امروز
سمند عشق را زین برگرفتہ
خرد را می ہسم محل بر خرا امروز
بکفر این صنم گردیں نیازم
نویسند ملائک کا تر امروز
و دیک میبا ختم عمرے پوشش را
فلکدم مہرہ را در ششدر امروز
دریں عشرت کہ من جاں میسپارم
نمے گردید بمرگم مادر امروز
بظاہر دیدہ گر صورت پرستست
منم جاں را بمعنی رہبر امروز

اگر دوراں خرد نظم نری

کشد خنش تسلیم در کشور امروز

پے تدارک تقصیر صبحدم برخیز
ببام میکہ خورشید زد علم برخیز
گر از خمار سحر گاہ سرگراں باشی
ز مے عصا کن و از تکیہ گاہ غم برخیز
جامعتے گہر شب چراغے طلبند
مگر نصیب تو گردو شبے تو ہم برخیز
قبول زخم طلب خاصہ مطیعانست
ہمیں کہ بر تو کشیدند این رقم برخیز
حقیقت ہم کس ثبت در جریہ اوست
بسو حرف نیفتادہ اوستم برخیز
بسوئے او چور وئے گوش کن کراں و تاز
تو گر لطیفہ غمے کشی الم برخیز
قدح زد دست بلا ہا دام مینوشیم
تنک شراب ہوائی بکوی عشق مگرد
ز پائے زود در آئی زجائے کم برخیز

گرہ چنانہ نظیری ز نیم ما بر کار

تو بچو ننگت ازاں زلف خم خم بر خیز

ہر کہ از در گہسہ تو گرد و باز
 ہمہ در ہا برو کنسند فراز
 امین از بیم بے نیاز بی تو
 نتواں دید سُوکے تو بہ نیاز
 چشم شاہد پرست چوں بندم
 بحقیقت رسیدہ ام ز مجاز
 در پس پردہ حسن رازے دہشت
 رُوکے تو در میاں نہاد آں راز
 بچو طفلے کہ باز داز آغوشش
 عشق از حسن تست در پرواز
 گر تو خواہی کہ پردہ برداری
 مو بر اندام اشود غماز
 مایا د تو ایم در خلوت
 پای راحت نکر دہ ایم دراز
 بچہ آسودہ دل شود محسوس
 ملک شوریدہ تر ز زلف ایاز
 سالما شد قفاے پردہ دل
 گشتہ قالاں عشق بازی ساز
 کس نداند کجاست این مطرب
 سخت نزدیک میرسد آواز

نیت پردہ ای خود نظیری را

تو ز رحمت بکار او پرواز تُو

فتادہ ام بیان غم از کراں بر خیز
 بہ تیر غمزہ ابروئے چوں کماں بر خیز
 ز مام خاطر من بستہ تصرف تست
 اگر قبول نہاری باستحاں بر خیز
 ترانہ بسرو دیم بلبلا نہ کہ زاغ
 صفیر زد کہ چین گشت از کراں بر خیز
 پیالہ میدہم و دور عمرے گوید
 کہ پیش ازاںکہ نگردیدہ گراں بر خیز
 بسیم ما و تو گوئو بہار عالم را
 گل از چین برو و مرغ از آشیان بر خیز
 تو آفریدہ ز روحی ز جنس خاک نہ
 بصدر جاتے تو شاید از آستان بر خیز
 شکار سخت بیفتاد از زمین بر گیر
 خدنگ چونکہ بروں رفت او کماں بر خیز
 ز معنی سخنے صد خطا بر انگیسزی
 نیم حریف تو بر خیز بگماں بر خیز

شبِ دراز نظیری بیا دوے بگذشت
زر روز رفتہ نیابی گلستانِ بر خیز

بختِ ماست و عشق تو فیروز ما ہمہ خوشہ چیں تو خرمن سوز
عشق تو رقعہ ساز کسوتسا عقل ما ابلہ مرقع دوز
بر مرقع گل فنا دوزیم یوئے از معرفت نبرده هنوز
لن ترانی جواب بوالہوست چند صوم وصال و فصل تہوز
صوفی آنکہ شکنج در ابرو کس ندیدہ است عاشق کیں تو ز
شادمانی کہ نیت قسمت ما غم کرد زسیت میرد شبِ روز
روئے آسودگی نمے بسند عاقبت بین و عافیت اندوز
ہست از دولت محبت تو شب ہمہ روز و روز ما نوروز
در غمت داغہائے سینہ ماست ہمہ گہمائے بوستانِ افروز
سخوی و منطقی فقیہہ و حکیم ہمہ از عشق ما فلاح آموز

تو بصورتِ بسینِ انظیری را

کہ حقیقتِ بیاں شود بر موز

بہند دست و مے از شیشہ در گلویم ریز کہ من بقول و ف و چنگ بشکنم پرہیز
غبارِ بر مئے سچوں زلال نشیند قضا ز بام بغربال کو بلائے بیند
ز ہولِ صورِ سرافیل بے خبر ماییم چو دامن تو بگیریم روز رستاخیز
ببخش جاوید تاز خود بروں آئیم کہ نیتِ غیرِ گریاں چاکست آویز
بدام و قید تو آئیم در تو نیست شویم کہ از کند تو جز در تو نیست دست آویز
ترا بکشتن ما بجلت و محابا نیست کہ ہست گردنِ ما ز دم و تیغ قہر تو تیز
کنوں نیازِ ریائی ما بر آتش نہ کہ سوئے روضہ نہاریم گاہ و دناغیز

چگونه ساعد شیریں بگردن اندازد جفاکشے کہ بگردن ہے کشد شب دیز

نظیری از قدح پر نبرد تنگ شده

تو در کنار نغمه گنجی از میاں برخیز

تو در نیافت لذت و فاسد هرگز دلت بمرنگ دیده آشنایان

همه فرائض جور و جفا بجا آری نغمه شود ز تو بد عهدی قضا هرگز

بهر بلا که کنی مبتلا قبول دلت که چاشنی نذر عشق بے بلا هرگز

خلل پذیر نگردد هیچ حصیان عشق که این چراغ نغمه میر و از هوایان

بر بے نیازی تهمت جنین غنی شده ام که التفات ندارم بکسیا هرگز

گراں فروخته ما جان و دل بجلوه تو تو چوں کریم نگردیده بر قضا هرگز

نظیری از بے حرص مراد کمتر رود

نغمه رسد غم عالم با آشنا هرگز

گر بدل خلوت نداری از جهان بینی گریز در سلط نیستی بر خود سلطان گریز

نقشه دیو پری را سر بجانست داده اند اسم عظم گزنداری از سلیمانی گریز

بر نصیب دیگران نایب شستن بے نصیب حسن حور اگر زند را هست ز رضوان گریز

لحن خواهد شد نسیق در آید خواهد شد همیسم لحن داودی گذار از راح ریحانی گریز

تا عریض مصر گردی قبله اخوان شوی از زنجیر مشربان چوں ماه کفانی گریز

لا و بالی حکما را ندان چو بر روی دست چند میبایکی زمانه در پشیمانی گریز

منصفی کردن خطر دارد بجهل اقرار کن چوں ز داناتی تنگ آئی بنادانی گریز

مصلحت از عقل بر ناهو نه از نفس فضول از شب ظلمت بسوئے صبح نورانی گریز

تا بخوبی مامن جمعیت دلسا شوی چوں شکنج زلف خوابان در پریشانی گریز

بر فلک خواهی بر آئی از عنان کس را مراں گوئی میدان ارادت شوز چو گمانی گریز

ما نشان حسن و قبح صورت خویش دهند در پناه آئینه طبعان روحانی گریز

از مسلمانان نظیری شد مسلمان خراب

زین مسلمانان برے و در مسلمانان گریز

غم بعیش در میخت عشق رنگ یز کنول بهت غم کند و نه نشاط تمیز

دلم بهام و در یار میسر و هر دم نولے تن بزمین مانده در دلم آویز

دلم بغمزہ جادو و شے در افتاده است کہ با جهانش سرفتنه است و ستاخیز

بذوق آنکه دلش مائل و فاکرود لبالب ست و دامن ز حرف مهر انگیز

عروس تابشب آید بحجله دلان قرار مهر گرانت اگر چنیت جهمیز

نوسیم اربابانامه مید و بوقیس حرلیف جام حجم از که میکنم پریمیز

اگر چه شحمه مرغی تند و خونریز است

بسا ز زهره خورده نظیری شبخیز

ردیف السین

شورش عشق از دل شدید امیرس حال ملامت بین و کار با امیرس

عشق بازی چیت جمد بے مراد راه عنقا پوے و ز عنقا امیرس

اهل حیرت را خبر از وصل نیست غرقه را از گوهر دریا امیرس

عشق از آداب تعلیمی کند مصلحت از عقل کار افزا امیرس

چشم بنیای پریشان ہیں بود ره ز کوراں پریں و ز بنیا امیرس

گفتی از بهر چه سلطان کشد ذوقم از دزدیت از کالا امیرس

میکشد پنهان و می پوشد کبود از فریب ز گیس شہلا امیرس

نعره نو بار صد لیاں از دست از جراحتمائے استغنا امیرس

برزبان خود نظیری عاشق است

خواجہ از دے حیلہ سودا پس رس

بامید تو ام خور سنا زیں پس	نخواہم گشت حاجتمند ازیں پس
بہبتان گناہم سوخت دشمن	بعضیا ہم نے سوزند ازیں پس
اگر در دل ملائے یا ہم اد تو	ز تن خواہم بناخن کند ازیں پس
دل از خانماں برکنده عشقت	ندارم مہر بر فرزند ازیں پس
بہ بند نیستی دیدم دہانت	بہستی نیستم در بند ازیں پس
براز آغوش شمشاد گز فتم	بصر صر نشکنم پیوند ازیں پس
کنوں خوشوقت باید بود باہم	کہ داند زندگی تا چند ازیں پس
بتعلیم خرد منداں نبودم	بسم ناخجہ دل را پند ازیں پس

شکر در مصر از اں شد نظیری

بکنعان میفرستم قند ازیں پس

بگو بہ دیر خرابات اسلام و ترس	بجام مغبیچہ در بازنگ و نام و ترس
حضور وقت در آمیزش محبان ست	لکر کشائے لبالب بنوش جام و ترس
رسیدگی حریف از حجاب ہشیار بیت	بمستی اُفت و در انداز حرف کام و ترس
بیت دامن تو فسیق دیر نے آید	گمے کہ دست دہکار کن تمام و ترس
طرب کہ رو کبیں آورد بر نیگرود	لقاب زہرہ کبش از فردا بام و ترس
درت ہو است کہ بانگ و نام عیش کنی	بجوع و صمت ریائی ناکام و ترس
بیکد و چلہ کہ تسخیر ابلہاں کہ دی	دگر ز گوشہ رخلوت بروں خرام و ترس
بہر مقام کہ خواہند خامشت یا بند	ہو ائے اوج دگر کن از اں مقام و ترس
ہیں کہ خرقہ تذریر و شید پوشیدی	جوال شعبہ پر ساز از عوام و ترس

شود کہ دامنِ حالیت ہم بدست افتد
بزیغِ چنگ بزن چنگِ عتصام و ترس
بیسِ شہست کہ دولتِ نگینِ جم انداخت
بگسرتاں با امیدِ بہائے دام و ترس
سروشِ غیبِ نظیری ز راہِ عشاق است
رو از ہمیشہ نے گوش کن پیام و ترس

دستِ کسے نسبتہ و افسوں نکرده کس
ہستی تمام بردہ و مخروں نکرده کس
تلخیِ بجنده گفتمہ و باطل نکرده خیر
لوشے بقہر دادہ و مجنوں نکرده کس
رنجور آں نگاہم و محتاج آں لبس
مارم بجائ گزیدہ و افسوں نکرده کس
حسنتِ تلافی بدایام مے کسند
در عہدِ تو شکایتِ گردوں نکرده کس
در جلوہ گاہِ وصلِ توازیں ہجومِ رشک
یوسف بچہ فتادہ و ہیروں نکرده کس
احیائے قبر ماکہ بکبوتے تو میکند
عینے بدار ماندہ و مدفون نکرده کس
جامِ شرابِ عیشِ حریفان لبالب است
بے غصہ در پیالہ ماخوں نکرده کس
صد قرن بر محبتِ لیلے گذشتہ است
بیدادِ قبرِ سیلہ مجنوں نکرده کس

اعراض از کلامِ نظیری چہ می کنی
انکارِ نخلِ قاصتِ موزوں نکرده کس

تو عیش و نادم را از امید واری پرس
ذلیل دوست شود قدر من ز خواری پرس
بذوق من نرمی زیں جراتِ کتہ تراست
نشانِ لذتِ تم از زخمہائے کاری پرس
ز فکرِ دوست سہر پر غرور را چہ خبر
ز رند بے سرو پا ذوقِ دوستداری پرس
نگاہداری خود شرطِ ہوشمندان است
بیا بزمِ مستان و رسمِ یاری پرس
امید و ارجاء در بہشتِ مغفرت است
ز لا و بالیِ اجبر گناہکاری پرس
چو نہ نیستی از دوست بہت می کردم
ز من سعادتِ بیماری و نزاری پرس
سراغِ راہِ ضعیفانِ درست تر گویند
ز دلفِ پیرس بسیلی ز فتنے بزاری پرس

بکام من زسد چاشنی عزت او زمن عیار فقیری و خاکساری پرس

رموز لیل ز نظیری شنو که مست شده

کر شمهائے گل از بیل بهاری پرس

فصلے چنین گذشت و سحابے ندید کس بر کشت تشنه که نم آبے ندید کس

باران گریه نقشاندا بر دید کس برق مئے و رعد ربابے ندید کس

چندانکه خوش طغیر فلکندیم در کسند صیدے که اں کنیم کہا بے ندید کس

رؤئے زمین کم آب تر از روئے مفلس است جز چشم تر براه جابے ندید کس

آب رخنے که اختر برشته مانده بود بخت آسپناں که موج سربا بے ندید کس

آفت چناب رسید که آبے نزدیک بود غفلت چناب گرفت که خوابے ندید کس

بس علاقه فرق بز انوار فروختیم فالے بقرعه و کتابے ندید کس

اثر را بقدر زخم میزند چون تیر چرخ راست جابے ندید کس

گویا بخت خوش نظیری تو عاشقی

دست ترا بطرف نقابے ندید کس

با حکمت ایستاده ام اینم پناه بس با عفت این گنه که نذر مگناه بس

خسنت که خط نوشت بخونم درنگ چسیت یک مومن و دو کافر هندو گواه بس

هر چند از دلم غم دیرینه پریش است مکتوب تو فراق ترا عذر خواه بس

تو یزد چشم زخم وصال تو بحسرت نقصان ماه حوز تمامی ماه بس

کو کوب براق سواراں در ابر باش در تیره شب دلیل رهم برق ماه بس

بادم که نور دیده یعقوب مے برم از مصر بوی پیر سیم زاده بس

صد خانان ز آه ضعیف تبه شود روز سغید را دم شام سیاه بس

دیوانگان ز ماه لوت شفته مے شوند شور مراست جلوه بیک کلاه بس

حیف آیدم کہ آں عجم برد تر شش شود // بہر نظرارگی تو ضبط نگاہ بس
امید بہت سود و زیاں سر بسر شود // سرمایہ ام خجالتِ نقصیر گاہ بس
آوردن شفیق نظیری خیانتے است
امید بندہ بر کرم بادشاہ بس

نامہ گر مینویسی سُوئے من فرماں نویس // خدمتے کز دست مے آیدم ارجاں نویس
دوستانِ تانا مہ واکردن پریشاں میشوند // لطف فرمایہ کسے را نام بر عنوان نویس
چند عرض آرزو مندے بنام کشورے // در سر نامہ نئے نجیبم بر پایاں نویس
کرو جو رخیش و سپاں در ستِ ماکرد // ہر کجا در جوہرِ نقصے ہست بر سپاں نویس
گرد را مینہ پیخو اہی کہ مینی مثل خویش // آیتے از مشکِ عنبر بر بہر تاباں نویس
گر نئے سودائے ماتا ہست این بازار ہست // چشم من افشا نگرست و روئے تو ریحاں نویس
کلاکِ روح افرائے را در پریشاں رنجہ ساز
پیش ازیں بہر نظیری نسخہ در ماں نویس

تو کو کی بر بزرگاں زباں درازی بس // بقصد شیر و لاں قصدِ شاہبازی بس
برائے قبلہ اسلام کعبہ ساختہ اند // بنا ز خاک سر کوئے خانہ سازی بس
ز شر گرد بیک تا ختن بر آوردی // ز رخس جوہر فردائی تزک تازی بس
تو خود بہر آلاشی قسبون دے // مساز جامہ نمازی رخ نمازی بس
بروئے معجزہ خالِ محمدی کہ تراست // برائے کشتن اہل فرنگ غازی بس
چناں برد دل محمود چشم ہندویت // کہ با ایاز گوید گر ایازی بس
قد چو چنگ نگویم کہ در کنارم کیسر // بنغمہ کہ ز دورم ہمے نوازی بس
نیاز شیوہ را عاجزاں محتاج است // ترا کہ حسن و جمال ست بے نیازی بس
نقابِ طلعتِ خورشید چند خواہی بود // شہا تو زلف نگارم بدورازی بس

چو صبح بر سر دھرم خلافت میسر گم
ہیں کہ خصم شود پست سرفرازی بس
ز کج قمار نظیری بر راستی نبری
بکم زمان دغا باز پاکبازی بس

کشود ابر بغل بر چمن سپاس سپاس
نزار دشت و چمن شد پراز کرامت ابر
کنوں چو مهر و طاس ست بزد نگار ز میں
سحاب غوطہ بدریا ہمیں زندہ ہر دم
کے بسا قی بدست مانع گویہ
بنا کہ دامن سر و گلے بدست آریم
بجود ابر بر قصیم وزیر پائے کنسیم
ز مال و ملک تش پاس دامن خمیزند

سوال فیض نظیری ز کوہ و صحرا کن

کہ بونے خیر نے آید از رواق و اساس

سوئے صحرائے حقیقت برد عشقم از ہوس
چوں بفرماں سر کشم بغالب آمد شوق دوست
تا بدشمن در نزاعی کار تو با خشم تست
چشم ز گس کد کین تیغ سوسن رکفت مست
ما بایں کا سد و یار آوردہ بودیم بجنگبیں
آب سیمائے جوانی رفت و جسم زار ماند
اینقدر دم را کہ میزان حسابے در پیست

مست میگشتم بقصد صید و میر اندم فرس
از خیالش رفتہ رفتہ عشق شد میل و ہوس
چوں شوی عاجز بفریاد رسد فریاد رس
سیگر نیم از چمن چوں درواز کئے عس
دست و پائے مور بردیم دپر و بال گس
سیل نوروزی گذشت و ماند باقی خار و خس
یک زمان کا رست اگر خواہی کہ شکاری نفس

عشق آمد کرد بیرون ہر کرا در خانہ دید

خود پرستار نظیری ماند و دیگر هیچکس

خسته را فاتحه از لب خندان تو بس
بهر در شور و شرف افتادین سودا زدگان
تشنه را مژده از چشمه حیوان تو بس
بانتالیم که حسن تو بها کام نداد
هر سحر شورشی از زلف پریشان تو بس
شاهد دولت ما بیسرو سامانی چند
دست حسن تو ازین ظلم بد اماں تو بس
قبضه بسیار شد از بهر قبول سختم
اینکه فیروز ز فقیتم زمینان تو بس
اثر چاشنی از نیک طوان تو بس
عطش و جوع وصال تو فراوان دارم
جرعه زمزمی از چاه زندان تو بس
جام پر نوش شکوه تو قریب تو بس است
پرده بردار حیا کے تو نگهبان تو بس
خواب ماطاعت شب بستر اسجاده است
صبح دم قبله ما چاک گریبان تو بس

بر تو حسن سخن امروز نظیری ختم است

بهر که برهان طلبد قول تو برهان تو بس

کسے بشک نگفتت کم کن از انفاص
خدا بلفظ کنے کاینات مے سازد
که از دم خوش تو خسته میشود کنا س
تعرضے کہ نماید بکنتے های حکیم
نمے توان ز ستایش قصور کرد قیاس
وگر ز معنی و فطیش وحشت افزا ید
خیال کو تہ جاہل نمیکند احساس
نه اجراوست که بر دل جفاش خیر کند
با صطلاح حقیقت ندارد استیناس
از بصلحتے کفر نفس باید کرد
که یم خاطر محتاج را چه دارد پاس
مرا بستی و ایم قصاص نتوان کرد
ز نقص نیست که از سرب بشکند الماس
محیط اگر همه گوهر کنند بدامن ابر
نئے دمام کند لطف سا قیوم در کاس
هنوز در نحو را احسان از نیست پاس

سباش رنج نظیری ز طعن تلخ حسود

که هست خشک و تیزی خار از افلاکس

ناموذن میشود بیدار میخوابد عیس
 بر زمین چسبیده انداز ضعف روز چوں
 صبح از قرصی که دارد بر بنی آرد نفس
 بر سر شکند ید غلطان سچو برگرد آب حسن
 لیک نتواند بردارد دست از پیش و پس
 یا بکشد این جزاں را یا بردن آرا از قفس
 قحطیاں را لوح می پرد باواز جبر حسن
 مفلساں از در میگویند و نعمت از بهوس

چاره خواهد نظیری سبر این سچاں گاه
 وارد از احسان میرزا شاد ماں این منتس

نالہ اصحاب مسجد نیست بے فریاد رس
 صاحبداں راتن ز نقصان ظالیف کاسته
 گرسنه چشماں برانجم چشم حیرت و دخت
 بر خروش سینہ لرزاں همچو بر سیلاب موج
 دامت زاری کنال خواهند گیرند این گروه
 بر امید آب و دانه تاب کے داری اسیر
 تو بتخت مصر پیر این فشان بر صبا
 پرده ایں شور و این شیون بهم نزدیک نیست

چوں شود در ذریاست با توام کار است و بس
 اینکه میسازم رد او خرقه ز نار است و بس
 هر که از گلزار می آید شش بار است و بس
 گرد دل هر چند میگردم همین بار است و بس
 هر تحقیقش نه بینی ریش و دستار است و بس
 دستگیر باضعیفان ناله از ار است و بس
 روشنی دل ز فیض چشم بیدار است و بس

از نیاز و طاعت مقصود دیدار است و بس
 بس کمر در خدمت گبر و برهن بسته ام
 نکتہ از دوست بر خاطر گراں آورده ام
 دیده بهر ابتلا صد جا فریسم سید هر
 تا بگردن شیخ در قرض نماز و روزه است
 جذبہ خاص عنایت کے دلیل ما شود
 نہ دم صوفی صفا بخشد نہ را ز خلوتے

یوسف از بیخ نظیری رفته بیرون بار ما
 در همه بازار قلاشی خریدار است و بس

در جهان عشق ز اویم از دیار ما پیرس
 ز گس خموراد بین و دمار ما پیرس

ما بدل شادیم از باغ و بهار ما پیرس
 دوش در یک بزم با و تا سحر می خنده ایم

ہر شکایت بود از فرقت بخلوت کفہ شد
 وقت ما آئینہ رخسارہ معشوق ماست
 چشم گریاں آوریم و جاں پر حسرت بریم
 در خلاص امتحان صد بار آتش دیدہ ایم
 ماضی غافل قصد منزل گاہ عتقا کردہ ایم
 فضل او چوں ما بسے را بے سبب بخشیدہ است
 از تلافی ہمائے وقت حق گذار ما پیرس
 حسن روئے او نگار از روزگار ما پیرس
 گو گس از آغاز و از انجام کار ما پیرس
 نقد دار الضرب عشقیم از عیار ما پیرس
 از ہزار مایکے ماند شمار ما پیرس
 باعث آمرزش آمرزگار ما پیرس

قصہ مارا نظیر ہی نیست ہرگز انتہا

بحر بے پایان عشقیم از کنار ما پیرس

اکسیر حسن در نظر پارسا شناس
 گر عکس روئے خویش در آئینہ دیدہ
 ہر اے عشق گل بسردار میکند
 خصمت باغ دیدہ معنی شناس را
 سلطان مال خواہ گدائے رعیت ست
 گاہے شود کش از درد لما طلب کنند
 سر از قدم عاجز و درویش بر مدار
 از میکدہ ہمینکہ بردنت نمی کنند
 اقبال اہل دل ز قبول خدا شناس
 توحید شیخ و شرک برہمن بجا شناس
 کیفیت ہمواش ز نشو و نما شناس
 گل را با شنائی باد صبا شناس
 درویش بے سوال بہ از بادشاہ شناس
 خاصان شاہ را بلباس گدا شناس
 ظل فقیر سایہ بال ہما شناس
 ممنون عاطفت شود محض عطا شناس

دانی نعیم و حور نظیر ہی بنقد چیست

وجہ معاش و خادمہ مدعا شناس

صبح شد راہ شہر و برزن پیرس
 گردن شیشہ گیر و غنغب جام
 حورے از لولیان شہر بخواہ
 بادہستان و صوف ازمن پیرس
 از حریراں سراغ گلشن پیرس
 زرخش از شاہداں ہم فن پیرس

نہ حیا را مقام و مسکن پرس
نہ ادب را مجال و یارادہ
نقض میعاد از بہمن پرس
عمل عاصیاں کن و پس ازاں
ایں خبر از بہار و بہمن پرس
حشر اموات خاک تحقیق ست
راز خاک از زبان سوسن پرس
درچمن حشر نیستاں کردند
جبرم تیزی ز خار الکن پرس
وصف خود ساعتی ز دشمن پرس
عمر ہای عیب دوستان گفتے

سخن راست صادقان گویند

گر نظیری نگویہ از من پرس

انفعاں کہ بعد صد طلب جستجوئے خویش
پرخوں برم چشمہ حیواں سبوئے خویش
آزردہ تر از آبلہ خسار دیدہ ام
خون نابہر ریزم از بن ہر تار موئے خویش
از بسکہ گشتہ پر زغم و غصتہ ہر رگم
چوں خوشہ کردہ دانہ گرہ در گلوئے خویش
آہم نہ اندر جب گراں بس گریستم
دیگر بکار گر کیہ کنم آبروئے خویش
میسخت کلک دفتر اگر داشتی دلم
از گفتگوئے خویش سر گفتگوئے خویش
در حیرت جمال تو گم بودم اسے در بلیغ
فرست نشد کہ از تو کم جستجوئے خویش
دست طمع کہ پیش کساں کردہ دراز
پہل بستہ کہ بگذری از آبروئے خویش

عشق است و صدامید نظیری گناہ نیست

با دو بگونی یک سخن از آرزوئے خویش

ساقی بیار جام منے خوش گوار پیش
تا بعد ازیں چه آوردم روزگار پیش
راہم قضا بطرفہ فضائے فگندہ است
خوف سوار در پے و گرد شکار پیش
من در میاں لجنہ خونین فستادہ ام
کو دیگرے قدم نہند از کنار پیش
بعد از ہزار سعی کہ بر در رہم دہند
آزندیک بہانہ بعد انتظار پیش

گیرم که باغبان قفسم بشکند چه سود
ساقی دل از تاسف دورم ملول شد
از گفتگوئے معظه گویاں دلم گرفت
رود مغان و روصراحی سرود شمر
دیگر چه اجب طاعت ازیں خوبتر دهند
ما از تقضا بقسمت امر و راضی ایم
گل در حجاب کلبن و صد نشیخار پیش
پیش آرستی که نیارد خمار پیش
هرگز نیامده است مرا هوشیار پیش
هرگز جز این نبوده مرا فکر کار پیش
جام شراب در کف و رُوئے نگار پیش
گر هست ساعتی به ازیں گو بیار پیش

گر چون نبیت معجزه در آستین نهند

دست از سوال خویش نظیری مدار پیش

خرا ماں آمد از مے در سر آتش
جو بر طرب لکھ نیلوفر آتش
سمندر کرده از خاکستر آتش
بعشقش سوخته عود تر آتش
بگرد عارضش قصاں بر آتش
نشان شمع هر دم بر سر آتش
بر دهر بخوشامد آذر آتش
که روح الله زند در مادر آتش
گل در میان شود بر کافر آتش
شود بر مومن آب کوثر آتش
خرا ماں آمد از مے در سر آتش
جو بر طرب لکھ نیلوفر آتش
سمندر کرده از خاکستر آتش
بعشقش سوخته عود تر آتش
بگرد عارضش قصاں بر آتش
نشان شمع هر دم بر سر آتش
بر دهر بخوشامد آذر آتش
که روح الله زند در مادر آتش
گل در میان شود بر کافر آتش
شود بر مومن آب کوثر آتش

نظیری کام دل از سوختن جو

شود پروانه را بال و پر آتش

بر کس نماند سنگم ز دجیم شوخ و شنگش
سخنم کران بطبعش خوردم سبک بنگش

نظم درو معطل خبرم از و ما دل
 بگرشمائے ابرو خنجرم و دگر گرد
 چو بخت دیر ماند همه اهل شهر کورش
 نشود که خصم باشد دل مهربان مومن
 مژده چو صفت مهاجر همه معجز و کرامت
 بصفات چو تارم بمیان سینه تیغش
 بقصورت تو به گیرم در خلوتم به بندند
 نه تصورش بشکش نه حکایتش برنگش
 سخنش بچیلد یاد اثر از دمان تنگش
 چو بگو چه زود آید همه خلق گوئی تنگش
 به بستی که دوست دارد دل کافر فرنگش
 دل ما چو فرق منکر شده پایمال جنگش
 بسپر چو نثارم بکمان دل خدنگش
 چه نوا مغنئے را که شکسته است چنگش

بکدام قدر گیری سر ره بر نظیری
 ز نیاز زنت عارش سلامت نگش

طاعت پیرمندان کن در همه بیگانه باش
 گشتگان عشق من از ساغر سرے خورد
 کاذبی در عشق اگر خاکسترت گرد و خموش
 آنچه در رخسار گل آست در شمع آتش است
 تا مقیم خانه و تسخیر و افسوست کنند
 شکر نشد در سرت که عشق هست اندیشه
 اول از میخانه بودی آخر از میخانه باش
 چونکه سر را خاک خواهد خورد و گو پیانه باش
 پا چو در میدان سر بازاں نهی مردانه باش
 عند لیبست گر نمیخوانند رو پروانه باش
 گر بر پی میبایدت رو ساکن دیرانه باش
 اندک اندک مشق ایس سودا کن دیوانه باش

تا از دغافل شدی خوردی نظیری زخم تیر
 صد نظر بر صیدگاه و یک نظر پروانه باش

شرم سازم از دل بے صبر و بے آرام خویش
 در جهان درد و غم فرمانروا بنشسته ام
 خود ز خود ساغرستانم خود بخود ساقی شوم
 خود مطرب تروم دلتی سر و حیراں مانده ام
 خود بیار از بیکقراری میبرم پیغام خویش
 در کمال ادراج طالع بر کنار بام خویش
 از کف نوشین لبی هرگز نگیرم جام خویش
 بر که امیر آتش اندازم کباب جام خویش

گنج در دیر اندام با پری در خستتم سایه هست از جنون نامن نکردم رام خویش

شد نظیری عاقبت فرخنده از لطیف ازل

فال نیک صبح ہمرہ داشت مرد شام خویش

ہرگز گلے شگفتہ نشد از نسیم خویش
نشناسم کسے کہ ندارم قرینہ
در ہم تراز حساب تو کاریت چوں کنم
من موش کاغذم او گر ہم بر گرہ زند
محبوبم از تقید خودستی کجاست
گر پاکشم سرم بخرابات میسرود
دل را بکوی عشق بتکلیف خوانده اند
گر بر فراز مسند شاہی نشسته ام

گلہ ہے توجہ بسلام قدیم خویش
عنقا نہفتہ ماند ز شل عدیم خویش
باتیرہ خاطرے ز داغ سقیم خویش
در ماندہ ام بباژی بخت ندیم خویش
کایم بیرون ز خرقہ پرہیز و بیم خویش
امید وارم از روش مستقیم خویش
ہر جا برم رود بمقام قدیم خویش
بیرون نئے روم قدمے از گلیم خویش

مستے بگو بریز نظیری گرفت نیست

ظاہر کن سلامت طبع سلیم خویش

ہر جا کہ بود عیش خوش روزگار خوش
ہر جنس خوش کہ ابرو ز میں صرند کردہ بود
دارم دریں دیار مغال شیوہ دلبری
چیں بانگ تو بہار در آید بوستان
دستار افکند خم کا کل پر کند
شاد و شگفتہ مطرب و ساغر طلب کند
ہر کہ کند شتاب بر رفتن کہ دیر شد
تادم زند کہ روز چہ رفت و ز ہفتہ چند

آند بایں دیار کہ باد ایں دیار خوش
شد صرف ایں بہار کہ باد ایں بہار خوش
بیخود خوش و سیانہ خوش و ہوشیار خوش
از در در آید خوش در کنار خوش
کاین ست وضع صحبت و زینسان گار خوش
یک سونند حجاب و در آید بکار خوش
تسکین دہم دلش بسکون قرار خوش
نگذارش شمار کہ نبود شمار خوش

اودود اوع ومن بجزع کومے و ہمار
 رطلے سہ چار ماندہ و روزے سہ چار خوش
 ساغر کنم لبالب و گویم سبک بنوش
 در موسم بہار نباشد خمار خوش
 چند آنکہ گویش گذرانت عمر باش
 گوید صبار و آنہ بود گل سوار خوش
 کارے بلا پیش نظیری نیست
 باشد باو گذشتن اختیار خوش

با اختیار تو در با حتم ارادت خویش
 کنوں بلطف تو مستغنی من درویش
 نمیتوان دل یکذره بے جرات یافت
 ز ابروئے تو کہ تیرے خطا نکرد از کیش
 نصد ہزار یکے با تو مابہر نبریم
 تولا و بالی و خود رانی و اصلاح اندیش
 بغیرہ کو بتال قیامت انگیزد
 ہنوز میچکد شش خون خلق از سریش
 کرشمات کہ بجز داغ بر جگر نہند
 غنیمت ست کہ گاہے بخار دم دل ریش
 ز تن چگونہ براحت بروں رد و جانم
 خیال گردش شمت نمیرود از پیش
 ز چاشنی و حلاوت نمیکند سیرم
 غمت کہ هست کم او فزون تر از ہریش
 ہمیشہ راہ تو دیدم پئے تو گردیدم
 ز شوق عشق تو غافل شد مژدہ بختیش
 در مانند سرخان نظیری را
 کہ آشنائے تو بیگانہ میشود از خویش

دہر پرقتنہ و شور است ز چشم سہش
 داری از چشم بدہر خدا یا نگہش
 ہر کر ابا عث عصیان خطا عشق شود
 ملک از رشک بسوزد کہ نویسند گہش
 پرگو خواجہ کہ عشرت نگہ دارد شن از دست
 ہمہ جاہست و لے در ہمہ دل نیت رش
 دل ہر کس کہ مدیں غلکہ صحر اگر دد
 ناگہاں یوسف کنعاں بد آید چہش
 رشک بر کو دیک شکر شکن ما دارد
 باد شہزادہ کہ ہستند ز خاصاں شہش
 ملک چیں رابت و بتخانہ بیغما برد
 گر کار گوشہ بیغما شکنند پا د شہش

اجر بیداری چل سالہ نثار یست تسلیل روز گردیدہ شب مازمہ چار دہش
 ماہ نو کردہ ز افلاکس تنی پس لورا بار براوج ہوا سودہ چہ پیکہش
 عجب ارد دل ویران نظیر می گنجید
 کویہ راتاب نباشد کہ شود جلوهش

یارب آن سرو کہ پروردہ از اشک منش آفت صرصر بیگانه ہر از چمنش
 خاتم لعل سلیمانی او بار آور پیش از آن دم کہ ہر آب صفا ہر منش
 عشق شوریدہ گیم میطلبدم ترسم کہ پریشان کنایں خواب پریشان منش
 شہریر ہم خوردار باد برفش گذرد کہ کین گاہ صد آشوب بود ہر شکنش
 رسن زلف چو در چاہ دقن آویزد ابد آفت کہ در چہ نزد از دقنش
 پارسائے کہ سوداش دل از دست دہد گرفتہ است کہ باشد خطر از غویش
 دہر ز فسانہ و افسون لبش پر شدہ است گر چہ دانم نبردرہ بد ہاش سخنش
 چون سحر پردہ اغیار بدرم تا چند ہچو گل شب ہوا پارہ کند پیر ہاش
 عشق بے آتش دے دود ہمہ سخن ست عاشق آن نیست کہ خود داغ نند بر بدنش
 تندرستیم در زنجوری خود در تابسم ہر کار و دہد این عارضہ بستر فگنش

بامیدے کہ غمہ لہائے نظیر می خوانی

بالد از شوقی تو چوں غنچہ زبان در دہنش

در نعل مصحف و سجادہ تقویٰ بردوش برد از مدرسہ ام مغنیچہ بادہ فردش
 در نماز از صغیر اصحاب بر و نم آورد بر زبان نیت و تکبیر مؤذن در گوشش
 ہم از احرام ز سوداش بسرماندہ دوست ہم ز نیت بتماشاش زبان کردہ خموشش
 ہر دو از درمہ اسلام رواں گردیدیم او بمن عشوہ کنان من ز پیش طعنہ نیوش
 گاہ دادی بسر ہی تکلیہ کہ ہاں تیسرہ بد کہ فگندی بقفا تو ش کہ ہاں تیز ہوشش

مست دوالہ بخرابات مغاغم آورد
 صنم آراستہ کردند و قدح درد دادند
 ردّ اسلام و درع برہنم تلقین کرد
 آنچہ آیات و حکم بود بسر داد یا رم
 عمر ہا مطرب و میخانہ پستی کردم
 کہیں چہستی و غرورست بطاعت بگرائے
 زیں صد افتخار از آہنگ مقامات بدر
 بروم از کونے حریفان بسوئے زاوینخت
 تا بروں آمدم از عالم نسر و انیرت

قصہ عاشق دیوانہ نظیری دگرست

عاقلاں راز چنیں راز پسندند خوش

کہے بود شفقت دل سوئے اسیران کشدش
 سایہ بر حسن گل و سرو چمن ننسداد
 چشم مارفت سینہ خانہ سوئے صحر از د
 سئے مادی و سلمائی مانپسندید
 مست از خانہ مارفت بروں میترسیم
 کو کہے را کہ رہ مقصد ماکم سازد
 کسرے از منزل مادر پدراں درگذرد
 دل مانلپ اد آب خوردے شاید
 بس کراں روئے بحسرت نظر مبرگردد

بے رخت در ظلمات نظیری خواہم

نالہ کار بی ماما درندان کشدش
 تاکہ نالیدین مرغیاں بگلستان کشدش
 بخت سازد کہ غولے بہ بیاباں کشدش
 زیں مساکیر چند دل سوئے ہماں کشدش
 شمع در رسد و جانب سلطان کشدش
 صبح خنداں بدر آید بگریباں کشدش
 نقش از خون دل و دیدہ بر ایواں کشدش
 بس زلف گراز چاہ زخنداں کشدش
 طفل اشکم دود و گوشہ راماں کشدش

خضر خطا تو سوائے چشمہ حیاں کشدش

رمید طائر جانم ز آشیانہ خویش کہ دہوائے تو خوش یافت آب وادہ خویش
 دل از قفلے نظر کو بکوائے میگردو نظر ز شوق تو گم کردہ راہ خانہ خویش
 زباغ رفت گل و بلبلان خموش شدند من اسیر وہاں عاشق نسانہ خویش
 کسے کہ واقف ذوقے شود نمی بینم بغیر خویش کہ میر تقصم از ترانہ خویش
 شب کہ دروئی دروے بکام دل ریزند کنم بروز طرب ازے شبانہ خویش
 مروتے دگر از دیگرے نی یا ہم نشست ام بگدائی بر استکانہ خویش
 ز بسکہ دور زماں را ز خیراں ننگ است زمانہ نازد اگر گویش زماںہ خویش
 بکنج خانہ محمود مدح نفروشم بشاہنامہ خرم بیت عاشقانہ خویش
 ترا کہ نقد جہاں باید از طلبہ منشیں مرا خوشست دل از داغ جاودانہ خویش
 اگر ز برہمن سرکشی نیاز زارند ترا کہ هست بت خویش در حوائدہ خویش

دلے بشرط نظیری نہادہ بر سر راہ

بہر کہ تیر زند می دہنشائے خویش

بسینہ گریہ گرہ شد نقاب بر زکش دل کیاب مرا ز آتش دروں برکش
 نوشتم آنچہ ز دل بر زبان مادامی بہو اگر تھے کردہ ام قلم درکش
 برون خرام و بیارائی بزم و خوش منشیں غزل مرائی دگر بیاں کشا و ساغرکش
 نہ نیم عشوہ مسج از فلک بزیہ آور بیک کرشمہ خلیل از کنار آذرکش
 مے مراد بہ بیدر میدہ دوراں تو باش ساقی حجام از کف سکندرکش
 ترانہ گوہن و گریہ عقیقیں ہیں پیالہ دہ بہن و کیمیائے ہمرکش
 سارہ کس شمر و با حدیث من تمہات خذف بریز و ترازو بیار و گوہرکش
 بہر دبار نی من بین و داد برہمن بنقش طابع من بزم خط برانہرکش

چو غم حوالہ کند آسماں قضا گوید
رقم بنام نظیری دل تو نگرش

یاد درون قُبَّہِ ایں آسماں مباحش
کس را خطِ دوام نہ راخت نداده اند
تا ہیماں میکده نقل و جام هست
دخَل بقا بخرِج فنا سر بسر نمائی
بے مایگان بوالہوست قدر بشکنند
سائل کہ دلشیں ست گرہ جو ہیں مزان
سیمرغ قاف شو کہ خردمند باید ت
عالم سبیل تست سبیلِ جہاں مگرد

یا از حوادثی کہ رسد دل نگران مباحش
بارِ جہاں اگر نکشی در جہاں مباحش
ایں تیغ و شود کم نشود بد گمان مباحش
گرد و مقام سودہ در زیاں مباحش
با دل تو انگران نبشیں را یگان مباحش
مہماں کہ انگبین ست ترش میزبان مباحش
نادان فریب نغمہ پست آشیان مباحش
جنت طفیل تست طفیلِ جناں مباحش

آزار تو ز تست نظیری ز خود گریز
نصیحتی تو بہ تست ز خود در اماں مباحش

از خوئے کریم تو گنگشت فراموشش
دل راہ تو پوئیدہ نمد بر سرِ جہاں پائے
جز بر تو نخواہم کہ نذر د و قسم بخت
گو یا سخن عشق تو شد فوت خسرو ہا
من خود شوم از ہر سخن خویش پریشان
پنجم رگ و ریشہ و لذت نگر تقسیم
گردد دو جہاں میسج جو با ہم نشینند
از رفتن دوداں ہنر دست تقسیم
ہر چند بعشرت گذرد فرصت پیسری

شرمندہ نہ اندیم ز ہر عفو خطا پوشش
جان دست تو پوشیدہ زند بر دل و دین دوش
جز از تو نہ رسم کہ تا بہ فلکم گوشش
کاندم کہ گنم و صف تو در دام فتہ ہوشش
وین قوم ہم ایسج نگویند کہ خاموشش
زین جام حریفان کہ نذرند ہم جوشش
سلطان قلندر و شہ و ابدال بند پوشش
نتواں پدرا سر شدہ لا گفت کہ خاموشش
ایام جوانی نتواں کرد فراموشش

افسردہ ترازی صبح بخار شب دینم
امروز کہ بردوش برندم ز منے دوش
بنشیں بخود ارخوش شود وقت نظیری

یوسف کہ خری مفت بقلب دوسرے مفروش

بطع مے خون در گب افسردہ مے آید بخوش
قول نائی و چنگ طبع مردہ مے آرد بخوش
ز گمش ہر گاہ مے بند بئوئے سببش
جمع و لما ہم پر خورده مے آرد بخوش
شب بستی چوں پرش مطرب رہ خرم کشود
سمع دانا نکتہ پرورده مے آرد بخوش
نیست مارا در صلاح کار ما هیچ اختیار
پند بیدر داں بدل آزرده مے آرد بخوش
قول با صاف است و سیمائے ماند نیست
پیر ما در خم غناب افشردہ مے آرد بخوش
سہل شد باشتن ما کافراں آگاہ باشش
قتل ما کو خاک خون خورده مے آرد بخوش

یار چوں گرم غضب گرد نظیری لب بند

شکوہ خوئے در عتاب آلودہ مے آرد بخوش

حیاتے در گذر دارم چه پرسی بود و نابودش
متاع رُوئے در نقصان چه سامان آید از دوش
سرم شوریدگی دارد ندانم چیست سودائش
دل آوارگی جوید ندانم چیست مقصودش
زا ظہار محبت در زیان خلق افتادم
چون محتاجے کہ گنجے یابد و ظاہر کند ز دوش
نگار تند خود ارد قمر مایل فلک شیوہ
بہر کس بد کند خاطر نباشد رُوئے بہبودش
مزاج نازکی دارد کہ بہر هیچ میرنجد
چو رنجید از کسے نتوان بصد جان کرد و نشودش
عیار صدق من گردد بخیونون برد و ظاہر
بیار آتش کہ می سازم مشاہش تازہ از عودش
در اول با ہم بیگانگی خواندہ تسبہم کرد
نخواہم بعد چندین آشنائی گشت مرد دوش
دل آزرده ام از خندہ اش آزرده تر گردد
جراحت بیشتر گردد و چو میسازی نکند دوش

نظیری را بجلوس بردم امروز و غلط کردم

مراسوئے عالم کرد چشم گریہ آلودش

بر غزوه خندہ زدم گفت حزیں باش
 گفتم شدہ دل منکر دیں گفت غمے نیست
 کا نیست اگر عشق بود عرض شہادت
 از دور فلک شکر کن و سیر کو اکب
 در فکر ہا بودن صیاد ہما یون ست
 کس راہ بجا لانگر سیر مرغ نمسودہ
 افلاک وزمین بار امانت نکشیدند
 تاہت نزاعے بدلت دشمن خویشی
 از تلخ سخنہا یتو ما پند گرفتیم
 تا خط سیر کار تو در فکر شبخوشت
 گر با تو ہم اندیشہ ماہست چنین باش
 کو عاشق ما باش و صنم خانہ نشین باش
 تصدیق کن و بخبر از لذت دیں باش
 بخت تو کہ خوبست بدر و سہدین باش
 در دام تو ہر چند نیفتد بکین باش
 شاید کہ مثلے بنمایند بچیں باش
 آن عصلہ پیدا کن و انگاہ امیں باش
 گرد دست دہ با ہمہ باغوش کیں باش
 گو خاتم یا قوت تو الماس نگیں باش
 کو آہ مرا تو سن شب بنگ بریں باش
 از رزہ نگردیدے ز ابرام نظیری

ہر چند کہ بہتر شدہ بہتر ازیں باش

آنکہ غائب از نظر گردید درمے یا بمش
 جلوہ سرو و فریب نرگس دل میبرد
 گو یا شرط و فاداری بسر خواہد رساند
 چوں توانم غافل از مژگان خور زیش شدن
 ہیچ نتوانم سر از فرمان او بر تافتن
 ہیبت شام فراق او ز نفست ازدلم
 و روحانی معتکف گشتم بہ پیری کوچ گرد
 ہر کہ از خود بخبر گردد خبرمے یا بمش
 سوائے بستان میروم آنجا اثرمے یا بمش
 بیشتر حاضر بہنگام خطرمے یا بمش
 من کہ دایم بر سر رگ نیشترمے یا بمش
 کہ رگ گردن بخود نزدیکترمے یا بمش
 روز فیروزی کہ آید از سحرمے یا بمش
 آنچہ دخلوت ندیدم مد گذرمے یا بمش

گو یا طول المائے نظیری گم شدہ

اندکے چشم مردم مختصرمے یا بمش

گر جہاں گشتہ بیداد شود بر گذرش
 بقفار و نکمہد بہر تپائی دے
 ہر کرافتہ او برد بیکبار ببرد
 بسر و مال اسیرانش اماں میخو اہند
 بسکہ از جنگ و پشیمانی او میترسند
 لوٹوئے دیدہ مردم بخدش شمارد
 ہر کرا شرت سودائے زلیخا باشد
 خردہ کام بہاداد و ہانش ز اول
 بخت مارا کہ میر چارودہ در ابر بود
 اس ہما کو نظر ہمت ما بر میخاست
 اس تدر دے کہ دم از فرط محبت میزد
 از تکتہ بے خلق نیفتد نظرش
 گرچہ یک شہر بفریاد و دوبر اثرش
 بیچکس باز نیاید کہ بگوید خبرش
 کس نگوید کہ مرگت نبود انقدرش
 مفت گویاں نفروشد نصیحت بزرش
 لیک خواہد کہ بریندہ امن مگرش
 ماہ گل پرین آرنہ ہمہ از سفرش
 کس چہ دانند کہ ہمہ سیچ بود چوں کرش
 نکلند جز بغلط نالہ خروش سحرش
 بود بانام تو آخستہ کندیم برش
 بود اس سر و تو آیمختہ دادیم سرش

ہرچہ نیکوست نود کہنہ نظیری نیکوست

خشک سازیم رطب چوں نفروشم برش

مطرب بگو شمع زرد تو از گریہ مخزون کردمش
 شد ہر کہ گامے ہمہ ہم بیجا نال شد ہجو من
 شد شورش سودائے من در ہر سر جزہ شتر
 باز کہ از شرم گنہ سزنا قدم بگذاختم
 از اشک و آہ نیم شب زیر و زبر کردم جہاں
 قربان آں مژگاں بشوم کہ ز حق او نایم برون
 سر و چمن را راستی دہقان بہار آموختہ
 از دلخ مجورئی تو برون نشافے ماندہ بود
 ساقی بدستم دادے پیمانہ پُرخون کردمش
 باہر کہ بنشستم دم چوں خوشی مجنون کردمش
 رامم نگردید آں پری چند انکہ افسوں کردمش
 کوہے کہ در رہ داشتم از گریہ ہاموں کردمش
 گردوں بہدی گر کردہ بود اختر دگر گوں کردمش
 صذر خم برم وام از دیک سینہ مہبون کردمش
 گرد نظر آمد مجی بر طبع موزون کردمش
 آنچوں مہ نو دمدم از مہر افروز کردمش

از بس بتلخی در جگر بے یار دزدیدم نظر
خون نظیری ریختم در غویش منوں کدویش

افسر بقباوے وہ و خاتم بجے بخشش از دام با پیچے و از زلف نغمے بخشش
زیر کعبہ نشینان گروہ دل نکشاید توفیق نگاہے ز غزال حرمے بخشش
عفو تو پسندیدہ ام و کیش بر بہمن ✓ یا حور لقاے بریاں یا صنمے بخشش
تا سجدہ کنم نقش پئے راست روازا زین قوم سراغے نشان قدے بخشش
ماسوختگان را بجگر آب نباشد کانے بسر شکے وہ و بحرے بہیمے بخشش
آن شیشہ کو بر طاق بلندست فردو آرزیاں با لہکدستے زریست دے بخشش
بر خوان تو امساک نباشد جگرے وہ مرسوم توفیقاں پذیرد کرے بخشش
غمائے تو آسودہ کند عالم و گوید ✓ گر غم کسے میدہی آنگونہ غمے بخشش
گردیدہ ام از فکر تو محجوب نظر ہا با عشق کہ گفتست کراے نمے بخشش

تنہائی و خلوت طلبد عشق نظیری

ایں خیل و خدم را با میسر چشمے بخشش

بزم خالی میشود مطرب خموش بزم خالی میشود مطرب خموش
تلخی از میگوں لبست در جام ریو تلخی از میگوں لبست در جام ریو
دردم آخر گراں تر دہ تسح دردم آخر گراں تر دہ تسح
دل بہد خونی نئے آید بدست دل بہد خونی نئے آید بدست
گر گرہ بکشائی از بسند قبا گر گرہ بکشائی از بسند قبا
غمرہ صد جا پر دہ دل میسرد غمرہ صد جا پر دہ دل میسرد
تو درم بکشائی ہر کس خوب نیست تو درم بکشائی ہر کس خوب نیست
بیچ میدانی کہ در صحرای باغ بیچ میدانی کہ در صحرای باغ

ساقیا جامے بدہ جامے بنوش ساقیا جامے بدہ جامے بنوش
نیم مستم از شراب نیم جویش نیم مستم از شراب نیم جویش
تا بر ندم بخود از مجلس بدوش تا بر ندم بخود از مجلس بدوش
لطف و حسدست بہت در خوبی کوش لطف و حسدست بہت در خوبی کوش
خار گرد گل بجیب گلنرویش خار گرد گل بجیب گلنرویش
تو خوشی سیکوئی و نہدی مے بنوش تو خوشی سیکوئی و نہدی مے بنوش
پردہ گو بر روتے نازیبا پیش پردہ گو بر روتے نازیبا پیش
تا سحر از غیب مے آید سر و ش تا سحر از غیب مے آید سر و ش

خار و گل در جوش و ماشب خفته ایم
ناتقان خاموش گنگان دژ و دش
صد چوبل مست دستانت شود
گر بر آری پنبه همچون گل ز گوش

در غم گفتم نظیری را چه رفت
عقل و هوش و عقل و هوش و عقل و هوش

از نقل و باد و گوشه دل گشته روشنش
کو جام جم که آینه سازد در آهنش
ز جمت کشد ز شمع مسخر کنم سپهر
تا هر شب آفتاب در آرم بروزنش
غائب شوم ز خلوت و حاضر شوم با و
دل از بدین بر آرم و در پریشانش
گذارمش بجراف که گوید کدام کیست
گر از قفای در رسد آواز دشمنش
از دست من بخیله بروی رفته بارها
تا پانگش نغمه مست و دامنش
سیب و قن بباریش از کف نمیدهم
تا دست کو تم نشود طوق گردنش

زین سیمگون حصار نظیری نمیدود
تا قفل سیم او نشود قفل تو نش

بی تو بی باغم خوش و نه خانه خوش
بانگار خانگی ویرانه خوش
مخ از آدم نخواه آمدن
خوش را دارم بدام و دانه خوش
من خود از فرزند دل بر کنده ام
کو دکان دارند باد و دانه خوش
دیدم را از گریه نیسان میکنم
شاهدان را هست با و دانه خوش
مرد کو چاک دل ندانند چو کند
خواب شیرین آید و افسانه خوش
صبر باید تا جگر خانی کنم
در کشیدم زهر این پیمان خوش
دعوی چاکبوساری میکنم
گرچه رو بر تانستم هر دانه خوش
میدهم شکرانه بگر بختن
هم مصافح هست در هم شکرانه خوش
سهل نبود بر صفت آتش زدن
مینماید گرچه از پروانه خوش

مرد باطل میں چراکے کند کاشانا خوش شود بیگانه خوش

در خراباتی نظیری عیب نیست

ہست دیوانہ خوش و فرزانہ خوش

بلاست خط نگارین و زلف خم نجمش
دگر ز قندہ چہ بر سر نوشتہ تا قلمش
بایں جمال و نکوئی کراوست میترسم
موحدان سجدا کی کنند منتقمش
اگر فریب ملائک دہد عجب نبود
کیا صمد بنویسند جائے یا صنمش
شبے بنا روش را اگر بدست آری
— بہر امید تو اں کرد تکیہ بر کرمش
دلے کہ راہ باں چشمہ ز سخداں بُرد
مسح آب خضر میدہد بجام جمش
شعور نیست کہ یکدم بخویش پردازم
خرابم از قدح التفات دمبدمش
اگر زنی بر گمنیش با خبستوشوم
ز پائے تاب سرم مجذبت الممش
بقید زلف گر بگیر او گرفتارم
در بیج جاں نتوانم نشانہ در قدمش
پرید دل ہوائے کسے نظیری را

کہ گرد کعبہ نگردد کبوتر حرمش

بزم میسازیم سامان گر نباشد گو مباحش
لوش میگویم مہماں گر نباشد گو مباحش
جرعہ درد و حیات تلخ قسمت کردہ اند
عیش خضر و آب حیاں گر نباشد گو مباحش
غمزہ را فرسنگ و دانش تر جہان میکند
چشم ہند و فارسی داں گر نباشد گو مباحش
زلف ہمیں سنبل در آغوش را نگردد گو مگرد
بخ نگر گل در گریباں گر نباشد گو مباحش
چشم مارا زاب رُوسے او گلے خواہد شکفت
دائہ در خاک اگر پنهان نباشد گو مباحش
زخم مژگانِ غریب بہر قبول کعبہ بس
در قدم خارِ منیلاں گر نباشد گو مباحش
صد خطا در کار داریم از برائے عفو او
ضعف صدق و نقص پیاں گر نباشد گو مباحش
گر بزاری گر بخواری بایادش خوریم
عمر در دوش باد در ماں گر نباشد گو مباحش

راہ بے وادی و بے منزل نظیری میر ویم
عشق رہبر شتہ ایماں گزنا شد گو مباشش

دل چو ترا یافت زباں شد غموش	دشتم از درد جدائی خروش
مژدہ دل میر سلازل بکوش	غم نخورم غائب من حاضرست
تا سحر حشر نیایم بہوش	گر نرسد بُوئے تو ہر صبح دم
ساعہ خوراشودش بارودش	ہر کہ ہوائے تو بجنت برد
شہد شود چو نتو بگوئی بنوش	گر بقدر زہر ہلاہل کنسد
کعبہ بجائے خرد میفروش	لعل تو افکند دلم راز چشم
خوں بدل سنگ در آید بچوش	از اثر گریہ چوں لعل ما
یا برخ خویش نقابے بیوش	برنگہ غیسر سپندے نبوش

عشق ز پندار و گماں برترست

تار مقہ ہست نظیری بکوش

رُوئے در نابود بنیم بود خویش	از فراق یار ناخوش و خویش
از زیان خود ندانم سود خویش	بسکہ در سودا بشوق افتادہ ام
سو ختم بر آتش خود عود خویش	خوبی اوشد پدید از چشم من
زشتی خویشم کند مردود خویش	گر بر آید از نمد آئینہ ام
سخت میترسم ز آہ و دود خویش	از خطایم مغرر جانم سوختہ
از تریخ زرد زمیں فرسود خویش	خاک معبد ہمارسانیدم باب
بر کنار فرق خاک آلود خویش	ورگنہ کاری ندیدم ہیچک
از فراق عاقبت محمود خویش	زندہ زان مانم کہ یابم بوسے وصل

روز فیروزی نظیری از پے است

دیدہ ام در اختر مسعود خویش
 غیر تم ہانگ زد کر در او باش
 عشقم آہستہ تلفت باش و باش
 غمزہ در تاخت خوش ترین ناہل
 گرد و اسرار ہائے پنهان فاش
 یار لولی و شریف تماش
 اہل پس پردہ سر بروں آورد
 داروئے بیہوشی بعقل مباحش
 غنچ و نازش ز راہ چشم داد
 رفت پاکیزہ خانہ را فراموش
 عقل و فہم و خرد بہ لیغا برد
 چکند آفتاب باخفاش
 مفلسم کرد و در عتاب آمد
 در گنج بہ پہلوئے قلاش
 شاہد شہ شناس شمعہ فریب
 گفت بنشین و پر گلو محرابش
 آہ و احسرتا بر آوردم
 چوں گلت بختہ میشود و در داش
 مے نہی لب بعیش بر لب ما
 تا چہ برگل نویدم نقاش
 گفتش این دنگ مہلت چیست
 تا برون بفر آں میباش
 گفت رو ہر چہ آرزو داری
 رہ بر گشتنم نظیری نیست
 بکجا میسر دم بدائم کاش

رویف الصاد

ہر کہ چوں یوسف شود از محنت زندان خلاص
 قحطیاں را میکند از قحط و کنگہاں خلاص
 زود از دُنبال ہر کام و تمت میروند
 ایں تہی ظرفاں نمیگردند از حرماں خلاص
 پادشاہاں را دل ماراں کردن و دست
 ما بدام آنیم و شوار و شویم آساں خلاص
 ما نظر بازیم و عاشق پیشہ گو معنی مباحش
 نیست از زاہد ریا و عاشق از بہتاں خلاص
 زاید خلوت نشین را دل بصد جا میرود
 کس نیا بد از فریب آں صیف مرغان خلاص

خوش نظیری دامنِ وقتے بچنگ آردہ
دیر باز آید گراز دست کند دامنِ خلاص

لب ز لب بوسہ چینِ جانِ قاص	دم دم شاہ دست و مے مے خفاں
چوں زرِ خالص از درونِ خلاص	مے بے غیش برآمدہ ز سبوائے
ہمہ اشیا نہادہ اند خواص	گوئی در مزاجِ نافع او
مے بیشہ چو دیدہ غواص	گہر اندر محیطِ خم دیدہ
مستش امین بود ز روزِ قاص	بسکہ با سبیل مے ماند
ماتمی را کند ز غصہ خلاص	مطربش چوں سرود بردارد
ساغر ش خواہ سیم و خواہ رصاص	ساتی سیم سایدش باید
قول القاص لا تحب القاص	واعظ ارزد ما کند خوانیم

ہر کسے از رہے رسد بخداے

توز طاعت نظیری از اخلاص

فریبِ حسن باقبالِ جاوہرِ خاص	ہمیشہ خندہ شادی بآں لبابِ مخصوص
سر نیازِ باکِ خاکِ آستانِ مخصوص	در تو قبلاً امید ہائے روحانی
محبتِ تو چو مغزم با ستخوانِ مخصوص	شکایتِ تو چو فکرِ زمزمِ نیکانہ
نمے شویم ہم در یکِ آشیانِ مخصوص	غے فتادہ کہ با طایرانِ وحشی دل
نہ مے بمیکدہ نہ گلِ بگلستانِ مخصوص	شدیم ہر درے از شاہانِ ہر جائی
کہ روزِ ہجر تو باشد بایں نشانِ مخصوص	ز طولِ روز قیامت عجب ہر اسام
باشنا کی آہ من آسمانِ مخصوص	بجا جہنم نہ رسد گرچہ شد بخدستِ تو
حکایتِ تو ہمیں نیست باز باںِ مخصوص	ز تو رگم برگ و موم بویے در سخنِ ست
چو گل فروش کہ باشد باغبانِ مخصوص	زمانہ تو معطر بغلِ نظیری را

حریف خود شود یا خود بر آخر خلوت خاص
 نشان نداده گرانمایه تر ز تو گمراهی
 مجرم یک نظر م ناگماں که انگن دم
 نکرده ام نظر التفات بر عیسی
 فشانم از بجال تو جان هنوز کم است
 مقربان تو از چشم خسلق پنهانند
 چو سرو باش که هست از هوای خود رقص
 از آن زمان که دریں بحر میشود غواص
 بگش که مفتی دیں بر خطا نکرد قصاص
 ز بیم آنکه مشوش نگردد دم خلاص
 مرا نشاط تو از قید خویش کرد خلاص
 عوام را بنود راه در مقام خواص

اگر چه نه فلک از خاصگان درگاهند

ولیک هست نظیری غلام خاص الخاص

ساقیا بر خیز باستان برقص
 کفو ایمان از بردن پرده اند
 عشق ساغر میکند گرداں برقص
 و عطا افسرده است بر سجد کند
 تو درون پرده با خاصاں برقص
 جلای در خلوت به بے ذوقی گیر
 سرو خم چوں می جو شاں برقص
 راه زین شورش مقصد میرسد
 سر و خمورست در بستان برقص
 بر فشان مستی که جانان جان است
 بر سر خم چوں می جو شاں برقص
 هر سر شکم در تماشا دیده است
 مست کو منصور در زندان برقص
 جام بر کف چوں گل خندان برقص
 خرقه مارا گل نشان کن از شراب

هست ازین کشتن نظیری زندگی

رو به بر شمشیر در میدان برقص

روایف النساء

ہر صبح کن دو جام شرابِ مغانہ فرض
 در میکہ مریدِ صراحی و جام باش
 جدت کارِ عشق بہر ہزل و کذب نیست
 ز اہدِ سولِ مذہب مستور دست چند
 از اکل و شرب صنوم تو کیماہ واجبست
 تعظیم و احتقار باسلام و کفر نیست
 در شرحِ حور و صحبت و زہد و صیام ہست
 اقرار کرد ہر سیرِ منبر بجلِ خویش
 بردار دامِ حیلہ و ایشارِ پیشہ کن
 پیوستہ رسم بود شکایت ز روزگار
 فاضل ازیں دو گانہ کن آن سنجگانہ فرض
 بر خویش کن سجود و قیام شبانہ فرض
 ز آن رخِ خبر حقیقت و زلال لبِ فسانہ فرض
 شد بر تو ذکر سنت و بر ماترانہ فرض
 از غیر دوست روزہ ما جاودانہ فرض
 روزے کہ بود بتکہ شد طوط خانہ فرض
 بر عاشقان کدام بودیں میانہ فرض
 ترسم کہ بر امام شود تازیانہ فرض
 یکدانہ را عوض شدہ ہفتادانہ فرض
 شد در زمانِ حسن تو شکر زمانہ فرض

شد از بیان کشفِ نظیری بدر

جامِ شبانہ واجب و کیشِ مغانہ فرض

از جمال تو کمالِ بشری بود غرض
 زیں لبِ لعلِ وزیں گوشتِ میگوں بردن
 از دو گیسوئے دراز تو و از خالِ سیاہ
 قتلِ سلام کہ شد بہر گاہ گوشتہ تو
 آن ہمہ صنع کہ در آئینہ اسکن در کرد
 جلوہ پر تو رخسارِ تو پردہ بس بست
 چوں ندیدیم باین دیدہ تر دانستیم
 این بہوشش آمدن و رفتن ہمہ گوید
 باشکت ملک و رشکِ پری بود غرض
 چشمِ غنیمتِ سرشکِ جگری بود غرض
 نالمانے شب و آہِ سحری بود غرض
 طرح از طرفِ کلاہ تتری بود غرض
 عکسِ رُوئے تو ز آئینہ گری بود غرض
 پس چہ مقصود ازیں پردہ دی بود غرض
 کہ بصر دیدن کوتہ بصری بود غرض
 کہ خبر یافتن از بے خبری بود غرض
 از روئے آمدہ ناکامِ نظیری برگرد

کہ ز آوردن ماحلوہ گری بود غرض

حضورِ وقت نئے یا ہم و حلاوت فرض
 دلم بقبر تو رہنت و جانِ لطف تو فرض
 ہم برآمدہ از شوخی تو اوقاتم
 نہ ستم ز تو سنتت بود نہ فرضم فرض
 فلک حجاب و عایم نئے شود اَتما
 بغضہ حاجب ابروئے نایب عرض
 سخن کہ ادول شوریدہ بر رباں آید
 برسم تحفہ ملک برسمایہ از ارض
 بشکر نعمت تو بر نئے تو انم خاست
 کہ تا بگردم ادبار منتت در عرض
 مثال ما گل خندان و سرو آزادست
 مدین حدیقہ بطولت عیش مانہ بعرض

بفضل اوست نظیری چومزدکار آخر
 معلّم ملکوتت بعلم کردم فرض

دہم دو ملک بیک نغمہ رباب عوض
 کنم بسایہ ابر سے صد آفتاب عوض
 ز قید خانقہم دل گرفتہ دیر کجاست
 کہ ز ہد ناب کنم با شرب ناب عوض
 سببیم از چیرہ زمزم شکستہ می آید
 بگردن خم می افکنم طناب عوض
 دلے ز باد یہ کعبہ تشنہ تر دارم
 روم بدیر و بطوفان کنم شرب عوض
 طبع کہ سر بزین داد آبرویم را
 بجوئے حاصلم آرد بجرعہ آب عوض
 فلک کہ پردہ ز چشم حسود برانداخت
 ز تاب می فکند بر رخ نقاب عوض
 فغان کہ طرفہ زیاں کارہ ایست انہازم
 برد ذخیرہ عمر و دہد حساب عوض
 عمارت دل من دور چراغ ہم زد
 کہ ہست مایہ صد گنج این خراب عوض
 بدعائے دل خود کجا رسم مہمات
 کہ صد سوال مرانیت یکجواب عوض
 کنوں دل و خرد از خواب چشم بکشایند
 کہ رفت دیدہ سودا نیم بخواب عوض

نماند مایہ نظیری قناعت اکیر است
 موجد از دیہمت ہیج باب عوض

دخا نقاہ نشیں سے شویم نے مراض
جدا ہیں ادیب نگوید تما کہ چوں طفلان
دراوی شب مانگو بہ دم فندول شو
بغائے کہ عبادت علاج بمبارست
نہ بوسنبیل آہش نہ رنگ باگل اشک
دہن ز خندہ رسد تا بگوش ستاں را
کہ میفروش کریم است و جام سے فیاض
روں کنید سواد و سیہ کنید بیاض
بریدہ دست کہ زلف ترا کند مراض
کم از دولٹے طبیبان نمیشود امراض
دلے کہ جلوہ حورے نباشدش بریاض
دراں صبا ح کہ خمور میسکند اعراض

سخن بگوئی کہ در طبع میسکند تاثیر
چو خالص است حکایت نظیری از اغراض

روایف الطاء

رہے دل بادوست باید داشت در گشت نشاط
دوستی بادشمنان دوست دشمن دوستیت
اعتدال از سود باغ آموز نہ از خار و گل
چسبیت این گردوں طلسم بوجیب تعوید ہر
آسمان دیرست و گریست از بازی خویش
نیست در کل جہاں جدوے کہ آن در کائنیت
نظم عالم را حکیم ہست آخر روشنست
خود عجیب دارم کہ در گنہ جمال خود رسد
راست رفتی در محبت راست رفتی در صراط
تا نباشد دل موافق در نگیر و اختلاط
نے سراپاستگی نے پائے تا سراپاست
سر نہ ہر دے کسی بیرونش از خط و نقا
لیک آخر ہم نمیکرد کہ بر چہند بسا
نکتہ گر کم میشود میرزا از ہم ارتباط
حکمتش از استواری استواری راحتیا
کے توان یکذات را گفتن محیط است و محاط

خیز فرض خود ادا فرما نظیری تا رویم

خواب در مسجد حرامست و قناعت در رباط

صد جا در انتخاب تو پیدا کنم غلط
تا بر صبح من نکشی بے تیسر خط

دیدیم اہل دائرہ بزم خاص را
چشمیت پرپند نامہ ماوانے شود
ماطعم دہوز کو چہ و بازار برودہ ایم
تا کے زنند گرد تو او باشن دائرہ
زین طور بد فرشتہ نگرود بگرد تو
ماہر کنارتشہ یک گوش ماہیم
نئے باخلیفہ تا خط بغداد جام کش

چندں نوشتہ کہ نگینہ در اں نقط
تا کہ قلم حلی و محرف ز نیم قط
عطا رکویتو نفرو شد بحس سقط
گیرند در میانہ تراتنگ چون نقط
یکہفتہ اختلاط کنی گر بایں نمط
طوفان گذشتہ در شط خم از گلوئے بط
باشنہ فراط مدہ جسرعہ ز شط

بایں روش کہ پیش گزنتی فلاح نیست

قو لے سپردہ ایم نظیری کشیدہ خط

در عشق کار بودہ و سامان نبودہ شرط
گفتم چنانکہ دیدہ و دہندم دوا دہند
بر خلق بودہ بیشتر آساں گریستن
طاعت بباد دادن و ایماں سپا زدن
پیماںت استوار بعد نقض مے شود
بہتاں کنج بردل مسکیں نہادہ اند
در عین اتحاد حجاب از برائے حیثیت
ناہید و زہرہ شاد ساز و سجام صوت
در خواب میر سید بیوسف پیام مصر
منصور را کہ خصمت اطہار دادہ اند

سر بودہ و طریق گریباں نبودہ شرط
افغان کہ نام برون درماں نبودہ شرط
با چشم خون نشان لب خندلں نبودہ شرط
در کیش گبر و دین مسلمان نبودہ شرط
از عہد کس شکستن پیمان نبودہ شرط
در نہ خراج برودہ ویراں نبودہ شرط
گرا از سخت حسرت و حرماں نبودہ شرط
آنرا کہ از ازل دل شاداں نبودہ شرط
آسودنش بیا من کنعاں نبودہ شرط
غیر از قصاص و محنت زنداں نبودہ شرط

چوں گو سرا از نظارہ نظیری بباد داد

خود را نمودن از سر میداں نبودہ شرط

حکم جفا صحیح و اسید و فاسا غلط
تعبیر تو درست و سے خواب ما غلط
تیرا کام سب تو با کس نمیدهد
لاف گذار مکرمت پادشا غلط
یک فال خوب راست نشد بزبان
شوئی چنڈ ثابت و یمن ہما غلط
دو التماس ما سخن دوستان مدد و غ
در احتیاج ما مدد آشنا غلط
آخر از جلال فروغ و لیل ساز
و اگر دہ رہ دران سبز لعل و غلط
ہر چند ما بقل خوش آئیم در نظر
اما بخاصیت نکند کیمیا غلط
آنجاکہ خط و عقد برد و قبول است
حکم ستارہ باطل و علم قضا غلط
تا سہو کار ما ز تو اصلاح میشود
خواہیم دیگرے نکند غیر ما غلط

ہمت ز میفروش نظیری طلب کہ ہست

اخبارِ خضر و چشمہ آب بقا غلط

جگر بخندہ ہمیسوز و بر کراں میغلط
گہر نکلتے ہے ریز و دریاں میغلط
ز جعد خویش گلستانِ ناشبستان
خیالِ سبز و سنبل کن و براں میغلط
اگر چو نخل مرادم بر نئے آئی
چو آرزوئے دلم و دریاں جان میغلط
ز درس و مدرسہ کا سے بنقد نکشاید
پیالہ میکش و بر فرش گلستان میغلط
مثالِ نکتہ بنجیدہ بے اثر تا چند
گے بلغوش مستانہ بر زبان میغلط
بر زشت خوئے در استہ و دیکشاید
خروشِ سینِ بر خاک آستان میغلط
معاندانِ بسناں میزنند و میگذرند
بخاکِ معرکہ ہجروح و خون نشان میغلط
خدا نگ تبعتِ ایں قوم بے تابند
ہمیں کہ پرز تو یا بند چوں کماں میغلط

نیا فتم نظیری کے تو گر پانی
پیش چو باد ہے گہر و بر نشان میغلط

ردیف الظار معجمه

اگر تو نشنوی از امانائے زار چه حظ
وگر تو ننگری از چشم اشکبار چه حظ
در آبه مشرب رُوحانیاں و داخل شو
معاشران توستان تو بهوشیار چه حظ
بچشم مادر و دیوار بوستان مستند
ترا که بادہ نئے نوشی از بهار چه حظ
نمک بسینہ مخمُوح چاشنی بخشد
اگر غمے نہدنت ز غمگسار چه حظ
کلید قفل ہمہ کنجها بما دادند
بدست ما چو ندادند اختیار چه حظ
گرم به پهلوی ساقی بهزم بنشانند
مرا که بچود و ستم ز اعتبار چه حظ
ز عمر آنچه گرامی ترست در سفر است
مرا که دل بغری بیست از دیار چه حظ
بلاف ہم تگ برق براق مے سازم
بروں نمیروم مکتب از غبار چه حظ

ہزار ذوق نظیری بدر و تو میدیست

فریب وعدہ نباشد ز انتظار چه حظ

فے خاطر م از کتاب محظوظ
نئے طبع ز انتخاب محظوظ
از بسکہ مشوشم نگر دم
از بوی گل و گلاب محظوظ
کوثر شراب میفروشم
مستقیم و ز آب محظوظ
صد شہر کنم بگریہ ویراں
دیوانہ ام از خراب محظوظ
پوشیدہ حیا جمالِ عالم
مخظوظم ازین نقاب محظوظ
گر آتش دوزخ آتش ماست
کافر شود از عذاب محظوظ
ور کار باں فرشتہ خلعت
عاصی شود از حساب محظوظ
از بادہ تلخ گو بہ ام داد
گردیدم ازین شراب محظوظ
آتش بَرگ و پیش رسیدہ
گشتم ز دل کباب محظوظ

از فرقت آب تا خبر شد مایه شده ز اضطراب مخطوط
 ظاهر شد و گفت لن ترانی موصی شد ازین جواب مخطوط
 بر رفت با سماء نظیری
 شد دزد ز آفتاب مخطوط

درو پاک تو بریش با صفا واعظ که ره ز قول تو دورست تا خدا واعظ
 تو از عذاب خدا ما ز مغفرت گویم نگاه کن تو کجائی و ما کجبا واعظ
 نفس زدوری و بیگانگی زنی هر دم مگردل تو بحق نیست آشنا واعظ
 شد از وعید تو پر گوش ما چه میگوئی اگر بخش بریم از تو ما جبر و اعظ
 ز جهل شوم بوجدت نیاوری اقرار ترا چه زهره تکذیب اولیا واعظ
 فراز عرش نشان خدای میگوئی کشد خدای بچشم تو تو تیا واعظ
 کلام حق بغلط تا بکے کنی تفسیر تو هیچ شرم نداری ز مصطفی واعظ
 کجا حدیث نظیری ترا فروغ دهد

نداده آیت قرآن ترا ضیا واعظ

رولف العین مہملہ

ہنوز عارف و عامی نداشتند نزارع کہ لائے بادہ مقدر شد از برائے صدراع
 مرید و مرشد و خادم تمام میدانند کہ رنہ صومعه میخورد بچنگ و سماع
 غریب و عاشق و مستم خدا نگہ دارد ز شر شخصہ عباد و مفتی طماع
 اگر طبیب تر شرف دیر میسر دہ چہ غم ز تلخی صبر است چوں بود نفاع
 بریں بساط تماشا گریم تا کی سنیم چہ میکند اہل پہلوان و مرگ شجاع
 رسوم تو نهند مہر و ماہ تا دود راں ہزار بار نگوید بہ تنگم از انہ سماع

پئے خرید سرانجام کار ہا فرستند باں دیار کہ نایاب قحط بود و ستاع
ترا اگر چه بایں خاکیاں رجوع نیست ضمیر غائب ابدال را بہ تست ارجاع
تو قدر دژہ چہ دانی نظیری از خورشید
کہ دیدہ تو ضعیف است از تمیز شعاع

فریب دختر ز خواہشہ مست نامسموع بشرع غیرت مادر طلاق نیست رجوع
اگر بشیشہ شود می پر می نئے ارزو بنا ز ہائے خمارش کہ شہمائے طلوع
گل از کرشمہ دمی از فساد باز آید نہ عاقبت کہ باور کند بقرض و قوع
من و خرد کہ مشیت ہنوز او اول در آفرینش افلاک و ارض کرد شروع
چہل صباح کہ معجون خسق پروردند حکیم کردہ ہمیں نشہ حاصل از مجموع
چنانکہ خوف و رجاء از نتائج خرداند بود نتیجہ خوف و رجاء حضور و خشوع
اگر خرد نماید رہ ثواب و عقاب ز قلب عشق نمیخیزد وز عین دموع
نگاہ مرد خردمند بر حقیقت کار نقیہ مدرسہ در ماندہ اصول و فروع

بفضل غیر نظیری نمیتوان رستن
مگر بجز بہ عشقت خطا شود مرفوع

پائے کو بان دست افشان در سماع میخراہد بر دل و جان در سماع
طرہ عمامہ بے نشان میکند زلف و دستا پریشان در سماع
صوفی از چاک گریبان ببندش میشود از خرقہ عریاں در سماع
از می اندیشہ خود گشتہ مست ہست خود پیدا و پنهان در سماع
زادہ تسبیح خواں بر باد او آید از ناقوس رہبایں در سماع
عیسی از چرخ چہارم بگذرد گرزند و شش بد اماں در سماع
جبریل از سدرہ می آرد بخاک چون شود مست و غر لخواں در سماع

اُدچو چوگاں پازده بر فرق با ماچو گوارجم چوگاں در سماع

بیخود یہائے نظیری آورد

بخیر بر چاک گریباں در سماع

بغا لے از لب تو تا ابد بہاتانخ	بیک نگاہ ز چشم تو بادشاہ قانع
جہان و آخرت از رانندگان راہ تواند	و د عالم از تو بیک حرف آشنا قانع
فروغ روز تو بر فرق ماننے تا بد	بہ نگہبت دم صبحیم از صبا قانع
کتاب قول و غزل کردہ عشق با نشویم	باب و داند چو مرغال بے لواقانع
صفائی فطرت ما کردہ خاک ما اکسیر	نمشتہ ایم بہ نیزنگ کیمیاتانخ
ہوئے چشمہ آب بقاست در سیریا	کجا شویم بہر آب و ہر ہواتانخ
غبار دیدہ ما برد و قدر خود نمود	نیشویم ز عیسی بتو تیاتانخ
تفقدے تمنائی تعرضے فرما	ز شکرت تو بتلخی شود گداتانخ

چہ رنجما کہ نظیری ز عمدہ دست نذیر

پس از ہزار بلا شد بیک عطا قانع

کند ہمیشہ بدل چشم رو سیاہ نزع	گدائے گرسندہ دارد بادشاہ نزع
چو روز حشر نقاب از جمال برداری	کند بچشم مرا گندہ ہیں نگاہ نزع
و خلق درائی رخت پست طالب حکیم پنم	نمیتوان بغلاک کرد و مردمان نزع
ضعیف افکن و مسکین کشند چشمانت	کند مردم بد خو بہ بگناہ نزع
حدیث بندگی و اجر میکنم بسپر	نمیکنم بسپر خواجگی و جاہ نزع
بلا و حادثہ بر ما بحکم غمہ رقت	بہشت گرمی سلطان کند سپاہ نزع
کہ داد ناظر مظلوم میدہد فردا	کند برائے تو داور بداد خواہ نزع
بغیر معنی شرکت اگر سایہ آید	نفس بقول نظیری کند براہ نزع

دریغ الغین معجزه

راز دیرینه ز رخ پرده برانداخت دریغ
عشق از آں روز که آتش بنیستانم زد
جو هر بنیشش من در تیره زنگار بساند
کیسها که کس جمله از وزر گردید
عقل ما پیر نشد حسن شهادت نشناخت
بے سکن در بلب چشمه حیرت آرد
شرح بیچارگی کلاک قضا میگفتم
کعبتین مه و خور مایه عسرم بُردند
حال ما شره بانشائے غزل ساخت دریغ
به پیاسیم دل سوخته نواخت دریغ
آنکه آئینه من ساخت نه پرداخت دریغ
قلب ما را نزد اکسیر چو بگذاخت دریغ
دیر بر معرکه عشق دلم تاخت دریغ
خیمه برب آں چشمه نیفراخت دریغ
شاه غیرت بسر تیغ غضب آخت دریغ
چرخ کج باز بمن نردوغا باخت دریغ

تو نظیری ز فلک آمده بودی چو سچ

باز پس رفتی کس قدر تو نشاخت دریغ

نگل اینجار عشق غارت سازغ
دریں مجلس طرب هر دم فرو بست
شب آمد نو بیت سودائے ما شد
ملک خفته عسّ طبل سوم زد
شدیم از زحمات اغیار فارغ
دل پوینده از زنهار فارغ
لب جوینده از اظهار فارغ
شدیم از مصحف و زنا فارغ
بیک رنگی و یکتائی رسیدیم
بش از بسکه گستاخ نظیری

نکردم روز از استغفار فارغ

ازاں سوئے ماں خسرو زگر دید
 گوید سحر که شب گذرانگسده بباغ
 هر شام جستجوئے تو آرد بباغ و کوئے
 فردوس غیرت آرد در صفا حسد برد
 زخم دژبوی مشک تو بخاله درد دهن
 نود ستاره ها همه از آفتاب شست
 آنرا که داغ عشق بستی نهاده اند
 مارا که فال عیش قدم تو مطلب است
 مغز از بخور مجمر زلفت معطر است
 که حسن او گشت از کار فارغ
 گلها فتان دهند تو بلبلان سراغ
 هر صبح گفتگوئے تو خواند بباغ و راغ
 بر هر زمینی که با تو میسر شود سراغ
 داغ ز شور لعل تو خواند به درایاغ
 رویتو هست نیست غم از مردن جبراغ
 تا ب هزار بوسه زند بر نشان داغ
 خوشتر بود زغمه بلبل فغان زراغ
 جاعی منی که از تو گشتاں کنم دماغ

از دوست گو نظیری دبا دوست دم برآر

غیر از حدیث مهر و فالابه دان و لاغ

نالم ز چرخ گزیده برافتاں خورم درینغ
 بر گل شکر نشاند و خون جگر دهد
 صبحم بر صبح خودم خوانده روزگار
 همان مصرغم که بمسک رسیده ام
 با جا پلاں مقیم افتاده اختلاط
 کارم بدوستی ریخته فتاده است
 بیماری ضعیف خرد را علاج نیست
 دشوار کم شود اگر افسوس کم خورم
 باز آئی تا پیائے تو ریزم نثار خویش
 شورانه که بر لبم از دیدگان چسکد
 گریم بد هر اگر نه بطوفاں خورم درینغ
 بر سفره سپهر بهماں خورم درینغ
 خندم بطنم ز بلب خنداں خورم درینغ
 بر مرگ میزبان بسرخواں خورم درینغ
 تحسین کنم بظاہر و پنهان خورم درینغ
 در مرگ دوستان بگریبان خورم درینغ
 با حکمت سچ بدرمان خورم درینغ
 مشکل ازاں فتاده که آسان خورم درینغ
 من آن نیم که بهر تو بر جاں خورم درینغ
 دو غم اگر بچشمه حیواں خورم درینغ

در آہ و نالہ عمر نظیری بسر رسید

سیر آمدم ز بسکہ پریشاں خورم دروغ

جہاں بلب از شوق دے آرنہ پیغام دروغ
 راسب بتخانہ راعز کرامت کے دہنہ
 دوست دور و نامہ میسا از بند برنامہ دروغ
 ہست کشم مکر دستہ راج و الامام دروغ
 چوں روم و نبال حق انگندہ در و ام دروغ
 راست چوں گویم کہ شیر نیست در کام دروغ
 در نہاں کفرم یقین در ظاہر سلام دروغ
 گر خوشم آید سخن اندازد از نامم دروغ
 پر تو نور شفق انگندہ بر شام دروغ
 میدہد مادر زید نقل و بادا مم دروغ
 چوں پندم بر سر آتش نظیری بمقرر
 گر کسے در عشق گوید ہست آرا مم دروغ

رولیف الفاء

ہر کہ تائب گردد از مے بر رخ آردنگ حیف
 از عصا و سحر ام نفوذ و قدر و حرمتے
 از مے مستان بریدم تازہ شیاراں شدم
 کامرا نہائے خاطر جان دل را تیرہ ساخت
 تا براحت تکیہ کردی گفت الدیار حیل
 پیکر نفور و خاقاں شد درین منظر خراب
 خوئے در کس نے بینم کہ ہنسایم با و
 از سر کوئے مغاں بر کاسہ او سنگ حیف
 گردن مینا ز دستم رفت و زلف چنگ حیف
 خویش را انداختم در قید نام و رنگ حیف
 شہ جو بے عصمت بود بر ملک برادرنگ حیف
 بانگ نے ہنگام دار و مرغ خویش ہنگ حیف
 میخورد و عاقل نقشب مانی و از رنگ حیف
 در غل تاریک شد آئینہ ام از رنگ حیف

خط چو شد با طره اش همسایه جان گفت خانه درویش شد از قرب منم تنگ حیف
 نابر بر شاہ نظیری وقت پیری میکند
 بس حرف گردیده از عقل و از فرہنگ حیف

کرشمه تو برد از قمار خانہ حریف خور و ز دست تو نایب شراب بے تکلیف
 رفیق کعبہ و ہم مشرب خسرا باقی بنام و ننگ نہ بینی زہے حریف لطیف
 ز عشق رویت در هیچ باغ و مضطرب نیست کہ مطرب بے نکند صوت تازہ تصنیف
 جفات میکشم و با تو بر نخم آسیم و نہادہ بار گراں عشق پیش مرد ضعیف
 نمیشود نکشم نالہ و بسر برم غمہ چو کوہ گران و تنہ چو جان نجیف
 فلک ز سیر بماند زمانہ برگردد اگر درازی ایں راہ را کتم تشریف
 ضعیف نالی و مسکین دلی طلب دارند نہ حرف شید برہ میرود نہ طبع ظریف
 دو ہفتہ با تو وصالے و خلوتے خواہم کہ صرف بادہ کتم حاصل ربیع و خریف

بوجد خرقہ چوپروانہ جانش در سوزد

چو شمع اگر بہ نظیری عطا کنی تشریف

آئے با ثرداری و شانے بتصرف دلہا نشو و شیفہ کس بتکلف
 فکر تو بوحادث برد از گفت حجازم ہر چند کہ طبعم بگریزد ز تصوف
 بر قامت ما کسوت تقصیر بریدند تازیبا خداوند شود عفو و ملطف
 لب باز کشیدیم کہ مہر تو در آید پستان کرم شیر در آرد و بتوقف
 از عنین زمانے کہ بقید تو نبودم برخود بغضب بینم و در تو بتاسف
 چوں گرسنہ سفلہ بخوان تو رسیدم از لقمہ بسوزم لب و کام و کلمہ پُفت

مستوری تو ہمیش کند شوق نظیری

جز عصمت یوسف ندر پردہ یوسف

فتنہ بازلف تو گرفتہ طرف
 نیم کش سر دہی خدنگ نگاہ
 دل مارا نمیدہ از کف
 دست بُرد نگاہ چالاکت
 بگذرانی ز صد ہزار ہدف
 بتو سلطان خزانہ داد کند
 مرد بر باید از میانہ صفت
 رفته بازی و مہرہ گشتہ تلف
 از نکو پروریدن تو خلف
 عاق بر مادر و پدر گردد
 خواجہ را بر غلام نیست شرف
 بر بساط تو بندگان تواند
 از کف مطربان بیفتد دف
 ہر کجا نغمہ و نژاد تست
 بعد اگر ز آفتاب برداری
 ننماید بروئے ماہ کلف

آنچہ بے روی تو نظیر سیری دید

بے سلیمان ندیدہ بود آصف ۶

نوائیں کشا در ہما بدام فکرباف
 دریں دیار کہ ما یم آدمیت نیست
 امید نیست کہ عنقا بر آید از پس قاف
 تو ہر کجا شش بہ بینی بگو چہ شد انصاف
 ہزار سنت و حرمت سہ انتخاب افتاد
 ز علم زہد و ورع بولے شید مے آید
 تہا کہ حسن و فاضل و فار و
 امام سادہ مٹخ و عشق پاک و بادہ صاف
 جمال جاہ بحسن و فاضل و فار و
 کجا ست بادہ کہ از خود بشویم ایں اوصاف
 شجاعی کہ برائی بد گیراں سہل است
 تہا کہ حسن و فاضل و فار و
 کہ در امور خلافت نمیکند خلاف
 شجاعی کہ برائی بد گیراں سہل است
 خطیب شرع اگر تیغ مے ہند بنلاف
 کہ در امور خلافت نمیکند خلاف
 چکوہ صیت تو اقلیم را گرفت اطراف
 شجاعی کہ برائی بد گیراں سہل است

زلطف شدہ شدہ دہیم پوش در زشی شہر

چہ حیرت است اگر جوہری شود صراف

رولیف القاف

صبحِ اول کردہ جنتِ عشوہ درکارِ عشق
تا شود ممتازِ نعمِ عارف و عامی زہم
زانسوئے بازارِ خوشبوئے عبیرے میرسد
عاشقان را ہر نفس صبح و بہائے دیگر است
طاقتِ آزارِ نیشِ آوریِ لُوثِ دہند
آنچہ گفت ایزد بآدم با ملک ہرگز نگفت
بادے بوید دل آگاہ بوسے میسبرد
مست چوں رہ میرود گام پریشان ہیزند
ہر کہ آشب خفہ آئینِ خوابِ خوشِ فردا نکرد
نالہ زارِ نظیری دشمنان را دست کرد

در دلِ خارا نشیند زارعی بیمارِ عشق

لب ساقی روانہ دل چشمہ حقایق
از سخت گیری تو مُرتد شود مسلمان
چاہ و ذقن بخوبی معراجِ ماہ کنعان
بے جذبہ دلیلے از خود نمیتوان رست
عونا تجددِ روحی یا منظرِ العجائب
بے نور تو ہیولا صورتِ نئے پذیرد
اصحابِ بیشِ حشمت و نیا و دیں نہادند
انوپرِ شیخ و مرشد کارے نمیکشاید
لفظ آفتاب روشن معینش صبح صادق
در راست گوئی تو مومن شود منافق
گیسو کلامِ ملہم رخسارِ حقِ ناطق
کاریت با صعوبتِ عقلیت ناموافق
کشفِ ہومِ قلبی یا کشفِ الدقائق
لولاک فی وجود ما یخلق الخلاق
گوید قبولِ وردتِ زریں ہر دو چیت لائق
در یابم از عنایتِ برہانم از عملاق

آخر ترجمے کن ہزار بی نظیری مہر شفاۓ دہا لطف طبیب حاذق

رفیق برنگند دروہ تو کام فرسین
بجست جویتو دست از دو کون نشاندم
دلم بچاہ ز سخندان و طاق ابروئے تست
براہ آدم از مہد بر طریقت عشق ز
بیاد ہر چہ بجز دین تست غارت وہ
ز صد گرہ گرہی دانکردم از زلفت
تو بے بجام دگر کن کہ در پیالہ من
سحر ز روح چمن بے ریا ح معلوم است
تو مئے پرست و نظر باز شو کہ طبع ترا
بہ میں خزان بہار جہان و عبرت گیر
کسے کہ خواست بشکرانہ مزد خویش گرفت

تراد لے ز غم آزاد اسچوبیت عتیق
بسا لکان مجرود خدا دہر تو فسیق
اگر بعرض عظیم ست اگر بچاہ عسیت
ز کوہ کی نشدم آشنایہیچ طریق
کہ بے دلائل و اعجاز کردہ ام تصدیق
بے گد ا ختم و گشتم از خیال دقیق
بہ از شراب عقیقی بود سر شک عقیق
کہ جمع میشود اجزائے کل پس از تفریق
مجاز مے برد آخرب جان ب تحقیق
کہ در مواعظ و پند است روزگار شفیق
ز کاہلیست کہ افتادہ کار در تعویق

بایں سپاس کہ دوران سست ترا
بخاص و عام نظیری بدہ شراب رحیق

رولیف الکاف

نگشت دامن گردے دریں بیابان چاک
اگر مسیح و شبی پائے در رکاب کنند
کجا رستم دریں تیرہ شب خدا دانند
بسکت بنشینیم تا قبول کنند

دروں نہایت سوائے دریں جہاں چالاک
ہمگ باز نداریم دستش از فتراک
بیکد و گام فتادیم در ہزار مخاک
طفیلیان سرخوان خواجہ لولاک

بفتویٰ خرد پار ساط لاق دہیم
 بگریہ دیدہ ز آلودگی فرود شویم
 فریب نغمہ و ساغر خورم معاذ اللہ
 خلاف در سر ماطرہ تو آشفتہ
 چہ تلخیصت کہ در سینہ محبت ماست
 کہ زہر خندہ ات افعی و ماند از تریاک

ازیں نشا ط کہ در خاطرے نظیری را

عجب نہ باشد اگر گل برویش ادخاک

رہ نداد آن قدم بر سر خوان تو فلک
 رستخیزی کہ شود زیر و زبر وضع جہاں
 میشدم دامن تر سا بچہ گیرم پیے کام
 من کجا فن سرا میدن اشعار کجا
 بر جہاں تو نہادند از اں خالی سیاہ
 عشق میجستم و دل بود سرا سیمہ کہ چیت
 شد چنان عشق تو کو صحتتم ار دور شوی

ہر دم انسانہ جانکاه نظیری پیش

عمر رفت و نہ نشستم ہم یکدوش شک

رسید فصل گل و عیش گلشنم نزدیک
 رفیق بہر خدا و ربوں در نشیں
 بجیلہ شمع و گر میفر و ختم انوس
 چہ شمعہا بسر ہر مزار سوختہ ام
 بخت پرستی اگر ستر کار خود گویم
 کلم بجز من و خرم بد انم نزدیک
 بخلوتم مے و یار است تو نم نزدیک
 کہ آفتاب بلند است و روز نم نزدیک
 کہ ہر دہ اند چہ اشغیہ برو ختم نزدیک
 و گر بہت نگذارد بہر منم نزدیک

چہ مرد خلوت انسم کمال بخت منست اگر فتہ گذرِ شہ بگلخنم نزدیک
کسے مصیبت و سوز مرا نمیداند کہ بہت صوتِ سرودم بشنیم نزدیک
بصحنِ مرزعم اے بر حمت آبیہ ریز شب بہت و آمدہ آتش بخبرنم نزدیک
سز و چو فاختہ گر طوقم از گلو روید ز بسکہ بہت بقید تو گردنم نزدیک

ز بہت است نظیری کہ ماندہ ام ز طلب
نمودہ آتش وادی امینسم نزدیک

در ہائے بستہ و اشہ آہ سحر مبارک بانگ طلب بر آمد دل را سفر مبارک
بالینِ ارجمندالِ خشتِ در مغناست بر روی صبح خیزاں باشد نظر مبارک
عشق از کمیں بروں تاخت عقل از میاں آید عجب و غرور شکست فتح و طف مبارک
شبہائے دود مانم شد روز تا قیامت ایں آفتاب تا باں بر بام و در مبارک
بر جان و سر نلزم در عاشقی کہ باشد بسیار منفعت را اندک ضرر مبارک
فال سیاہ روزے بر بخت بد رنگوں شد آواز نوحہ باشد بر نوحہ گر مبارک
آسجا کہ عاشقانند اختر بعکس گردد دل در بلا سعید بہت سر و خطر مبارک
طفلی بغار بگذشت پیری بعیب آمد نئے بر پسر شگونم نے بر پدر مبارک
ہاں اے پسر کہ طفلی علم جفا میاں موز ہر چند جہل شہوت بہت اینقدر مبارک

کو نین حصر کردند بہت نظیری
بگزید فقر و گفتا ایں مختصر مبارک

روایف الکاف فارسی

نقش و بیا چناں کشید فرنگ کہ ز من برد دانش و فرہنگ
کفر از عشق و عشق از ایمان چہیت ایں فتنہ ہا و ایں نیرنگ

زمزم سوخته است گوہر دو
مشت خاک سترم فشان بر گنگ
وہ کہ بر ما نوشتہ بادہ فروش
بادہ راسنگ و جام را پاسبانگ
چند کورانہ دست اندازیم
واسن کس نیاید اندر چنگ
زوہمہ نقشہا و او بے نقش
زوہمہ رنگہا و او بے رنگ
گاہ در دوستی نغمہ گنج
بسکہ شد راہ دوستداری تنگ
بقضاتن دہسم کہ در دریا
شاد مئی گوہر است و خوف ننگ

تو مکن ضرب زخمہ را خار ج
گر نظیری غلط کند آہنگ

ردیف اللام

نراں شب کہ یار کرد نگاہ بے بونے دل
دیگر بے بونے خویش بندیدیم برونے دل
صاحب دلے بود کہ نصیحت بسا دہد
گوئی بجاک مانر سیدست بونے دل
آزاکر رخ ز آئینہ دوست تافتند
پہلوی دل شستہ بین وعدے دل
برین نکرده بر حمتے پیر مئے فردش
تا بر خمر خشن شکستہم بونے دل
بر حق گرفتہ خون دل و دیدہ دانش
از عیشہائے دیدہ بریدم گلوئے دل
دستم بچاک سینہ ازاں باز کرده اند
تامن باب دیدہ کم مشمت شوئے دل
اغوائے دیو دلت آدم باب رفت
سر داده اندیل محبت بچوئے دل
ہر چند گویم از غم دل بیشتر شود
خالی نیست و دلم از گفتگوئے دل
گفتم شوم ملازم دل بنیمت مگر
ہر چند بر شدم نرسیدم بونے دل
زاندم کہ دل بدست ضایع سپردہ ام
ازوئے نکرده ام پس ازاں جستجوئے دل
یار کیہ دستگیری یاری کند کجاست
در ہر خم غم تو کند جستجوئے دل

بنشین کہ راحت است نظیری وجود عشق
یک آرزو کنند ہزار آرزوئے دل

گر کشفِ حجبِ خواہی بستانِ نابل
در عشقِ مکش دفترِ کاسِ سرارِ لدنی را
خواہی بیکے آری دل را در پریشانی
تا صاف ملائک را بن خاک تو پیما بند
در حلقہ نیگنجی تا پختہ نیگر دی
شاید بشبِ ظلمتِ رتِ ارنی گوئیم
تا ہستے باقی محروم مکن سانی
مارا بصد افسانہ در خواب چو میکردی
در ہری و محرومی خوردیم مے و خستیم
سہل است اگر کارے بر عکس صواب افتد

در علم ازل جوئی بگذر کتابِ اوّل
گویند بوحی آخر آرزو بند خوابِ اوّل
در معبدِ ستِ روئے چیدیش بتابِ اوّل
در مدرسہ بر کثرتِ دُر دی شرابِ اوّل
شرط است کہ سخنِ اراں سازند کبابِ اوّل
مارا بلب ساغرِ نقتِ خطابِ اوّل
صبا بخم افکنندیم با تو بحجابِ اوّل
از بہر پیگر دی بیدار ز خوابِ اوّل
گر دوز سرگیری زین پیرِ جوابِ اوّل
چون وضعِ جہاں کردند از روئے شبابِ اوّل

پیش از ہمہ میبارد برشتِ نظیری را
کو تخمِ نیگار در برفِ کسحابِ اوّل

دریں بستانِ سجد از خارِ بگل
اگر تعویذِ ربالت گران ست
سر رشته بگلستینِ توان یافت
ز پیش دیدہ ام بردار کوئین
غمت کو ناخنِ در دل فرو کن
پس از چندین دورِ رسمِ گویند
میائے کو در یابستیِ بخت
چو گل خنداں شو و از بارِ بگل
بزخمِ ناخن و سقارِ بگل
ز ہم این تار را یک بارِ بگل
گرہ از پردہ رخسارِ بگل
نیگویم گرہ بسیارِ بگل
شہادتِ عرض کن ز تارِ بگل
برود صحبتِ خستِ بگل

شهود او نظیری سرسری نیست

زبان از ذکر و دل از کار بگسل

بلغوش دست از دلداری بگسل	گرفت زلت از کار بگسل
بنقصانی که یابد خرقه سهل است	برفتن دامن از بهر خار بگسل
در میخانه آخر می کشایند	تورفت و آمد از خمار بگسل
قبای سبزاں قریب چشمه سازند	چو ابر از دامن کمسار بگسل
اگر عاشق شدی دل را نگهدار	مگرداں سجد و زنا بگسل
غلط سبحان عالمی دشمنانند	مگرد در صحبت اغیار بگسل
پریشانی کند پامال خواریش	گمرا عقده در بازار بگسل
بشهر روشن صیقل گرانند	بخشت از آئینه زنا بگسل
نسیم آخر شب میسر ساند	تورفت و آمد از گلزار بگسل
تیکیه پی آزار بشگاف	کرم هر ساعت از دینار بگسل
بهر حر می که مستانت برانند	تو دست از دامن خمار بگسل
بقدر آنکه از سوزن کشتی نار	اگر از نار مانی تار بگسل

نظیری بس نخواهد کرد آنا الحق

خلیفه گور سن از دار بگسل

مرحبا ساقی خسته جمال	از جمالت دو کون مالا مال
بتر از وئے آب سر سنجیده	تشنه را قدر و جرعه را مثقال
مے تو در شریعت تو حرام	خون ما در محبت تو حلال
رفت دوران حاتم و کسری	ماند از عدل و جودشان تمثال
بیشتر فعل بود و قول نبود	نیست فعل این زبان هست قفل

جوئے شیریں و قصر خسرو را از بیا باں بپرس و از طہول
گریہ برادران کنند از سخت چوں بزایند ایں زمان اطفال
غم تڑکاں چناں گرفتہ دلم کہ طرب را درو نماںد محبال
درویا سے کہ تنگ چشمانند بیم قحط است در فراخی سال
زیر عطشہا کہ در دل چاکست بزلال است تشنہ طبع زلال

مشبہ عشق از نظیری پُرس

بوعلی حل نکرده ایں اشکال

نہایت دران گوگوں زنند سبیل نبش نیت زبان قاتل است اجر تیل
نگاہ بررہ مردان غیب دوستہ ایم ہنوز دیدہ بگردی نکرده ایم کجیل
رسوم فقر و توکل دراز دستی نیست نشستہ ایم کہ خرماد را وقت زرخیل
باضطراب پدید آمدیم و نیت شدیم کہ در نہاد کرم بود غایت تعجیل
جمال و جاہ موافق بہم نساختہ اند قباے سر و قصیریت و قد سرو طویل
شقاوت از لی را علاج نتوان کرد ہمہ جہہ بد خو سیہ کنند از نیل
ببر و بجز زمین فرصت اقامت نیست بچار حد جہاں میزند طبل رحیل
دے سہ چار شہستان عمر روشن دار کہ روخت پچراغ ست و نور در قندیل
خوشی باغ و گلستان طلب نہ مزرع و دہ وظیفہ گر نشود و جہے خداست کفیل
قد کش و چمن صنّیع حق تماشا کن بس ست سرو بتکبیر و مرغ در تہلیل

بجاں پیچ نظیری اگر چناں خواہی

کہ بوئے باغ و چمن نشنود و ماغ بجیل

عشت عشق بیجانہ کردہ است نزدل بگرد در سہ گردیدنت نامعقول
زراہ ضربت دستت قصص بحیال سماع عشق نخیزد مگر زاصل معلول

کمینہ بوجہی در دیار عشق اینست
 کہ خاکے شود از حکم کو دے معزول
 ازل عزیز خراباتیاں شدیم کہ ما
 ادب نگاہ نداریم در خروج و دخول
 برون زد لبر شہرے درون شاہ غیب
 گنہ بطور ملامت کشاں بود مقبول
 متاع ہر دو جہاں را یک گدائش
 گرا ہزار تمنائیکے رسد بحصول
 بلند سخن عشق لیک معذورم
 کہ نیست نصحت گفتار جز بقدر عقول
 غرض گدائے در دوست بودنت ار نہ
 بگنجا نکنیم التفات برسول
 خموش تا نشاندہ کیے نظیری را

چہ لازمست کہ معلوم گردایں مجہول

کتاب خواندہ شد و شہادت معقول
 بیچ مسئلہ خاطر نمی شود مشغول
 اگر رسوم ادب شد زیاد ما چہ عجب
 شہیم پر بتعلیم کو دکان فضول
 فقیر مدرسہ و خالق ہا کم رزقت
 گدائی در میخانہ امیکن نسیم قبول
 اگر بکدر رسد اوراد و برگم نشود
 کنم عدول ز شاہد بشاہان عدول
 غم حوادث اگر دہر را گرفتہ فرد
 الم بخاطر کوک دلاں نکرده نزول
 تو مے بشرط جوادہ کہ من نہ آں شخصم
 کہ از گناہ فحش گروم از عذاب ملول

جوائے خلق نظیری بحشر تحقیق است

بغیر ما کہ مصابیم قاتل و مقتول

تا عشق چہا کند بہ بلبل
 بسیار درید پردہ گل
 شمشیر مقترباں بہرہ
 دیوانہ عشق بے تامل
 برتر بود آستانہ عشق
 از ہر چہ خرو کند تعقل
 جاناں خواہی گذر ز کونین
 دنیا سبیل است و آخرت پل
 بر آتش قہر تار نشانند
 دل خستہ مدارہ در توکل

تا چوں رُخِ دلبران بر آری از خرمن شعله شاخ سنبل
 بر مور نهاده اند بارے کا فلاک نمیکند تخم گل
 رحمت میسر و کار بر غرقه جفا بود تغافل
 دورے چو تو یوسف بر آید از جنس تو اید و تناسل
 در عشق گریز تا بسایلی ملکه که نکرده کس تخم بیل

بزم تو دانگنی نظیری
 از چرخ نمیکند تنزل

نیم ز کعبه بمیخوردن حجاز خجسل به پیش باد فرود شمع کشف باز خجسل
 ز رومی مستی اگر پرده درم سهل است پیائے خم سحری برده ام نیاز خجسل
 گذار بنجد و دستم که گر بهوش آیم شود فرشته ز پر سبز و اختر از خجسل
 به پیش مشرب ساقی ملولم از توبه نه در طریقت زندانم از نماز خجسل
 همیشه با غزل و جام در مشا هده ام حقیقتم نکند از رخ مجاز خجسل
 بلند و پست بے پیش راهم آمده است نه از نشیب ملولم از فرار خجسل
 بخوب و زشت جہاں هیچ اعتماد نیست کز امتیاز شوم در ہر متنبیاز خجسل
 ز کعبه آنکہ طلب داشتیم دلیم بود ز رنج بادیہ ام در رہ دراز خجسل
 ز عرض حال اگر منفعل شدم سهل است تسلیم کہ نگشتم نہ کار ساز خجسل

کمال قرب نظیری حجاب اوشده است
 فراز منہ سلطان بود ایاز خجسل

روایف المیم

ما حال خویش بے سرو بے پانوشتہ ایم روز فراق را شب میدانوشته ایم

قاصد بهوش باش که بر یک جواب تلخ
 شیریں تر از حکایت مانیت قصه
 رُوئے گلو معالج عمر کوته است
 تحقیق حال ما زنگه میتوان نمود
 بر ما ستم است که منشور راستی
 ما از خط پایله و معشوق گذریم بـ
 هر سو که کرده ایم روان کشتی امید
 هر جاوئے که کلک نظیری نموده است

خود کرده ایم باطل و خود و نوشته ایم
 تاریخ بُت پیر شمیم شکیبانشویم
 که ز پیدائی دیدار تو سپیدانشویم
 تا سر شیشه می و انشود و انشویم
 گر سر پای می شود دیده که بینانشویم
 گوشمالیست که مشغول تماشا نشویم
 غره هملت و ده روزه دنیا نشویم
 تا در مصدر هر عرض تمنا نشویم
 تا چه سود که چو بوی سربو پانشویم
 ماند انیم چه فرخیم که بالانشویم
 کال پشیمیزیم که میعاد سودا نشویم
 ما بر بیان و خبر پیر و سانشویم
 در تماشای تو چون آینه کم گردیدیم
 مهر رب چو سر کیسه مسک زده ایم
 سرمد در دیده دل تا نلشد لطیف حکیم
 بر گذر برون چو گل و خوبی بهار
 ابتلاهای عزیزان همه زانست که ما
 نقش امید بصد دوزخ و دریا شستیم
 نرو و جامه تکلیف خرد از سر ما
 قیمت خاک در آن کوئے با فلک سید
 بگذارید که در رنگ شکر کم گردیم

در محبت دل و دین با ضغن اول قدم است
 ما نظیری ز تو غرر سند باینها نشویم

شکوہ نقصان بود فصلی از بیان انداختم
 از غم سرشته گفتار بیرون رفته بود
 تا مگر این بخت سرکش زد و تر جاعی رسد
 راہبر دلال کالا بود و رہن مشتری
 ساخت نوع جذبہ کارم را کہ معلوم نشد
 ثابت اندازی ز صافی نظر شد و رنہ من
 طعم خنظل را عبادت راست کروم و رنہ ناق
 شمع را گفتم چرا منظور ہر محفل شدی

در پناہ گریہ و عجزم نظیری بعد از یہ
 جعبہ خالی کردہ برو شمن کہاں انداختم

ہمیشہ تار و پود کارنا ہوارمے بستم
 بر شش چند آنکہ میر تم نبودش شفقتے با من
 دلاں کو یک شہم گلگشت متا بے نشد روزی
 اگر چہ پائے تا سر عذر تقصیر گیر بھو دم
 کسے دیگر بھو من لذت نقصان نمیدانست
 نمے افتاد چندیں رخند و مینا و رسوائی
 کمروند مت عمر نیست مے بندم چہ شد قدرم
 نہال عمر پیوند تو کروم بر نشد حاصل

نظیری ایں تمنا و طلب تا وقت مردن بود

متاع جاں بغارت میشد و من بارمے بستم
 مشغول استغفار من کرد اہل ایمان نیستم

نفع از زان بود کالا در دکان انداختم
 ہر گرہ کو دل کشادم ہر زبان انداختم
 ہر کجبارہ شد نگوں او کف عنان انداختم
 در میان راہ بار کارواں انداختم
 کسے صنم از جیب و زنا را ز میاں انداختم
 بے پرویہ کایاں خدنگے بر نشان انداختم
 من کہ شکر را ز تلخی از دہاں انداختم
 گفت از بالا نظر بر آستان انداختم

دل دوستم نبود و خویش را بر کارمے بستم
 بانسوں خویش را با محرمین یا رمے بستم
 ہمیشہ خویش را چوں سایہ بر دیوارمے بستم
 ز خجلتہائے حصیاں لب ز ہتغافلہمے بستم
 گرا ز اول رہ سودا دریں بازارمے بستم
 گرا ز آغاز درست عقل و عویدارمے بستم
 بر بہن میشدم گرا بقدر زنا مے بستم
 شمر میداد اگر این نخل را بر خارمے بستم

فترقہ از مصحف اگر سازم مسلمان نیستم

معنی اخلاص میخوایند حسن اعتقاد
در چمن معذور داریدم اگر گردم ملول
جذب عشقم فی التل در حسن پیدا ساختن
چرخ اگر داغوان بگردد اگر طوفان کند
دهر چوں در دشمنی هست است افکندم سپر
گر پریشانی با نهد هست کاندز لطف تست
خیر حسن خود نگاہی میتوان کردن چشده
ساکلم در کوئے خود پندار همان نیستم

گر نیگوئی نظیری هندئے خویشم بخوان

کافر ز نار بندم من مسلمان نیستم

هنر در شست و ناوک وزه بر کماں دارم
زایمانی عویزے هستی در کار میخوام
تو بش تار سم صداره خاک افکند شو قم
اگر مستم اگر هشیار و دستان سنج دیر منم
زبان شوریده عشق است گفتارش نمے فسمی
کف پائے نخواهد رنج شد در بزم مغروران
دلے بر دوست و بازو از وفابندی گراں دارم
خندنگے در کماں پیوسته چشمے بر نشان دارم
که تو پروا دارم و شاخ بلندی آشیای دارم
ز گل بر بر سر شاخ هنر اراں داستان دارم
بخوان از چهره ام راز سے که با او دزیای دارم
اگر یکدم رنخے پامال خاک آستان دارم

نظیری خوش دلت با غمزه داد و ستد داری

دریں سودا شریکم یا تو گر صد جاں زیاں دارم

خواهم که باز دانی دل نام بر آرم
گر زین نفس تنگ بر آیم دوسه گامے
ز نیگو که ناوک فلک نم بکسین اند
ممنونم ازین دشکناں گر بگذارند
ایں طوطی شیریں سخن از دام بر آرم
چوں کبک در ی قفصه از کام بر آرم
صد بال و پر کم بود از گروام بر آرم
کز میکده خالی قدح و جام بر آرم

اے بار تعلق خود از اس نخل فربار
کوشاخ اگر من کشت خمسام بر آرم
این دل کہ جگر گوشہ اشیرت بہمت
بہتر کہ چنیش جس جگر آشام بر آرم

دل بر کنم از یار جفا پیشہ
نظیری

در شہر بید عہدی اگر نام بر آرم

دہشت از صید مکن بے زخم کاری نیستم
خود شکار کس شوم شیر شکاری نیستم
مغز افروز و شمیم کشت سوز دشنم
آہ محنت دیدہ ام باد بہاری نیستم
خود بخون خویش میجو شوم چہ سہا و سبزو
زیں حرفیاں از کس ممنون یاری نیستم
بہ کہ از من کم رسد ز محنت بصدرا اعتبار
پر تنگ از گوشہ بے اعتباری نیستم
آگہی بخش ست عالم پندوہ بینا نیستم
در سر مغرور کم از ہوشیاری نیستم
فصلہا از سر گذشت نامیدی خواندہ ام
گوشش برافشا امیدواری نیستم
ہر چہ میگوید ز بانم کردہ انشا کا تبم
جز رقم از خامہ بے اختیاری نیستم
انتظار و عہدہ دارم در اوائل دامن دست
بجاد او وقت طلب در جانپاری نیستم

خوئے شرم مند گیراں را نظیری بر جنیں

گرچہ دارم منفعت بے شرمساری نیستم

تا بکے خیمہ چو گل بر گذر باد زخم
عہد خوبی گذران بینم و فریاد زخم
حاصل مزع آفت زد گانت آں گنج
من غلط قرعہ برباد و آباد زخم
پیش ازین شور نیکیجا اگر کان نہک
بر جگر سوختگیہائے خدا داد زخم
سب شوقم سے و سخن در نظم کیست
سر ز ساقی کشم و چنگ بجا داد زخم
خارجت بدل مخندہ شادی بر لب
جام سے گیرم و خود نوشم و خوش باد زخم
شرح ہجران تو بر مرغ گلستاں خوانم
شاد زلف تو بر طرہ شمشاد زخم
گر مقیمان چین از تو نشانم گویند
بوسہا بر قدم بندہ و آ زاد زخم

تلم عقل ز باز بچہ ساقی بشکست
خند ہا بر سبق و سر خط استاد زخم
منہم گشت چو بنیاد و فاکعبہ دل
حاکے کو کہ ز بیداربتاں داو زخم
در گلستان چو حدیث قدآں سر و گم
ناو کے بر دل صد پارہ شمشاد زخم
من و دور و دھری نیست نظیری انصاف

راہ میخانہ روم دو شش بزم داو زخم
شب نہ تشویش صبا نے شور بلبل داشتہم
عیشہ سایل بہاری بود تا آمد گدشت
خلوتے تا صبح دم با سنبل و گل داشتہم
یاد آں مثال کہ چیدند ازینجا نقل و جام
صحبتے باد و ستار اں بر سر پل داشتہم
پر تو اکسیر چشمانم بگنج افستادہ بود
بہر وقت کفایتے از جزو تا کل داشتہم
کارم از یک زخمہ آخر شد کہ ظاہر کرد عشق
ہر چہ سیر و دند در بردن تغافل داشتہم
عشق و مستی زو و تر زینم بمقصد میرساند
ہر چہ در جوہر ترقی و سنزل داشتہم
در ہمہ کارے مسافر و اسبکباری خوشست
بسکہ ماندم تو شہ در بار تو کل داشتہم

مے شنیدم از نظیری عشق و میکردم ہوس

کے چنین جانسوز دروے در تنہیل داشتہم

کنم با بادہ مستی کہ سودائے دگر دارم
بساقی تلخ سیکویم کہ دل جائے دگر دارم
نظر کرد و حجاب آسجا کہ من دیدار مے بینم
نہاں از چشم ظاہر میں تماشاے دگر دارم
بروے عقل ریزم مزد عقل کار فرما را
کہ غیر از کار او بر سر تقاضائے دگر دارم
ندانم یا کہ در حرم ہمیں مقدار رسید انم
کہ باخود ہر نفس آشوب و غوغائے دگر دارم
حدیثے طور از من پرس از محل چہ میپرسی
کہ من پے بر پے مجنون صحرائے دگر دارم
بمژگان ابر سیرایم بشارت کوہ و صحرا را
کہ در ہر قطرہ آب دیدہ دریائے دگر دارم
چہ داند ہم کو تہ بال جو لانگاہ شو قم را
کہ او راہ دگر نیست و من جائے دگر دارم

خرد را نیست در سود لے من یکذره گنجائی کدو لے دگر کردست و من رے دگر دارم

نظیری بر تر از مطلب بر آورد هست بہت را

کہ بر تر از متنا من تنائے دگر دارم

گئے برفرش نبل گاہ بر رُوسے گیا فتم
نئے کلکلم رُوسے گل منقار بلبل شد
بہر بانگ و سرودے خاطر مآشفہ میگرد
حدیث دام زلفے سیکنم دزدیدہ در دیدہ
گرم صد بار سوزی باز برگردست گردم
بحر وحی و بیقدر می خضرم گریے آید
نسیم ناتوانم تا کجا خیزم کجا فتم
مباد از طرף گلشن دور افتم کز نوا فتم
کلم گوئی کز آواز آمد شد باد صبا فتم
دل مرا غار خار سے هست تر سم در بلا فتم
نیم پردانہ کز یک سوختن از دست و پا فتم
چو در فکر شہیدان تو در روز جزا فتم

نظیری بخود از بزم وصال یارے آیم

عجب کیفیتے دارم ندانم تا کجا فتم

سخن دوست گراں بود فراواں کردم
گرد راہ خضر سے از نظرم مے پاشید
ہیچ اکیر بتا شہر محبت نرسد
ہمہ بایستہ نیم بود چو رفت آمد کار
نیم سارعت بخود از تفرقہ نتواں پردخت
ہرچہ آموختہ بودم ہمہ از یادم رفت
حال از ان ترک سیہ چشم پوشید کہ من
سُوسے تورہ بتگا پوسے خرد نتواں برد
خانخانائ کہ بیا و نظرتزیتشش
جاں بہ بیعانہ بیارید کہ ارزاں کردم
سُوسے ہر چشمہ شدم چشمہ حیواں کردم
کفر آوردم در عشق تو ایماں کردم
ہرچہ در کار نبایست ہمہ آں کردم
در مقامے کہ دل جمع پریشاں کردم
سود چل سالہ بسودایتو نقصاں کردم
سحر پیش نظرشش بر دم و قرآن کردم
سعی چندا نہ تحقیق تو نتواں کردم
طبع گر خاک نگارندشش جاں کردم

نکتہ آرام و غزل سنج نظیری مے باش

بمدیکھے کہ ترا صاحب دیواں کر دم

خیمہ بچوں گل زہد غنچہ بر صحر از دیم
از بخل مینا بر آوردیم و بر خارا زدیم
بیشتر راندیم رخس از کارواں سودا زدیم
سنگ میخ و زحل برگنبد مینا زدیم
ہرزہ واکردیم چشم و غوطہ در دریا زدیم
بال و پر و جستجوئے منزل عنقا زدیم
خوش بخلو تنخانہ بنشستیم مے تنہا زدیم
بر خود آفرتاب ہمچوں شستہ یکتا زدیم
مخمر سیاں بر سر آفسانہ فرود زدیم
بادہ حمرا ز جام لالہ حمرا زدیم

ماچ سیل اس خاک را ز اول پشت پا زدیم
کوہ دانستیم دنیا را و خود را شاخ گل
جنس کنگاں مصریاں گفتند در بازار نیت
و ہر ز اول بر سر کین است پندارد کہ ما
تکیہ بر آب و سرے بر باد نخوت چوں حباب
کس را مگر شتگان رہ بر مراد خود نیافت
تصرف و کلخ تہ جستیم سیر از ما نبود
غیرت ما با کسے تار و تائی بر نہافت
دلکشادیم صوت و نغمہ امریز را
سبزہ و ششاید کہ را از خاک بر صحرانہ

کس حدیث آشنائی در جواب مانگفت

قفل خاموشی نظیری بر لب گویا زدیم

تنگ گرد و خانہ بر من سر بشرد و گونہم
دست اگر بردارم از جیب استیں برودنم
عشر تے یاد آورم غمہا ش بر پہلو نم
بینم از ہر جا مال رو بہ کوئے اودنم
چند چوں گل رخت رعنائی ب رنگ و بو نم
بر گویں بازار جنس خویش بر یکسو نم
تا بکے عجا ز را در پلڈ جا و ونہم
میر و ماسرا زین عادت ز طبع این خونم

تا بکے از کثرت غم رو بے بر زانو نم
دفع دل تنگی مے از شغل خالی نیستم
شا کر بختم کہ منت دار از خویشم نکرد
کوچہ معشوق بارغ دلکشائے عاشق است
کس دریں کاسد دیار از من شلخ خوش نکرد
مایہ من بکین ناب و پر آشوب شہر
خردایماں را بیک سنگ آں ابرو میکشد
خوب بعشرت کردہ ام عادت براحت چند گاہ

طے راہ ادا شک بر خراگن سبک سیر کنم خم نیگدوز تقلم بار اگر بر مونہم
 نازہ مشکم کہ عطر افشاں بپا افتادہ ام در چہ پا آویزم درخ بر پے آہونہم
 برالعجب دروے نظیری را بشو راوردہ است
 سیدہ بشکا گذرش زنجیر بر بازو نہم

ہمیشہ گریختی در سستیں دارم ہنرخ زہر فروشم گر انگبیں دارم
 بباد و ہر تم از احوال خویش در گفتار کہ ابر در گذر و خشم در دین دارم
 کہے کہ خانہ ہمسایگی من گیسرد مدام خوش دلش از نالہ حزین دارم
 تو با گلم نظرے نے بصورت آہ سنگے شکستہ بالم و صیاد در کمین دارم
 کہ مرا بسادہ ولیہائے من تو ان بخشید خطا نمودہ ام و چشم آفریں دارم
 دلم رفیق سمندر مزاج مے طلبد سموم غیرت وادی آتشیں دارم
 ز دیر بابت و بتخانہ میبرد عشقم خجالت از رخ مردان راہ دیں دارم
 بدست ہر کہ فتد جرمہ حریف منست ندیم میکدہ ام دل چہ سراغیں دارم

سرم بکار نظیری فروئے آید
 کہ داغ بندگی عشق بر جبین دارم

جو نسخہ احوال کساں پیش ندارم ہرگز نظرے بر ورق خویش ندارم
 بردام ہوا و ہوسم خندہ زندمرگ صد داعیہ ام پیش و نفس بیش ندارم
 روشن شود از کاوش احباب چہ راغم زخم نزد کس کہ سرے بیش ندارم
 ہر نوع کہ آید سخن عشق سرایم صبر خرد قافیہ اندیش ندارم
 چوں خامہ آشفتم و ماغاں شدم از دوست پروائے نوشتن ز دل ریش ندارم
 زان نیش کہ دی زو برگ دست تو فساد دریک بن بنویت کہ صدیش ندارم

از من سخن عشق و جنوں پُرس نظیری

دیریت دل دین و کیش ندارم

رضا بعشق کدام است و خست یار کدام
چه دل بعشق دهم دل کدام و یار کدام
در آن کند که صد سرز حلقه ریزد
بہائے شسته چه قیمت شکار کدام
دو نیم گشته دل از کفر و دین نمیدانم
کزیں دوپارہ دل آید ترا بکار کدام
چشم اعمی از سحر نوز کو بندم
که قرب ذرہ چه نسبت شرار کدام
فلک ز عہدہ آسودہ است حیرانم
که گشتہ خویتی با طبع روزگار کدام
ز بسکہ مست رخ ساقیم غمی نسیم
کہ تابِ طرہ چه چشم پر خمار کدام

قرار صبر نظیری بچشم او دادیم

ز عہد ما و تو بسیم ستوار کدام

ہر کجا ساخت غمی دائرہ محار شدم
ہر کجا نقطہ شد اندر خط پر کار شدم
بوئے یار من ازین سست و فامے آید
گلہ از دست بگیرد کہ از کار شدم
بس کز و شد برم آسودہ دو وستم در خواب
ہیچنان زیر سرش بود کہ بیدار شدم
دل دیوانہ من تا بل زنجیر نبود
بشنج بزل ف از چہ ہنوا و ار شدم
من در گرفت پرواز ندارم در دام
کاش صیاد بدانند کہ گرفتار شدم
قیمت زخم بلا در وطن بگاری بود
فرخ کالا شنیدم چو خریدار شدم

کس باتش بدل خویش نظیری نزد

زاں نگہ سوخته بودم کہ خبردار شدم

خود را کباب ازین دل خود کام کردہ ام
ایں پارہ آتشی است دشنام کردہ ام
گر روزگار دشمن من گشتہ دور نیست
خونہا ز رشک در ول ایام کردہ ام
ہاں دل کہ در وصال تلی از و نبود
خوسندش از تغافل و دشنام کردہ ام
دبے صبرم آہنچنان کہ بقدر کر شدم
جلنے کز و ہنوادہ و لے دام کردہ ام

پیش خیال او حذر آید ز اضطراب
 ایں صید را بخیل دے رام کرده ام
 شام فراق در نظر داغ حسرت است
 ہرے کہ روز وصل تو دو جام کرده ام
 از نیم چہ لطف نظیری چہ بخودیت

ایں روز وصل بود کہ من شام کرده ام

ما قلم و آتش و دفتر و آب افگندہ ایم
 ہر چہ با آں خواہشے هست از حساب افگندہ ایم
 شب کہ درستی سراغ کلبہ ما کردہ
 جائے غم شادی بردن از اضطراب افگندہ ایم
 کوئے جان معورت دریم از بازار دل
 راہ سلطان را بعد از جراب افگندہ ایم
 ما گرفتارین بیل ہر گجا نالیدہ ایم
 لرزہ بر عرش از دوائے استجاب افگندہ ایم
 بر سر گشت نیاز ما اثریابی کہ دوشش
 طرہ مقصود را در پیچ تاب افگندہ ایم
 چاشنی گیرندستان از دل پر شور ما
 ماہماں بر آتش از خامی کباب افگندہ ایم
 کفر و دین را از سوائے باطن مولاں درہند
 با غلط بیناں نظر ما بر کتاب افگندہ ایم
 برنتابیم از فرشتہ منت باد مراد
 ما گشتی بر سر موج سراب افگندہ ایم

از کرام الکاتبین منت نظیری کے کشیم

مازدیوان عمل حرف ثواب افگندہ ایم

دست و طرہ آشفق یا رسے نزدیک
 یاد گاری گرے بر سرتارے نزدیک
 شرم ما باد کہ شہور جس انیم بعشق
 نشدیم آتش و برقے بدیا رسے نزدیک
 در رہ دوست چو خاشاک دوا سیختہ اند
 بر آبلہ نشتر خارے نزدیک
 کردہ صد سالک چلاک بریں راہ گذر
 دست و حلقہ و فقر اک سوارے نزدیک
 ہمہ ارشتی و زیبا ئی ما در نظرست
 بخنیہ بر طرف پردہ کارست نزدیک
 ہر چہ داوند و گرفتند و راں کوئے نکوست
 بر تر از دے و حکم و زن عیاست نزدیک

منت آتش نظیری نمود روزے ما

حلقہ برودل در شب تارے نزدیک
 ادا حذر کہ دست از آفتاب شسته ایم
 شرم از دل فدا باں بجستے ناب شسته ایم
 از یک حدیث طلع کہ آں ہم دروغ بود
 شب ز دفتر گلہ صدا باب شسته ایم
 لہر و آب دیدہ ندارد اثر کہ دوشش
 تلخی گر یہ را بشکر خواب شسته ایم
 از رنگ بونے گر یہ ما دیر دامنست
 صد آرزوئے کشتہ ہیں آب شسته ایم

از عیش ما پیرس نظیری خبر کہ ما

چوں خضر لب ز چشمہ نایاب شسته ایم

نیکو دید کہ تیر شستہ معنی رہا کردم
 حکایت بود بیبا یاں بجا موشی اوا کردم
 بلدت بود گر بخت جگر گارہ دل بود
 نمک فتنہ سخن تبا تکلف آشنا کردم
 دریں دوکان کا صد ہنرمندانم و بچیت
 بمس محتاجم انکوں گر چس را کیسیا کردم
 خدنگ جعبہ توفیق اشب در کما ہم بود
 غزالم در نظر بسیار خوب آمد خطا کردم
 شہادت را عوض فردوس جاناں داد و بخشہ
 دیت خود نیست خو نم را غلط کردم بہا کردم
 لبم چش انا الحق داشت چشم گر یہ گمنی
 شکایت بود برب یا داو کردم دعا کردم
 گرہ نیکو نمیزیبید آں ابروئے زیارا
 اگر افسوں او کو سحر بابل بود واکر دم
 بہر کارے کہ نیت میگماری نصرت از حق جو
 کہ بر بخشک دام انگندم و صید ہما کردم

ز کوئے یار چوں بود رہم و شفقت سے آمد

نظیری گشت صد گلہ از امروز از صبا کردم

من روزرہ خانہ خستہ را ندانم
 مستی طرب جز با شب تار ندانم
 ست آدم مست ازین محلہ رفتم
 من قافلہ و قافلہ سالار ندانم
 پیدا است کہ بر شستی صد پارہ سوادم
 پاؤں سراس قلزم خوشنوار ندانم
 فی کسب کمالے شرفی طمعی مقاسے
 از راہ سحر جیش در فقا رند انم

چوں کودک پر خشم بود گر بیدیدم ~ صد عرض همی دارم و گفتار ندانم
 عمرم بصفیر نفس و دمام گذشت ~ من ز موم در خور گلزار ندانم
 در سردی هنگامه همی کام فروشم ~ من گرمی و شیرینی بازار ندانم
 خاموش ز غوغا که درین باغ نظیری

یک نغمه بعد شاخ سزاوار ندانم

دیر دشمن زخم و دوستی اظهار کنم ~ دست دل گیرم و در یوز و دلدار کنم
 ناله نغمه سرایان چمن بے اثر است ~ روش دامن ز مرغیان گرفتار کنم
 دلم از زمزمه طرف چمن نکشاید ~ گوش بر تپنده دامن گسار کنم
 رشته را این صنمان جبل متین میسازند ~ تارم از سجه بر آرید که ز نار کنم
 ترسم از رشک و ریسکها و در بندند ~ گرازاں شیشه که می خورد و ام آفر کنم
 نیست با خشک و تربیشه من کوتاهی ~ چوب هر نخل که مسند نشود و آفر کنم

میگساران همه خفتند و نظیری در شور

داروئے بهیشتی نیست که در کار کنم

سبب بعیب و قبول که نیک خواه توام ~ اگر بد و دو جانم که در پناه توام
 پیش چشم ز حال که از پریشانی ~ ز دیده تو گریزاں تراز نگاه توام
 بگرد کویتو گردم نسیم درگاهم ~ بهیچ در شینم که خاک راه توام
 هزار زخم ستم خورده ام رسیده به تو ~ نمانده قوت رفتن ز صیدگاه توام
 صورت نگار صد افسانه پریشانم ~ که در سواد شب طره سیاه توام
 کجاست هجر که و انتقام خویش کنم ~ که در حمایت مرغان کینه خواه توام

نظیری از که گذشتی و اگر که دیدی
 که با سوخته شعله های آه توام

سوزن بدل از بخیه و پیوند شکستیم
 در عشق بجایه ز سیدیم که بسیار
 از بهر نهال که نشان دیم بخاطر
 ماحلقه بگوش سخن عشق و جنونیم
 امروز نشد قفل عزیزان گلزار ما
 هرگاه شنیدیم ز اخلاص حدیث
 تا روز یکدیگر سر انگشت حلاوت

نغمه بشادی مشو آلوده نظیری
 لب خوش نشد از خنده و گوشتیم

شب در بختگاه را باد و چشم تر ز دم
 همچو مرغ تیز پر قدم بسوئے آفتاب
 طرف من گریسته بود و دل گریه تندر و
 داشتیم با صاحب منزل ره گستاخی
 فیض صحبت تا سحر گشت از دنیال هم
 داشت بر زنگار دل اندوه حرام خاطر
 شمع محفل خفته بود و شوق صحبت رفته بود
 همچو خورشید آتش دل بیشتر شد موجزن

در ره قاتل نظیری را نگندم غرق خون

آتش آلودم و در عرصه محشر ز دم

ما برق جلایه نرسد بکاشانه برده ایم
 آتش بپاسبانی سپیده دانه برده ایم
 گرفته خواب دیده بخت و امید را
 از بس زود عداوت و افسانه برده ایم

با ما اگر خدائی کند دشمنی بجاست
 این گوشمال در خور ما هست از فراق
 از آشنایان به بیگانه برده ایم
 نام جدائی تو دیسرا نه برده ایم
 خنجر بچشم و سنگ بدیوانه برده ایم
 کز کنج خانه گنج بویرا نه برده ایم
 از سایه خودیم رمان ماریدگان

حرفے بگو بر سر نظیری چه غم نیست

حسرت بر آشنائی بیگانه برده ایم
 چند در دل آرزو را خاک غم بر سر کنم
 آتشے را تا بکے در زیر خاکستر کنم
 چند بنیم خواری و در سینه دزدم تیر آه
 شعله را تا کے نگهبانی ببال و پر کنم
 زاریم گویا اثر دلدرد که مشب برورش
 ناله ناکرده خواهم ناله دیگر کنم
 تانہ بنیم زہر چشمے رائے یا بم حیات
 گر باب خضر کام زندگانی تر کنم
 با وجود ناامیدی بسکه مشتاق توام
 مدعی گر مشرودہ و صلح دہد باور کنم
 خاک صحرائے قیامت را ہمہ بر سر کنم
 گر جز از خاک سر کو تو خیزم روہ چتر

عالے امروز بر حال نظیری خوں گریست

وای اگر فردا چنین جا در صفتِ عشر کنم

زین غم نہ گریہ آمد و نہ ناله بر کشم
 غائب نگشتہ از نظر از پا در آمد
 سخت است حال مشکل اگر تا سحر کشم
 من آن نیم کہ رنج فراق و سفر کشم
 اس بلبل ندیدہ بہارم کہ انتظار
 در آشیای زکو تنہی بال و پر کشم
 بد خوئے خانہ زاد و مغرور خدتم
 معذورم از امر تو کیبار سر کشم
 پیدا شود کہ ہرچہ مرا هست از آن تست
 فردا کہ رخت خویش ازیں کو بدر کشم
 ماستی نمیدہد چو ز جام دگر کشم
 ما و سفال آن سگ کو زانکہ این شراب

چند ایں مروز ہوش نظیری بروز وصل

کس جاں بے بہاش بہ پیش نظر کشم
 امروز پیش از غم خود دم نمیزنم
 فارغ نشیں کہ بزم تو برہم نمیزنم
 انداختم سب بدن شادی ہزار کم
 غیر از دوشش بباختن غم نمیزنم
 لازم باین شرف کہ غلام محبت
 لاف نسب ز نسبت آدم نمیزنم
 صدر ہ سوار ہستم از این آں گذشت
 با آنکہ تار یا نہ بر ادہم نمیزنم
 مے سازم ارچہ کست و غا پیش میکند
 مے باز م ارچہ نقش و فاکم نمیزنم

امروز بہتر است نظیری جبراحتم

آسودہ ام کہ دست بمرہنم نمیزنم

ضبط حرفی میکنم کہ مے زبان میسوز دم — شکوہ درد دل گرہ دارم کہ جاں میسوز دم
 پاس تن از دور میدار شب ہجر تو جاں بسکہ از داغ جدائی استخوان میسوز دم
 جائے شیون و دواہم از دہاں سرمیزند بسکہ از سوز دروں برب نفاں میسوز دم
 خاتم شمعے کہ از دے خانہ ام روشن بشود وہ چہ دانستم کہ رخت خانماں میسوز دم
 مہرباناں زود تر بخشید غم را با و بے گناہم گشتہ وار بہم آں میسوز دم
 کردہ ام در سجود آہے کہ از مے دور باد کردہ لب تبخالہ و ز دل تا زباں میسوز دم

از کہ مینالہ نظیری باز مرغ بام کیست

عیب گوئیہائے آں آتش بیان میسوز دم

خاک دیگر بر سر مژگان بے نم میکنم دست دل میگیرم و دیو یوزہ غم میکنم
 در تن از آسودگی تو ثنائے دل تیرہ شد مے شگافم سینہ و الماس مرہم میکنم
 بیغم و بیغم ز من لے درد کاران السحر ہر از افلاک و تاثیر از د عالم میکنم
 در دل بے لذت من یکسر مودہ نیست از کہ دورت سورا با آنکہ ماتم میکنم
 جز پریشانی نئے آرد و ماغ از کار من از سحر تا شب حساب زلف برہم میکنم

سنگ را در دل گره شد گریہ از بسیریم خندہ از بے غیرتی براہلِ عالم میکنم

وصل را خواہم نظیری طوق برگردن نہاد

دست دل در گردن شوق کسے خم میکنم

میردم دریں کُئے در رشک محبت میروم بسکہ با من آشنائی ز غیرت میروم

کرد شیریں اشک تلخ را شکر خند و دواع جیب دامنے پُر او نقل محبت میروم

نوحہ بر خود میکنند دیوار و در از رستم میبرم ذوق ادجہاں از بس سبقت میروم

حالتے دارم بایں خواری کہ از خاک درش گز سبقت خواندم را و ازاں محبت میروم

از حجاب رفتن بیجا نظیری از درش

بخنہ ہا بردیدہ از اشک نہامت میروم

باز از جرم شکایت نا امید از رستم گفتہ ام کفرے و اکنوں بدترین اتم

تا ز من دارد ملا لے سایہ ام خصم نیست در دل خود خوارم و در چشم خود بے غیرتم

گرچہ در ظاہر دلم اظہار طاقت میکند لیک پنہاں بر سرِ جنگ است با من طاقتم

مینو لیم خطِ بیزاری دل پر شکوہ را باہوس پیوند دارندیت با او نسبتم

علی لے از رنجشم راہ حکایت یافتند از نگو خواہاں دگر در زیر بار منستم

منکہ جایا بم پرش بارشک غیاہم بکار اینچنین دایم د آتش از دل پر غیرتم

نیست از رنجش نظیری گر شکایت میکنم

عند لیم ناکہ کردن ہست رسم و عادت

تا از فضائے دشت بگلشن فتادہ ام از چشم طائران لوازن فتادہ ام

در نقش کار گاہ جہانم نمود نیست کہ ضعف ہچو رشتہ ز سوزن فتادہ ام

گر سینہ میخراشم و گہ چہرہ میکنم شوریدہ تر ز باد بخرمن فتادہ ام

نے در حساب گوہرم آرد نہ در نظر از کیسہ کریم بہ برزن فتادہ ام

شستاق التفاتم و محتاج رحمتم
 سعیم اسیر دوست دریں ترک تاز کرد
 چوں طفل شیر خواره بدامن فتاده ام
 زیں بوم و مرغزار نیم گز ملو نم
 طالع نگر که قسمت دشمن فتاده ام
 باز شمم که تا کشد از مرحت مرا
 طاؤس سدره ام ز شبنم فتاده ام
 در دست این عجز برهن فتاده ام
 من در طلسم بے در و روزن فتاده ام
 طفل رحیل قافلہ سالار میزند
 دستار داغدار بگردن فتاده ام
 چوں گل برنگ و بوئے هوا خرقه در گرد

ریحان و بدبخت نظیری ز آتش در گلشن خلیس ز گلخن فتاده ام

بتنائے غلط برہم کس میر شدیم
 ہر کلمہ گوشہ پے خدمت مانے شکند
 بدر از خانہ فرقیم و جہا نگیر شدیم
 مئے تلخ و گوکب شور ز ما پرس کہ چیت
 کہ سرافراز باندازہ تقصیر شدیم
 غافل از شیوہ رندی بسلوک افتادیم
 طفل بودیم کہ باز از شکر و شیر شدیم
 دوست بر مانگراں از شفقت بگذشت
 نازہ ناکردہ دماغ از پے نخچیر شدیم
 ہر کجارجاہ دہد اسپ بر آں تاز کہ ما
 خاک بودیم ز فیض نظر اسیر شدیم
 شادی ہفتہ با زادی ماسیگر دد
 بارہامات دریں عرصہ بتدبیر شدیم
 چار فصل چمن عمر ندیدیم افسوس
 آہچو آدینہ چہ سر حلقہ زنجیر شدیم
 رشک بر پیری ما چرخ و عطار د دارد
 پست نارسیدہ بجوانی ز تعب پیر شدیم
 خوشتر از عمر ز لیجا بطرب برگشتم
 پشت خم آہچو کماں است ترا ز تیر شدیم
 زان دو خراب نشیں ہندوز نار پرست
 عذر تقصیر عمل در پے تو قیر شدیم
 پیشش گرفتار بدر یوزہ تکبیر شدیم

فکر آبادی ایماں نظیری کردیم
 سوئے دلمانے خراب از پے تعمیر شدیم

بہر سو جنگ محکم سازم و چون تاک بر خیزم
 کہ سست از جا چو نوردیدہ نمناک بر خیزم
 بسوزم ز دہ خشک و خر قہ از تر پاک بر خیزم
 ز دامن تا گرد بیاباں ہچھو سوسن چاک بر خیزم
 چو بلبل مست گردم ز خس و خاشاک بر خیزم
 کہ دانش گردم از خانہ مساک بر خیزم
 چو دود از باد بگریزم چو گرد از خاک بر خیزم
 کہ نتوانم چو نقش ثابت از افلاک بر خیزم
 بھن ز گیس پئے آرایش فتراک بر خیزم
 سحر میاید مد ز نشاء تر پاک بر خیزم

ز جان تو انم از کم نشاء کے چالاک بر خیزم
 چناں ز آلائش مژگاں تر دامن گرانبارم
 بصافی مشرباں صحبت گزیدم صاف بایشد
 چو موج نقش بر آب چو گردم خست بر صرص
 ملال شیانم گشت کے باشد بہار آید
 بیکدم بادہ صاحب ہمتے دستم نیگیرو
 دریں صحرائے پُر صرص چنگیں ہست بودم را
 بعد و خس دوران خط تسلیم و ضا دادم
 نخوردہ زخم فدا دم ز پا ترسم کہ نتوانم
 شب از میخانہ سوئے خالقہ رفتم غلط کردم

مکن منع نظیری گزر حکم آسمان نام

و مظلومی بداد از حاکم میباید بخیسزم

پستھے نشد بام از دود گرد و عالم
 صدم وصال گیرم از آن بخورد عالم
 خلوت نشین شرم مھرا نیر و عالم
 باخشاں شرم نہ برم غالب نہر و عالم
 دیوانہ دوست شتم ویرانہ گرد عالم
 حد غیش از نوقی جانانہ خارہ رد عالم
 رنگے نہ سمجھ باد مہار مرغ و زرد عالم
 چوں فقط زیادم از نقش نرو عالم
 مردانگی مجوید از هیچ مرد عالم

بسیار فطرہ کردم در گرد و سر و عالم
 عزم حیل دارم از شرم بند دنیا
 بر خاک رہ گذارم افلاک پایاں عالم
 رخ میکنم بناخن لب میگزیم بدنایں
 از حسن پس پریشش تا یا ختم نشانے
 خستہ ہم تیسیم تلخی ہمد خلاوت
 ریزاں ز من شرم ہا الوان ز من چہ ندا
 نابود ہست بودم پندار و در نمودم
 نو بالغان این عہد ز من شرم بند کیر

زین خاکداں برستم و ز اختران گزشتیم
 ما یم صبح ثانی خورشید فرد عالم
 صبح از کف نظیری رطل گراں کشیدیم
 بر طبع شد گویا اندوه و درد عالم

کعبه و دیر شدم صدره و دوران گشتم
 باد خاکم بجوای بر دو پریشانم کرد
 نفس از گل و آب نفس ز آتش و باد
 سیلانی فضولی ز سلوکم انداخت
 بازی نفس ز تعلیم که عقلم برد
 طوف و سحر حرم عشق نیاورده بجای
 عمر بگذشت و غریب یار بهیچم نخرید
 پروه ام از رخ اعمال ندانم برد
 دل گرفتیم ز کف و دیو هوا آخر کار
 ز سیدار زیور و روش و بر چوئل گروم

بارها معبد ترسا و مسلمان گشتم
 عطر طرف چمن و گرد بیابان گشتم
 نشدم جمیع ازاں پس که پریشان گشتم
 چشم تر سیده ترا طفل وستان گشتم
 گرچه صد بار بدل دست گویان گشتم
 تشنه زمزم ام چاه و نخلان گشتم
 کار بد بود و بر خویش بتاوان گشتم
 نخل از طاعت آلوده بعضیان گشتم
 صاحب جام جم و مهر سلیمان گشتم
 که جلا یافته از خار مغیلاں گشتم

اگر از ذوق نظیری بقنادم چه عجب

طفل بودم که غزل گوئی و سخندان گشتم

غساله شویئے به کاسه ایاغ شدم
 نه خضر بود و دیں تیره ره چشمه خضر
 فغان و شیون مرغان چنان ملولم کرد
 نگویم اینک سینه بختیم نمے انداخت
 بر مے سبز و گل بود سیر و پروادم
 تیر پیاله بمن داد و لیک از مستی
 بتر ز پنبه رنگین روئے داغ شدم
 ز شرم هرزه دوی سر و در سر داغ شدم
 که جیب و دامن خالی بروں ز باغ شدم
 چو بال زراغ بدم تا چو چشم زراغ شدم
 نصیب خواند که پروانه چرخ شدم
 فتنه بدول خاماں نهاد و داغ شدم

بدشت و مرز غشتن ہوا پرستی بود بکنج عرمت و خلوت ز باغ و راغ شدم
نسیم نیم شبنم بر مشام بوئے زد سحر شگفتہ و خوش طبع و خوش دماغ شدم

مدار کار نظیری بخلق دم در کش

کہ فارغ از ہمہ در گوشہ فراغ شدم

نہ خراش دم برقت نہ گدازد دل بدر دم دم آتشیں بیاباں بفسر دو گفت سر دم
شدہ ام ز خوش قانع بخیال خلق و دلقے نہ بدر باز گشتم نہ ز دیدہ آب خورد دم
دہم از غذائے مرغیاں بخیال دام و قیدم کنم اردو عائے باراں بھوائے سرخ و در دم
نگنم قفا بازی کہ دوشش نشسته نقشم نشوم ز لعب فارغ کہ عقب فتادہ ز دم
بھوائے ابرخیزم فلک ز پائے ثقلم بگذار سیل اقامت ز رود ز دیدہ کرد دم
بقطار کس نگنم چہ گراں بہا میسرم بعیا رخس نیزم چہ بلند قدر مردم
بزندانگ سنگم بکشد عار خنجر بہمتن اردو افتم مگر یزدان ب مردم
سرم ہزار پایہ رہ بستہ قطع سازم بجسم ہزار پلہ پئے مورد ز نور دم
بخزان و گل نہ پیچم نہ ز قسم رنگ و بویم بہمار و وسنا ز دم نہ ز جنس گرم و سرد دم
دزدان کیس نسیم ز دم بموج دریا کہ سحاب خشک مغرم نہ ز غار و نہ بر دم
ہمہ را بہر بنیم کہ قرین خویش خویشم بجاں ضیا رسانم کہ چو آفتاب فردم

بسماع جاں نظیری ز خودم غلامی دہ

بفشاں چناں غبارم کہ غبار کس نگر دم

آتشیں گفتار خاکی سپکرم قطعہ باغ خلیل آذر دم
در دم احیائے عیسیٰ معجزم دریدہ بیضائے موسیٰ دفتر دم
جائے گل بلبل بر آرد شاخ گل گرفتاری بر چمن خاکسرم
عالم معنی بنورم روشنست در حقیقت آفتاب دیگر دم

غوطہا در بحر معنی صنع کرد
 از سخن ہر کس ہیولائے نمود
 کس بمعیارم نئے آرد سخن
 وصل معنی دیر اگر دستم دہد
 جو ہرم جسم نیم سدا نم چیم
 اختراں چوں سرسہ چشم کند
 تا بزا د از نہ صدف یک گوہرم
 من ہیولائے سخن راجوہرم
 مین محاک صلب عیار وہیں زرم
 ہر چہ ہستم غرق مہر حیدرم
 آسماں گو یغبار آں دم
 بر تر از حال نظیر می نکشتا

گویم د از خود نیاید با ورم

بگل پیرا ہنئے امید وارم
 من آں آسیمہ صیادم دریں بحر
 قضا ہنسک کو ہم داد سودا
 فشانم خوشہ باراں ز مرزگاں
 شود شوریدہ تر ہر دم گل و آب
 بامید وصال آں پری و ش
 بایاں ناہم از پندار بیرون
 گریباں میدرم از عشق و کارش
 ز شہرے زادگان عشق پر سید
 باین خشکی گر آردم گذارند
 کہ خوشبو سازد آغوش و کنارم
 کہ در بام نم نیگنج بد شکارم
 بموئے بر تر از دستہ بارم
 بشورش ابروشت و کوہسارم
 ازین مرغابیان چشمہ سارم
 بشکلے ہر نفس بت مے نگارم
 عجائب مومین ز نار وارم
 کہ تاب این سر و سودا ندارم
 یکے از عارفان آں دیارم
 ز سر سبز ان وادی یادگارم

نظیر می دوقی شب اختیاراں زمین پرس

کہ از بیگہ دریں وادی سوارم
 سوخت چوں شمع پائے تابہرم
 شد تنم جملہ مایہ نظیرم

در صبحم بروے نکشایند
 من کہ بر گلبن آشیاں دارم
 پشت غمدیدگان بن گرم است
 یک رہ ابرام دوست نشنیدم
 کشدم غم بایں گنہ کہ چہ سرا
 حادثات جہاں ز ہم نجسند
 توبہ ناید بعشق شاہد راست
 بسکہ دل بر قفاروم ز درت
 مست و آشفته میروم بر راہ
 خوش نکر دند مسجد ممرغان
 آسپناں داردم نظیری شوق

کہ بریزند عضو با ز پر م یو یو

شست سقائے ابر برگ و برم
 دانه چوں خوشه در گلو آورد
 بس ہوا طرح انبساط انداخت
 بدو بال سحاب دوخته اند
 مژہ بر ہم نئے تو انم زد
 مریم ابر در تموز آورد
 عقد سنبل شد آہ بیجانم
 ہمہ امنیت و فراغت شد
 چوں بخوبے گلستان نگرد
 بنی شد دل و دماغ ترم
 شاخمائے رگ از ہم جگر م
 شد درون سرا بردن درم
 دامن بگرد دامن بصرم
 کہ بطوفان گریہ بار ورم
 میوہ ہر کاں بما حاضر م
 خورہ ز گس اشک چوں شررم
 ہر چہ آفت نمود در نظم م
 بوسہ بردیدہ میزند نظم م

بسکہ از شوق مینہ در جوشم پائے تقدیم میکند بدم
پائے در فرق مو بر اعضا هست ہمہ آبتنہ و جانور م

آنچنان گم شدم بعیش و نشاط

کہ نظیری نے رسد خبرم

زخیل نغمہ سنجای رنتم و طرز کن بر دم صداع طبل کج نغمہ از طرف چمن بر دم
نہ زیب باغ کم شدہ بساط سبز عالی شد خس خشکے ز نو بہت گاہ سرود یا من بدم
دگر در شہر از مستی و رسوائی نے جسم بیا باں دیدم دوستے بحیب پیرہن بر دم
ز بے مہری یا رانم ازیں بہ یاد گاری نیست کہ ہر خوشی تن را از ضمیر خوشی تن بر دم
ہر آمیزش کہ سنجیدم خواص نہ ہرے بخشد مذاق ناخوشی از شد و شیر انجمن بر دم
بصد کاں موسیائی اے حرفیاں بہ نئے گردد شکست خاطرے کو بزم آں پیمان شکن بر دم
فراغ خاطر از سر سفر جستم نشد حاصل غم غربت فراہم کردم و ہوئے وطن بر دم

نظیری مست و بدخود پیش فرصت غنیمت

لب پر شکوہ پیش رنتم و تیغ و فن بر دم

بیروی تو پروانہ امشب کچرا غم خود را بچنای بیخودی سوخت کہ د غم
مضطرب بکنایت غزلے دوش ادا کرد از گریہ شدم مست و شد از دست ایا غم
دور از تو ز خود رفتگیے میدہم دست کو پیش نظر ناشدہ گیرند سر غم
ہوئے اگر از مہر و محبت نشنیدم گل را گنہ نیست گرفتست و ما غم
اے گلبن طالع چہ نہی روئے بزردی فصلے نگذشت است ز سر سبزی با غم
کو حبیب کشا صبحم و پر کن ز سیاہی شد روشنی روز رنتم بر پر ز غم

مشغول بعلم و ادبے باش نظیری

تا چند شوی شیفتہ لا بہ و لا غم

و مقالمے کہ در اں ز ادسفر تازه کنیم
سُوئے ایں بادیه ہرگز نوزیدست نسیم
ہمہ ارشد ملہ چو پروانہ پرانداختہ ایم
تشنہ دارند بجز و دم آ۔ بے ند ہند
کے بود یار سفر کردہ ما باز آید
خلق رافتہ ایں شہر فراموش شدہ
وقت آں شد کہ مئے از ساغر خوشیز نیم
شمس دیں اختر اعظم بعبادت خواہیم
بندہ باشیم و ملوکانہ حکومت را نیم
بتضرع کل فقر ز سر برداریم

نقش امید نظیری بجہاں نتواں یافت

یہ کہ ایں تخنہ بشویم و سر تازہ کنیم

یک گلیم آبا بر تبت چوں خم و بیمانہ ایم
سر معبودیم و با شرک خفی ہم پردہ ایم
طبع مشوقی و لاف عاشقی از مایطاست
گنج در دیرانہ باید کرد پنهان ایں عجب
قفلہا از ماکشاید نتحسا از ماشود
کاشف نیت چو شکل قرعہ و نقطہ ایم
بابد و نیک ارجمہ کبر و نیم ہاچوں آئینہ
گر پریشا نیم عطر سنبل آشفٹہ ایم
آدیم از علم و در تقریر سرگرداں شدیم

مختلف در رنگ و بو نیم ارچہ از یکدانہ ایم
روح مسجودیم و بانفس دنی ہنخانہ ایم
طعمہ بازیم اگر شمیم اگر پروانہ ایم
بوالعجب ترا نیک خود گنجیم و خود ویرانہ ایم
ہر کجا تقدیر مفتاح ست مادندانہ ایم
رہ زن باطل چو فال سبوحہ صد دانہ ایم
و صلاح کار و رسم صد زبان چوں شانہ ایم
در سیہ کاریم کل نرگس مستانہ ایم
ز انکہ چشم دہر در خواست و ماہسانہ ایم

در طریق بربودی باری کر نظیری عاجزیم
شکر لکھ دورہ دار سنگی مردانہ ایم

ساتی بزحمت آمدہ ام تا پائے خم
باطن ز کسب معرفتم بہ نئے شود
از یک پیالہ ام زخلاف فلک بخر
گر خم شکست محتسبم نے خورم
تاہست باغ و میکدہ از غم پناہ ہست
چشم غمی شد از کرم پیر میفروش
مستی من ز جنس حریفان دور نیست
پیمانگی کند فلکم مہر قطرگی

یک کاسہ مے بیار و گہست لائے خم
تبدیل خلق میکنم از کیمیائے خم
کہ سر بروں شدم چمے از تنگنائے خم
کافیت یک کشتہ ساتی بجائے خم
یا زیر گل شویم نہاں با قفا بے خم
طبعم کریم شد ز دم و کشتا بے خم
نوشم مے از قرا بہ دیگر درائے خم
گردوں صلائے عام زندن صلائے خم

در حرص ناں چو مور نظیری چہ ماندہ
طاؤس نیستود کس اندر ہوائے خم

روایف النون

دیریت بردل فتہ ام از اختیار خویشتن
گراذ عیار حال خود در مجلس ناظما رے کنم
مشرّب مصاحب میکند و نہ تفاوت بیجا
تا رفتہ ام از کوئے مغال میں غریبی کار کرد
توفیق اگر یاری کند در ہنر شک آتش زخم
سیلاب مستی سر وہم تا بچہ ہستی بر کند
گر بر سر صلیح آورد روزے پشیمانی مرا

بنشستہ ام اندو گہن در انتظار خویشتن
ساز از مقام خود رفتہ مے از عیار خویشتن
تو ست حسن و ناز خود من در خمار خویشتن
ہر گونے آید مرا یاد دیا ر خویشتن
ز اب طبع سوز آورم رنگے بکار خویشتن
یکبارگی فارغ شوم از خار خار خویشتن
چندال بگریم کہ ذلت شویم بخار خویشتن

گر پیش میخواندی مرادوق مرا می یافتی نقش خرابی مانده ام از یادگارِ خوشیستن
 آن شب که درخون خفته ام دامنم شب کی گوگیت کم روزِ راحت دیده ام از روزگارِ خوشیستن
 یک روز برقع بنگن انصاف مشتاقان بد خلق جہاں را کرده امیدوارِ خوشیستن

معشوق و عاشق را ہم نازے نظیری لازمست
 دشمن نمی باشد کسے بادوست از خوشیستن

عمر اگر باقیست رنجشها کم نخواهد شدن آن لبان تلخگو شیریں سخن خواهد شدن
 باز خواهد آمدن از نقش باز بهیال این دو چشم بت گر من بت شکن خواهد شدن
 پاسخ گفتار زشت ما هم استغفار راست کے صنم گویا بکفر برہمن خواهد شدن
 باز عشق حیلہ گر شاہد فریبی میکند یوسفے ہر گوشہ در چبے رسن خواهد شدن
 منکہ از گم کردہ یار خود نمی یابم نشان گر بہ بیت اللہ روم بیت الحزن خواهد شدن
 من کجا و عیش و مستی بادہ بر من زہر باد بے تو گر شکر خورم تلخ دم خواهد شدن
 اسہم عظم ثبت لعل تست پاکش دار ہاں این نگیں روزے نصیب ہر من خواهد شدن

حبیب ماتم دیدگاں چاکست تا دامن حشر

شاہدِ حالِ نظیری پیرِ من خواهد شدن

در چراغ حکمت از مغر خود روغن مکن جز بمویر عشق راہ معرفت روشن مکن
 حکمت از خود جوئی و از لیونان و یونانی نخواہ از کنار خوشہ چہیناں دانہ در خرمن مکن
 عشقہ تاباں را تو ام جہم از قوت دست چوں دلت باشد قوی فکر غذائے تن مکن
 دلبرے بگزین کن اول یار و ہم آغوش تست شاہد ہر جانشیں را دست در گردن مکن
 آب پاشانست در کوئے پریری و یان یزد تا نمانی پلئے در گل چشم بر روزن مکن
 رود مصر و چشمہ موسیٰ براہ قدس هست وقت پیری ہم بس از آلاش دامن مکن
 اختیار عشق باہزل و ہر من شغل خطاست مرکبے کہ موم سازی نعلش از آہن مکن

اے خوشخواری و خورسندی کہ فقر و قبول
کس نگوید گلخنے را جائے در گلخن مکن
آشتی داری بخصماں با نظیری کین مکن
دشمنان را دوست کردی دوست را دشمن مکن

دلار و دلاں خیم ابر و بگرداں
رخ از ہند و نیش طش سومات است
بدل کردیم بسلہ رو بگرداں
عنان طرہ بریک سو بگرداں
بہار حسن عالم بے خواں نیست
بہ فضل این جہاں طبعے پذیرد
ترا ہم رفت فصلے خو بگرداں
شکجے بر خیم بار و بگرداں
ز دست انداز زلف از کار رفتم
مبادا بر شاں آید خدنگے
کینے دیدہ ام آہو بگرداں
بر سوایسم در ہر کو بگرداں
بر عشقت پارسائی پیشہ کردم
ز لالت تیرہ گشت از نار دانی

نظیری آب خود زیں جو بگرداں

درمان ضعف دل بلب نوش خند کن
لب پاک از ترشح آب حرام کرد
حرفے بگوئی و مشک گلابے بقند کن
طرف رد اگردن صوفی کسند کن
بڑے عبوس عارف شہرم دماغ سوخت
زہم برگ ز حاسد بد گوئی میدود
خادم بیار مجبور فکیر سپند کن
نیشم ز دل بر آرد علاج گزند کن
بامدست خیم سجود ارچہ خوب ہست
آنکس کہ دین ندارد گوید کہ عارفم
تاکے چو موج آب بہر سوشتا فتن
نقدت ہمہ ز روئے ریبا قلب ماندہ است
کوشم ز دل بر آرد علاج گزند کن
گواشتلم بطینت نا ارجمند کن
تکفیر اوبلیت ہفتاد و اند کن
در عین بحر پائے بگرداب بند کن
صراف نوش شو سخن چون و پسند کن

دشمن اگر بفرہ تو مہیاں شود
سرخشن و نام خویش بہت بلند کن
آرایش بروں چہ کنی پشم گو سپند
گر گے کہ در دوست ترا گو سپند کن
افغان کہ سختی و بزم نئے خسری
آزاد کہ داغ مے نہی اول پسند کن
عالی نمودہ عشق نظیری مقام تو
معنی بلند آورد و دعویٰ بلند کن

بامسلمان زادگان تاکہ دل و جاں باختن
بعد ازین خواہم بہتر سازادہ ایماں باختن
براسیدیک نگاہ مرحمت میساید م
خویش را چوں سرمہ در چشم عزیزاں باختن
تشنہ چندیں راہ ظلمت کردہ طحیف حیف
جام جم را در کنار آب جیواں باختن
شیوہا و در محبت ورنہ کار عقل نیست
یوسف افگندن بزندان عشق زنداں باختن
کار باندازہ مانیت بس رسوائیست
بر مید التفات خضر نادانی بود
زورق اندر بحر و مرکب در بیاباں باختن
عشق بے تعلیم مے آید بریں معنی گواست
کو دو کاں را عشق باہم در دبستان باختن
گردے داری دو عالم را بدو سب فرسگن
کس ندیدم برودہ باشد از ہزاراں باختن
تامقا مشیوگاں را عادتست اول زیاد
داو کردن دل پس ایماں بر سر آں باختن
گردو کئے ما چو گردی روح لیف مانہ
بافقیراں منعماں را نیست آساں باختن
لاف آں بہتر کہ در میدان سربازاں زخم
شرط دعویٰ نیست تنہا گوئے و چوگاں باختن
ہر قمارے را کہ شرط نیست دوتے نیز ہست
از لب تو بوسہ واد ما گر سیاں باختن
میسر و مغلوب بودن لیک غیرت عالمست
عشق سینجاہد باز م لیک نتواں باختن
طاعت چل سالہ را در عشق تر سازادہ
در سربازار میباید بعضیاں باختن

حبیب میدانی نظیری وقت مرگ فلاس
جاں باطل بردن سامان بطونفاں باختن

بگو یہ درد دل تو گر اثر تو اس کر د ن — ترا ز ذوق محبت خبر تو اس کر د ن
 اگر بہر من آب و گلست سرشتہ شود دل و زباں تو شیر و شکر تو اس کر د ن
 قبول سلطنت ہر دو کون چندان نیت کہ با محبت تو سر بسر تو اس کر د ن
 بہ پند مردم ازیں راہ بر نیس گروم بھستجوئے تو سر و خطر تو اس کر د ن
 بیان شوق بتقریر در نئے آید ✓ نمیشود کہ سخن مختصر تو اس کر د ن
 بنامہ گوصفت اشتیاق بنویسم ز کاغذ و قلم بال و پر تو اس کر د ن
 ز دیدہ تا بدلم رفت گریہ طوفان کرد گذر عجب کہ ازیں رگہذر تو اس کر د ن

علاج نیست کہ خصم از در دل جان خمارت

ز کید دشمن بیرون حذر تو اس کر د ن

نوش میریز و حدیثت در گزید خویشتن تلخ از ان گوی کہ داری پاس قند خویشتن
 بس پریشان ساتنی زلف در از خویش را گرد لے نگذاشتی فارغ ز بند خویشتن
 ہیچ کارم بیش از عشقت بکام من نبود چوں پسندیدی مرا گشتم پسند خویشتن
 دولت عشق تو ام ہر گز بخاطر رگہذر و سجدہ آرم پیش نخت ارجمند خویشتن
 باخیالے مونسم کز فک خود در و حشتم از عزیزے ناورم سر در کمن در خویشتن
 ہر کہ از مجلس عبیر و عود بیرون آوردند دنج چشم بد برم دود پسند خویشتن
 رام دل زلف سیہ غارت نشد شرمندہ ام از فسون و دعوت ناسود مند خویشتن
 صلح و جنگت بر دم میدان طاقت تنگ ساخت عرصہ جو در خور سیر سمند خویشتن
 عشق بازی گرچہ میگویم خطا کر د ن بود بر نگردم زین خطا کاری بہ پند خویشتن

پیش گفتارت نظیری جان تجسین میدہد

ناز کن بر من اوراک بلند خویشتن

مردانہ قمار کی گنتے بد و عالم ز ن خصلے کہ نہی پردہ نقشے کہ زنی کم ز ن

ایں شعبہ کیسوں میں معرکہ برہم زن
 و قفل زنی برب اور طل دامد زن
 آگاہی دل خواہی الماس برہم زن
 من پاس کرا دارم خواص دم زن
 در آتش حراماں میں یا بر محک غم زن
 رو بوسہ چہ سرازاں برطرہ چہم زن
 تخت از پے سورا در حلقہ ماتم زن
 برہستی مادمن چون بادشہم زن
 خالی دگر از عصیاں بر جہہ آدم زن
 چون خال ز خدانت کو غوطہ بزم زن
 از کعبہ گل بر کن در کعبہ عظم زن
 یا شربت نافع دہ یا شربت محکم زن

تغافل گوئہ در کار او کن
 شررداری حرارت یار او کن
 چو گل آغشته بود و تار او کن
 اگر معجز شود انکار او کن
 بجاں دست اور سدائش را او کن
 غضب را شمنہ بازار او کن
 مثلے نقشش بر دیوار او کن
 گراز میسے بود ز نار او کن

نظیری را مسوزاد داغ حراماں

ہر دم چو فلک لعبے از پردہ بروں آری
 گر مرنی بردل از شوق بیانی نہ
 مینائی جان خواہی شمشیر تبارک زن
 تو بر چہ خاموشی کو ایچ نیستدیشی
 ایماں ز یقین خیزد از ہر چہ بشک باشی
 مومن نتوان گفتن عاشق کہ مجاہد نیست
 شادی و غم عاشق تو ام بز میں آہند
 ما جاں بھولے تو دادیم دریں گلشن
 تا غدر گنہ گوید آں حور بستی را
 گر کعبہ ہوس دارد احرام رخت بندو
 شرع آخر سنگین است پابند طبیعت را
 جانیت نظیری را بایلب و چشمست
 دلم شد ز درد رنج آزار او کن
 بکوشش در نغے گیر چہرا غم
 گلابے پاشش بر دلق وجودم
 سخن کز پختگی رنگے ندارد
 کسے کو روئے آگاہی از نہ حرف
 نگہ سر ہنگ کم آزار حسن است
 اساس حسن داری سادہ از مہر
 نفس کو نفسگی تاپے ندارد

نر جسم بردل افکار ادکن

عشق تو شیرازہ اجڑائے من
 شوق تو فرست سراپائے من
 بسکہ گوشہ را بروئے تست
 فائزہ شرح تمنائے من
 رابطہ بند بہ بندم ز تست
 ثبت بد اغت شدہ عضائے من
 کعبہ کوئے تو بود مرجع
 بر سر معراج بود پائے من
 مرومک چشم جہانے ز تست
 روشنی دیدہ بینائے من
 از شکرستان تو اجرت خورست
 طوطی گویائے شکر خائے من
 از چین حن تو بیسوں مباد
 زمزمہ بلبل گویائے من
 اینقدر از زم کہ بہیچم سہری
 بیم زیاں نیست ز سودائے من
 این شرفسم بسکہ شوخی شتری
 تاج مدہ قیمت کالائے من
 پس ز رفیقان رہ افتادہ ام
 گر کنی رحم بمن وائے من
 جائے نظیری دگر ایجا کجا ست

من شدہ نو آمدہ بر جائے من

غم از دل برکراں نتواں نہادن
 گرافہ بر جہاں نتواں نہادن
 مرا سترے بجاناں از ازل بہت
 کہ باجاں در میاں نتواں نہادن
 ارادت کردہ سرمدی مقدر
 گنہ بر آسماں نتواں نہادن
 نواکہ کو گفت معشوق باشد
 بتلخی از دہاں نتواں نہادن
 سرے کافر ا ختم از آستانش
 بجز از آستان نتواں نہادن
 ز بس داغ جنوں آشفتم مغرم
 سرم بر پر نیاں نتواں نہادن
 مند عشرتم تو سن چناں بہت
 کہ مولیش بر عنان نتواں نہادن
 ثبات از عالم وار کاں بروست
 اساسے آنچناں نتواں نہادن

فضائے چرخ مارضیہ خوار است دریں کاخ آتیاں نتواں نہادن
 عروہ خاندانم از مکاں رفت قدم بر لامکاں نتواں نہادن
 توانم جاں باساں داد بسیکن بجسم مرده جاں نتواں نہادن
 چنان ہجرش دل و دستم شکستہ کہ کلکم در بناں نتواں نہادن
 قلم در کش بدیوانِ نظیری
 ز بس سہوش نشاں نتواں نہادن

نہ مراست حسن فضلے بعیار سر بلند اں نہ خوش آمدی موافق ہذاق خود پسنداں
 بنجیال نقش و رنگم زد و دیدہ خواب بردہ خم ابروئے نگارین چو شب نگار بند اں
 بتگ دوداں دریں رہ نہ رسم بگردم دوسے کہ بر اسپ چوب تازم پے باد پاسمنداں
 بچراغ تیرہ بختاں دم خستہ میفرود شتم کہ زنا کسے نیزم بفروغ ارجمنداں
 بہوس پریم سودا من داہوئے خطائی بخطا فرو نیاید سر عنبریں کمنداں
 دل سوگ دار مارا بت شوخ و شنگ باید مئے تلخ تر مناسب بمزاج درد منداں
 یکسے نشیں نظیری کہ بنیش نوش بخشد

چہ تمتع حلاوت ز حدیث بے گونداں

بیار بیدردی دلا درماں سخا ہی یافتن وحی ار بتوازل شود ایماں سخا ہی یافتن
 چہ نصیحت در گرد آمدہ کاسیت سرد گرم شدہ سر رشته کز کف گم شدہ آساں سخا ہی یافتن
 قریبے کہ خاصاں شہش در آرزوئے یکد مند مفت از خطا در باختی ارزاں سخا ہی یافتن
 باشد سخن سیم و گمر ز معیر پاک بر کا ندم کہ ز خوش نشکند تاواں سخا ہی یافتن
 باغیت طبعت پر شجر از نظم و نثر شاخ و بر دہقان طرازش گر کند نقصاں سخا ہی یافتن
 از جو بیار خود نوا بر تو بہار من مزان فردا چو صحرا بشکفتہ بستاں سخا ہی یافتن

شب رخت سودا باز کن ورنہ بوقت صبح دم
از گرمی بازار من دوکان نخواہی یافتن
سلطان ظالم را ظفر بشکر مظلوم نیست
در ویش اگر ماند سجا سلطان نخواہی یافتن

احسان ساقی بے زبان طرف نظیری بکریاں
دور از چنینی گرداں شود مہماں نخواہی یافتن

سبب بیار و پُر از آب زندگانی کن
ز جام مے طلب و عمر جاودانی کن
نگفت جم بفریدوں جز اینکہ جور مکن
جہاں زتست دگر ہرچہ میتوانی کن
نشاط طبع حکیمان علاج بیمار است
غم شکستہ دلاں دارو شادمانی کن
رسال خوردکش ہر کہ ہست کار آموز
شراب کنہ بچنگ آور و جوانی کن
شب از قراہ شنیدم کہ با قدح میگفت
چو ماہ باش و بخور شیدم قرائی کن
تہی ز خویش شوی پُر ز مہر سازندت
نظر بکاس مہ و دور آسمانی کن
پدر بشکر و مادر بشیر پروردت
بہر و شیر و شکر باش و کامرانی کن
سبیل حق شود عالم سبیل خود گرداں
طفیل شاہ شود بادشہ نشانی کن

چو نام فرخ خود باش در طریق سلیم
دگر چو نظم نظیری جہاں ستانی کن

منہ برنگ جہاں دل دے وہاراں ہیں
دوار حسن گل و لالہ ہنساراں ہیں
بنفشہ خستہ و رنگس بخواب و گل در کوچ ✓
دنائے ہمسفران اتفراق یاراں ہیں
ز پارہ جگر خلق خاک آگند است
ز چاک سینہ گل داغ گلعداراں ہیں
بجو خانہ دہلا خراب ساختہ اند
نظر ہلک ندارد نہ شہر یاراں ہیں
رسیدہ اند بر اورج سپہر بلب بام
چو ماہ کاستہ حسن کلاہ داراں ہیں
جوان و سپہر بمیدال دوا سپااختہ اند
نبردہ گوئے سعادت کس از سوالاں ہیں
زمین مجوسے ز بہر سکوں کہ مژدار است
نشستہ بر سر ہر کوئے جمیفہ خواراں ہیں

دریں مسافرت آزادہ سخا ہی دید
طریق اہل فنا گیر دستگاراں میں
زآب دیدہ نظیری گل و فاسا روید

دراں چمن کہ منم فیض ابر و باراں میں

پیش بنشین ساغرے بستان و طبع آزاد کن
تختہ تعلیم گردوں بین و نقش در سمش
ایں رقم رشتہ طبع تازہ بر صفحہ شش
اہر ساقی ادھر لائے سرو پرستان گریست
عاقبت چوں جائے ما خاکست کار آب بہ
در نازم دل ز مخموری بصد جا میر و د
چشم مست شب بمعبد ہا خرابی میکند
گر نویسم شکوہ میترسم کہ نشناسی مرا

شکرایں دولت کہ دوراں برادر چمن تبت

بادہ در جام نظیری تا خط بغداد کن

مید و حاجت براہ خواہش از دنبال من
صدر عزت قرب میجوید بمن دشمن کجاست
عزتے دارم کہ گر پادیر در جنت نہم
شوق در رفتن باں گویم نوازش میکند
سیر معنی تر زر مزد و ستانم در سخن
گر چہ ناخوشتر ز ہر روز دست و قوت روزگار
ہمت استغنا ہے آرد ہا استقبال من
تا بہ بیند ز تیرہ عشق بلند اقبال من
صدگرہ در کار رحمت افتد از اہمال من
عشق ہے بیند ز زری چشم از دنبال من
خامہ مقصد ز تحریر تن خوں نال من
خوبتر از سالما لائے دیگر است امسال من

روزگارم کہ چنین با او نظیری بگذرد

رشک آید عالے را برین و احوال من

ساتی صلائے عام است کاسے بکام گرداں
 ماؤ دل اندریں شہر حوں تو غریبم
 آزاوہ خاطر ایں رفس کرے عنان نگیرد
 بے کیا نئے مستی تبدیل غم محالست
 ہر چند بے بہا یم کنج شک این سرایم
 بیتو بتغ کامی شبہا بر دوز بردیم
 دامن خم فراخت دورے تمام گرداں
 اور عزیز کردی مارا غلام گرداں
 گر غم گراں رکابست دل تیز گام گرداں
 یائے حلال فرما یا غم حرام گرداں
 قرباں سر نیزم برگرداں گرداں
 بامابشا دمانی یک روز شام گرداں

حکم شراب و شاہد پنہاں مکن نظیری
 پیغام خاص خود را دستور عام گرداں

چند فارغ از نشاط درد و درماں زیستن
 شوق و این ناآشنائی عشق و این بے نسبتی
 خوبی از اندازہ بیرون میبری انصاف نیست
 دیدہ پراشک و زبان پر شکوہ مشکل حالت نیست
 عیش و سیران نفس را چہ سراج خلوت تم
 تا سحر در ساز و صحبت تابشب گذشت و سیر
 ہنچ خون مرده زیر پوست پنہاں زیستن
 تشنہ دیدار و انگہ در بیا باں زیستن
 دشمن جاں بودن و شیریں تر از جاں زیستن
 باچنیں نازک دلہا سخن پیاں زیستن
 بایدم از خانہ ہمسایہ پنہاں زیستن
 ہنچو گل طرے بستم از پریشاں زیستن
 مشت خاشاک نظیری شعلہ کرد و شست

باو شمع انجمن راتا بیایاں زیستن

صد غم ز غم پیالہ ستاند بیاد من
 گرد و ز شبنم کار بستہ تر
 تبسج و سجدہ از گل میخانہ میسکنم
 پرواے راہب و سر زنا را از کجاست
 بعد وصال رخمنہ بکارم نمے کنند
 صد غصہ تیغ تیز کند در عناد من
 در چین ابروئے گرہ شد کشاد من
 خاک مراد بخش بر آرد مراد من
 باید بہت دست بود اعتقاد من
 از بس عشق گشتہ قوی اتحاد من

بر آتش غم شراب تو آب ریخت جانے بخش و دود بر آرز نهاد من
چندے بجد رفت نظیری برا عقل
ہرگز براں رلودہ نبود اعتقاد من

بے الطاف و احسان کرد حیرانی چو دید از من
عنایتہائے پنهانیش را گویم معاذ اللہ
خیال اولیالب کرد بیرون و درونم را
سخن شوریدہ مے آید نینداغم چہ میگویم
ترش مے بنیم آں رو را مگر حرفے شنید از من
ہماں خالم کرد ایم خار کلفت میدید از من
در ہفت آسمان را عشق میخواد کلید از من
کہ در روز جزا مظلوم تر نبود شہید من
من و آہوئے صحرائی کہ دائم میر مید از من

نظیری بس ایں آہ و فغان و خراش آفر

بمردم تلبکے آزار دل خواہد رسید از من

چہ خوش است از دو یکدل ہر حرف باز کردن ✓ سخن گذشتہ گفتن گلہ را در از کردن
گمے از نیاز پنهان نظرے بہر دیدن گمے از عتاب ظاہر نگمے بنا ز کردن
از عتاب برون ز دل ہم اندک اندک بیدیدہ آفریدن بہمانہ ساز کردن
تو اگر بجز سوزی ز جفا کشاں نیاید ✓ بجز از دعائے جانت ز سر نیاز کردن
پنہاں گرفتہ جا بسمیان جان شیریں ✓ کہ تو ان ترا و جان را از ہم امتیاز کردن
ز خار مے ندارم سرو برگ سجدہ بہت ✓ دل و خاطر پریشاں نتوان نماز کردن

تو بخوشتن چہ کردی کہ با کنی نظیری

بند آکہ واجب آمد ز تو آہستہ از کردن

ردیف الواو

از نصیحت بفرورد روئے تو از شکر گرد ترش ابروئے تو
 چند گرم شمع و بیباکی شدن روئے تو در آتش است از خوئے تو
 بامئے مامشک تو آ میختند رنگ مانگر فتی و مابوئے تو
 تاکه باز خانه بیروں مے نهم در بیاباں میردا آ ہوئے تو
 گرم و خاک رہت شویم باشک جائے خود گم کرده ام در کوئے تو
 گگمے از رشحه ام سیراب کن آب خوبی نیست کم در جوئے تو
 تحفه تراں حقہ امر ہم فرست تادم بکشاید از پہلوئے تو
 بر دفع مرگ حرز جاں کنسم گر خدنگے یا یم از بازوئے تو

دوستاں را پشت بر صحبت ممکن

روئے دل دارد نظیری سوئے تو

نوید عمد گل از نور سان باغ ششونو بشارت طرب از گردش ایان غشونو
 سرم ز حرف پر آگندہ گوئے در شور است صدائے مغز پریشاںم از دماغ ششونو
 شهید یار بناورد گاہ یار او لے ہمیں وصیت پر دانه از چسراغ ششونو
 بر اہل شوق رہ فیض در نئے بستند نوئے بلبل اگر نیت صوت زراغ ششونو
 درون قطره ز طوفان عشق شورے بہت صدائے سیل بر اطراف باغ و دریاغ ششونو
 نہ صطلاح رہ آگہ شود ز ہر سر خار لطیفہ کہ شوی از اداس داغ ششونو
 خبر ز عرصہ کنگان و مصر بیروں پرس ہزار لویسف گم گشتہ در سراغ ششونو
 قصور عافیت از خود گذشتگان دانند زمین ندرت آسائش و سراغ ششونو

ز غم بسوز نظیری کہ گفتہ بود ترا

ندیم میکده شولا به کوئے ولاغ شمنو

نیت دوران رانشاطے ظل مالامال کو
مطر بے کوئے بگرد آسمان را حال کو
تاج عزت بانشت تخت نعت بستر
سلطنت رایک جو انمردے بلند اقبال کو
بوم و دشت مملکت پر از شکار فرہ است
جرہ شاہینی کہ با کبکے زند چنگال کو
سنگ باران است بر مار و زرب از حادثات
ز آشیای خواہیم بر پریم اما بال کو
عالم از دیوان مردم رنجے دارا بھل شد
ہندی از ترس ارنجے آید ہر دل حال کو
حسب حال خوش کس از محبوبہ یائے بخواند
حافظ شیراز را دیوان نسخ فال کو

بر خیالش راہ آمد شد نظیری بستہ شد

کوئے پر از بولہوس شد غمزہ قتال کو

بدوربت نتوان نیز بود دور از تو
کسد بخویش برد عاشق غیور از تو
مرا کرشمہ حسن تو کردہ سرگرداں
نہ غیبتم بحضور است و نے حضور از تو
نگندی آئینہ را از نظر زبے قیسے
بجز دل تو نہ دیدم دلے صبور از تو
بتلخی از نظر خشکیت افتادم
لبے چو پستہ نگردم بجنہ شور از تو
امید بود کہ شمع مزار من گردی
برا آستان سہرا یم نافت نور از تو
تو گر مرا بخشی و تبعزیت آئی تو
میان حلقہ ماتم کنند سور از تو
و گر بغایت برتر بتم نفس رانی
تہ لحد شودم عرصہ نشور از تو
کرامت عجبے دادہ اند حسن ترا
کہ سرزند بدل ماننے سرور از تو

نظیری اندہ ایس خوں فشرده چند خوری

بگیر کس نگرفتست دل بزور از تو

عیش تنگم کو دل افشردن چکد خوناب از تو
چشم سوزن داں کہ نار آید بہ بیچ قتاب از تو
عہد منون خواہم از خویش چوں گویم مباش
خشک سالی لک گردو آبرو نایاب از تو

ہیکس رخت از طلسم آسمان بیرون نبرد
 کشتی صد چوں سکندر مانده در گرداب ازو
 عرصہ کیخسرو و افراسیابست ایں بساط — بس بخون غلطیدہ بینی رستم و ہر اب ازو
 خلوت شب زندہ دارانِ جد و فوجی گزنداشت
 دلبرے آمد کہ گرد دست شیخ و شاب ازو
 میر و داور دست فرصت زرد تر در بار کن
 شمع حاجت نیست گیر و خانہ را مہتاب ازو
 از دروں ساغر میاور و ز بروں مطرب بخواہ
 لطف خلقش عیب محتاجاں ہوشد غم خور
 بے دف و نی گرم گرد صحبت اصحاب ازو
 لغزہ یاحی مزین برگ صبو حے سازدہ
 بوریائے فقر گرد بستہ سنجاب ازو
 گر امام مسجدش ماموم بیند در نماز
 آفتاب است او نماند ہیکس در خواب ازو
 روئے بر اصحاب الیت پشت بر محراب ازو

باز زیرک طبع و نازک گوشت و گلیش مساز

ہاں نظیری نکتہ میسر در ہر باب ازو

بدست طبع عنان دادہ در بلیغ از تو
 بچنگ صد ہوس افتادہ در بلیغ از تو
 حریف لغزہ مستان و صحن بستانی
 نہ مرد سجد و سجادہ در بلیغ از تو
 ز عیشہائے صبحی بدامن عصمت
 چہ داغ شرم کہ نہادہ در بلیغ از تو
 بصید گاہ ضعیفان ز بازو شوخے
 چہ تیر جو کہ نکشادہ در بلیغ از تو
 مگر دلا لالے دریں سراستان
 بگفت سوسن آزادہ در بلیغ از تو
 جمال موصلیاں خوئے کو فیاض داری
 ز در دیار وفا زادہ در بلیغ از تو
 ہنار کشتہ و بر مزاکشتہ خویش
 تھمتے نفرستادہ در بلیغ از تو
 ز مام شرم بیک جرحہ میدہی از دست
 سبک و قار و تنک بادہ در بلیغ از تو
 فسوں و عشوہ اثر زد میکند بدلت
 ہیچ رام شوی سادہ در بلیغ از تو
 بجھے کہ بہر وانگی نیر زندت
 چو شمع تا سحر استادہ در بلیغ از تو

بہر حدیث نظیری عتاب میوزی

بکین اہل دل آمادہ در بلیخ از تو

دوش کردیم دل و دیدہ بدیدار گرد
سر نہادیم بپوشیدن اسرار گرد
پاکبازانہ کشیدیم سرازاد و حریف
سیم و زر باختہ وجہ و دستار گرد
علمی شقہ عامہ ازاں زلف نہاشت
دل و عمامہ نہادیم بیک تار گرد
چل بر آریم سرازاد را بہ شکنش
چرخ کرد است دریں دائرہ پر کار گرد
آبروئے من اگر بُرد جالش چہ عجب
برده از نار مغاں آں رُخ گلنار گرد
بندم از صومعہ ز نار کہ درد یر مغاں
مصحف و خرقہ نگیرند بز نار گرد
مُرغ تجویس گر آں سبز ہشتے بیند
بہر و بال کند چکل و منقار گرد
گر رود سر من از ین شورش و سودا ز دم
کرده ام زخمت در ین گوشہ بازار گرد

مے شود ہر نفس از عشق نظیری رنگ
دل و درویش کہ کردہ است بعبار گرد

ہمنفسے بجاں خرم تافہ رتار کو
مردے ازاں زمین کجا گردی ازاں دیار کو
جادوئے او بخواب خوش غارت صبر کنید
گریہ شب رو می را شورش کارزار کو
فایذہ نمید ہر داروئے تلخ نہ صحاں
این غم ناگوار را بادہ خوش گوار کو
منکہ سخن نمیکنم شاد می بوستان کراست
منکہ قسم نمیکشم رونق لڑ بہار کو
حادثہ از ہزار سوراہ نشاط بستہ است
غمزدہ را طرب گئے جز سر کوئے یار کو
چوں سگ کہف در وفا سر بقدم نہادہ ام
فاقہ شمع خبر کرا حکمہ شمع شکار کو
پرز گلم مشاہد قوت متیاز نے
عشوہ یاس میخرم حاصل انتظار کو
کس نمود جبرئکہ جگر کمزک سخواست
خستہ درد سر شد مبادہ بے خماری کو
ہست ز گوشہ لبعے عیش مدام آرزو
ز دمے نہاشتاد لم بستے پایدار کو

بخت نظیری از ازل حادثہ زائے آمدہ

تو شش عشرتش ہی راحت روزگار کو

از صبح روزگار کشادہ جبینِ موج
روئے شگفتہ از دل اندوگہیں موج
چشمِ ثباتِ مہر ندیمِ آسماں
جنسے کہ بر فلک نبود از زمیں موج
قاصدِ پیام یار ز ما آورد بجا
آسجاک زلف و چہرہ نمودند جادوئے
تمثالِ خوبی و دوجہانت نمودہ اند
در زلف و رخِ نظارہ کنِ خال لبِ نگر
عشاقِ اوز و روزِ ظلمت گذشتہ اند
تلخ از لبش چو نخلِ عسل جوش میزند
گر نیشِ بایدت نخوری انگبیں موج

بانیک و بد بساز نظیری ز روزگار

گر باغبانِ گیادہرت یا سبیں موج

بدلِ فکار دارم گلہ بے نہایت از تو
بکدام امیدواری نکم شکایت از تو
ہزار جانِ سپاری ز جفا نیامدی باز
شدہ نا امید دیگر دل من بغایت از تو
سرورِ بگ من نداری یکجا روم چہ سازم
دل پر شکایت از غم لب بر حکایت از تو
تو بجنندہ لب بجنسباںِ دل جاں تو سلم
تو برجم تشی کن من دایں ولایت از تو
ز رقیب اگر تنزل نکنم چہ چارہ دارم
کہ اگر سخن بگویم ز رسد حمایت از تو
بہ ازین نمیتوان شد کہ نصیب شد ز اول
گند و جنایت از من کرم و عنایت از تو

دم مرگ شد نظیری ز جفاش دل تھی کن

کہ بد روزِ عشرت حرفے نکند سرایت از تو

روایف الباء

از گلستان گل ببا دار آمده
گر نه نالم بقانون بر قسم
بیخته اندایں جہاں راتا چو من
یکدم از بت خانہ غافل گشته ام
از نفس دباغ خویش دل ترم
انده انده زایدم کایسہ را
مستی مارا چہ دانہ از کجاست
دست از مقصود کوتہ کردہ ام

از نظیری شکرستان شد جہاں
درفس طوطی بگفت برآمدہ

دیوانہ ام ز خاند مشوش برآمدہ
آن صید عاجزم کہ ز تاثیر کین من
ہرگز نبودہ کاسہ ام از لائے غم تہی
برعبتین اختر من نیست نقطہ
باریدہ برگ گل بس از سنگ طعنہ ام
باد شکستہ خاطر سلطان ز جہم من

میتروسم این شراب نظیری جنوں دہ
دیوانہ ز شیشہ پری دوش برآمدہ

ز ان عنبریں کلاکہ کہ بر سر نہادہ
بر چہرہ زلف و خال نو، خوشنما و لیک
مغوش جانم از برویت معطر است
گل در شکنج زلف معبر نہادہ

حُسنِ تو زیورِ تو بس است اینقدر چرا
برگوشِ سینه زحمت زیورِ نهاد
ترتیبِ سازِ جشنِ ملوکانه کرد
اسبابِ بزم و رزم برابرِ نهاد
میدانِ بکفِ ز ساعدِ سیمیں گرفت
خنجرِ بپیشِ از مےِ احمرِ نهاد
از کبرِ بر مراد دل کس نبود
تہمتِ بہ بخت و جرمِ بر اخترِ نهاد
خطِ عاشقِ لبانِ پراز انگبینِ تست
در راہِ موردِ دامِ ہر شکرِ نهاد
آبِ حیاتِ سچکد از لفظِ چوں دلت
لبِ بر زلالِ خضر و سکندرِ نهاد

ادراقِ نظم و نثرِ نظیری بگو بسنج

بحرِ کبفِ ز سینه گوہرِ نهاد

شاہدے بر سرِ این کو چہ پدیدار شدہ
ہرگز زیں راہِ گذشت است گرفتار شدہ
گلِ کہ خندانِ شگفتست باین مینازد
کہ بپائے دلش از کوچہ ما خار شدہ
گر بارزِی کہ مقیمِ سرِ کوششِ گردی
بس غریباںِ نگری بیدانِ بے یار شدہ
بس کند غارتِ ہندو مسلمانِ لُغش
بدرگوشِ بہم سجدہ و دنا ر شدہ
آشیاںِ ہمہ مُرخانِ چینِ دیراں کرد
کہ لبشِ گرگش از زمزمہ بیدار شدہ
ماہِ کنعاںِ سفرے کرد کہ بازارے دید
یوسفِ ماست کہ راہشِ ہمہ بازار شدہ
صدہیں از لبِ او شربتِ کائے بخشید
بر سرِ کوششِ ازیں عربدہ بسیار شدہ
ہر کر اجانِ دے ہست کند در کارش
زد و بینی دو جہاں بر سرِ این کار شدہ

ہجرو مخموری ہمایہ نظیری سہل است

بختِ آنست کہ در میکدہ ہشیار شدہ

کاریتِ بر ملا گذراں در خفا گرہ
فکرے چوتارِ سجدہ ز سر تا بپا گرہ
سیارہ و ثوابتِ این کارخانہ را
دلما چو کہ با ست ز خوفِ قضا گرہ
بس خوردہ ماے ز رچ گلتِ در دہاں کنند
چوں غنچہ وا کنی گراں پر دہا گرہ

کسب معانی از نظر عشق کن که هست
صد نکته را بنیم اشارت ادا گر
کوته ساز دست تنی کین نگار را
بر گوشه نقاب بود رونما گر
از بس کرشمه میکند از پرده آشکار
در دیده میشود نظرم از حیا گر
گویا ترم ز بلبل خوش نغمه در بهار
از سروی جهان زده ام بر نوا گر
قطبم که گرچه عقده کشائی خلا یقم
نکشایدم ز گردش این آسیا گر
زین چرخ خاکباز که هر صبح روزگار
دامن چو کدو کل ز ندش بر تفا گر

طرح بقا مدار توقع که خاک را

بسیار هست درد دل ازین مدعا گر

آب ز در خم آتشین نشده
سیر از خاک جرم چسبیده
تا این لعل در آئین است
در نگین خانه خوش نشین شده
مزه نگرفته ز سیکده
کز لب تابان انگبین نشده
بر چنان لب عجب که تا امروز
لعن البیس آفرین شده
هر که یکبار دیده روئے ترا
چون شوی پائمال گل چینان
سبب سیمین بمیوه ز دیده
کیست کز سبیل خسارت
از مژه دیده ارغوان زار است
خاطرش جیب و آستین شده
در این باغ خسار چین شده

بے قبول نظر نظیری را

رقسم سجده بر جبین شده

سر داده و بند نهائی نهاد
دل برده و داغ نشانی نهاد
گر در ره وفا قدم بر گرفته
بر خود هزار کوه گران نهاد

یاد ت بخیر باد کہ در گرہیائے گرم
ارزاں مکن کرشمہ و شوخی کہ بردلم
از درج لب مغر یا قوت دادہ
فارغ نمیشویم کہ در آب و خاک ما
غملیں نمیشویم کہ درہائے وہوئے ما
بلبل خمیش نمیشوئے غنچہ لب گبونی

باکس زمانہ عہد نظیری بسربرد

دل برد فائے دشمن جانی نہادہ

دلم گداختہ غم و زخم تو اں رفتہ
نشاط روز جانی برسے آید
خبر ز سیرت آیندگان چہ میشود
ز روزگار دل شاد ماں نئے بینم
کس از تلاطم دریا بروں نغمہ آید
چہ از تمیز و خرد و فلس اندایں مردم
ز بس بوصل تو جانناں خلق پیوند
ز بیم ہجر تو ہر جا کہ بود عقل دے

درنگ چند نظیری خوشا سبک دے

کہ پیش از انکہ شود بردے گراں رفتہ

روندگان بلو لیم رو بہم کردہ
گرفتہ کوہ و سیاہاں با شکستہ باران
بطرف ہر مینے چشمہ نمودہ رواں
بماغ در سرفسانہائے غم کردہ
فنے چو برق با فروختن علم کردہ
بخاک ہر قدس و دامنہ بیم کردہ

بندوق کینج فراغے کشادہ شینم
 بسرکلاہ ندر کینج نشستہ بریکسو
 زبان عقل بجئے لال کردہ چول لالہ
 اگر ہیالہ منے داوہ انداگر خم زہر
 باشتیاقی جل راہ عمر پیوودہ
 نزیر پردہ دل دلبر نہانی ما
 حکایت لب او مرده زندہ میسازد لکھ
 ربوودہ مستی عشق آنچنان نظیری را
 کہ پشت بر صمد و روئے با صنم کردہ

ازمانہاں زکثرت اغیار بوودہ
 از نوزدیدہ در نظر ماعیاں تری
 فریادجاں ہمہ ز گرفتاری فراق
 خامش گشتہ ایم در اندیشہ گشتہ
 ہم طرہ فتنہ زاشد ہم غمزہ عشوہ گر
 در ہر نظر کہ کشف حبیب بیشتر شود
 توئے تر از خلوت و عزلت طلب کنند
 دل ہر چہ بردہ است تو دلجو گشتہ
 از کار حال ما چہ کنی کردم است
 پرکشش چہ میکنی ز خطا و ثواب ما
 چوں گل بزیر پردہ صد خار بوودہ
 پنہاں نمودہ و پدیدار بوودہ
 تو در میان جان گرفتار بوودہ
 گو با کہ بودہ ایم بگفتار بوودہ
 کہ شور حسن بر سر اظہار بوودہ
 تو نور دیدہ مایہ دیدار بوودہ
 تو شور شہر و فتنہ بازار بوودہ
 غم ہم کہ داوہ است تو غمخوار بوودہ
 با ما بدیر و میکدہ در کار بوودہ
 چوں ہر چہ کردہ ایم خبردار بوودہ

جان ست میدشود ز حدیث لببت مگر
 ہم صحبت نظیری خستار بوودہ

سوئے ہر کس بعنایت نظر انداختہ
تا قیامت زخوش بیخبر انداختہ
طمع غمیت کوئیں کو بسلاست بروم
کہ بہر سو کہ نهم پائے سرا انداختہ
عقل در حلقہ گنجید ز بس اندر خم زلف
دل سودا زده بر یکدگر انداختہ
نعم و دایہ تنگ زبان تو کم است
گر چه از حلقہ خالاش بدر انداختہ
دل ز شیریں سخنان توازش بدست
کہ بگفتن شکے در شکر انداختہ
دل مالکیت کہ گرشٹہ رویت باشد
خانما نہایت کر خندہ بر انداختہ
شاہ در کلبہ درویش اقامت نکند
دولت ماست کہ بر ما گذر انداختہ
دیدہ صد و جلہ بمن دادہ سرو میوزم
آتشم ہیں کہ چه در خشک تر انداختہ
بین چہا گشتہ ام البیرو رواں گردست
کہ چو پروانہ ام آتش بہر انداختہ
گفتم ایں راہ رسیدت بیانی ندیم
کہ ز اول قدم دور تر انداختہ
منکہ تقدیر جنیبت کش تدبیرم بود
بستہ دستم در ختم زخرا انداختہ

باید از اول شب کرد نظیری شبگیر
بار در مرحلہ پر خط سرا انداختہ

گر پائے سرو دامن یار سے گرفتہ
از محنت زمانہ کنار سے گرفتہ
اگر نہ کہ در چہ نفس سود عمر تست
از ہر نفس اگر نہ عیار سے گرفتہ
عمرت ہاں دست کہ بایار بودہ
ہیچ است اگر جز ایں بشمار سے گرفتہ
ہشدار ہاں کہ باطن خود تیرہ کردہ
از ہر چه بر خمیر غیب سے گرفتہ
نخل بر بہنہ سنگ ز مردم شہ خورد
از خود بریز اگر برو بار سے گرفتہ
گردوں کشید رخت ترا چوں مسجگر
وقتے رکاب شیر سوار سے گرفتہ
ہر سو فقیر فاختہ در کار میکند
یکبار از دم کہ نثار سے گرفتہ
نازاں بحسن خویش شویج از اتخان
آئینہ ز آئینہ دار سے گرفتہ

بازی ز کعبتین فلک خوردہ درام نقش حریف کے بقمارے گرفتہ
چندیں فراشی جہیب دیار حصیت ہنر اجازت از پے کارے گرفتہ
ایںجا صداع را سر خمورے خرد تو سر ز درد نیم خمارے گرفتہ
بواز شمیم زلف نظیر سری نبردہ
گر بر فراش عیش قرارے گرفتہ

غم بیزادادہ دل بنوا کردہ از تو پذیرفتہ ایم ہر چہ عطا کردہ
جز گل و برگ ضاحا حاصل تسلیم نیست بیج ستم کندہ قطع جفا کردہ
نوبت شادی زردیم بندگی ازادفت شہرہ بدایغ تو ایم گر چہ رہا کردہ
جفت بلا چوں شیم گرنہ روز اسن ماکہ یکے گفتہ ایم ہم بلا کردہ
ہر کہ تو روشن کنی مفت نگیرد کسے ہم تو ہیچم بخوچوں تو بہا کردہ
عشق تو مستی بخلق بے مے ساغر دہد بردر میخانہ ام از چہ گدا کردہ
ہر کہ جمال تو دید دولت جاوید یافت سایہ زلف سیر پڑہا کردہ
ماز تصور ادب غرق گشتہ ایم تو ز غلوئے حیا ستر خطا کردہ
غائب حاضر ہما در ہمہ جا بودہ پشت بتو کردہ ایم روئے ہما کردہ
گریہ شب رو کنم شمع گئے دل چرا مروک دیدہ رالعل قبا کردہ

قطع مودت نمائے یار نظیر می مباحش
سایہ گراز آفتاب سیج بندا کردہ

عشق افسرز سرجم بشارت بردہ با سپاہی دل محمود بشارت بردہ
نواذب عینے بصد اعجاز گرفت دل کہ آں چشم مند من بہار ت بردہ
خواجہ در کعبہ رنداں نظر باز ملافت کہ گرانام شہ اینجا بحقار ت بردہ
عشق را فایہ در کوئے نیا نکارا نست ہر کہ زیں کوئے سفر کردہ خسارت بردہ

عشق در سینہ طاعت بجز اگر دہ بدل
بسکہ بگریستہ ام در جگر گرمی نیست
رد بجز اب گریبان تو نوا نم سود
من بیان ہیچ ندارم کہ سخن گفتن تو
کردہ بر من در افسانہ بے ساماں باز
گنج در خانہ ودانگی بتجارت بردہ
گریہ ام از نفس گرم حرارت بردہ
کہ ز من دیدہ آلودہ طہارت بردہ
از من اندیشہ ریعنے و عبارت بردہ
قفل خاموشی و مفتاح بصارت بردہ

اے خوشا عاقبت کار نظیری در عشق

درد نامردہ و جاناں بزیارت بردہ

آنی کہ بجاں ناز تر از خورشیدہ
گیسو تو بریدہ کند از دم افعی
آں رخ کز خویش میچکد از زلف بنگاوش
از معنی فہم دہن تنگ تو ادراک
بے درد تر از شیرہ جان سائتہ صدار
کوئے تو کنوں وعدہ کہ منتظر انت
مخروم ز دلجویی آن چشم سیاہم
بسیار شد اندوہ و غما کے بود آخر
ایوب مگر چارہ رنجوری مارا
آسودہ جز از گوشہ ویرانہ نگر دو
افغان کہ بمنزل نرساندیم رستی

دل خستہ و فریاد نظیری ز درد و نشت

رنجور نفس از دل رنجور کشیدہ

از خونے تند و کشت کس امین و خوشنودن
صد بار رنجیدہ از ما مارا گناہے بودن

عاشقِ منافق میشود در غمِ غم از تو
 صندت نمکِ رنجِ عشقت جگرِ سوخته
 فتنه و جنگِ بر ملائی مردِ لطفی در خفا
 اندیشہ سپہان تو سرمایہ سودائی ماست
 تا نوکِ تر میشوی من مبتلا تر میشوم
 عیشِ ضعیف تلخ مایارِ نصیب کس مباد
 ہمسختاں در وجد و مازِ ثقلِ رجائندہ ایم
 در افتراقِ حال ماصد کو کب منحوس ہست
 گردید قسمت در ازل نایابی و سرشتگی

یاد از صبوحی سرخوشاں صاحب مجلس میکشاں

ہجرِ نظیری را سببِ جزبختِ خواب آلودہ

در عید تو یک سرگرمیاں نرسیدہ
 محمود پریشان سر زلفِ ایاز است
 مجنوں نشد آرام پذیر از رخِ لبلی
 ہر قطرہ از چشمِ ترم سیلِ جہان نیست
 دیریت کہ از نگہتِ پیراہنِ یوسف
 بس کز رن زلفِ گرگیر تو بندیم
 ماییم و کتابے و چراغے کہ فروغش
 صد بار ز آغاز با انجام رساندیم

فریادِ کٹے گشتِ رہِ عمرِ نظیری

ابنِ جانِ الم دیدہ سبحان نرسیدہ

کش چاکِ دل از سینہ بداماں نرسیدہ
 کاریست محبت کہ بساماں نرسیدہ
 درویشِ جدائی کہ بدرماں نرسیدہ
 جائے رسد این گریہ کہ طوناں نرسیدہ
 بوئے بسوئے کلبہ احزاں نرسیدہ
 مارانے از چاہ ز سخداں نرسیدہ
 از خانہ تاریکِ بالیاں نرسیدہ
 افسانہ دردے کہ بیایاں نرسیدہ

کجائی اے گلِ دل را رنگ و بو کردہ
گلے برنگ تو گلچیں سنجیدہ از چمنے
ہزار جنس نے آورد در میانِ خمار
سپاسِ خلق تو بر جان عاشقانِ فرست
لب از حلاوتِ حرفت نمیتوانم بست
چگونہ مردِ یک شب پرست مابیند
ترا بقولِ غزلِ رام خویش نتوان کرد
تو گلِ نجیب دگر کن کہ عشق چارہ شناس

نظیری از تہ دل خار خار غیر بکن
کہ عشق آبِ نوسی دیدہ را بسجو کردہ

نہ سنبلِ تنبا کوئے نہ آتشِ خسارہ
منقارِ زریں بایت تا دانه زیں انگر کنی
در نخلِ تنبا کو نگر صوفی شدہ باز آمدہ
چوں بید مجنوں ہر طرف انگندہ از سر طرہ
مردم گیا از چیں محض تنبا کو آچیں بخر
خواہم دہد وجد آنقدر جامِ دہنے تنبا کویم
اندر کند دود او کو سنبل و کجوبہ است
موسی بقوم خوشنیتن لوحِ یدِ بیضا نمود
ہر جہرہ کے مستی دہر زیدِ جیم آستام را

ساغرِ نظیری کم بکش زیں خشکِ ہمدم بکش
کت مرم از دشتِ آہنئے کتل از دشتِ خارہ

در شہر کو ہنگامہا بہر تماشا کردہ
 و سوا سیان عقل را در قید شرع افگندہ
 روز قیامت ہم عجب گر کام مشا قاس دہی
 زلفیہ پر از خاص خدم روئے گرفتارش چشم
 در خلوت و عزلت ز تو غایب نیکرد کسے
 نے یار و محرم را گذرنے صبر و راحت را مقرر
 ترسم کہ در روز جزا گیرند خلقے و امنست
 لے عشق کا غماز از تو شد آخر مرا بجائے بدہ

ہر عشوہ میخوای بدہ پیش نظیری نسیت

امروز نقدی در نظر گرد و عدہ نہ در کردہ

دلے دارم از دلہا شکستہ
 تینے دارم ز طوفان حوادث
 زر عنایان کہ بر آتش نہندم
 بر صلاحم فلک دوسترس نیست
 کسے زان نشود دادم بریں بام
 اجل از غم نمے سازد خلاصم
 شب دُنیا سیاہ از دست روز بہت
 چنیں بہت و خوب کم کوہ از انست
 ز بس کہ شادی امروز ترسم
 جہاں در کار ہر کس دید نقصے
 کمان ابرئے این زال رعنا

دلے از ہر صدائے پاشکستہ
 چو کشتی در تیریا شکستہ
 چو عودم سر بسرا اعضا شکستہ
 در ختم شاخ از بالا شکستہ
 کہ سقف گنبد مینا شکستہ
 بر گرم آستین عمدہ شکستہ
 پیرطاؤس قدر پاشکستہ
 کہ شیشہ لالہ بر خارا شکستہ
 دلم از عشرت فردا شکستہ
 قصور شس بر سر دانا شکستہ
 بجادوئے یہ بیضا شکستہ

زبس از فتنہ میترسد نظیری سپاہی را بیک غوغا شکستہ

دل بریں ناخوش آشیانہ منہ
چشم بر شفقت زمانہ منہ
ناگہاں میزنند بل حسیل
رخوت خود جز بر آستانہ منہ
تا کفافی و شاہدے باشد
پائے بر آستان خانہ منہ
بدردہ تادست در میاں دارد
بادہ و چنگ بر کرانہ منہ
مے و معشوقہ شبانہ خوشست
نان و پیہ آبیہ شبانہ منہ
مرغ دل دار از قفس آزاد
بر در خانہ آب و دانہ منہ
گوش بر نغمہ اعنائے نہ
چشم بر جرعه مغانہ منہ
دیر یاز و دیر سرد روزی
بر جہاں قحط جادو انہ منہ
ہر چہ دستت دہد نکوئی کن
عذر پیدا کن بہانہ منہ
اثر زندگی بگور فرست
از پے مرو کے نشانہ منہ
عشق ہمراہ بر نمی ناید
پائے در زہ بجز گیانہ منہ

بافطیری نشین و وعظ شنو

گوش بر ہرزہ و فسانہ منہ

تو بر سر کو دکان نہادہ
ما بر کف دست جاں نہادہ
بس سنگ گراں بہ بیع جانہا
در پلہ ابرو اں نہادہ
یک سود نمود زیر زلفت
در ہر شکنے زیاں نہادہ
در قند تو خندہ رخنہ کردہ
ما جاں بقصور آں نہادہ
لب دادہ بمشتری شکر چش
بس نرخ شکر گراں نہادہ
ما پست گرفتہ نرخ نازت
تو پائے بر آسمان نہادہ

بگرفتہ دے چو خارہ در بر بس پشت بہ پر نیاں نہادہ
شب ناشدہ بشتہ دکان را سنگے بکلید آں نہادہ
شہرے پے یک نظر بیامت زہر بکف پاسباں نہادہ
وز شوق تو جاں در آستینہا رخ خلق بر آستان نہادہ
بس خاک زہیم تو نظیرِ سری
برداشتہ بردہاں نہادہ

پردہ بردار وصلائے مے بشیخ و شاب دہ صومعہ داران عارف را شراب ناب دہ
آخر لے اپر کرم پروردہ فیض تو ایم دود از ماتشد کال بخاست مارا آب دہ
از ادب حرفے رسم آموز کار مانکرد دفترے از حسن خود داری بباکیاب دہ
ایں دل افگندہ را کیار بردار از زمیں گزندہ داغ مہر تو باشد برد بر ناب دہ
ترسم از خونریزی زلفت کہ گیر دوامنت خون دلہا از شکنجش میچکد کم تاب دہ
خواستش از معرفت با ما ہر کہ ہم زانوشت تاب بیداری نداری تن بجائے خواب دہ
وہ کہ از طوفان عشقت برق دل را آب بُر من نگفتم مہر سجویم ایں ہمہ سیلاب دہ
از حرارت ہر شہم ضعیف دل افزوں میشود یک صبا ہم از لب خود شربت غناب دہ

از شکاف دل پچشم جاں نظیرِ میند

رودے بر محراب داری پشت بر صحاب دہ

تا شوی ہم انس آگاہی طلاق خواب دہ ترک بالین حریر و بہتر سنجاب دہ
نقش ہر پندار پیش آید بکے از دل بشوئے سر بصورت خانہ نام و نسب سیلاب دہ
ساقی از نوشی بگوید زہد و تقویٰ کن شار مطرب از دستہ بر آرد جبہ و جلباب دہ
باوشہ زندہ است عارف جامہ زندی پہوش جبہ سالوس و تسبیح ریا بر تاب دہ
در دمنداں را علاج جہ نراں نظر دیو زہ کن مستحقان راز کاتے زان دواعل ناب دہ

چوں چنین کردی روش بر کوہ صحرای کن گذر
خار و خار را خواص قائم و سنجاب دہ
تو سن طبع و ہوا سر داده میرانی کعبہ
دور از مقصد شدی آخر عتابے تاب دہ
از سیہ چشمان ہندی آب در چشمیت نماند
آب ریزاں میشود دریزد چشمے آب دہ
رہ خطرناکت و منزل دور و رہزن دکنیں

روز بیکہ شد نظیری ترک این اسباب دہ

کیست این از روی رغنائی بجوالاں آمدہ
کر دہ در کس نظر بر خویش نازاں آمدہ
وصفا چوں صبح دم در تازہ روی چوں بہار
صد گلستان سنبل و گل در گریباں آمدہ
دہ دم میگردد از نظارہ عالم محو تر
چشم قربانیت بر دیدار حیراں آمدہ
دوستان را میخراشد و بخروش گریہ ام
من خود دم در اشک گرم خویش نہاں آمدہ
خلق در نظارہ حورند از اوقات خویش
روزگار ما ز سر تا پا پریشان آمدہ
ہمچو ابراز کو شہار عدم ز سر بیوں شدہ
ہمچو کوہ از چشمہا سلیم بامال آمدہ
سویں جور از راہ بخشش یار میگردد اندم
کین یریم بیادش بعد نسیاں آمدہ
کوششم بے مزد و دست صنعتم بے نرخ و قدر
کار خویشم از زباں بر خویش تاواں آمدہ

شکر شد نظیری بار در غربت و دچار

زیں سفر نازم کہ سود است آنچہ نقصاں آمدہ

در بند تو زنجیر گرفتار شکستہ
زندان شدہ صدر خند و دیوار شکستہ
زیں پیش شکر خندہ حلاوت نفروشد
طویم ز شکر سر منقار شکستہ
از بکہ عنان پیچد از ازاں چہرہ نگاہم
خار مشرہ در دیدہ خونبار شکستہ
صد قافلہ ناز کشودہ بدلم بار بار
سودایتو از رونق بازار شکستہ
بیروں کنم از تن بسناخن غیرت
این خار کہ در سینہ افکار شکستہ
نہ جامہ کنم پارہ و نہ سینہ کنم چاک
دیریت دل و دستم ازین کاشکستہ

دل خستہ ز بیچارگی چارہ گرانم اندوہ طیبیاں دل بسیار شکستہ
 پیانہ پیمان تو از پند عزیزاں اندک شدہ پیوستہ و بسیار شکستہ
 پیمان تو جائے عجیبی نیست نظیری
 خوش باش کہ عہد از طرف یار شکستہ

فکرت و غم را بجان مردم ناشاد دہ ماہ تو شادیم مارا خاطر آزاد دہ
 ہر کراہا ناں کشد ماتم نمیدارد کسے دوستان کشتہ خود را مبارک باد دہ
 دور ازان در مژدہ ام کے میکنہ خاکم قبول در تہم آتش زن و خاکم ترم بر باد دہ
 شور و غوغا پیش شد از بند و زنجیر لے پدر ترک غمخواری ایں مجنون مادر زاد دہ
 بر نمی تابد دل اما عشق میفراہم کز وہ ویراں خراج کشور آباد دہ
 عاجز انیم از دیار خود بنا موس آباد عجز ما بشنومے گویم مارا داد دہ
 یارے آید نظیری زندگی از ہر حیثیت
 دیدہ بکشا ہر دم جا کفشیانی یاد دہ

رولیف الیاء

در ہیچ مقام نگذار دہ رنگے از بوئے بوئے برد از رنگ برنگے
 بالاتر ازین طور بجلی قدمے چنہ داردارنی گوئے دگر ہر سر سینگے
 شوق تو زناں را بر کوئے بر آورد بے معجز دے کفش نہ شرمے و نہ رنگے
 یوسف صفقاں داد بزدان تو آرنہ دستار بچنگے و سر طرہ بچسنگے
 صد جنگ ز ایمان و ازاں عشوہ فریبے صد دوع ز قرآن ازاں غمزہ خدنگے
 لب خیرگی میکنہ از پیش رہ آید اہلئے کشادی ز پس کوچہ تنگے
 زان لطف و عتابے کشیدیم کہ ہرگز آلودہ نکردیم لب از شہد و شرنگے

یک رنگ صفت با ہمہ کس زیت نظیری نے حیلہ رو باہی وئے خوئے پلنگے

دگر خدا بردارے دل سر کجا داری ء
کہ یکدور دوز شد آتش بزیر پاداری
دریں دیار بچشم غریب مے آئی
نہ آں ولے تو دلارنگ آشناداری
چہ ہم کہ در طلبت دیدہ ام غبار گرفت
اگر تو او پے این دیدہ تو سیاداری
چوس در آتش صد امتحان گذاختہ ام
بجستن تو کہ حسنے چو کیمیا داری
نشاط ہر گذر و خوشدلی ہر کوئے
برائے کہ نظر دم در بدر چہ را داری
صغیر نالہ جانسوز از آشیان منست
بشاخ گل ہمہ مرغیاں خوش لوزاداری

بصد نیاز نظیری کمین فرصت کن

کہ دام در گذرخانہ ہمہ ساداری

خلوتے خواہم و سودائے سر زلف کسے
دم گرمے کہ چراغے بغرور دوزخسے ء
از گلم خار بدل میخدا قوس کہ نیست
پروبالے کہ گریزم بشکاف قفسے ء
شعلہ از قبر بال و پر پروانہ نکرد
آنچہ از لطف کند شہد ببال گسے
غم و اندیشہ مرا زود در آور داز پائے
پائے بر جاترازیں میطلبہ عشق کسے
بس تنگ حوصلہ ام موت و دے میخوام
کہ بگیرم بغفال دامن فریاد رسے
محلے گذر داز باد یہ ماور نہ بے
ہمہ در وجد و سماعیم ببا نگیب جر سے

لاف سربازی ما با تو نظیری غلط است

چون تو بر چہرہ نداریم غبار فر سے

نیست با مشاطہ گلبن طراز م حاجتے
عشق اگر خواہد بروید بر سفالے جنتے
خنچہ ام گل در گلو و ہر د بہارم تازہ دوست
خندہ کا نیست با غم راز صبح رحمتے
مشتتری گمہ دکن و دلال گو در پانگن
جنس اگر خوبت خواہد کرد پیدا قیمتے

کار مارا اینچنین ناپختہ کے خواہر گذاشت
عشق اگر مرد است و بالہست بوی غیرتے
بر سر کوئے ترقی خود نمایا کنسم
گر قدم بر ترند از پایہ خود ہست
نغمہ سنجیدہ میگویند این را نال نیست
نہ نشان درد دارد نہ خراش ر

پر کنم از تحفہ مصرش نظیری آستین
گر بیار د بر نقابم ماد دست رغبنتے

دک ہر از کجا زان عجمی زادہ کنی
گرد آئینہ چو آئینہ ادسادہ کنی
زیب مشاطہ صفائی ندہاں بہتر
کہ قناعت بہاں حسن خدا دادہ کنی
چوں صبا متکلف طرف چمن شاید
خوردہ حاصل از ان غنچہ نکشادہ کنی
چوں ارادت بکف کنش سپردست عینا
کوش تا ہر ہی مردم آزادہ کنی
زادہ کار صومعہ بردار کہ در پر مغاس
رہن یک کاسہ سے خرقہ و سجادہ کنی
نفع و ضرر ہمہ در پردہ غیب است چرا
تکلیف برایہ از پیش فرستادہ کنی
اے سوائے کہ جنیت بقضا ستازی
گنہے نیست اگر رحم بر افتادہ کنی
ہمچو شمع ہمہ تن مایہ ویدار شود
گر شبے نزد خودم تا سحر استادہ کنی

سبزہ بر جوئے دمیدست نظیری وقتست

باجر یغان من بوقدر ح بادہ کنی

وقت آں آمد کہ خرگر با گل سوری زنی
عبت چینی گزینی جام غفوری زنی
ہرہ از لعل قبا یان بدشتا فی کنی
بادہ با فیروزہ حطان نشاپوری زنی
دستہا در گردن چوں رطل مینالی کنی
بوسہا بر ساعد چوں شمع کا فوری زنی
ساز و برگ پس آغوش کنارت دلوہ اند
پیش ازین چوں نمیباید و مازدنی زنی
عمر شیریں موج بر آبست باید چوں حباب
قرعہ بر نام شراب تلخ انگلوری زنی
بلبل و گل پردہ از ساز و نوا برداشتند
زشت باشد کہ تو خواہی لاف مستوری زنی

بے کلاہ و کفش برقعہ مستان در پسین تو نمیخواهی کگل بر سر ز مغروری زنی
بلدا ز کس دو بینی میکند قیامت و قست بر سر کرسی بر آئی بانگ منصور زنی

بادہ انور شد صبحی را نظیری سارده

در نہ فردا حرف نتوانی ز مخموری زنی

کے سر غنچہ اواز ہرستان بیابی گر محمود ق گردی خود ستراں بیابی
گر چشمہ حیاتش نوش از لبان فشاند صد سبیل و کوثر ہر سوراں بیابی
نخواندش کشیدن رخس سپہا گر چہ بار یکتر ز موش موئے میاں بیابی
چنداں ملاحظت او بر دیدہ ام نہک بیخت کواشک گرم سوزم در مغز جاں بیابی
گر ز کس خوش آتش چشم از جہاں بپوشد نہ باغبان بہ بینی نہ بوستان بیابی
تا نوش خندہ اودا من ز بخت چید از عیش تلخ ز ہر دم در استخاں بیابی
چندین کتاب مصحف نہست با عشقت دیگر ورق بخوانی گرداں بیابی
باراد تعیش تو در پردہ مے نماید خور انہاں نمائی اورا عیاں بیابی
عمرے خدا پرستی کردی ز خود رستی شاید بے پرستی از خود اماں بیابی
تمثیل عشق و عاشق بحر و غرق بحر است تا تو نیاز عشقے از خود نشان بیابی

گر عارفی نظیری پیشانی سبویں

کاسرار لوح و کرسی بے تر جاں بیابی

بجویئے بہتہ صبر نغمہ سارست پنداری دلم از بیچ میر بخندول یا راست پنداری
بتحریر کتبے خاطر ما شغفہ میگردد بخود دانی سر زلفین دلداست پنداری
نہ پندم سید ہر سوئے نہ کارم دلاست بہبودے دے دارم کہ ہر سال او یا راست پنداری
نوشتم تا قدح بر من جو غلیب نکشاید کلید روزیم در دست خمارست پنداری
چنانم بر سر زلف صنم سر رشته محکم شد کہ گماے تنم پیوندنا راست پنداری

سجھو طعن مردم را ہدف گشتم کہ دامانم
فلک را دید ہا بر ہم نئے آید شب اور کینم
زنگ کو کاں دامن کسایت پنداری
چناں ہشیار میخوابکہ بیدارست پنداری
کہ اور از جہاں با من ہمیں کارست پنداری
غم تو بخوار نوئے در قفائے جانم افتادہ

نظیری بوالعجب شیریں و نازک نکتہ مے آری

تراش کر بخرمن گل بجزوار است پنداری

شد آخر روز بنائی و میل دل ہماں باقی
ز بیا کی درندہ می فعل بودم چہ دانستم
بقیہاں شاہد و عادل نویسندم صلاح آنست
بالطاف خداوندی امید داشتے دارم
نوازش کن کہ زان لہماے شیریں تلخ تر
جمال بوستان دیدم بخت و کار من ماند
بلا گردید ضعف پیری و طغیان مشتاقی
کہ در پیری کشد کارم بسا لوسی و ذرا قی
کہ در باقی کنم من بعد حرف شاہد و ساقی
فراموشم نیکو در بشارت ہائے شتاقی
حیات خضر یا ہم گردی زہرم بتریا قی
بنفشہ در سیکاری گل در سادہ اورا قی

نظیری دالہ صوت و سخن چندین مکن خاطر

کہ ماند نصتہ را بر جائے نازک و استاں باقی

کہ بعشق کا کلت بر سینہ سازم سنبلی
کوہست ایام گلشن را یگانہ توان نشست
دل کہ آشوبے نادر چیست کا رخ بہوا
از شرط عم گشتی مے بر کنار آرد مگو
فیض صبحم گرفتار کرد و صبحی کے شود
نازہ چیرے ستین گشت و ناز گل بغسل
بندہ آں تاب کیس و فحیم باز و شوم سزا
کعبہ و زمزم ز نخدان و درخش پنداشتم
گاہ سوزم بر ہولے عارضت بر سر گلے
دیدن گل منع اگر باشد نوازے بلبلی
ہر کہ سودے نادر چیست کا منجے ملے
ورنہ از تدبیر نتوان بست ہدیاز اپنے
چار قل خوانم تمام شب بعشق قتلے
تا برو و شمع معطر شد بشکلیں کا گلے
ہچو شاخ سنبلی پیچیدہ بر شاخ گلے
دیدہ شد بتخت نہ کشمیر و چاہ بابلی

میض از ساقی نظیری جو دے از سامری
خاکپائے جبرئیلت ہست گرد و دلدے

گر بروں از برق آں زلف پریشان آدے
از جمال خود اگر دادی بجمالم ذرہ
گر حجاب کعبہ و دیوار میاں برداشته
بودی از برق رسوز آتش پرستاراں را جزا
گر نبودے پیر کفغاں بُوئے پیرا ہن شناس
برزشام آشنایید شمیم آشنا
ہر غم او کا مدے در سینہ تنگم فرود
وہ کہ در گلشن خوش دارند مرغے را کہ او

رخصت از بودے کویں بے پردہ تر گویم سخن
چوں نظیری ہر دو عالم مست عرفاں آدے

ترا گفتم ز صبح وصل مہر افروز تر باشی
بعیت چوں گماں میجو آتم در کشم روزے
من از شغل تو سرگرداں شدم در ایج دانش
مثال مادرین بستان زمستان بہار آمد
نہ گردونی کہ با علم قرابت کشکے داری
تواضع جو کہ میسازد غرور و سرکشی غوارت
نہ کرد لغو دواع و دستاں چانسوز تر باشی
چہ دانستم کہ از تیر تھن اول دو ز تر باشی
تو در علم نظر ہر دم نکات آموز تر باشی
کہ چندانی کہ من بدروز تو بہر روز تر باشی
چرا ہر چیز زاری بشنوی کہیں تو ز تر باشی
ز جمشیدار بحسن و دلبری فیروز تر باشی

نظیری تا بہار وصل گل افشاں شود باید

ز بہستان دردے ہجران نشاط ندوزداری

گر حسنِ جمال تو طلبکار نبودے
مدِ مخالفت و بتکدہ و بار نبودے

گر ز گسست تو کمر دے جدل آغاز
تا گردش او بودے ہشیار نبودے
بے پردہ توانستے اگر دئے نمودن
در کعبہ حجاب درود یوار نبودے
نازت نہادی بدل میں بار امانت
گر حسن تو از عشق گرانبار نبودے
میزان تو در دست غرورست و گر نہ
حسن تو بایں قیمت و مقدار نبودے
گر غیرت تو پر دہ پسند ابرہستی
یکدل شدہ محروم ز دیدار نبودے
افسوس کہ خوئے تو چور دئے تو کونمیت
در نہ ہمہ گل بودے و یک خار نبودے
لے کاش نیا میختی ایں رنگ محبت
تا اینہمہ نیرنگ تو در کار نبودے
آسان رعباب تو توانست رہسین
گر جاں بکمند تو گرفتار نبودے
آں تاب و توان رفت کہ بیاورخ تو
دشوار شدے کارم و دشوار نبودے

میرت ازیں حلقہ ز نار نظیری

گر معنی تسلیم بز نار نبودے

غیر از تو نکلجہ برائے کہ تو باشی
جز تو ہمہ محو نہ بجاییک کہ تو باشی
شاہان جہاں نمائے تو ندارند
نرخ تو کہ داند بہ بہائیک کہ تو باشی
خورشید سخا ہم کہ در آید بخیالت
تا ذرہ نہ پیرد بہو اییک کہ تو باشی
گردیں رودم در سر و کار تو نکردم
الاکہ پرستار خدا اییک کہ تو باشی
در عشق حد نیست مگر بہر و مقام
اسجا کہ نہ من باشم و جاییک کہ تو باشی
آرام رہ باید بکمین گاہ ز صیاد
وحشی رود شے رام نہ اییک کہ تو باشی

شاید کہ بر آرد گل صد برگ نظیری

دستان زدن ہر شاخ گیا نیکہ تو باشی

چند مارا بعدا و افسوس بند کنی
ہم کے ایں رشتہ شود پارہ و پیوند کنی
نگہ بہیدہ بردامن مژگاں دوزی
خندہ ساختہ برگوشہ لب بند کنی

این شکر پارہ فروشاں ہمہ عیارانند
 گر کنی سمنفسی با ادب آموزاں کن
 طبع نادان سبکسار نگیری ز نساں
 پند من بشنو و بر چہرہ فشاں گریہ تلخ
 خجل از کردہ خود تا نشوی مے باید
 بہتر از محبت از باب خسرو بگزینی
 بر تو حیف است کہ دل در گر و قفسد کنی
 بر خوری چون طلب از نخل بر من کنی
 وزن خود راست بمنزراں خرد من کنی
 کین نہ زہریت کہ تخمیں بشکر خند کنی
 حلم را بر غضب و خشم خداوند کنی
 ترک ہم بزمے پر شور و شر چہند کنی

گنج بے رنج نظیر می چه بود میدانی
 بنشیننی دل از دوسو نہ خرسند کنی

بس در وفا تامل و تاخیر میکنی
 رنجش طبیعی تو و بیداد خوئے تست
 خود ظلم کردہ از دل ماغبن میکنی
 ما را حدیث چون چہر از حساب نیست
 گر بر جمال بتکہ ما نظر میکنی
 بر عشرت گذشتہ تا سلف چہ میخوری
 گر قاصر از تصور ادبی عجب مدال
 از زلف او نمیر ہی ارعد ہزار سال
 تا میکنی بوعده وفا پیر میکنی
 با خلق صلح از سر تندویر میکنی
 دل مفت بردہ دعوی تو فیر میکنی
 در ملک خود تصور تدبیر میکنی
 لبیک میفرستی و تکبیر میکنی
 خوابے بخوابت آمدہ تعبیر میکنی
 نقشے کہ نیست باب تو تصویر میکنی
 شہد بزمیدانی و شبگیر میکنی

جز یک لحد مقام نظیر می بچم نہاند
 بیجا حبت این خرابہ چہ تعمیر میکنی

چمن قربانکہ دنیا کے خوشنوار ست پنداری
 سحر میگفت با پروانہ بلبل حال و میدانی
 برعت آنچنان سدا کے بستان میشود و آخر
 درینا گل کہ شاخ گلشنش دار ست پنداری
 کہ گل شد زود و آخر شعلہ خار ست پنداری
 کہ اطفال چمن را گل ببار ست پنداری

گل و گرس بستان ہر سحر مخمور میخیزند
چنانم میگذرانوں تماشائے چمن کردن
نظرے بندم از گلزار و نقش یارے بنیم
ندار دوزن کالائے دو عالم نزد سودا یم
گدائے نغمہ کز گھمائے جانم بر نئے خیزد
نظیری بستہ بودم لب کہ عشق افساد کو تکرار

سخن برداشت برقع قصہ بسیار است پنداری

در نیاد چنیں فصلے حریم یار با یستے
نشد ز ایوان قصر افروختن جمیع تم حاصل
بسی دیدہ شب بندہ دارم کار نکشاید
چنیں وقتے کہ بر ساقی و ساغر دسرس دارم
ز بر آنگہ در پائے ہی و نار و نرینم
سرم دستار از مخموری مے بر نئے تابد
بہر کس نے نشینم نشترے در استیں دارد
دل بلبل بایں نالیدن آسائش نمی یابد

ہمہ کس الفت و خلوت نظیری میتواند زد

ترا این خود فروشی بر سر بازار با یستے

بر دوا غم دیدہ شیدائی
از جگر دود میرود بسرم
شور عشقم در دیدہ پردہ عقل
نتوان شہر را بطوفان داد
خسروم را نمادہ گنجائی
شعلہ ام خشک منغزو سودائی
سر بر آورده ام بر سوائی
میشوم همچو سیل صحرائی

عشوہ کردہ اندر کار م
 گاہ دستم کشد گمے داماں
 عشق ہمراہ خویش مے آرد
 صد سماع بدست افشا ندن
 ہچو گل میگذازم از رقت
 منصب آفتاب میگیرم
 کشف علم ازل نظمیری کرد
 نیست نورے چو نور دانا ئی ء

چو لعبان خیال اند آدمی و پری
 درست اگر نگری سیما و نیرنگ ست
 ثبات عہد پدید است چند خواہداشت
 ز عمر خوشتر و شیرین تر ی و نے چکنم
 دریں سراچہ مزاج زمانہ کیس و عقل
 در بیخ اردے و نور و زہر باید رفت
 بغیر رستی حق روسے ز فنادار دژ
 ظفر نبود کبوشیدن خسرو ممکن ء
 چو کوکب ز بدستان نفور مے ترسم
 جہانیاں بغر و غم اگر نہ محتاج بند
 با اعتماد کو اکب کن نظمیری کار
 کہ رہ نبرود بخود میکنند راہیری

بتو تیا کے رسم خون ز چشم تر چیدی
 جرات از دل سحران خلیدہ بر چیدی

حیرتِ خوش نکتہ از غفلِ صحبت نیست
 من از فراق تو مردم ترا چہ حاصل شد
 ہمیشہ جلوہ ترا در قریب بے روشنی
 ز لغوہ گوئی ہم صحبتاں دولت نگرنت
 صبار گلشنم آزاده حال میگذرد
 بدست غارت تو آں درختِ عریا نم
 بیجِ سوریخ آسودگی نئے بیسم
 بمادو گوئ نیلوفر فیفتادہ چو تو
 بشد کہ طعمہ زانے دہی ہمایم را
 کہ در دوا دل و آزارم از جگر چیدی
 بغیر ازین کہ گل شہرت از سفر چیدی
 کد ام میوہ از ان شغل بار و رچیدی
 اگر چہ بال گیس و ایم از شکر چیدی
 چو شاخ گل برگم داغِ شستہ چیدی
 کہ از مقامِ خوشش کنیدی و ثمر چیدی
 ز بسکہ مشعلہ بر روی کید گر چیدی
 بر رخ بنفشہ رشام و گلِ حشر چیدی
 اگر چہ بر پردہ دولت ز بال و پر چیدی

زگر یہ سحری یا فتنی نظمیں فیض

گل مراد با قبال چشم تر چیدی

در بچ از صفِ رنداں بردنِ ناخت یکے
 ہزار تنہا دریں مشہد جزا بخواست
 کسے مبعر کہ عشق کا میاب نشد
 بسے بچستن اجوائے کیمیا گشتند
 دلیل و حجت حق دیگر است و حق دیگر
 دو کون را کچہ دادند و پیکس نشناخت
 درست و خوردہ ایں کا رخاہ منوشعت
 نوائے عشق بسا ز و صریح الحان نیست
 دو کون را یکے داود ز ناخت یکے
 نذیر عشق کہ مروانہ سرفراخت یکے
 ظفر و واسپہ مدد شد و لے ناخت یکے
 ز صد ہزار کس اکیر ز نساخت یکے
 طریقِ جہل ہزار ورہ شناخت یکے
 بہانیاں ہمہ بردند و نساخت یکے
 نخورد و داروئے سبک اگر گداخت یکے
 ہزار پردہ شد آہنگ کے ناخت یکے

مقمرے چو نظیریں پاکباز شناخت

کہ بیش و کم ہم آوردہ داد ساخت یکے

یک رہ کم این حجرہ خاکے نگر فتی
 دیو ملک از عہدہ ناکی تو جتند
 ترک صنم و دیرمغا کی نگر فتی
 در شکوہ عنان دل شاکی نگر فتی
 در کوچہ وحدت اکشہ و بدواست
 آخر بہ بری ناول اگر پاک مباری
 در ہمدولت میل بشوخی و ہوا داشت
 چل گل نیچے سرشوریدہ شود چاک
 بر چرخ نسودی چو قرگوشہ نعلین
 مردیم کہ در چشم تو گیریم بہائے
 چوں زندگی ما بہلا کی نگر فتی

حال توشہ در تہ معراج نظیری
 گر بطن سک را بسا کی نگر فتی

کند عشوہ کشادی دفتنہ سحر دادی
 روان و روح بخود انس دادہ را جو یلم
 بدوری تو دل و صبر مانع از زند
 بفہم و خاطر زیرک ظفر میتر نیست
 چساں بسر زود و دود و مضطرب نشوم
 ز تلخی تو کنم شکوہ تا نداند کس
 مرا کہ در صبور و مے شبانہ ساخت
 اگر چہ قیمت پردانگی و سلم نیست
 بقدہ ذرہ از ہر ت ز نارے
 ہنوز دعوت حلوائے بوسہ در راہست

ہزار عہدہ را سر بہ بجے سحر دادی
 ز حجرہ زاندی و تن و دغا سے رو دادی
 مرا بہت رفیقان بہے جسگر دادی
 بکار پر خطر اسباب مخضر دادی
 کہ رہ چو شعلہ خارم ہمیشہ شتر دادی
 کہ زہر در قدم کردی و شکر دادی
 سرشاک نیم شب و نالہ سحر دادی
 وظیفہ غم و ادرا چشم تر دادی
 چو کہ ہم از چہ زمر تا بہا کردی
 ز خط و لب نمک و ترہ ما حاضر دادی

بایں جہاں نظیری کسے حدیث نگفت

قمرز عقرب و یوسف زچاہ بردادی

عقلم و دواع عصمت کرد از تنک شرابی
عشقم نگاہ دارد از مستی و خرابی
دروغے کش مخاز افرم از من است تاکے
موتے سفید سازم از لائے مے خضابی
عمر سبک عنانم کے میشود مقید
دستم بر عرشہ آور دو جام از گراں رکابی
سیخوارگی و مستی زان روئے پیشہ کردم
تار و دہد بیارم در حرف بے حجابی
چوں پیشہ بر سر خم میجو شد از حواسم
در انودائے فکرم خور میسکند ز بابی
کز پر تو درونم عکس افکند به بیس
هر ذرہ ز خاکم خمیزد بافتابی
مورم و لیک دارم قصد شکار عنقا
کنجشک بستہ بالم اما کنم عقابی
سامان عمر خواہد پیش کسے نیاید
بخشی باین تغافل کارے بایشتابی

قادر شد نظیر می بر شاخ وصل وستم

کو بارغ بخت چہ نیم گمانے استخوانی

نہ گلم کفایت رنگے نہ گلم پسند بوبے
سرو برگ خود ندارم ز خیال رو و موتے
بتصویر جالش ز ہزار فرکر رستم
دل جمع من پریشاں نشود بیچ سوئے
شد و با بدران مصاحب چہ فصول کنم ندانم
کہ بطبع دیو مردم نشدہ فرشتہ خوئے
نغم دل چکد نہ پوشم کہ لباس صبر و طاقت
زہم آنچندل دریدم کہ نمیشود ر فوئے
لغوات زلف جانان چہ بلا سلسل آمد
کہ نفس زہم شست و بست گفتگوئے
سگب خانزاد عشقم بجفا نمیبگریزم
نہ شکاری حرییم کہ ہم ہائے وہوئے
نکند قبولم آتش پس مرگ اگر بسوزند
اگرم ز لوشیا عصیان نہ ہند شست و شوئے
شدہ عرصہ اند بوناں صفت پردے نہ بینم
کہ وصل کجاں مردی بدر آوریم گوئے
عنایت دیں پرستان ہمہ سیات دانند
مگر آنکہ روز محشر نکلند بستہ جوئے
سخن ارب دوست باشد بہرم بروں دنیا
دل پُر ہزار حسرت با امید باز گوئے

چہ عجب زویدہ من کہ بچوں دل نگار است تو کہ بر کنار جوئی نشکستہ سبوتے

ز غلوئے اضطرابم ز حجاب بر نیاید

ز صد آرزو نظیری رسم ار با زوئے

از کم سخنی و سر بر زیری	دادیم بخار ہا حسری
گشتیم ز بندگی خداوند	سلطان شدایا ز اسیری
مرغاں چو نشاط ماہی بینند	بر گل ننگنند خوردہ گیری
ناہید اگر بمانشیند	بہرام غمیکند دلیری
مارا کہ غذائے جان شمیمت	پیوستہ کند صبا بشیری
مشکین نفس از خیال یاریم	گرد رخ گل کند عبیری
بر دیم با خرت زوئے	دل گر سنی چشم سیری
ہر ویدہ و خواندہ شد فراموش	اللاتوندیدہ در ضمیری
چوں شاخ خزاں فتادہ بودم	شد شوق تو ام عصائے پیری
ہستی ز وجود تو عدم راست	عزاست ہیچم از پذیریری

یکبار نظیری خودم خواں تو

تا شہرہ شوم بہ نے نظیری

دم گرم و رخ زرد از کہ داری	سرت گدوم بدل درد از کہ داری
ز فاکہیت بر خاطر ملامت	رخ آئینہ در گرد از کہ داری
کہانی جلوه ترسانیدہ چشمست	غم جان بہیم نادر از کہ داری
چہ پرسی ماجرائے بزم و محفل	امید یاد آور داز کہ داری
چہ فکر از بزم ز رمت کردہ فارغ	دل جمع و تن فرد از کہ داری
بہمت عشق نتوان بست بنوش	خدا را اگر یسر داز کہ داری

حریفان کم زرنند و پاکبازند دغا در بردن نرد از که داری
نیساز بی بستاری خبر ده که تکبیر جوا نرد از که داری
نداری بخت برگردون نظیری

فغان آسماں گرد از که داری

کجائی گنج پنهانی کجائی بمشوری بوی رانی کجائی
نه در ظاهر نه در باطن متقید انیس جان زندانی کجائی
تو ناپیدا هر چیز است پیدا فردغ چشم نوزانی کجائی
نمیگنجی در الفاظ و عبارت تو اے معنی و جدانی کجائی
ز تو هر خانه پر وجد و سماع است همه جان و در حبابی کجائی
غنیتهائے عالم را بدل هست تو اے بمیشل و بے ثانی کجائی
دلا حیران تری هر دم ندانم که همچون چشم قربانی کجائی
خداوند حرم در خانه ماست تمناے بسیارانی کجائی
به پند عقل کردم تو به از عشق خطا کردم پیشانی کجائی
دل شد تنگ تراز جمع اسباب غلط کردم پیشانی کجائی
چو کنعان مبتلائے قحط گشتم کجائی اے فراوانی کجائی

نه در کفرے نه در آئین اسلام

نظیری هیچ میدانی کجائی

ازین مجلس نیغیر دومی کا حیا کند گوشه پیاله چشم بکشايد صراحی واکند گوشه
گراں شد حسن شمع از بدله سنجان مطربے خواهم که از تحریر گلها ناک غزل گو یا کند گوشه
اگرے در عروش آید دم مطرب بجوش آید سر معنی طلب با صد زیاں سودا کند گوشه
طنین بال مودار الحبه داؤد یاو آورد حدیں پرده مگس بر نغمه عنقا کند گوشه

مراد شرح غم بر روی ہم افتاد و آن خود را
 کسے ذوق از مقامات هزارا و تواند کرد
 ضمیر پر گم دارم سرین ابر نیسانی
 زینجائے بیاید تا حدیث عشق و سودا را
 در بیت الحزن یعقوب بند و گرش را یزد
 درین مجلس که کس نام و سلام کس نیگیرد
 بتکلیں نکش پر سد با ستغنا کند گوشه
 که در هر عضو همچون شاخ گل پیدا کند گوشه
 سخن را مستمع خواهم که چون دریا کند گوشه
 ز سر معجز براندازد ز رغبت واکند گوشه
 پریشان گردوش خاطر که بر هر جا کند گوشه
 نیاز سے عرضہ خواهم کہ گماں پر واکند گوشه
 نظیری کیست سیکینی بابل فقر ہم صحبت
 نہ پیش جم برد عرضہ ہند بردار کند گوشه

جہاں بطرہ عنبر نشان بیارائی
 بُرخ ولایت خاد رستاں کنی تنخیر
 ہمہ مسج دماں گوش بر کلام تواند
 ہزار جاں زینجا دود با استقبال
 بزب صد رنشینان خلل ننخواہد کرد
 چہ نوگل تو ام اردی بہشت عمر شگفت
 ہوائے جان نماند بلبلے کہ مست شود
 مراد لیت سیہ پوش در مصیبت عمر
 چہا ہی از عطش کششہ چہ سود و ہر
 برگ ہم نرود خار خار غم زدلم
 بعقد سلسلہ صد دود ماں بیارائی
 بخال کشور ہند و ستاں بیارائی
 کہ نظم و نثر جہن بیان بیارائی
 بحسن یوسفی ار کار دواں بیارائی
 بنقش جہہ ام از آستاں بیارائی
 کہ مرگان چمنم از خنداں بیارائی
 اگر شاخ گلش آشیاں بیارائی
 کنوں تو ناز و ستم را دکان بیارائی
 بلعل و گوہرم را استخواں بیارائی
 مزارم از بگل و ارغواں بیارائی

سخن رسید نظیری با سماں وقتست
 کہ گوش حلقہ کرد بیاں بیارائی
 بخود بینی بجز بتگر نباشی
 ز خود بگریز تا کافر نباشی

بظلمت افکند طوفان جدلت
 زخیل طائران قدس گردی
 ز انبساط زاده فضل طلب کن
 چنان سیراب ساز امروز جان را
 اگر خواهی گذارندت دریں بزم
 ہمہ کس صید فریخواہ از عشق
 اگر پائے ریا حین سرنواری
 چو ساغر پیشہ گر بخشش گیری
 نگر دی زیریں خط پر کار بسند
 چو کشتی گر گراں سنگرباشی
 اگر در قید بال و پر نباشی
 کہ از همچون خود کمترباشی
 کہ فردا تشنه کوثر نباشی
 دے بے دود و چمن مجرباشی
 کند روت اگر لاغر نباشی
 چو ز گس صاحب افسر نباشی
 میان ہنگام سرور نباشی
 اگر چوں نقطہ زاوولی سرباشی

نظیری دل بسیم غنچه بند

کہ در قید مہ و انخترباشی

سحر کہ نسیم از جیب پیر مہن بکشی
 شود کنار و برم بیتو باغ عریانی
 شبنم بہزود یارب تو انتقام مرا
 شکستہ شد صنم عیشم از لیل صباح
 بنخل عمر نیا بخندان پیری راہ
 بسایہ گل تو آں گیاہ ہیکارم
 خطاب غمزہ خمار تو بہن زانست
 ز چشم ہندو بیتو این مزاج مے آید
 عنان طبع تو در دست ناز و بد خوئیست
 اسیر کردہ تو از خوشی نیار دیا د
 گماں برم کہ رگ جانم از بدن بکشی
 کہ غارتش کنی و سنبل و سمن بکشی
 ز صبح ظالم قطاع تیغ زن بکشی
 تو داد من صد اریں صنم شکن بکشی
 بنو بہار اگر بادہ کہن بکشی
 کہ سر اگر بکشم بخیم از چین بکشی
 کہ مست حرف خود سازی و سخن بکشی
 کہ صندلم بجبیں پیش برہن بکشی
 عجب نباشد اگر سر ز خوشتن بکشی
 چو طفل خاطرش از خویش از وطن بکشی

مقید لب شیریں کن نظیری دل
 کہ خسرو ارشوی اندوہ کو کہن بخشی
 دریں میدان پر نیزنگ چیرانت و تائی
 کہ یک ہنگامہ رائیت و صد کشور تماشائی
 نر راہ عقل و آگاہی مشعبد میکند بازی
 کہ غلطان ہرہ ز ریت و نیلی حقہ مینائی
 بعد آوازہ سیمرخ و قاف افگندہ در عالم
 عبث نظارگی گردید شستہ کول سودائی
 خواص طبع جادو سیمائی چسند بنمودہ
 ہوائے نفس خاکی در غبار غفلت آرائی
 اگر نوئے کہست از رخ حقیقت چوہ بردار
 نظر ماند بر سوائی خرد افتد بشیدائی
 جزا و نیزنگ بینی قیمت تا چون و چرا گوید
 کہ ہم او خود تماشایت و ہنگامہ آرائی
 ہمہ زوچوں خرد و ناداد پر تر ز دانشا
 ہمہ زوچوں نظر پیدا و او پنہاں ز پیداائی
 ز شان جن تو توان نشان گفتن معا و اللہ
 تو در دانش نمیکنجی تو در بینش نمی آئی
 کسے رائیت حد متناع از ابر و نہی تو
 مسلم ہر چہ کردی نہی بر حق ہر چہ فرمائی
 بمستوری نشد کارم بر سوائی علم شتم
 شکبے کز تو باشد میگدیزم زان شکبائی

بذکرت جان بد کلک نظیری وہ عجب نبود

کراموں حدیث تو کند افعی سیجائی

ز نیزنگ نطقش بمضوں نیائی
 در آئی ز بس سر بریں نیائی
 نیائی پذیرائی نازی چشمش
 کہ پیش رو صد شبیخوں نیائی
 بترخان عشق فرماں بر آور
 کہ ناخوش بہ بینی و محزوں نیائی
 شوی محرم ہرم رنداں بشرطے
 بیونان حکمت جندید سطلب کن
 بخداواں بعلم فلاطوں نیائی
 بگوئی چناں در دلش جاتواں کرد
 کہ بیرون بصد سحر و افسوں نیائی
 نہ در گرہ صاحب دست میتواں گفت
 کہ دست و گریباں بجیچوں نیائی
 بکوش و ازین حلقہ جانے بروں بر
 کہ در زیر این طاس و اثروں نیائی

ہون بوسہ بر آستانش نظیری
 دیریت ز گوشہ نقابے
 از زلف کجش بقعد انگشت
 وانگہ بہ نشان بوسہ کروں
 ہر دم بکلاب پاشش مژگاں
 از دیدہ تر براں بنا گوش
 از زدنشان صد سلیمان
 انگشت نمائے شہرم ازوے
 مطعون دارد میان خلقم
 دل ہر گاہ کہ تغافلش داشت
 رازے کہ لب و دہاں گنجہ
 با دوست گراستاد خواہی

نوشی بصد جاں رائیگان قوت روان کیستی
 آدم بشوقت در جہاں ضلّوں بشوقت در جہاں
 از نسل خوبای قمر و قمر جوی بشر
 لے از ہدایت آیتے برمازیز داں رحمتے
 با خود غرور و سرکشی با ما جفا و ناخوشی
 بسیار ناز و کم نگہ کوتہ قبا و کج کلہ
 بر قلب پافشردہ خوش خرد پے کردہ -
 قمر از صفا بر جوش تر فاش از خفا در نوش تر
 میریزد از کلک و بتان نشئت نظیری بیابا

لبالب گر از دہر کمون نیای
 داریم امید فتح بابے
 ذوق گرفتار تن حسابے
 از صفحہ پوشش انتخابے
 بر حبیب فشانندش گلہاں
 غلطاں و مین در خوش آہے
 تا بے کندن ز قفل نابے
 ہر دم ہوازش خطاہے
 ہر روز بشہرت عتابے
 سرشد بہ ندادن جوابے
 گردید بیاں باضطرابے
 از خویش نظیری اجتنابے

کامی بصد حسرت نہاں آرام جان کیستی
 تو مرغ عنقا آشیان در بوستان کیستی
 روشن کند قوت نظر از دو دمان کیستی
 با کس نداری نسبت نازل بشان کیستی
 از مادہ امانہ آخرا نہ آہ کیستی
 خوش میروی قصاں برہ سرور و ان کیستی
 گئے از سر و خور بردہ چابک عنان کیستی
 تلخ از شکر خوش نوش تر شیریں زبان کیستی
 دست و دہاں آلودہ گستاخ خوان کیستی

بتسبیح و مصلّا کردہ ام میخانہ آرائی
 ربان و گوش مجولہ تست اصحاب خلوت را
 بدست فکر از ہم میکشایم تاب گیسوئے
 مگر یار مسافر شد من با دمی آید
 بطامات و غزل فوق آشنائی دل نمیکرد
 جمال عیش دنیا تیر تراز جلوہ بر قسمت
 مشوشاد از بہار دہر کوں زلال فریبندہ
 گئے گل ریز دم در بر گئے سنگم زند بر سر
 بلا شد درک حسن خالے خط ماہو شمنداں را
 دلم از ہر شگاف سینہ آشوبے دگردارو
 نظیری طلسم اکسوں نہ بخشہ قدر عاقل را
 چہ باید مرد را طبع بلند و مشرب نابے
 سکندر در سراغ آبجیواں باخت طاقت را
 بہ از نظارہ چتر جم است و طوق افریدوں
 بعد ناخن زدن بر ریشہ عود جگر از رو
 بکام ہمو طوطی شکر از کنج دہن کردن
 شب امن و حضور قلب و ذوق دل شعر تر
 در کشتی فکر مگوش دامن افتادہ
 نہ بنیم چارہ ز اس شستہ و تا چشمہ نوشیں

کنوں ادا شک نگیں میکنم پیمانہ آرائی
 بند کجام و شاہ میکنم فسانہ آرائی
 ز عاشق خوش بود مشاطگی جانانہ آرائی
 کہ جاں در حجرہ آرائست دل در خانہ آرائی
 بزیب عاریت تاکے نسیم بیگانہ آرائی
 کند شمع از فروغ سوختن پروانہ آرائی
 بمرگ و شور عالم میکند کاشانہ آرائی
 بلے میز سید از مستان چنیں دیوانہ آرائی
 بعشق ما کند صیاد و دام و دوانہ آرائی
 پری در چشم مجنوں میکند دیرانہ آرائی
 بزیب فضل و دانش خوش بود فرزاند آرائی
 نگارین چہرہ مجموعہ خوبی ز ہر بابے
 خوشاد و لشی خلوت لب نان و دم آبے
 نظر بازی بسر و خانگی در پیش ہمتا بے
 گزیدن از سر انگشت خضابے کرد عتابے
 چو کبکان در سی بر بال ہم انداختن تابے
 نمیکرد و مگر چشم شاہد بین من خوابے
 کہ میترسم ز طوفان ذوق افتد بگروا بے
 بجز در با ختن مانند ما ہی جاں بقلا بے

حدیث صفحہ ز سار یار و طاق ابرو چند
 نظیری خیز و اورادے گزین و کنج محرابے

مختصر فتاویٰ کتب کا شیخ مبارک علی تاج مرتب ہارمی واڑہ لاہور

قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب
۱۰	شرح مخزن اسرار نظامی	۱۰	فتحنازه جادید جلد دوم	۱۰	مولانا شبلی صامرحوم	۱۰	بی المعرفی کورس
۱۰	قرآن السیدین علیہ السلام	۱۰	سوم	۱۰	سیرۃ النبی	۱۰	ترجمہ از پروفیسر عبدالعزیز صاحب پشاور
۱۰	کلیات غالب فارسی	۱۰	مولانا راشد الجیری	۱۰	الفاروق	۱۰	سرنظر طہوری
۱۰	کلیات قافی ردیف	۱۰	ماہ مخم	۱۰	الغزالی	۱۰	مرد و خیس
۱۰	ادب و توحید مقدمہ	۱۰	آفتاب دمشق	۱۰	الماسون	۱۰	خلاصہ حدائق البلاغت
۱۰	از پروفیسر میرا ایم	۱۰	سینجک	۱۰	سیرۃ النعمان	۱۰	خلاصہ ابوالفضل فارسی
۱۰	دیال سنگھ کالج لاہور	۱۰	گوہر مقصود	۱۰	سوانح میری مولانا روم	۱۰	غزلیات نظیری
۱۰	شعرا لعم اول انمولنا شبلی	۱۰	بنت الوقت	۱۰	علم الکلام	۱۰	گلشن راز مع شمع
۱۰	دوم	۱۰	سوکن کا جلاپا	۱۰	الکلام	۱۰	کلیات الذری
۱۰	سوم	۱۰	صبح زندگی	۱۰	سفرنامہ مصر دہلی اور دہلی	۱۰	اخلاق جلالی
۱۰	چہارم	۱۰	شام زندگی	۱۰	رسائل شبلی	۱۰	رباعیات ابوسعید خدری
۱۰	پنجم	۱۰	شب زندگی	۱۰	مقالات شبلی	۱۰	مخزن اسرار نظامی
۱۰	سختخانہ پارس	۱۰	طوفان حیات	۱۰	مضامین عالمگیر	۱۰	حقد الہی ترجمہ اخلاق جلالی
۱۰	حدائق البلاغت	۱۰	از پیرا	۱۰	ڈاکٹر محمد اقبال	۱۰	از پروفیسر محمد الدین صاحب
۱۰	ابراہیم افضل پسر دفتر	۱۰	جوہر قدامت	۱۰	فریاد امت	۱۰	اورنیل کالج لاہور
۱۰	سریر ام ایم اے	۱۰	عروس کرلا	۱۰	نالاہیم	۱۰	کلیات الاخلاق خلاصہ اخلاق جلالی
۱۰	فتحنازه جادید جلد اول	۱۰	کامل ترانہ	۱۰	اسرار خودی	۱۰	

7947

آخری درج شدہ تاریخ پر یہ کتاب
لی گئی تھی مقررہ مدت سے زیادہ درج
صورت میں ایک آئینہ ذرا لٹایا جائے

NOV 1957

07/11/57

7.57

07/11/57

0.50 - 0.50

23-9-56

12 NOV 1957

07/11/57

07/11/57

127

07/11/57

[illegible]

